

ROMAN FINALIST AL PREMIULUI MAN BOOKER

DAMON
GALGUT

DOCTORUL
CEL BUN

clasici contemporani **LITERA**

clasici contemporani

LITERA

Clasici contemporani Litera

pune laolaltă scriitori contemporani laureați
sau nominalizați ai unor prestigioase premii literare
care le prefigurează statutul de „clasici”.

Operele de ficțiune cele mai noi, cele mai vândute,
cele mai iubite din zilele noastre –
cărți pe care abia aștepți să le citești.

Damon Galgut s-a născut la Pretoria, în 1963, și a studiat teatrul la Universitatea din Cape Town. Romancier, autor de povestiri și dramaturg premiat, și-a scris primul roman, *A Single Season* (1984), la șaptesprezece ani. *Small Circle of Beings* (1988), un volum de povestiri, a fost urmat de romanul *The Beautiful Screaming of Pigs* (1991) și de *The Quarry* (1995). Romanul său *Doctorul cel bun* (*The Good Doctor*, 2003) a fost finalist la Man Booker Prize for Fiction 2003 și a câștigat Commonwealth Writers' Prize 2004. Alte titluri de Damon Galgut includ: *The Imposter* (câștigător al University of Johannesburg English Literary Award 2008 și finalist la Commonwealth Writers' Prize 2009), *In A Strange Room* (finalist la Man Booker Prize 2010 și la Ondaatje Prize 2011) și *Arctic Summer* (câștigător al Tate Literature Live Award pentru cartea anului 2014 și finalist la Walter Scott Historical Fiction Prize 2015). Cel mai recent roman al său, *Promisiunea* (*The Promise*), a câștigat Booker Prize for Fiction 2021, urmând să apară în peste 30 de țări. Damon Galgut este membru de onoare al Academiei Americane de Arte și Litere.

DAMON GALGUT

DOCTORUL CEL BUN

Traducere din limba engleză
ADRIANA BĂDESCU

LITERA
București

The Good Doctor
Damon Galgut
Copyright © 2003 Damon Galgut
Ediție publicată pentru prima dată de Atlantic Books Ltd

Editura Litera
tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19
e-mail: contact@litera.ro

www.litera.ro

Doctorul cel bun
Damon Galgut

Copyright © 2023 Grup Media Litera pentru ediția în limba română
Toate drepturile rezervate

Conținutul acestei lucrări electronice este protejat prin copyright și este destinat exclusiv utilizării în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcat. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul, schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, vânzarea sub orice formă sau prin orice mijloc, fără consimțământul editorului, este strict interzisă. Dreptul de folosință al prezentei lucrări nu este transferabil. Drepturile de autor pentru versiunea electronică în formatele existente ale acestei lucrări aparțin companiei Grup Media Litera SRL.

Editor: Vidrașcu și fiii
Redactor: Alexandra Diaconescu
Corector: Ionel Palade
Copertă: Flori Zahiu-Popescu
Tehnoredactare și prepress: Ofelia Coșman
Seria de ficțiune a Editurii Litera este coordonată
de Cristina Vidrașcu Sturza.
ISBN 978-630-319-003-7
ISBN EPUB 978-630-319-224-6

1

Prima dată când l-am văzut, mi-am spus că n-o să reziste.

Sedeam la birou într-o după-amiază spre seară, iar el a apărut în prag pe neașteptate, cu o valiză în mână, îmbrăcat în haine simple, blugi și o cămașă maro, cu halatul pe deasupra. Părea tânăr, pierdut și puțin năucit, dar nu de asta mi-am spus atunci ce mi-am spus, ci din alt motiv, din cauza a ceva ce-am zărit pe chipul lui.

– Salut, a zis. Aici e spitalul?

Avea un glas surprinzător de profund pentru cineva atât de înalt și de subțire.

– Intră, i-am răspuns. Lasă-ți jos valiza.

A intrat, dar n-a lăsat geanta din mână. A ținut-o strâns, în timp ce se uita în jur la pereții roz, la scaunele goale, la biroul prăfuit din colț și la plantele firave care se ofileau în ghivecele lor. Îmi dădeam seama ce crede, că se făcuse pe undeva vreo greșeală. Și mi-a părut rău pentru el.

– Eu sunt Frank Eloff, am spus.

– Eu, Laurence Waters.

– Știu.

– Știi...?

Părea uluit de faptul că-l așteptam, cu toate că zile de-a rândul trimisese faxuri prin care-și anunța sosirea.

– O să împărțim o cameră, l-am informat. Hai să te conduc!

Camera era într-o altă aripă a clădirii, așa că trebuia să traversăm terenul de lângă parcare. Pe aici trebuie să fi trecut când venise, dar acum se uita la alea marginită de ierburi înalte și la copacii neîngrijiți, cu ramurile aplecate sub povara de frunze, de parcă nu le mai văzuse niciodată.

Am străbătut culoarul lung până la cameră. Până în ziua aceea trăisem și dormisem singur acolo. Două paturi, un dulap, un covor mic, o reproducere pe un perete, o oglindă, o canapea verde, o măsuță de cafea din înlocuitor de lemn și o lampă. Toate, obiecte banale, standard. Cele câteva camere ocupate arătau la fel, ca într-un hotel de mâna a doua. Singura urmă de individualitate era vizibilă în configurația mobilierului, dar niciodată nu mă sinchisisem să-l mut pe al meu până în urmă cu două zile, când fusese

adus un pat suplimentar. Și nici nu adăugasem nimic. Nu exista pic de personalitate în piesele de mobilier urâte și austere; pe acest fond nedefinit, chiar și o bucată oarecare de țesătură ar fi ieșit în evidență.

– Poți să iei patul de acolo, i-am spus. Ai loc în dulap. Baia e dincolo de ușa aceea.

– Ah! Da. Bine.

Tot nu și-a lăsat valiza din mână.

Abia în urmă cu două săptămâni aflasem că va trebui să împart camera cu cineva. Mă chemase doctorița Ngema. Nu mă bucurasem, dar nici nu refuzasem. Iar în zilele care urmaseră, deși n-aș fi crezut, mă obișnuisem cu gândul că voi avea un coleg de cameră. Poate că nu avea să fie chiar atât de rău. Poate că aveam să ne înțelegem, poate că nu era rău să am companie, poate că viața mea acolo avea să fie diferită într-un mod plăcut. Așa că, într-un fel, începusem să aștept schimbarea cu o anume curiozitate. Iar înainte de sosirea lui făcusem câte ceva pentru a-l ajuta să se simtă binevenit. Așezasem patul cel nou sub fereastră și-l înfășasem cu așternuturi curate. Golisem câteva rafturi în dulap. Măturasem și ștersesem praful, lucruri pe care le fac foarte rar.

Acum însă puteam vedea prin ochii lui că efortul meu era invizibil. Camera era urâtă și sărăcăcioasă. Iar Laurence Waters nu semăna cu cel pe care mi-l imaginasem. Nu știu la ce anume mă așteptasem, dar nu la acest tânăr anost cu pielea de culoarea aluatului, aproape încă un copil, care în sfârșit își lăsase geanta din mână.

Și-a scos ochelarii și și i-a frecat de mânecă. Apoi i-a pus la loc și a spus pe un ton obosit:

– Nu înțeleg.

– Ce anume?

– Locul ăsta.

– Spitalul?

– Nu doar spitalul. Adică..., a adăugat cu un gest al mâinii spre lumea din jur, spre orașul de dincolo de zidurile așezământului.

– Dumneata ai cerut să vii aici.

– Dar n-am știut că așa va fi. De ce? a întrebat cu o vehemență bruscă. Nu înțeleg.

– Putem vorbi despre asta mai târziu. Acum sunt de gardă, trebuie să mă întorc în cabinet.

– Iar eu trebuie să vorbesc cu doctorița Ngema, a replicat el. Mă așteaptă.

– Nu-ți face griji pentru asta. Poți să vorbești cu ea mâine-dimineață. Nu e nici o grabă.

– Și acum ce-ar trebui să fac?

– Ce dorești. Despachetează, fă-te comod. Sau vino și stai cu mine. Eu termin în două ore.

L-am lăsat singur și mi-am văzut de treburi. Era șocat și deprimat. Îl înțelegeam; așa mă simțisem și eu când ajunsesem acolo. Vii așteptându-te la ceva și dai de cu totul altceva.

Vii așteptându-te la un spital modern – rural, poate, și mic, dar fremătând de activitate – într-un oraș în care viața palpită. La urma urmei, asta era capitala a ceea ce fusese unul dintre teritoriile indigene, așa că indiferent de caracterul moral sau amoral al politicii care le crease, te-ai fi așteptat să fie un loc animat și plin de reprezentanți ai administrației, cu oameni în continuă mișcare. Iar când ieșeau de pe șoseaua principală spre graniță și intrai pe drumul secundar spre orașel, locul corespundea așteptărilor – atunci când îl vedeai de la depărtare. Strada mare ducea în centru, unde se înălțau statuia și arteziana, magazinele cu vitrine, corpurile de iluminat stradale și clădirile de după ele. Totul părea ordonat, riguros și perfect calibrat. Un loc plăcut.

Apoi începeai să vezi realitatea. Primul indiciu era un detaliu deconcertant; o crăpătură într-un zid altfel imaculat sau ferestrele sparte ale unui birou pe lângă care treceai. Ori faptul că arteziana era secată, plină de nisip vechi pe fundul bazinului.

Atunci micșorai pasul, priveai în jur cu o anxietate nelămurită, și brusc totul devenea clar. Buruienile dintre cărămizi și dintre dalele de pavaj, iarba crescând în smocuri pe stradă, becurile arse și magazinele pustii dincolo de vitrinele goale, mușgaiul, umezeala și vopseaua scorjită, urmele ploii vizibile pe fiecare suprafață și prăbușirea lentă a tuturor clădirilor, uneori frântură cu frântură, alteori pe bucăți. Și nici măcar nu mai erai sigur unde te afli.

În plus, nu erau oameni. Țasta era ultimul lucru pe care-l observai, deși acum îți dădeai seama că fusese de fapt primul lucru care-ți lăsase acea senzație de pustietate: locul era părăsit. Da, puteai zări o mașină care străbătea încet un drum lăturalnic, un ins sau doi în uniformă pășind pe asfalt și poate o siluetă mergând pe o potecă printre bălării, dar în cea mai mare parte zona era goală. Nelocuită. Fără agitație omenească, fără mișcare.

Un oraș-fantomă.

– De parcă ceva groaznic s-a petrecut aici, a zis Laurence. Așa îmi pare.

– *Ja*, dar adevărul e la polul opus. Nimic nu s-a întâmplat aici vreodată. Și nimic nu se va întâmpla. Asta e problema.

– Și atunci, cum...?

– Cum ce?

– Nimic. Doar cum.

„Cum de se află aici, totuși?” Asta voise el să întrebe. Și asta era adevărata întrebare. Orașul nu era unul care apăruse firesc, din motivele omenești normale – un râu într-o regiune aridă, să zicem, sau un filon de aur descoperit, un eveniment istoric de un fel sau altul. Era o localitate concepută și proiectată pe hârtie de birocrați răuvoitori dintr-un alt oraș, îndepărtat, care probabil că nu călcaseră niciodată pe acolo. „Ăsta e teritoriul nostru”, spusese ei trasând un contur pe o hartă; „bun, și unde să-i fie capitala? De ce nu aici, în mijloc?” Desenaseră un X cu pixul roșu, apoi, mulțumiți de hotărârea luată, chemaseră arhitecții să schițeze planurile.

Așa că stupefacția pe care o simțea Laurence nu era ceva neobișnuit. O încercasem și eu. Și știam că se va disipa. Într-o săptămână sau două, stupefacția va lăsa în loc altceva: poate frustrare, poate mânie sau resentimente. Care apoi se vor transforma în resemnare. Iar peste vreo două luni, Laurence își va duce sentința la capăt aici, la fel ca noi, ceilalți, sau va plănuși să evadeze.

– Dar unde sunt cu toții? a întrebat el, adresându-se mai degrabă tavanului decât mie.

– Cine?

– Oamenii.

– Sunt acolo, am zis. Unde locuiesc ei.

Asta se întâmpla în seara aceea, în camera mea – în camera noastră. Abia stinsesem lumina și încercam să adorm, când glasul lui se auzi în întuneric.

– Dar de ce locuiesc acolo? De ce nu sunt aici?

– Păi, ce-ar găsi aici? am răspuns cu o întrebare.

– Totul. Am văzut zona rurală când veneam încoace. Nu-i nimic acolo. Nu sunt hoteluri, nu sunt magazine, restaurante, cinematografe... Nimic.

– Nu au nevoie de toate astea.

– Dar cum rămâne cu spitalul? Nici de spital nu au nevoie?

M-am ridicat sprijinindu-mă într-un cot. Fuma o țigară și vedeam scânteierea roșie urcând și coborând. Stătea întins pe spate, cu privirea în sus.

– Laurence, trebuie să înțelegi un lucru. Țsta nu-i un spital adevărat. E o glumă. Când veneai încoace, la volan, îți amintești de ultimul oraș pe lângă care ai trecut, la o oră distanță de aici? Acolo e spitalul adevărat. Acolo se duc oamenii când sunt bolnavi. Nu vin aici. Fiindcă aici nu e nimic. Tu ai ajuns în locul greșit.

– Nu cred asta.

– Ai face bine s-o crezi.

Lucirea roșie a rămas nemișcată o clipă, apoi s-a înălțat și a coborât, s-a înălțat și a coborât din nou.

– Dar oamenii au accidente, oamenii se îmbolnăvesc. Și n-au nevoie de ajutor?

– Și ce crezi tu că înseamnă locul ăsta pentru ei? De aici a venit armata. Aici trăia dictatorul lor marionetă. Ei detestă locul ăsta.

– Te referi la politică, a spus el. Dar asta a rămas deja în trecut. Nu mai contează.

– Trecutul abia a avut loc. Nici nu e trecut încă.

– Mie nu-mi pasă de asta. Eu sunt medic.

Am stat și l-am privit o vreme. Câteva minute mai târziu și-a stins țigara pe pervaz și a azvârlit chiștocul afară, pe fereastră. Apoi a murmurat un cuvânt sau două pe care nu le-am deslușit, a schițat un gest cu mâinile, a oftat și s-a culcat. A adormit aproape instantaneu. Membrele i se relaxaseră și-i auzeam sunetul regulat al respirației.

Eu însă nu puteam dormi. Trecuseră ani de când nu mai fusesem nevoit să petrec o noapte împreună cu altcineva în aceeași cameră. Și mi-am amintit atunci – aproape incredibil, fiindcă nu avea nici o importanță – cum existase un timp, cândva demult, când ideea că o persoană dormea lângă mine în întuneric era o sursă de confort și alinare. Nu mă puteam gândi pe atunci la nimic mai plăcut. Iar acum, acest alt corp care respira îmi dădea o stare de tensiune, de atenție încordată și oarecum de furie, așa că de-abia după câteva ore am fost suficient de obosit ca să închid ochii.

2

Multă vreme fuseserăm doar șapte: Tehogo și personalul de la bucătărie, doctorița Ngema, cei doi Santander și eu. Cândva, lucrurile stătuseră altfel. La sosire găsisem o doctoriță indiancă, însă ea plecase de mult, și un tip alb din Cape Town, care apoi se căsătorise și emigrase. Erau pe atunci și patru sau cinci asistenți medicali, dar fuseseră disponibilizați sau transferați toți, cu excepția lui Tehogo. Eram prea mulți pentru firișorul acela firav de necesități umane. Prin urmare, atunci când cineva pleca, nu mai era înlocuit, locul gol lăsat în urmă fiind imediat baricadat și fortificat aidoma unui bastion împotriva colapsului final.

În aceste condiții, era firesc ca sosirea lui Laurence să pară un eveniment misterios. Lipsit de sens. Când doctorița Ngema îmi spusese că un medic tânăr urma să vină pentru un an de serviciu comunitar, la început crezusem că glumea. Auzisem despre serviciul comunitar, un nou program guvernamental menit să doteze cu personal toate spitalele din țară. Dar noi păream prea obscure ca să ne calificăm.

– De ce? am întrebat. Nu mai avem nevoie de nimeni.

– Știu, a răspuns ea. Eu n-am cerut nici un om. El a solicitat să vină aici.

– El a solicitat? De ce?

– Nu știu, a zis uitându-se nedumerită la scrisoarea care îi fusese trimisă prin fax. Nu avem de ales, Frank. Trebuie să-i găsim un loc.

– Păi, e-n regulă, am spus dând din umeri. Pe mine nu mă afectează.

Doctorița Ngema a ridicat privirea și a oftat.

– Mă tem că te afectează totuși. Trebuie să-l cazez în cameră cu tine.

– Poftim?

Așa ceva nu se mai întâmplase niciodată. A văzut dezamăgirea întipărită pe fața mea.

– N-o să fie pentru mult timp, Frank. Când vor pleca Santanderii, o să-l mut în locul lor.

– Dar... avem un culoar întreg plin de camere goale. De ce să nu stea într-una dintre ele?

– Fiindcă în camerele acelea nu există mobilier. Singurul lucru pe care i-l pot oferi e un pat. Dar de unde să iau mese, scaune...? Trebuie să se așeze

și el pe ceva. Te rog, Frank! Știi că e greu. Dar cineva trebuie să facă un compromis.

– Și de ce eu?

– Cine altcineva, Frank?

Nu era o întrebare simplă. Exista însă o altă cameră, în capătul culoarului, care era în dispută.

– Tehogo, am replicat.

– Frank, știi că nu se poate!

– De ce nu?

Și-a schimbat poziția pe scaun și glasul i s-a ridicat cu o octavă a protest.

– Frank! Frank, ce pot să fac? Te rog! O să găesc o soluție, îți promit.

Dar nu pot să-l dau afară!

– Nu trebuie să-l dai afară. Dar de ce nu pot să împartă ei o cameră?

– Fiindcă... Tehogo nu e medic, iar tu ești. E normal ca doi medici să împartă camera.

În spatele cuvintelor ei erau altele, nespuse. Nu doar că și eu și Laurence eram medici; amândoi eram bărbați albi, așa că era firesc să stăm împreună.

Când a sunat ceasul dimineată, el se trezise deja și se îmbrăcase; ședea pe marginea patului și fuma o țigară.

– Vreau să vorbesc cu doctorița Ngema, mi-a spus fără altă introducere.

– Sigur. Dar va trebui să aștepti puțin.

– Pot să mă duc la cabinetul ei. Nu trebuie să mă conduci tu. Pot să merg singur.

– E șase dimineata, iar ea încă n-a ajuns la cabinet. La naiba, relaxează-te puțin, liniștește-te! Fă un duș sau ceva.

– Am făcut deja.

Când am intrat în baie, podeaua era lac de apă, iar prosopul lui ud era atârnat pe ușă. În chiuvetă se vedeau fire scurte de păr și urme de spumă de ras. Starea de spirit mi s-a înrăutățit cât am dereticat după el și a căzut chiar mai jos când am reintrat în cameră, în pâcla albăstruie a fumului de țigară. El pășea de colo-colo fără țintă, pufăind și cuțetând. Când am tușit, și-a stins țigara pe pervaz, la fel ca seara trecută, și pe urmă a aruncat-o.

– Nu poți să continui așa. O să lași urme de arsură peste tot.

– Nu există scrumieră. Am căutat.

– Eu nu fumez. Va trebui să cumperi una.
– E un obicei murdar, știu, trebuie să renunț. Și-a rotit agitat privirea prin încăpere, apoi s-a așezat pe pat. Ești gata de plecare?
– Trebuie să mă îmbrac, Laurence. De ce te grăbești așa? N-ai pentru ce să dai fuga.

– Serios?

M-am îmbrăcat încet, cu ochii la el. Atenția i se fixa asupra mea preț de câteva secunde, după care îi zbură spre cine știe ce detaliu banal sau afară, pe fereastră. Părea reținut și distras dintr-un motiv pe care nu-l puteam înțelege. Era o trăsătură pe care aveam s-o recunosc des la el, dar în ziua aceea mi s-a părut bizară și deconcertantă.

În sfârșit, eram gata.

– Bine, am spus. Putem să mergem. Dar, Laurence... halatul tău alb... Noi nu prea le purtăm aici.

A ezitat o clipă, dar nu și l-a scos. Am încuiat ușa și am pornit pe potecă pe sub frunzișul greu, în lumina care devenea tot mai intensă. Îl simțeam trăgând spre clădirea principală, cu administrația și cabinetul, dar l-am îndreptat pe o alee laterală, spre micul-dejun. Sala de mese era în a treia clădire a spitalului, alături de bucătărie și de apartamentele personalului care se ocupa de gătit și de curățenie, și era deja aproape pustie. Era o încăpere lungă din care jumătate servea drept cameră de recreere, iar jumătatea cealaltă era ocupată de o masă lungă acoperită cu o față de masă murdară.

I-am făcut cunoștință lui Laurence cu cei doi Santander, Jorge și Claudia, care l-au privit surprinși.

– Ești... nou? a întrebat Jorge.

– Da, în serviciu comunitar. Un an.

– Scuză-mă, a intervenit Claudia, ce fel de serviciu?

– E un program guvernamental, am explicat eu. Toți medicii tineri trebuie să-l facă. După ce își iau diploma.

– Ah! Ah.

Continuau să-l privească nedumeriți. Văzuseră câteva persoane plecând de acolo, însă el era primul care venise.

S-a așternut tăcerea. Întotdeauna era un aer de stinghereală între mine și Santanderi, însă azi era și mai stânjenitor din cauza lui Laurence, care s-a agitat tot timpul mesei, împingându-și pâinea de colo-colo în farfurie, fără să mănânce de fapt. A făcut câteva încercări anevoioase de conversație, după care nimeni n-a mai zis nimic; nu se auzeau decât scrâșnetele tacâmurilor pe

farfurii și răsetele din bucătăria alăturată. În cele din urmă, Santanderii și-au cerut scuze și au plecat.

Și am rămas doar eu și el, uitându-ne în gol la cealaltă jumătate a sălii și la înghesuiala din ea: masa de ping-pong, televizorul alb-negru, reviste vechi și cutii cu jocuri.

Cred că începuse să-și dea seama ce fel de loc era ăsta. Nu mai rămăsese nimic din graba isterizată din dormitor. Când a terminat de mâncat, și-a aprins o altă țigară, dar abia dacă trăgea din ea; stătea doar și privea în depărtare în timp ce fumul i se ridica dintre degete.

Mai târziu am plecat împreună spre clădirea principală. În cabinet nu se afla nimeni, deși Claudia Santander încă era de gardă, iar Tehogo ar fi trebuit să fie și el pe aproape. În timp ce așteptam să vină doctorița Ngema, am băut cafea în tăcere. Ani din viața mea se scurseseră în încăperea asta, amari de la cofeină. Pe perete, un ceas stătea mut și stricat, cu limbile încremenite pentru totdeauna la trei fără zece. Singurul lucru care se schimbasese acolo de la venirea mea era ținta de darts de pe dosul ușii. O adusesem eu într-o duminică din camera de recreere, sperând să-mi treacă așa câteva ore. Dar de câte ori poți să arunci o săgeată într-un panou înainte ca ideea unei ținte să-și piardă sensul?

Doctorița Ngema a sosit la nouă fix, gata de vizitele în saloane. Era rutina cotidiană, chiar și în zilele în care n-aveam nici un pacient, așa cum erau cele mai multe. Întotdeauna exista ceva de discutat, oricât de neînsemnat sau de întâmplător, un element de protocol ori de procedură. În acea zi însă erau internați doi pacienți.

S-a oprit în prag și privirea i-a alunecat pieziș spre albul neobișnuit al halatului lui Laurence. El se ridicase în picioare și zâmbea cu mâna întinsă.

– Sunt Laurence Waters, s-a prezentat.

Ea i-a strâns mâna, puțin derutată.

– Ah, da, da. Când ai sosit?

– Ieri. Aseară. Am vrut să vin la dumneavoastră imediat, dar Frank a zis...

– M-am gândit că e prea târziu, am intervenit eu. Și i-am spus să aștepte până azi.

– Da, a replicat doctorița Ngema încuviințând viguros. Da.

S-a lăsat tăcerea. Laurence stătea în picioare, cu un zâmbet larg, optimist, cu ochi strălucitori, nutrind o convingere evidentă: că ceva urma să se întâmple în sfârșit. Toate celelalte – sosirea lui, așteptarea, discuțiile cu

mine – fuseseră doar preparative. Acum se întâlneau cu șefa, și o viață plină de sens și de îndatoriri avea să-i fie oferită.

Doar că doctorița Ngema privea încruntată în jur.

– Unde-i Tehogo?

– Nu știu. N-a ajuns încă.

– Oh! Bine. Da... Mergem?

Am pornit alături de ea, iar Laurence ne-a urmat. Pașii noștri răsunau solemn în pustiul din jur. Ambii pacienți erau în primul salon, singurul funcțional de altfel, aflat la două uși mai încolo de cabinet.

Prima încăpere pe lângă care treceai, pe stânga, era cabinetul de consultații, în care pacienții erau examinați și unde se desfășurau toate intervențiile. După aceea, pe dreapta, era salonul. Părea un salon normal dintr-un spital normal. Două șiruri de paturi, perdele, lumină fluorescentă palidă.

Ne-am strâns cu toții în jurul patului în care se afla primul pacient, un tânăr abia trecut de douăzeci de ani, care intrase în țară ilegal, mergând pe jos. Fiindcă eram aproape de frontieră, primeam multe astfel de cazuri: oameni care străbătuseră cu piciorul distanțe mari, fără bani și fără mâncare. Traversarea graniței era periculoasă. Tânărul de aici reușise, dar era sever deshidratat, avea arsuri solare grave și picioarele îi erau o rană. Era rehidratat intravenos și părea să evolueze bine. Nu comunica deloc cu noi, cu excepția privirilor speriate pe care ni le arunca.

– Are tensiunea 130 cu 80. Când i-a întocmit Tehogo fișa?

– N-am idee.

– Trebuie să consemneze observațiile la timp. Și clar. Îi spui tu? Frank, temperatura e puțin cam mare. Dar urinează din nou. Ce părere ai?

– Să încercăm iar să-i dăm alimente solide în cursul dimineții.

– De acord. Îi transmiți tu și asta lui Tehogo?

– Sigur.

– Când crezi că va putea fi externat?

– Evoluează bine, am răspuns. Poimâine.

Doctorița Ngema a încuviințat. Nu eram prieteni. Ea nu avea prieteni, dar întotdeauna era atentă să-mi ceară părerea în public. Între noi exista ceea ce se numește o „bună relație de lucru“.

Am trecut la celălalt pacient, o femeie pe care soțul ei o adusese cu două zile în urmă, acuzând dureri mari. Apendicele îi era în prag de perforare, iar doctorița Ngema o operase imediat. Apendicita era genul de

urgență care ne plăcea: ușor de recunoscut și ușor de tratat cu resursele de care dispuneam.

Cele mai multe operații în spital erau făcute de doctorița Ngema, deși mâna ei nu era nici pe departe sigură și, după părerea mea, nici cu ochii nu stătea foarte bine. Din motive personale, eram dornic să stabilesc și eu un record la operații, însă nu aveam voie să mă ocup decât de intervenții minore, ocazional. Faptul mă irita, dar nu-mi puteam permite să-mi arăt resentimentele. Înăbușisem doze mari de frustrare în decursul anilor.

În dimineața aceea, spre exemplu. Mi-am dat seama imediat că pacienta nu era deloc într-o stare bună – era slăbită și la o scurtă examinare am constatat o ușoară distensie a abdomenului –, însă nu era nici timpul și nici locul ca să fiu prea direct. Doctorița Ngema era sensibilă la critici, dar mai existau și alte considerente. Dacă ceva nu mergea bine, trebuia să trimitem pacienta la spitalul din cel mai apropiat oraș, aflat la o oră distanță, care avea personal și dotări mai sofisticate. În cazuri extreme, când nu mai puteam face nimic, eram obligați să expediem bolnavii, însă aceasta era o soluție de ultimă instanță, deoarece cu fiecare eșec devenea și mai dificil să justificăm finanțarea firavă de care încă mai dispuneam.

– Ce-ar fi s-o ținem sub observație? am sugerat. Îi putem monitoriza starea.

Doctorița Ngema a înclinat încet din cap.

– Foarte bine.

– Supurează, a intervenit Laurence.

Ne-am uitat amândoi la el.

– Drenul supurează, a insistat. Uitați-vă! Abdomen în distensie. Dureros la apăsare. Nu-l mai puteți lăsa mult timp.

Tăcerea care s-a așternut era întreruptă de răsuflarea hârâită a femeii din pat.

– Laurence, am început eu.

Vorbisem aspru, ca să-i arăt care-i era locul, dar nu-mi mai rămânea nimic de spus. Avea dreptate, o știam amândoi, și adevărul simplu al afirmației lui era suficient de clar pentru a ne rușina.

– Da, a zis doctorița Ngema. Da. Vedem cu toții acest lucru, cred.

– Și ce ați vrea să fac? am întrebat repede.

– Du-o în dimineața asta. Îți țin eu locul, Frank, cât lipsești. E mai bine să... da. Da. Așa facem.

Vorbea calm și prudent, dar momentul nu era unul plăcut. Când s-a întors scurt și a pornit spre cabinet, nu mi-am reluat locul obișnuit de lângă ea, ci am rămas cu un pas în urmă. Laurence s-a grăbit să i se alăture.

– Doamnă doctor, aș putea să vă vorbesc o clipă? Aș vrea să știu ce se așteaptă de la mine.

– La ce te referi?

– La îndatoririle mele, a spus el voios. Sunt nerăbdător să încep, înțelegeți.

Ea n-a răspuns imediat, dar când a ajuns în pragul cabinetului s-a întors spre el.

– Te duci împreună cu Frank. Ai putea să înveți ceva.

– Bine.

– Da. Frank este un medic foarte experimentat. Poți învăța multe... de la oamenii experimentați.

Niciodată n-o mai văzusem atât de dură, însă el părea să nu-și dea seama. M-a urmat ca un cățeluș în cabinet, unde Tehogo ședea la birou, studiindu-i lemnul cu o privire mohorâtă.

– O duc pe pacienta cu apendicită la celălalt spital, am anunțat. Ah, Tehogo, trebuie să completezi fișele la timp. Celălalt pacient, tânărul, poate primi de mâine alimente solide.

– Da, a răspuns Tehogo fără să ridice privirea.

Rostise cuvântul de parcă mi-ar fi acordat o permisiune. Nimic nu-i tulbura atitudinea posacă, nici măcar surprinderea, dar a părut uimit o clipă când noul meu coleg de cameră s-a repezit la el cu mâna întinsă.

– Salut! Mă bucur să te cunosc. Eu sunt Laurence Waters.

Mi-am făcut de lucru cu activități rutiniere până spre amiază, când ne-am pregătit de plecare. Spitalul dispunea de o ambulanță veche, însă șoferul își luase tălpășița de mult; ori de câte ori trebuia transportat un pacient, unul dintre medici urca la volan. Am întins femeia pe o targă, în spate, și m-am așezat pe scaunul șoferului. Mă așteptasem ca Laurence să stea în față, cu mine, dar a urcat și el în spate, lângă pacientă, și s-a aplecat asupra ei cu o atenție intensă, ca o cucuvea asupra prăzii.

– Las-o să respire! l-am muștrat. O să facă o criză de claustrofobie.

– Scuze! Scuze!

Când s-a retras, părând rușinat, i-am studiat în oglindă fața lată. Părea să aibă o veșnică încruntătură, ca și cum îl frământa mereu o întrebare fără răspuns.

Nu i-am vorbit cât timp am lăsat motorul să se încălzească, nici după ce ne-am pus în mișcare. Orașul, cu tot spațiul acela pustiu și impozant, trecea agale pe lângă noi. Apoi am ajuns pe drumul secundar, împresurat de vegetație, care ducea spre șosea. Din cauza căldurii, frunzișul se vedea pâcios, ca un zid prin care nu puteai să treci. Drumul șerpuia printre culmi și dealuri joase. Era un ținut fierbinte și dens care oscila între extreme, maroniul ierbii arse și verdele aprins al arbuștilor de pe malul râului.

Când am venit aici prima dată mi-a plăcut peisajul, mi-au plăcut fecunditatea și fertilitatea lui, viața căreia îi dădea naștere. Petice aride nu existau. Totul era îmbrăcat în mlădițe, spini și frunze; pretutindeni se întindeau poteci făcute de animale sau de insecte. Mirosurile și culorile erau intense. Îmi foloseam pe atunci tot timpul liber, ore și ore de-a rândul, plimbându-mă prin tufărișuri. Voiam să mă apropiu și mai mult de inima luxuriantă a naturii. Cu timpul însă, elementul care mă atrăsese cel mai puternic a început să-și arate o altă față, una până atunci ascunsă. Vitalitatea și căldura au devenit opresante și, într-un fel, amenințătoare. Nimic nu putea fi păstrat ca atare, nimic nu rămânea la fel. Metalul începea să ruginească, țesăturile putrezeau, vopseaua în culori vii pălea. Nu puteai să cureți de vegetație un petic de pădure și să speri că-l vei mai găsi două săptămâni mai târziu.

Când am intrat pe șoseaua principală, peisajul s-a schimbat: tufărișurile erau mai rare, se vedeau mai multe așezări umane. De o parte și de alta se iveau sate, ciorchini de colibe cu acoperișuri conice din paie, zugrăvite în culori aprinse. Pământul era tasat și plat de la atâția pași. Copii, bărbați care munceau sau bătrâni care lânceau ne priveau trecând. În grădinile de legume anemice, femei cu sape în mână se îndreptau de spate.

După o jumătate de oră am ajuns la o pantă abruptă pe care drumul sălta, pornind să urce. Acolo se sfârșea ceea ce fusese odinioară teritoriu indigen și începea economia viabilă: pământul era întunecat de pini plantați în șiruri ordonate. De sus aveam o priveliște fugară spre câmpia pe care o lăsaserăm în urmă, o întindere unduită de un bronz ruginiu, care lăsa loc pajiștilor.

Orașul către care ne îndreptam, cu spitalul său aglomerat, se afla pe partea cealaltă a culmii, nu departe: o cotitură, un drum secundar scurt și gata. Chiar și în arșița amiezii, când străzile din jur erau toropite și pârjolite de soare, intrarea în spital era centrul unei agitații domoale: mașini și oameni care intrau și ieșeau. Deși pacienta pe care o aduceam nu era în pericol iminent, am dus-o la secția de urgențe. Acolo lucra un medic cu care

colaborasem de multe ori, un tânăr înfumurat, nu cu mult peste vârsta lui Laurence, pe care-l chema du Toit. Astăzi era de gardă, vorbisem cu el la telefon puțin mai devreme. Pregătise toate formularele pentru a fi semnate și mi-a venit în întâmpinare cu un zâmbet insolent.

– Încă o pacientă pentru noi. Dar ce s-a întâmplat, n-ați reușit încă s-o omorâți de-a binelea?

– Mi-am zis să-ți dau ție ocazia.

– De fiecare dată când vrei o treabă făcută bine, știi unde să vii. Cât timp o să mai stai îngropat în fundătura aia?

– Atât cât trebuie, am replicat, semnând pentru a suta oară pe același formular oficial, după care femeia a fost preluată și dusă mai departe.

De fiecare dată când veneam aici cu un pacient, aveam un schimb de replici macabre cu du Toit.

Acum îl privea pe Laurence cu interes.

– Ești nou, a constatat. Credeam că cei de acolo vor să scape de oameni, nu să mai ia și alții.

– Am venit ca să-mi fac serviciul comunitar, a explicat Laurence. Un an. Du Toit a pufnit.

– Ghinion! Ai tras paiul cel scurt, nu-i așa?

– Nu, nu. Aici am vrut să vin.

– Sigur, sigur! Dar nu-ți face griji, trece repede. Du Toit i-a altoit o palmă peste umăr, după care m-a întrebat: Vrei să mâncăm de prânz?

– Mersi, dar trebuie să ne întoarcem. Sunt de gardă azi. Poate data viitoare.

Când am ieșit, Laurence mi-a spus:

– Nu-mi place de el.

– E de treabă.

– E răsfățat. Plin de el. Nu-i un doctor adevărat, asta se vede.

Aproape de pantă am oprit în fața unui restaurant de pe marginea șoselei pe care-l știam.

– Acum ce mai e? a întrebat Laurence.

– Opresc să mâncăm ceva. Nu ți-e foame?

– Credeam că suntem de gardă. Vezi, a spus cu un aer cunoscător, nici tu n-ai vrut să mâncăm cu tipul ăla! Nici tu nu-l placi prea mult.

Ne-am așezat la o masă și am mâncat privindu-i pe ceilalți clienți cum vin și pleacă. În cea mai mare parte, traficul era format din camioane spre și dinspre graniță, iar șoferii opreau acolo deseori ca să mănânce și să bea ceva. Îmi plăcea cum arătau oamenii aceia. Nu aveau nimic din aerul stresat

introspectiv pe care-l au tot timpul medicii. Viața lor se desfășura pe întinderile lungi ale drumurilor.

– Deci asta e! a spus Laurence pe neașteptate. Celălalt spital. Cel la care se duce toată lumea.

Am încuviințat cu o mișcare greoaie a capului.

– Asta e.

– Acolo se duc și toate fondurile, echipamentele și personalul, așa e?

– Așa e.

– De ce?

– De ce? Un accident al istoriei. Acum câțiva ani era o linie pe hartă, cam pe unde suntem noi în momentul asta. De o parte a ei se întindea teritoriul indigen, unde totul era imitație ieftină. De cealaltă parte era visul alb, unde se duceau toți banii...

– Da, da, înțeleg asta, m-a întrerupt el nerăbdător. Dar linia aia de pe hartă a dispărut între timp. Și atunci, de ce nu suntem și noi la fel ca ei?

Am ridicat din umeri.

– Nu știu, Laurence. Nu există destui bani pentru ambele. Trebuie să-i distribuie în funcție de priorități.

– Deci ei sunt prioritatea; noi nu suntem nimic.

– Cam așa ceva. Ar vrea să ne închidă.

– Dar... dar..., a bâiguit el, cu o cută adâncă și enervată între sprâncene. Toate astea țin de politică, nu-i așa?

– Totul ține de politică, Laurence. În momentul în care ai două persoane într-o încăpere, politica intră și ea în scenă. Așa stau lucrurile.

Ideea a părut să-l amuțească; n-a mai spus nimic până când ne-am ridicat să plecăm. Iar atunci a anunțat pe neașteptate că voia să conducă el.

– Poftim?

– Așa am chef. Haide, Frank, lasă-mă și pe mine să conduc! Vreau să văd cum e.

I-am aruncat cheile mașinii. Mi-am dat seama ce șofer precaut era chiar înainte să ieșim din parcare, lent și reținut – la polul opus față de maniera febrilă în care vorbea și se purta. Dar asta era doar una dintre contradicțiile lui, micile hibe și hiatusuri care împiedicau formarea unei imagini complete.

Era deja miezul după-amiezii. Partea de jos a pantei era întunecată, învăluită în penumbră; când am ieșit din nou la soare, umbrele se întindeau lungi și înguste pe pământ. Drumul continua drept ca o săgeată spre orizont și spre graniță. După douăzeci de minute i-am cerut:

– Trage pe margine!

Impulsul păruse să-mi vină de nicăieri, dar mi-am dat seama că se acumulase în mine ziua întreagă, de la primele ore ale dimineții. Poate chiar de mai înainte.

– Poftim?

– Aici, lângă copaci.

La marginea drumului era un pâlc de eucalipti și, puțin mai retrasă, o șandrama mică din lemn. În spatele ei, peste un dâmb jos, acoperișurile orașului erau abia vizibile.

– Ce s-a întâmplat?

– Hai să aruncăm o privire.

Atunci a văzut firma și a citit cu glas tare:

– „Artizanat și suveniruri“.

– Hai să vedem ce au.

În fața ușii mai era parcată o mașină. Doi americani, gălăgioși și cu o afabilitate studiată, tocmai ieșeau, ducând două girafe din lemn. În spatele lor, proprietara prăvăliei încropite zâmbea din prag. Când m-a zărit, surâsul i-a dispărut și apoi a reapărut, de data asta crispat.

– Să aveți o vacanță frumoasă! a strigat către cei doi americani.

Era abia trecută de treizeci de ani. Avea oase subțiri, dar era vâncioasă, cu fața lată. Era desculță, îmbrăcată într-o rochie roșie jerpelită.

Am trecut pe lângă ea în semiobscuritatea din șandrama. În interior erau rafturi improvizate cu obiecte de artizanat – animale sculptate din lemn, mărgelile, covorașe și coșuri împletite, jucării din sârmă. Africa la cutie, reproducă în nenumărate exemplare și servită turiștilor. O firmă scrisă de mână, plină de greșeli de ortografie, ne anunța că obiectele fuseseră lucrate de sătenii de pe tot teritoriul districtului. Ne-am plimbat printre rafturi, uitându-ne la exponate. Era foarte cald înăuntru.

– E atât de..., a dat Laurence să spună.

– Atât de cum?

– Atât de sărăcăcios.

Mașina de afară a demarat, iar femeia a revenit înăuntru, fricționându-și brațele.

– Bună, ce mai faceți? a întrebat fără să se adreseze cuiva anume.

– Bine, am răspuns. Dar tu?

– Vreți să cumpărați ceva?

– Ne uităm doar.

Laurence privea în jur cu o expresie suferindă.

– Magazinul e al tău? a întrebat-o.

– Nu. Eu doar muncesc aici.

– Dar al cui e?

Femeia a fluturat o mână spre ușă. Al cuiva, de undeva.

– Foarte drăguț.

Ea a zâmbit și a înclinat din cap.

– Da, da. Bine ați venit!

– O să-ți cumpăr ceva, Frank, a spus Laurence luând în mână o statueta rudimentară înfățișând un pește.

– Douăzeci și cinci de ranzi, i-a spus femeia.

– Drept mulțumire fiindcă m-ai luat astăzi cu tine. M-am simțit excelent.

– E în regulă. Nu trebuie să-mi iei nimic. E în regulă.

– Dar așa vreau.

– Douăzeci, a intervenit femeia.

– Îți dau douăzeci și cinci, a replicat el și i-a numărat banii în mână. Îți mulțumesc. Ai un magazin foarte drăguț. Cum te cheamă?

– Maria.

– Ai un magazin drăguț, Maria.

– Așa cred și eu, am zis la rândul meu.

Ea și-a întors privirea spre mine, pentru prima dată de când intrasem, și mi-a spus:

– Ai fost prea mult ocupat.

Nu fusese o întrebare, dar am răspuns ca și cum asta fusese.

– Ăăă, *ja, ja*, am fost.

Am ținut pe genunchi statueta grosieră a peștelui în timp ce ne îndepărtam de pâlcul de eucalipti. În lumina târzie, culmea era aidoma unui val întunecat, gata să se spargă.

– Ai mai fost aici și înainte, a constatat Laurence.

– Da, m-am oprit în prima mea zi de muncă. În drum spre spital.

– Dar asta s-a întâmplat cu ani în urmă.

– Da.

A coborât geamul din dreptul lui, și aerul cald a năvălit peste noi. Înaintam rapid în înserare și părea că toate locurile prin care trecuserăm mai devreme erau înșirate alandala în urma noastră, ca niște puncte pe o hartă pe care doar noi doi o puteam descifra. Fusese o zi bună, oarecum lejeră, așa că întrebarea lui, rostită pe un ton nonșalant, a căzut cu greutatea unei lovituri:

– Te-ai culcat cu femeia aia?
– Ce?!
– Femeia din magazin. Te-ai...
– Da, te-am auzit. Nu. Nu. De unde ți-a venit o asemenea idee?
– Nu știu, era ceva în atmosferă.
– Ei bine, nu m-am culcat cu ea.
– Te simți jignit?
– Nu. Doar... surprins.
– Scuze. Atunci când îmi vine în minte ceva, vorbesc pe șleau. Nu mă pot abține.

Nici unul din noi n-a mai spus nimic tot restul drumului. Era aproape de asfințit când am ajuns înapoi – trecuse ziua toată, tura mea se încheiase. Nu m-am întors la cabinet, dar nici nu voiam să stau în cameră. Nu aveam nimic de făcut și mă simțeam agitat, dezlănțuit.

Laurence n-a vrut să meargă la cină, a zis că nu-i era foame, așa că m-am dus singur în sala de mese. Cum însă nici mie nu mi-era foame, m-am așezat în sala de recreere la televizor, cu sonorul închis în vreme ce imaginile pâlpâiau în van, jucându-mă cu o minge de tenis pe care o aruncam dintr-o mână în alta. O nemulțumire se umfla în mine. Întrebări vechi, pe care învățasem să nu le rostesc, mă năpădeau iar. Vechi dorințe și nevoi. Era greu să stau liniștit, și după o oră sau două am dat drumul mingii și am lăsat-o să se rostogolească. M-am dus în parcare. Lumina în camera mea era aprinsă, dar s-a stins imediat, în timp ce mă uitam.

Întâi am condus încet, dar pe urmă am mărit viteza tot mai mult. Simțeam că am o misiune de care trebuia să mă achit cu grabă și fermitate, când adevărul nu era altceva decât indecizie și tulburare. Am parcat în locul obișnuit și m-am apropiat de șandrama. Ea auzise mașina și mă aștepta. M-a luat de mână, m-a dus înăuntru și s-a întors cu spatele pentru scurt timp, cât a blocat ușa – era o încuietoare pe care și un copil o putea sparge: o bucată de sfoară prinsă de un cui.

3

Nu-l mințisem pe Laurence în totalitate: mă oprișem într-adevăr la șandrama în prima zi, în drum spre oraș. Obișnuiam să mă uit la lucruri, și asta era un alt lucru la care să mă uit. Iar Maria era acolo. Poate cu aceeași rochie roșie, desculță. M-a salutat în vreme ce priveam năuc la animalele cioplite de pe rafturi.

- Tu vrei elefant, mi-a spus.
- Nu, nu, doar mă uit.
- Uitatul e gratis.
- Da.

Sau poate că nici eu și nici ea n-am zis nimic din toate astea, și poate că rochia ei fusese neagră. Nu am nici măcar o imagine a chipului ei în acea primă zi; știu doar că am intrat acolo și că, sigur, am văzut-o, fiindcă data următoare când m-am dus la șandrama, o amintire veche mi-a fluturat în minte. Și ea m-a recunoscut imediat; a zâmbit și m-a întrebat ce mai fac.

Asta se întâmpla aproape doi ani mai târziu. Mă întorceam după ce dusesem un pacient la acel alt spital, mai bun, și văzusem firma legată de un copac, la marginea drumului. Fusese ceva în firma aceea – patosul literelor strâmbe, scrierea greșită –, ceva ce m-a făcut să opresc.

- Fața ei, zâmbetul larg.
- Ce mai faci azi? m-a întrebat. Nu ești trist?
- Nu sunt trist?
- Ultima oară tu foarte mult trist.

Purta o rochie din bumbac albastru-închis care se tocise pe alocuri până aproape de transparență. Încheieturile mâinilor și ale picioarelor îi erau îngreunate de mărgele.

- Cum te cheamă?
- Eu sunt Maria.
- Nu, care e numele tău real? Numele african.

Dar ceva a părut să se închidă pe fața ei; și-a plecat privirea.

- Maria, a repetat. Maria.

Așa am simțit atunci, că numele nu i se potrivea, dar mi-a plăcut fermitatea timidă cu care a ridicat acea mică barieră. Dintr-odată, mi s-a părut misterioasă.

M-am așezat pe o ladă din lemn într-un colț și am vorbit cu ea vreo două ore. Nu fusese o conversație; eu puneam întrebări, ea răspundea. „Cine ești tu?” „De unde ai venit?” „Câți ani ai?” Voiam să aflu totul.

Lucra acolo de trei ani. Făcea totul în șandramaua aceea înghesuită: mânca, dormea, se spăla. Când am întrebat-o unde îi erau lucrurile, a făcut semn spre o valiză hărtănită de sub un raft. Mi-a arătat și așternutul: o pătură jerpelită, împăturită frumos într-un pătrat. O găleată ruginită într-un colț era baia ei. Primea apă, mi-a spus, din satul aflat mai în spate. Cineva de acolo îi aducea și mâncare.

Era satul ei? Nu. Locul de unde venea ea era departe. De ce trăia acolo? Din cauza magazinului. Dar de ce era magazinul acolo? Fiindcă acolo îl construise soțul ei. Fusese ideea lui, el o adusese să lucreze în magazin. El strânsese toate jucărelele și statuetele din celelalte sate și le adusese acolo, ca să le vândă ea. Locuia și el cu ea în magazin? Nu, altundeva. În satul din spate? Nu, în alt loc, nu știa sigur unde. Venea și el uneori, uneori. Când îl văzuse ultima dată? A ridicat șase degete. Ore, zile, săptămâni?

Vorbea în jumătăți de cuvinte și mimă, zâmbind tot timpul. O dată sau de două ori a râs de sine însăși. Nu-mi puteam lua ochii de la ea. Eram fascinat de limbajul acela de semne și semnale, cu obscura lui caligrafie de gesturi pe care părea că o inventaserăm noi doi. Nu mai fusesem niciodată în vreun loc cât de cât asemănător cu pătratul acela mic de nisip, cu rafturile sale pline de animale din lemn. Cu mult înainte să se facă prea întuneric înăuntru, am avut impulsul de a face ceea ce până la urmă am făcut: m-am aplecat și i-am atins gâtul cu vârfurile degetelor. A rămas nemișcată.

– Vino cu mine, i-am spus. Hai să mergem undeva.

– Unde?

– În camera mea.

Mă simțeam nesăbuit.

Ea a clătinat din cap și s-a depărtat de mâna mea.

– De ce nu?

– Nu posibil, a spus. Nu posibil.

Mersesem prea departe; devenise încordată și distantă. Interpretasem situația greșit. Dar când m-am adunat și m-am ridicat să plec, a adăugat brusc:

– Mai târziu.

- Mai târziu?
- Să vii după. După, când magazinul e...
- Și a schițat un gest, indicând „închis”.
- La ce oră?
- Opt. Când e întuneric.
- Bine, am răspuns. Mă întorc mai târziu.

M-am dus înapoi la spital, am făcut duș, m-am bărbierit și mi-am schimbat hainele. Eram electrizat, încărcat cu o tensiune a dorinței și temerii. Propunerea păruse să se fi născut într-un loc din mine însumi despre care nici nu știusese până atunci. Oare ce voiam? De ce făceam una ca asta? Mi-a trecut prin minte că totul ar putea fi o înscenare. Poate că alții stăteau la pândă; crimă, răpire, șantaj, toate mă asaltau. Știam foarte bine că nu trebuia să mă întorc.

Am făcut-o însă. Mi-era foarte frică. Ea mă aștepta. Mi-a spus să mut mașina mai departe de șandrama, puțin mai jos pe drum, în spatele unui șir de arbuști. M-am întors pe jos prin beznă, cu inima bubuindu-mi ca un clopot de alarmă. Și ea era speriată, se uita împrejur, își ținea răsuflarea. Lampa era stinsă. M-a luat de mână și m-a condus într-un loc al timpului mort, în care amintirile se pierd.

De fiecare dată era la fel. Tiparul pe care-l croiserăm în acea primă seară s-a repetat iar și iar în nopțile următoare – parcare, furișă a mașinii, drumul pe jos înapoi, până la șandramă în pragul căreia mă aștepta ea. Apoi închidea ușa în urma noastră, prindea sfoara în cui și ne așezam pe pătura jerpelită întinsă pe jos.

Sexul era grăbit și intens, pe jumătate îmbrăcați, întotdeauna cu un element de frică. N-am știut de ce anume ne era frică până într-o noapte, când ea i-a dat un nume: mi-a spus că a doua zi nu trebuia să vin.

- De ce nu?
- Pericol, pericol.
- Ce pericol?
- Bărbatul meu.

Era evident că trebuia să mă feresc de el, spre binele ei. Ceva în atitudinea Mariei mi-a dat de înțeles că și eu riscam s-o pătesc, însă n-a vrut să-mi spună mai multe. În seara următoare am trecut cu mașina prin fața prăvăliei ca să văd ce și cum, și afară era parcată o mașină. Una albă, o marcă pe care nu o cunoșteam. Parcată în dreptul ușii, la loc cât se poate de vizibil.

Din seara aceea el a continuat să fie o prezență undeva în spatele ei, cu chipul nedeșluit. Am așteptat o săptămână înainte să mă întorc. Și am întrebat-o:

– Chiar e soțul tău?

Ea a încuviințat cu solemnitate.

– Chiar este? Nu ți-e doar iubit? Sunteți căsătoriți cu adevărat? Căsătoriți?

– Căsătoriți, a răspuns ea înclinând din cap cu mișcări viguroase.

Era imposibil de știut dacă înțelesese corect întrebarea.

Nu purta verighetă, dar asta nu însemna nimic. La o viață strâmtorată și goală ca a ei, lucrurile obișnuite nu aveau nici o relevanță. Sau poate se căsătoriseră printr-un ritual sau o ceremonie care nu implica verighete. Nu aveam de unde să știu. Iar asta îmi plăcea; îmi plăcea să nu știu prea multe despre Maria. Între noi nu exista o relație în sensul normal al cuvântului. Niciodată în viața mea nu mai simțisem ceva măcar apropiat de această obsesie fără cuvinte, cu atâtea sensuri înțelese sau insinuate. Sigur că mai fuseseră și alte femei de când mi se destrămase căsnicia; avusesem o scurtă aventură cu Claudia Santander la spital, vreo două întâlniri în treacăt, dar nici una dintre acele relații nu fusese atât de tăcută ori de tulburător de intensă ca asta. Tot ce aveam era lucrul pentru care veneam acolo seara: femeia săracă din prăvălie, podeaua tare din pământ, mirosul sudorii ei – ceva vag respingător – când îi descheiam rochia. Și îmbrățișarea fierbinte și oarbă, în întuneric.

Nu eram tandri unul cu celălalt. Sau eram doar uneori, în moduri anumite. O atingeam și o mângâiam, dar ea nu mă atingea niciodată așa. Și nu aveam voie să ne sărutăm; când am încercat, și-a întors brusc capul și a exclamat: „Nu, nu!“ Am întrebat-o de ce, însă nu mi-a explicat niciodată, iar tăcerea ei îmi convenea. Îmi convenea și faptul că nu puteam vorbi cu adevărat pe întuneric. Ne uneam pentru actul intim, primar, păstrând totuși între noi o distanță uriașă, netrecută.

Uneori nu făceam sex. Uneori nu asta căutam. Ședeam doar întins, cu obrazul lipit de umărul ei și cu o mână pe sân, pe sub rochie. Când se întâmpla asta, de obicei păstram tăcerea, doar sunetul răsuflării ei auzindu-se în beznă. Dar o dată mi-a vorbit, un monolog încet și lung, în limba ei. N-am înțeles o iotă, însă glasul ei îmi țesuse sub pleoape o poveste în care eram amândoi altundeva.

Așa se face că un timp am avut două vieți: una pustie și fără țință, ziua la spital, și alta intensă și ilicită, noaptea pe marginea drumului. Iar între ele

nu exista nici o legătură. Mult timp n-a părut s-o intereseze cine sunt și ce fac. Iar când într-un târziu a întrebat, m-am pomenit răspunzându-i cu o minciună. I-am spus că sunt inginer și lucrez pentru guvern, având un contract pe doi ani. Că pentru moment am un proiect la spital, și așa am ajuns să conduc uneori ambulanța. Că locuiesc într-un apartament municipal din oraș și că am o soție care uneori vine să mă viziteze. Nu știu de ce i-am spus toate aceste minciuni, exceptând faptul că voiam s-o țin departe de cealaltă viață a mea, din timpul zilei.

Nici n-ar fi trebuit de fapt să mă obosesc. Niciodată n-a arătat nici cel mai vag interes pentru a-mi descoperi cealaltă latură; pentru ea, orașul părea să se afle pe o cu totul altă planetă. O singură dată am văzut-o acolo. Eram la volan, pe strada principală, într-o după-amiază, și am zărit-o pe trotuar, mergând singură. M-am prefăcut că n-o văd și am virat la colțul următor. Ea nu mi-a vorbit niciodată despre asta, și poate că nici nu m-a văzut, dar în următoarele două zile m-am simțit copleșit de vină și de sentimentul trădării.

Cu toate acestea, m-am întors; întotdeauna mă întorceam. În fiecare seară când nu eram de gardă și când nu-mi cerea ea să nu vin, porneam la drum la căderea întinericului. Iar șandramaua, șubredă și pă răginită până peste poate, era întotdeauna acolo, statornică.

Apoi, relația noastră a început să pară și ea solidă, ceva cu fundații și dimensiuni, ceva real. Și mi s-a făcut teamă. Mi-am spus: „Chestia asta nu poate să continue, trebuie să înceteze“. Nu voiam ceva pentru care să mă simt obligat și responsabil. Nu voiam ceva pentru care ar fi trebuit, poate, să plătesc într-o zi.

Și atunci, într-o noapte, mi-a cerut bani.

*

Totul s-a schimbat într-o clipă.

Fusese o cerere simplă, pe când mă pregăteam să plec. Mă îmbrăcam, legându-mi șireturile, când ea a spus:

– Vreau să cer favoare.

– Ce anume?

Dar am știut. Și mi-am dat seama că mă așteptasem la așa ceva încă din prima noapte.

– Am problemă mare. Bărbatul meu...

S-a lansat într-o poveste lungă despre el, pe care nu am înțeles-o. Înainte să încheie, am zis:

- Bine, de cât ai nevoie?
- Cer două sute de ranzi.
- Bine.
- Dai?
- Da.
- E doar de împrumut.
- E-n regulă. Poți să-i păstrezi.

O spusese pe un ton neglijent. Amândoi vorbeam într-un fel lejer, nepăsător.

După aceea i-am mai dat bani din când în când. Uneori cerea ea, alteori îi dădeam eu pur și simplu. Era întotdeauna în aceste tranzacții o urmă a acelui prim moment revelator; deja peisajul în care călătoream se schimbase. Și abia atunci mi-am dat seama în ce măsură substanțială viața mea la spital se bazase pe ceea ce se petrecea în șandrama. Cât sens fusese generat acolo, deși eu nu înțelesesem nimic. Felul în care se desfășurase existența mea până atunci, senzația aceea de inocență stupidă, dispăruse. Am început să mă îndoiesc de tot și de toate. Aveam o sumedenie de întrebări: în acea primă seară, când îmi zisese să vin mai târziu, ce fusese oare în mintea ei? De fiecare dată când venisem la șandrama în căutare de alinare și confort, ea căutase cumva altceva? Banii fuseseră motivul în tot acel timp?

Și atunci am văzut, am văzut cu adevărat, ce se afla în fața mea. Cocioaba aceea mizeră, cu podeaua ei de pământ și mirosul straniu, nu era doar un fundal exotic al unei evadări nocturne din propria-mi existență; acolo trăia ea de fapt, tot timpul. Era foarte săracă: nu avea nimic. Bancnotele și monedele pe care i le îndesam în mână pe când mă pregăteam să plec erau simbolul unei separări între noi ce nu putea fi măsurată, era o ruptură între viețile noastre în sine. Iar banii nu puteau închide acel hău. Căci hăul era acolo. Nu știam nimic unul despre celălalt.

Acum nu-mi mai puteam opri gândurile. În timpul zilei mintea îmi zbura la ora aceea petrecută în noapte. Nu mai aveam deja cum să știu ce era adevărat și ce nu. Mă îndoiam de tot ce-mi spusese. Chiar și de faptul că locuia în șandrama. Poate că totuși nu locuia acolo; poate că după ce plecam eu se ducea în altă parte. Niciodată nu rămăsesem până dimineață, ca să fiu sigur. Iar soțul ei... exista oare cu adevărat? Niciodată nu-l văzusem pe el, ci doar mașina albă de afară, care ar fi putut fi a oricui. Și dacă exista – insul acela nelămurit, fără chip –, știa oare despre mine? Nu cumva el manipula toate aceste mici întâmplări de la distanță? Toate minciunile pe care le

spusesem, atât de mici și de nevinovate, erau ca tot atâtea confirmări ale faptului că și ea proceda la fel. Era foarte simplu – și atunci, de ce nu? Și astfel suspinele ei și engleza stâlcită și explicațiile oferite cu mâinile... au început să pară artificiale și false. Poate că de fapt înțelegea foarte bine tot ce-i spuneam. Oh, exista un element de nebunie în felul în care gândeam, știam asta, dar suspiciunile și neîncrederea îmi erau nemărginite; la fel de mari ca propria-mi nesinceritate.

Mi-am făcut obiceiul să mă duc la șandrama pe timpul zilei. Mi-am spus că asta era calea de urmat: s-o văd în condiții normale, când soarele era sus pe cer. Dar încercam s-o spionez, să aflu cine era de fapt. Și n-am aflat nimic. Ședeam acolo, pe lada din lemn, deseori multă vreme, în tăcere. Se perindau diverși oameni, turiști sau călători în drum spre graniță ori către terenurile de vânătoare din apropiere, care se uitau pe rafturi și uneori cumpărau câte ceva. Era și o femeie care venea din sat și aducea mâncare sau ceai în farfurii și cești ciobite; prima dată când m-a văzut, s-a îndepărtat rapid, cu o privire speriată, dar probabil că Maria a vorbit cu ea, fiindcă după aceea zăbovea de fiecare dată puțin, zâmbind timid și uitându-se la mine. Însă nu vorbea engleza deloc.

Și pe urmă, într-un fel sau altul, s-a terminat. La fel ca în cazul căsniciei mele, nu a existat un moment decisiv clar; a fost mai degrabă ceva inevitabil în noi înșine și în situație, ceva care, cu timpul, și-a pus amprenta pe ceea ce s-a întâmplat. Idila mea bizară care aparținuse nopții și tăcerilor devenise o banală aventură la lumina zilei, la fel de reală ca viața mea.

Așa că am încetat să mă mai duc. Poate nu peste noapte, ci treptat. M-am mai dus o dată pe săptămână, apoi la două săptămâni și pe urmă a trecut o lună întreagă. Deodată, totul ținea de trecut. Mai treceam din când în când cu mașina fără să opresc, doar ca să mă asigur că șandramaua era încă acolo. O dată, văzând mașina albă parcată în față, am resimțit prima mea împunsătură de gelozie autentică. Dar nu m-am întors. Mi-am spus c-o voi face într-o zi. Doar să las să treacă puțin timp, câteva luni, să se șteargă tot ce era greșit. Pe urmă aveam să mă întorc ca pe vremuri, noaptea, fără prea multă vorbă. Și totul avea să fie la fel ca la început. Dar acel puțin timp s-a tot lungit – un an, un an și jumătate, și mai mult. Și atunci am știut că nu mă voi mai întoarce niciodată.

Până în ziua în care am trecut împreună cu Laurence Waters, și totul a fost, nu știu cum, altfel, și un lucru a dus la altul.

4

În dimineața de după sosirea lui Laurence, doctorița Ngema mi-a cerut să vin la cabinetul ei ca să discutăm. Ședeam pe scaunele joase din fața biroului ei, un semn că urma o discuție personală, degajată.

Doctorița Ngema abia trecuse de șaizeci de ani – o vrăbiuță de femeie, uscată și prăfuită, cu un chip serios. Faptul că, deși ne adresam unul altuia pe numele mic atunci când vorbeam, în mintea mea ea încă era doctorița Ngema spune multe despre relația dintre noi. Ea conducea spitalul, era șefa și angajatoarea mea, însă o frântură complicată de trecut mă desemnase ca moștenitor al tronului ei, iar politica dintre noi era una dificilă și fragilă.

Când am venit eu la spital, urma să-i preiau funcția. Postul îmi fusese prezentat ca un punct de cotitură în viața mea. Căsnicia mi se destrămase, nu mai puteam continua să proftez la cabinet și voiam ca totul să se schimbe. Mutarea aici mi se păruse a fi prilejul la care speram. Și pentru o vreme, totul părea gata să se aranjeze.

Doctorița Ngema urma să preia o funcție nouă la Departamentul Sănătății, în oraș. Lucra deja la spital de zece sau unsprezece ani, după ce își petrecuse cea mai mare parte a vieții peste ocean, în exil. Nu voise să fie izolată aici, la periferia existenței, dar pentru ea asta fusese o modalitate de a călca apa o vreme, în așteptarea momentului în care se va putea muta mai aproape de centru. Și clipa venise. Trebuia doar să lase pe cineva în loc, și mă alesese pe mine. Fuseseră, așa cum am aflat mai târziu, doar trei candidați. Însă comitetul de selecție era format doar din doctorița Ngema, iar ea a văzut în mine ceea ce căuta.

La început, totul a fost în regulă. Am venit cu o lună mai devreme, ca să preiau frâiele, dar la o săptămână sau două după aceea, postul la care țintea ea a devenit pe neașteptate indisponibil. Ceva, undeva, se schimbase. Iar noul meu post devenise și el indisponibil.

Aș fi putut să plec. Mi s-a oferit o sumă de bani și scuze, și aș fi putut să mă întorc la ruinele fostei mele vieți. Dar am hotărât să rămân. Conform doctoriței Ngema, era doar o chestiune de timp până la eliberarea postului pe care și-l dorea, și, firește, cum deja lucram la spital, aș fi fost primul luat

în calcul. N-am crezut-o, dar am ales s-o cred. N-avea să treacă mult timp, mi-am spus – un an sau doi, și pe urmă aveam să-mi reanalizez viitorul.

Amânarea de un an sau doi s-a transformat în șase sau șapte, și eu eram tot acolo. Din când în când au mai apărut zvonuri și mici izbucniri de entuziasm ale doctoriței Ngema: în sfârșit, gata, postul avea să fie scos la concurs; dar aceste însuflețiri se stingeau întotdeauna în resemnare și amărăciune. Deși nu era vina ei, tot acest du-te-vino făcea ca până și cea mai inofensivă discuție între noi să pară tensionată și plină de semnificații.

Astăzi voia să vorbim despre Laurence. Purtarea lui din ajun, faptul că o înfruntase de față cu mine pe tema pacientei cu apendicită, o supăraseră. Voia ca el să plece, dar sigur că n-o putea spune deschis.

– Am impresia că de fapt căuta un alt fel de spital, mi-a spus. Situația de aici... e prea neînsemnată pentru cineva ca el.

– Sunt de acord, am zis.

– De ce nu te ocupi tu de el, Frank? Arată-i tot ce avem. Lasă-l să vadă lucrurile așa cum sunt. Și pe urmă, dacă va vrea să se transfere în altă parte, o să văd ce pot să fac.

– Nici o problemă.

– Sigur că e binevenit aici. Nu spun că nu e. Ideea de serviciu comunitar... sunt de acord cu ea. Sunt pentru inovație și schimbare, știi asta.

– Oh, da. Știu.

Inovație și schimbare: era una dintre expresiile ei preferate, o mantră pe care îi tot plăcea s-o repete. Dar erau cuvinte goale. Ruth Ngema era gata de eforturi mari pentru a evita inovația și schimbarea, fiindcă cine putea ști ce avea să apară? Totuși, în acea zi eram pe aceeași lungime de undă, știam ce voia, iar ea îmi înțelegea la rândul ei sentimentele.

– În plus, dacă pleacă, o să fii iarăși stăpân pe camera ta, a adăugat. Așa pare mai simplu pentru toată lumea.

I-am arătat deci lui Laurence împrejurimile. Mi se părea ciudat să-i fiu ghid. Mă aflam acolo de atâta vreme, încât ajunsesem să mă uit la lucruri fără să le văd. Acum însă totul era clar definit, de parcă ar fi fost prima mea zi de lucru. L-am condus prin spital. Toată activitatea se desfășura într-un capăt al clădirii principale: nu era nevoie să mergem mai departe. Ușile dădeau spre saloane pustii, cu șiruri de paturi spectrale, goale, între perdelele verzi atârinate pe șine. La etaj se aflau cabinetele. Doctorița Ngema îl ocupa pe primul, chiar deasupra intrării în clădire. Am văzut-o așezată la birou când am trecut prin fața ușii, cu capul aplecat deasupra hârtiilor, cu

pixul scârțâind pe foaie; a ridicat privirea și ne-a oferit un zâmbet cunoscător. Apoi, o cămăruță goală după alta, lipsite chiar și de cel mai elementar mobilier: o mulțime de încăperi așteptând să primească oameni și aparatură și activitate care însă nu veneau niciodată.

Deși spitalul era deja vechi de aproape zece ani, încă nu fusese complet finalizat. Interveniseră prea multe lucruri. Pornise la drum ca un proiect al prim-ministrului teritoriului indigen, dar imediat după construirea clădirilor survenise lovitura de stat militară, și totul fusese suspendat. Abia după doi ani lucrurile începuseră să se miște din nou. Dar la scurt timp după asta, guvernarea albă cedase în sfârșit, acolo, în adevăratul centru al puterii, departe de noi, și proiectul fusese trecut din nou pe linie moartă. Apoi, când teritoriile indigene fuseseră reintegrate în cadrul statului, rostul și viitorul spitalului deveniseră neclare și așa rămăseseră.

Așa că era un loc bizar, crepuscular, la jumătatea drumului între nicăieri și undeva. Îngrămădeala mică de clădiri dezarticulate, la fel ca toate construcțiile din oraș, se dărpăna încetul cu încetul. Pe acoperiș începuse să crească iarbă. Zidurile roz – nimeni nu știa de ce fuseseră zugrăvite în roz – se decoloraseră cu timpul până la o nuanță ștearsă de portocaliu. Terenul înconjurat de un gard înalt fusese năpădit de vegetație. Seara, majoritatea ferestrelor, în general zăbrelite, erau întunecate.

Pentru noi, puținii rămași, viața se scurgea între polii gemeni ai banalității și violenței. Erau perioade lungi de apatie, când nimic nu se întâmpla și spitalul era gol. Apoi, deodată, începea agitația, cineva venea în miez de noapte rănit, însângerat. Iar noi încercam să facem ceva pentru a-l ajuta. Însă adevărul e că puterile ne erau foarte limitate. Nu aveam nici aparatură, nici consumabile, nici bani. Sau poate ar fi mai corect să spun că anumite lucruri erau indisponibile, iar altele erau depozitate în dulapuri. Dispuneam de cantități mari din anumite medicamente pe care le foloseam rar, dar livrările de produse vitale erau înghețate din cauza unei facturi substanțiale restante undeva la un nivel mai înalt în sistem. Prezervativele, spre exemplu: aveam rafturi pline cu ele, nici nu mai știam unde să le punem, în vreme ce consumabile esențiale, ca pansamentele, mănușile sterile și filmele pentru radiografii, se aflau continuu pe lista de solicitări, fără a veni însă vreodată. Aveam un ventilator electronic și un aparat sau două de terapie intensivă, dar surveneau adesea pene de curent, și nu reușeam cu nici un chip să convingem guvernul provincial să ne repare generatorul de urgență defect. Nu rareori se întâmpla să operăm pacienți în stare critică la lumina lanternei.

În clădirea cealaltă, în care dormeam, erau condiții foarte rele. În capătul culoarului se afla o ușă ce dădea într-o aripă proiectată ca o extensie a blocului inițial. Erau acolo alte saloane, alte cabinete – o imagine în oglindă a aripii principale. Dar totul fusese jefuit. Mai rămăseseră doar unul sau două paturi metalice, doar ramele lor de fapt, și câte o perdea zdrențuită agățată ici și colo. În rest, tot ce putea fi folosit fusese luat. În baie, chiuvetele fuseseră smulse din perete, iar capetele din metal ale dușurilor dispăruseră. Țevi atârnavă în gol. Într-un salon sau două, ferestrele fuseseră sparte și înăuntru își făcuseră cuib păsările. Uguitul turturelelor răsună straniu în tăcerea neclintită, iar podeaua era împroșcată cu steluțe albe de găinaț.

Am străbătut tăcuți acest peisaj al neglijării și degradării lente. Când am ajuns la celălalt capăt, unde ușa – acum blocată și bătută în scânduri – ar fi trebuit să se deschidă spre parcare, ne-am oprit. O fereastră dădea spre o bucată de pământ năpădită de vegetație, aflată între noi și clădirea principală. Umbrele frunzelor dansau pe fețele noastre.

– Bănuiesc că nu la asta te-ai așteptat, am spus.

– Nu.

– Nu ești obligat să rămâi. Dacă vei cere transferul, sunt sigur că doctorița Ngema...

– Oh, m-a întrerupt surprins. Dar vreau să rămân.

M-am uitat la el. Cu privirea mea cea nouă, îl vedeam cu adevărat pentru prima dată. Era longilin, înalt și slab. Sub ciuful de păr blond, fața îi era plată și deschisă. Era o față banală, simplă, cu excepția acelei calități pe care o observasem de la bun început, așternută ca o a doua piele. Grație ei, chipul lui avea ceva remarcabil, deși n-aș fi putut să-i dau un nume.

– De ce ai venit aici? l-am întrebat.

– Știi de ce.

– Nu! De ce aici? Ai cerut să vii la spitalul ăsta. Ai cerut-o în mod special. De ce?

Și-a scos ochelarii și i-a șters de mânecă. Ochii lui cenușii clipeau nelămuriti, privind pe fereastră.

– Am auzit că e ceva foarte mic, a zis în cele din urmă. Am auzit că sunt o sumedenie de probleme.

– Dar nu înțeleg. Logic vorbind, astea sunt motive să nu vii aici. De ce ai vrea să te supui la așa ceva?

N-a vrut să intre în detalii. Și-a pus ochelarii la loc și a făcut semn în depărtare, dincolo de fereastră, peste copaci, spre cel mai înalt deal de la marginea orașului.

- Uite! Ce-i aia?
- Acolo era casa Brigadierului.
- Cine e Brigadierul?
- Tu vorbești serios?
- *Ja*. Ar trebui să știu cine e? A făcut ceva celebru?
- A răsturnat guvernarea indigenă printr-o lovitură militară.

Dar orice urmă de interes îi pierise de pe față; se uita în jur, din nou încruntat.

– Toate astea... Se strică toate pur și simplu? Ce se face cu ele? Zac aici și atâta tot?

– Vor fi făcute bucăți, dacă mă întrebi pe mine. Distruse și furate. Uite, vezi și tu.

– Dar e groaznic! Cine face asta?

Am ridicat din umeri.

– Oricine poate intra aici. Ușa nu e încuiată.

Mie nu mi se părea ceva important, însă el era siderat. Îl vedeam cum înregistrează cu privirea toate locurile goale de pe culoarul murdar: scândurile lipsă din dușumea, lustrele și lămpile smulse, firele care atârnau în gol. A clătinat din cap.

– De ce? Unde ajung toate?

– Sunt o sumedenie de oameni săraci pe aici. Lor le prinde bine orice.

– Dar pentru ei e! Spitalul. E pentru ei!

– Du-te tu și spune-le asta.

Am crezut că izbucnește în lacrimi. Fața îi era încremenită într-o expresie de nedumerire pe care nu era în stare s-o lămurească. I-am pus o mână pe umăr și l-am îndemnat:

– Vino, hai să ieșim de aici. E prea deprimant.

– De ce nu face nimeni nimic?

– Păi, ce-ar trebui să facă?

Am străbătut înapoi acel mausoleu bizar, lăsându-ne urmele pașilor în praf. Porumbeii zburătăceau la apropierea noastră. Afară, mijind ochii în lumina fierbinte a soarelui, am spus:

– Asta e. Țasta e spitalul.

– Nu mai e nimic altceva?

– Ei, ce-ai zice de un drum cu mașina? Să aruncăm o privire prin oraș.

Avea un Volkswagen-broscuță albastru, mai vechi și mai hărtănit decât mașina mea. Și nu părea nelalocul lui când s-a așezat la volan. L-a învăluit o

stare aproape de apatie, astfel că nu mai semăna a tânăr medic entuziast, în halat alb.

– Încotro, Frank? Spune-mi pe unde s-o iau.

Am parcurs încet strada principală, singura asfaltată din oraș, pe lângă magazine goale cu rafturi goale. Ici și colo mai funcționa câte o afacere viabilă: micul supermarket stătea în arșiță lenevos și aproape pustiu, cu un singur casier plictisit la teighea. Paznicul de afară, care-și făcea vânt alene cu șapca, a privit mașina trecând ca pe o întâmplare de departe, văzută la televizor. La intersecția principală, străjuind arteziana crăpată cu peticul oval de pământ maroniu, statuia trona cu aerul ei hotărât, cu o mână în șold și cu cealaltă arătând în față, spre viitor ori spre veld. Picioarele începuseră să i se înverzească.

– Țsta e Brigadierul, dacă te interesează.

– Unde?

– Statuia.

– Oh, înțeleg.

– Pot să-ți spun o poveste despre ea.

Interesul i se ștersese însă de pe față: povestea statuii făcea parte dintr-o lume în care el nu trăise. Așa că nu i-am spus cum, la scurt timp după ce ajunsesem eu în oraș, ieșisem să mă plimb în natură, nu departe. Eram pe atunci plin de o ură difuză, care mă împingea să fac incursiuni lungi, smintite, în veld, cu un cort și un rucsac în spate. Rareori știam încotro mergeam, și o dată, croindu-mi drum prin desiș într-o viroagă de lângă marginea de nord a orașului, dădusem peste un obiect metalic uriaș, pe jumătate îngropat în nisip. Parcă ar fi căzut din cer. Era un bust vechi, cât o mașină de mare, și abia după ce am curățat încrengătura de vițe și lujeri am recunoscut figura fostului premier al teritoriului indigen. În această versiune a sa din bronz, omul avea o expresie de profundă evlavie. Asta fusese înainte de lovitura militară și de cele douăzeci și patru de acuzații de corupție și fraudă care-l determinaseră să fugă pentru a-și salva viața.

Abia peste câteva zile mi-am dat seama că înainte vreme bustul fusese așezat pe soclul din intersecția principală, acolo unde se afla acum statuia Brigadierului. Îmi puteam imagina mulțimea de soldați ovaționând și doborându-l cu topoare, lanțuri și răngi. Nu știu cum l-au dus până acolo, în mijlocul văii, dar acum nu mai semăna decât cu un cap din fier retezat, corpul zăcând și el probabil pe undeva pe aproape. Nu m-am mai întors niciodată acolo.

I-am arătat lui Laurence clădirea parlamentului cu cupola ei absurdă, lăsată în părăsire și bătută în cuie. I-am arătat biblioteca, niciodată dotată cu cărți. Școala, unde nimeni nu învățase niciodată. Blocurile de apartamente, locuințe sociale pentru toți muncitorii care aveau să vină și să lucreze în atelierele și birourile proiectate – și niște muncitori au venit, un timp. Dar nu aveau ce să muncească. După aceea au început problemele și până la urmă au plecat iar, spre orașe ori în locurile din care veniseră, cu excepția câtorva care încă mai puteau fi văzuți ici și colo, rătăciți în uniformele lor și în tot spațiul acela inutil.

Drumul a ajuns în celălalt capăt al orașului și s-a pierdut încet, sfârșindu-se cu totul. Șirul de clădiri s-a oprit și el. În fața noastră, vegetația a redevenit stăpână: pârloage maronii cu iarbă, mușuroaie de furnici și copaci spinoși. În depărtare, o fâșie întunecată de pădure.

Laurence ședea la volan, cu privirea pierdută în pâcla arșitei. Pe chipul lui se citea ceva din demoralizarea pe care i-o văzusem la spital.

– Și acum ce să facem? a întrebat.

Mi s-a părut că detectez în glasul lui o notă de disperare.

– Vrei să bem ceva?

– Unde?

– E un loc în oraș.

– Serios?

Se încrunta la mine, bănuind probabil că glumeam. Dar Mama Mthembu avea un local foarte plăcut și întotdeauna incredibil de aglomerat. Toți funcționarii plictisiți și muncitorii ieșiți din tură se înghesuiau acolo. Iar în acea zi, când ne-am așezat în curte, sub tufa de bougainvillea, cu izolarea și pustietatea încuiate afară, dincolo de prag, ne-am fi putut afla oriunde, în orice oraș cu lume fericită din țară. Mesele murdare din plastic și fețele triste de la bar nu contau; eram înconjurați de glasuri și de mișcare – iluzia unei comunități.

Mama Mthembu era o bătrânică obeză, enormă, care purta mereu aceeași rochie cu imprimeu floral și șlapi în picioare și afișa același zâmbet cu strungăreață. Și avea multe motive să zâmbească: administra singura afacere înfloritoare din oraș. Când o preluase ea, clădirea servise drept hotel, însă din motive evidente această parte a activității eșuase lamentabil. Camerele de la cele două etaje erau la fel de goale ca saloanele din spital, toată agitația mutându-se la parter și afară, în curte și la bar.

S-a apropiat, asudând și zâmbind afabil, să șteargă masa cu o cârpă murdară.

– Ce mai faci, domnu’ doctor?

În toți anii de când îi frecventam localul, și cu toate că la început stătusem în hotelul ei timp de două săptămâni, încă nu reușise să-mi rețină numele.

– Sunt bine, Mama. Dar tu?

– La fel, la fel. Cine e prietenul tău?

– Îl cheamă Laurence Waters. E noul medic de la spital.

– Bun-venit, bun-venit! Să-ți aduc o bere?

– De ce-i spui Mama? a întrebat Laurence când am rămas singuri.

– Așa-i spune toată lumea.

– Dar de ce?

– Nu știu. E un termen afectiv, sau așa ceva. De respect. Nu știu.

S-a uitat în jur, la ceilalți oameni din curte, și am văzut cum se relaxează. Era plăcut acolo, în semiumbră, înconjurați de celelalte conversații. După ce Mama ne-a adus berile și am sorbit amândoi din băutura rece, a oftat și a spus:

– La spital m-ai întrebat de ce am vrut să vin aici.

– Da.

– Vreau să-ți explic, dar nu sunt sigur că vei înțelege. Toți ceilalți, la studenți mă refer, voiau cele mai confortabile repartiții. Oricum, nici unul nu voia să efectueze serviciul comunitar, erau furioși. Dar dacă tot erau obligați s-o facă, voiau să fie ceva convenabil – știi, un spital bun, aproape de casă. Nu le păsa de restul.

– Iar tu?

– Eu mi-am zis: hai să fiu altfel decât ei. Hai să găsesc cel mai neînsemnat loc, aflat cel mai departe de orice altceva. Hai să-mi fie greu.

– Dar de ce?

– Nu-mi place să fiu ca toți ceilalți, a răspuns. Câteva clipe m-a studiat stingher prin lentilele ochelarilor, apoi și-a plecat privirea. De ce? Crezi că sunt un prost?

– Nu. Dar e un gest simbolic puternic. Ce obții în felul ăsta?

A rostit cuvintele cu grijă:

– Vreau să fac o activitate care să însemne ceva.

– Însă vrei să muncești și ai venit într-un loc în care asta nu se întâmplă des.

S-a gândit mult timp la spusele mele, mușcându-și buza.

– Întotdeauna e așa? a întrebat într-un târziu. Adică, nu se poate să fie așa mereu.

- De ce nu?
- Fiindcă lucrurile se pot schimba.
- Cum?
- Oamenii sunt cei care schimbă lucrurile. Oamenii le fac, tot ei le pot schimba.

- Ești un idealist.

Voiam de fapt să spun: „Ești foarte tânăr”. Și: „N-o să rezisti”.

- Da, a încuviințat el vesel; nu detectase în tonul meu nici urmă de critică. A mai băut din bere și a redevenit serios. Știi, Frank... îmi placi.

N-am spus nimic, declarația lui mi se părea stânjenitoare, dar adevărul e că și eu îl plăceam. Sentimentul n-avea la bază decât cele câteva ore pe care le petrecuserăm împreună, dar deja mi se părea dificil să-l detest în totalitate.

Ceea ce, dintr-un alt punct de vedere, mă făcea să-l detest și mai mult.

5

Încă de la început, pentru mine Laurence a fost ca doi oameni distincți într-unul singur. Pe de o parte, era umbra mea, așteptându-mă dimineața când mă trezeam, urmându-mă la masă și la muncă, un invadator nepoftit, înghesuindu-mă în propria-mi cameră. Iar pe de alta, îmi era companion și confident, animându-mi zilele terne cu emoții și conversații.

Așa se face că, în interacțiunile cu el, eram și eu doi oameni diferiți. Unul era Frank cel sumbru și furios, care se simțea asediat. Celălalt era un Frank mai domol, recunoscător pentru că nu mai era singur.

Ultima dată când împărțisem o cameră cu cineva fusese cu soția mea, Karen, dar nu era același fel de împărțeală. Companie masculină: două paturi într-un spațiu restrâns – ca în armată, din nou. Dar nu exista un cod de disciplină impus din exterior; nici măcar reguli nu aveam. Eram doar două firi diferite, aruncate într-o cutie.

Laurence era dezordonat și neîngrijit. Obişnuințele pe care le arătase în prima zi nu se schimbaseră: haine lăsate care-ncotro, apă pe jos în baie. Făceam curat în urma lui, dar el nu părea să observe. Când am cumpărat o scrumieră de la supermarket și am lăsat-o la loc foarte vizibil, pe masă, a continuat să-și arunce țigările pe fereastră. Mă scotea din minți.

Asta nu însemna că nu putea să fie ordonat în felul lui. Își punea deodată în minte să măture un colț oarecare sau să curețe o bucată de perete, apoi freca și râcâia cu o intensitate deosebită până când era mulțumit de rezultat și se putea relaxa cu o țigară, lăsând scrumul să cadă pe covor.

Într-o zi, l-am găsit rearanjând mobilierul în cameră. Trăsese dulapul, lampa și măsuța de cafea, așezându-le în alte poziții. Nu conta, nu schimba nimic, dar am simțit o izbucnire de revoltă, de parcă mi-ar fi pângărit căminul.

– N-ar trebui să te faci prea comod aici, i-am spus. Șederea ta e doar temporară.

– Cum adică?

– N-o să rămâi aici mult timp. Doctorița Ngema o să te mute în camera de alături, a Santanderilor, când vor pleca ei.

– Oh! a făcut, părând șocat. Habar n-aveam.

Totuși, mobilierul a rămas mutat, și în câteva zile noul aranjament a început să mi se pară firesc. Nu la mult timp după aceea, a înlocuit perdelele și a pus vreo două postere pe pereți. Am resimțit din nou aceeași furie, dar mai slabă de data asta, mai puțin adâncă. Iar când a construit pe pervaz, deasupra patului său, un mic altar închinat iubitei lui, n-am mai simțit aproape nimic.

Erau câteva fotografii care înfățișau o negresă micuță, cu părul scurt. În jurul lor aranjase o grămăjoară de pietre, o frunză uscată și o brătară – lucruri care aveau o semnificație personală pentru el.

– Cum o cheamă?

– Zanele.

– Unde v-ați cunoscut?

– În Sudan.

– Sudan?

Era încântat de uimirea mea.

– Da. După școală, mi-am petrecut un an călătorind prin Africa. O vreme m-am oprit în Sudan.

– Și ea ce făcea acolo?

– Voluntariat. În cadrul unui program de combatere a foametei. Și-a dedicat viața genului ăsta de activitate.

Îmi spusese toate astea cu un aer indiferent, dar îmi era clar că le privea cu mare seriozitate. În momente ca acelea mă nedumerea. Părea foarte simplu, foarte direct, dar pe urmă îți demonstra că nu e așa.

– Și ea unde e acum?

– În Lesotho. A venit în Africa de Sud ca să fie mai aproape de mine, dar apoi s-a alăturat altei organizații caritabile și pe urmă... S-a întrerupt, apoi a adăugat zâmbind: Așa e ea.

Era mândru de iubita lui, de relația lor, dar ceva în privința asta părea ciudat. Aproape ca și cum s-ar fi simțit ușurat că ea era atât de departe și că intimitatea dintre ei trebuia să se desfășoare ritualizat, prin scrisori și fotografii. Își scriau cu regularitate, o dată pe săptămână. M-am uitat la caligrafia ei de pe plicurile sosite: trăsături puternice, drepte, clare. Nu semăna cu scrisul lui nesigur, ca niște mici păianjeni. Dar întreaga lor relație consta în acest du-te-vino de plicuri și în gestul ceremonios al alcătuirii altarului de pe pervaz.

Nu toate fotografiile de deasupra patului o înfățișau pe iubita lui. Într-una din ele era o femeie mai vârstnică, subțire, cu pielea închisă la culoare și părul strâns la spate; zâmbea încruntată către obiectiv.

– Mama ta?

A clătinat din cap grăbit.

– Sora.

– Sora ta? Dar pare mult mai...

– Bătrână? Știu. E o diferență mare de ani între noi. Într-un fel, e ca o mamă pentru mine. Ea m-a crescut când părinții noștri au fost uciși.

– N-am știut asta. Îmi pare rău.

– Oh, e-n regulă. S-a întâmplat demult.

Mi-a povestit cum mama și tatăl lui muriseră într-un accident de mașină în urmă cu douăzeci și cinci de ani.

– Eu eram încă foarte mic și nu mi-i amintesc.

Apoi mi-a spus cum sora lui, care avea pe atunci douăzeci de ani, îl luase la ea și-l crescuse. Locuise cu ea într-un cartier sărac dintr-un oraș de coastă mohorât, de al cărui nume nu auzisem niciodată. Prima dată plecase de acasă atunci când câștigase o bursă pentru a studia medicina.

Mi-a comunicat toate aceste amănunte rapid, pe un ton relaxat, ca și când ar fi fost lipsite de importanță. Dar se vedea că pentru el contau foarte mult.

– Și eu mi-am pierdut mama când eram mic, i-am spus.

– Da?

– Aveam zece ani. Așa că îmi amintesc. A murit de leucemie.

– De asta te-ai făcut medic.

Fuse o afirmație, nu o întrebare, și m-a luat prin surprindere.

– Nu cred, am zis.

– În ce moment ai știut, ai știut cu adevărat, că vrei să fii doctor?

– Nu cred că am avut un astfel de moment.

– Niciodată?

– Nu.

– De ce nu?

– Nu știu. Pur și simplu n-am avut.

A zâmbit.

– Eu știu când a fost al meu. Știu exact.

Așa era el. Totul era guvernat de un plan măreț. Momentul în care își dăduse seama era subiectul unei povești pe care și-o repetase iar și iar.

– Aveam doisprezece ani. Părinții erau îngropați în cimitirul de lângă casă, iar sora mea zicea mereu că într-o zi o să mă ducă să văd mormântul. Dar n-o făcuse niciodată. Așa că am decis să mă duc singur. În fiecare zi treceam pe acolo, pe lângă toate crucile acelea înfipite în pământ. În ziua aceea am intrat pe poartă și am început să caut. Am mers și am tot mers. Era o zi foarte caldă. Niciodată nu mai văzusem atâția oameni morți. Șiruri peste șiruri. Mergeam în sus și-n jos, în sus și-n jos, căutând. Dar nu i-am putut găsi. Am început să plâng. Era prea mult. Și atunci m-a văzut un negru bătrân. Lucra la cimitir, purta uniformă, un fel de haină albă, și avea o listă cu oamenii îngropați acolo. Și o hartă. Dar pe părinții mei nu i-a găsit.

– De ce nu?

– Nu știu. I-am spus cum îl chema pe tata: Richard. Dar a zis că pe hartă nu apare nici un Richard Waters. Așa că am plâns mai departe. A fost foarte drăguț cu mine. M-a dus în biroul lui și mi-a dat pâine cu ceai. A vorbit puțin cu mine. Pe urmă m-am simțit puțin mai bine și am plecat acasă. Sora mea era deja acolo.

– I-ai povestit?

A plecat privirea.

– *Ja*. Și acela a fost momentul. Nu pot explica. Și ea s-a purtat foarte frumos cu mine, m-a luat în brațe și așa mai departe și mi-a spus că într-o zi o să mergem împreună la morminte. Dar totul s-a amestecat în mintea mea – blândețea ei, bătrânul negru...

– Haina lui albă, am completat; puteam să mă joc și eu de-a pseudopsihologul.

– Haina albă, a repetat el pe gânduri. Da. E posibil să ai dreptate în privința asta, Frank. Ideea mi-a venit atunci, pe loc.

– Că trebuie să te faci doctor.

– Da. Nu mi-a fost atât de clar, știi tu, dar... sămânța fusese plantată. Din acel moment.

– Din cauza părinților tăi.

– De asta știu că la fel trebuie să se fi întâmplat cu tine. Moartea mamei tale. Momentul meu s-a petrecut tot datorită părinților. Cred că suntem foarte asemănători, Frank.

– Dar eu n-am avut niciodată un asemenea moment.

– Poate că nu ți-l amintești. Dar ai avut.

În ciuda insistențelor lui, știam că pentru mine nu existase un moment atât de limpede. Nu avusesem niciodată un sentiment arzător al vocației, ci doar o ambiție nesigură și o nevoie de a-l impresiona pe tatăl meu. Dar

Întrebarea pe care mi-o pusese mi-a rămas în minte, sâcâindu-mă. Mi-am zis că trebuia să fi avut și eu un moment al adevărului ca al lui. Abia mult timp după aceea m-am întrebat dacă povestea lui de la cimitir chiar se întâmplase cu adevărat.

Niciodată nu a mai vorbit despre ea. Era prea ocupat să pună alte întrebări. Iar când voia să afle ceva, nu manifesta nici un pic de reținere sau delicatețe. Uneori mă îngrijora; pe de altă parte, mă pomeneam spunându-i lucruri pe care nu le mai discutasem cu nimeni înainte.

Despre căsătoria mea, spre exemplu. Nu era un subiect cu privire la care să-mi deschid inima în fața cuiva. Chiar dacă nu mai avea o încărcătură dureroasă puternică, întrucât nervii îmi erau amorțiți, tot era ceva intim și ținut departe de curioși. Dar la o săptămână sau două după sosire, Laurence l-a abordat frontal.

- Observ că încă mai porți verigheta.
- Fiindcă încă sunt căsătorit.
- Serios? Dar unde e soția ta?

O clipă mai târziu îi destăinuiam tot felul de detalii delicate – cum fugise Karen cu Mike, cel mai bun prieten al meu din vremea armatei și fost partener de cabinet medical. Cum trăiau împreună și cum încetinise procesul de divorț retragerea mea acolo, astfel că încă eram, tehnic vorbind, soț și soție.

- Și când se va încheia?
- Nu știu, am răspuns. Cândva în următoarele șase luni. De la o vreme, ea a accelerat iarăși procedura de divorț. Cred că se grăbesc să plece din țară.

- Soția ta se va recăsători?
- Cred că asta e ideea.
- Cu tipul ăsta? Amicul tău din armată?
- Mike? *Ja*, încă e cu el. Zice că e marea iubire a vieții ei.
- Nu ți-a fost niciodată prieten, Frank, a rostit solemn Laurence. Un prieten adevărat nu ți-ar face una ca asta.

- Sunt conștient de lucrul ăsta.
- Eu n-aș face niciodată așa ceva. Niciodată, în veci de veci.
- Asta-i bine.
- Și n-aș mai purta verigheta aia. De ce o mai porți, Frank?
- Nu știu. Din obișnuință.

Dar sclipirea aurului de pe degetul meu era mai mult un simbol decât o obișnuință. Am făcut mâna pumn, ca s-o ascund.

Când îmi spusese că el nu mi-ar face niciodată așa ceva, voise să-mi dea de înțeles că îmi era un prieten adevărat. Cred că asta simțise încă aproape din prima zi. Sentimentul însă nu era reciproc. Pentru mine era doar un coleg de cameră, o prezență temporară, care îmi tulbura existența.

Cu toate astea, ajunseseam să-mi petrec mult timp împreună cu el. În cameră și la serviciu n-aveam de ales, dar în afara acestor momente, aproape imperceptibil, am început să ne ținem companie unul altuia. Devenise un fel de ritual, spre exemplu, să jucăm tenis de masă în sala de recreere. Înainte nu-mi prea venea să stau acolo, deoarece încăperea avea un aer trist. Am descoperit însă că nu era chiar neplăcut să expediem mingea din plastic înainte și-napoi peste masă, schimbând din când în când câte o replică. Cele mai multe dintre conversațiile noastre erau așa: lejere, fără un rost anume, ca să treacă timpul.

Alteori plecam împreună la plimbare. Trecuseră ani de când nu mai fusesem într-una dintre drumețiile mele obișnuite. Acum am început din nou. Nu-mi aduc aminte cine a sugerat ideea, el sau eu, dar Laurence a găsit pe undeva o hartă mare a regiunii. În cea mai mare parte a timpului o ținea prinsă pe peretele de deasupra patului, dar cel puțin o dată pe săptămână o dădea jos și plănuia trasee pe care să le încercăm în zilele libere. Ne luam sendvișuri și bere și porneam pe diverse poteci prin veld. L-am dus și pe câteva dintre traseele vechi pe care mi le aminteam, unele cu priveliști spectaculoase. Ieșirile de genul ăsta erau de cele mai multe ori vesele și relaxate, deși el nu se simțea niciodată pe deplin confortabil în natură.

În plus, ne duceam serile din ce în ce mai des la Mama Mthembu. Pentru mine nu era o noutate, firește; mai fusesem acolo de multe ori. Dar obișnuiam să mă duc pe la sfârșitul după-amiezii, fiindcă nu-mi plăcea atmosfera aglomerată și plină de fum care se instala seara. Atunci îi puteai găsi la bar pe toți cei care nu erau de gardă la spital, iar intimitatea silită în prezența paharelor de alcool putea deveni opresivă. Acum însă, alături de Laurence, părea cumva mai primitoare.

La Mama, ierarhizările și discrepanțele din mediul profesional nu mai aveau aplicabilitate. Themba și Julius, cei doi angajați de la bucătărie, ședeau umăr la umăr cu Jorge și Claudia. Uneori, până și doctorița Ngema se alătura acestor agape, ca un egal stingher. Și cu toate că eu nu mă relaxam niciodată complet, ceva din nonșalanța lui Laurence în asemenea situații se transfera și asupra mea, astfel că deveneam mai puțin distant și reținut.

Într-o dimineață după o asemenea ieșire la bar, eram singur cu Jorge la masa de mic-dejun. Ronțăindu-și mustața cu un aer bonom, mi-a spus la un moment dat:

- Tipul cel tânăr. Prietenul tău. E un tânăr de treabă.
- Cine? Laurence? Nu e prietenul meu.
- Nu? Dar sunteți mereu împreună.
- Doctorița Ngema ne-a pus în aceeași cameră. Dar nu-l cunosc bine.
- E un tânăr de treabă.
- Sunt sigur că da. Dar încă nu e prietenul meu.

Era bizar, însă nu mă simțeam în largul meu să fiu asociat cu Laurence în acest fel. Cuvântul „prieten“ avea pentru mine anumite implicații. Mike îmi fusese prieten, până când fugise cu soția mea. De atunci nu-mi mai făcusem nici un prieten. Nu voiam pe nimeni care să mi se vâre în suflet.

Totuși, cuvântul a continuat să se repete. „Prietenul tău a făcut asta.“ „Prietenul tău a fost acolo.“ „Ce mai face prietenul tău?“ De fiecare dată când îl auzeam, era parcă mai tocit, astfel că treptat și-a pierdut din asperitate.

- Ai discutat cu noul tău prieten despre ce-am vorbit? m-a întrebat doctorița Ngema într-o zi, pe când ne îndreptam spre clădirea rezidențială.

- Ce să discut?

Faptul că nu-mi dădusem seama la ce se referă era ilustrativ pentru modul în care se schimbaseră situația.

- Ei, știi tu. Urma să-i arăți ce-i pe aici... și să discutați posibilitatea ca el să-și ceară transferul.

- Ah, da. Da, am discutat. Dar e mulțumit, nu vrea să plece.

- Ei bine, asta e o premieră! a exclamat ea în timp ce pietrișul scrâșnea sub pașii noștri. După un timp a reluat: Poate că ar fi bine să-l prezezi puțin.

- De fapt, nu mă deranjează să-l am prin preajmă.
- Serios? Deci să înțeleg că-ți place să împarți camera cu el?

Asta era o cu totul altă întrebare, distinctă de tot ce vorbiserăm până atunci.

- Nu, am răspuns. Ruth, dacă apare ceva... Camera familiei Santander sau orice altă cameră... m-aș bucura.

- O să țin minte, a zis.

Dar în clipa aceea am știut că orice schimbare era exclusă: Laurence avea să rămână în camera mea.

- Nu pleacă, a spus Laurence într-o zi, când eram de gardă împreună.
- Cine?

– Santanderii. Mi-ai zis c-o să plece și că o să mă mut în camera lor. Dar ieri mi-au zis că rămân aici.

Întâmplător, auzisem și eu o parte din conversație și știam că Laurence nu avea imaginea completă. Ședeam la masă când ei vorbeau în sala de recreere, angajați într-o dezbatere aprigă, și am zăbovit ca să ascult.

– Dar de ce Africa de Sud? a întrebat Laurence.

– Oportunitate, a venit răspunsul lui Jorge.

– Exact. Oportunitate. Șansa de a aduce o schimbare. Nu cred că sunt în lume multe locuri în care să poți face asta, acum.

– Da, da, a intonat Jorge solemn.

– Bani mai mulți, a adăugat Claudia. Casă bună.

– Da, sigur, și asta. Dar eu vorbesc despre altceva.

– Despre ce anume?

– Cred că ăsta e doar începutul. Începutul acestei țări. Istoria nu mai contează. Totul începe acum. De jos în sus. Așa că vreau să fiu și eu aici. Nu-mi doresc să fiu în altă parte, într-un loc unde prezența mea n-ar avea nici o importanță. E important că sunt aici.

Santanderii erau de vârstă mijlocie, din Havana. Sosiseră în urmă cu doi ani, în cadrul unui grup numeros de medici „importați” de Departamentul Sănătății pentru a face față crizei de personal. El era un tip durduliu, cu o mustață stufoasă, inteligent și jovial. Soția lui, o femeie puțin mai vârstnică, arătoasă, care nu știa multă engleză, era ușor isterică. Scurta noastră aventură din anul precedent o lăsase într-o permanentă dispoziție acră față de mine. Ocupau camera de lângă a mea, și se întâmpla în multe nopți, tot mai multe în ultima vreme, ca glasurile lor, angrenate în dispute stridente în spaniolă, să răzbată prin perete. Faptul că ea voia să plece acasă în timp ce el își dorea un viitor în Africa de Sud era un secret cunoscut de toți. Mariajul lor era fisurat pe mijloc.

– Țara asta e dependentă de oameni ca tine, a rostit Laurence cu fervoare. Oameni dedicați, care vor să schimbe ceva.

– Da, da, a încuviințat Jorge.

– Ei ne zic casă bună, mașină bună, a intervenit Claudia, dar nu ne zic Soweto. Oooh, Soweto!

Mi-am închipuit-o cutremurându-se.

– Nu m-ar deranja să fiu în Soweto, a replicat Laurence. Dar aici e mai bine. Aici ești în mijlocul pustietății.

Știam câte ceva despre ce părere aveau Santanderii despre Soweto; mă lămurise Claudia în fierbințeala aventurii noastre. Când veniseră în țară

ceruseră să fie repartizați acolo, și solicitarea le fusese aprobată. Poate, la fel ca Laurence, își doriseră și ei să schimbe ceva. Dar nu făcuseră față cazurilor care soseau întruna. Nu mai văzuseră niciodată o asemenea violență împinsă la extrem. În serile de sâmbătă, camera de urgențe era năpădită de răni de cuțit, de glonț, de schilodiri și tăieturi cu sticle sparte. „Ca la război“, se plânsese Claudia, „ca la război mare afară tot timpul!“ Iar asta era pe lângă numărul obișnuit de îmbolnăviri și accidente pe care spitalul abia dacă le putea gestiona. După circa șase luni ceruseră transferul și ajunseseră la spitalul nostru.

Dintr-un punct de vedere, perioada petrecută de ea în Soweto stătuse la originea aventurii noastre. Într-o noapte, la câteva săptămâni după venirea lor, a fost adusă de urgență o femeie care fusese atacată în satul ei de o gloată dezlănțuită. O bătuseră, o înjunghiaseră și încercaseră s-o ardă pe rug fiindcă ar fi fost vrăjitoare. Femeia era în stare critică. Era limpede că avea să moară, dar ne-am zbatut cu toții disperați, încercând să facem tot posibilul. Până la urmă a murit. O ambulanță a venit de la cel mai apropiat spital să ridice trupul; după plecarea ei, Claudia și cu mine ne-am pomenit singuri în atmosfera dezolantă a acelei ore târzii din noapte. Deodată, masca ei indiferentă s-a fisurat și a căzut. A început să plângă incontrollabil, și în cabinet s-a revărsat brusc toată oroarea acumulată a ceea ce văzuse vreme de luni de-a rândul în țara asta, pentru prima dată în viața ei. „Cum pot oamenii să facă așa?“ striga. „Cum, cum?“

Am cuprins-o în brațe ca s-o liniștesc în timp ce plângea ca un copil. Știam, simțeam de unde venea toată disperarea aceea. Ceva în țara asta ajunsese prea departe, ceva se rupsese. Era ca o furie atât de puternică, încât scăpase de sub control. Nu puteam decât s-o țin lângă mine și s-o alin, dar pe urmă alinarea s-a transformat în altceva. În ceva foarte intens: dorință alimentată de durere. Am fost ca niște animale în acea primă noapte. Apoi, săptămâni de-a rândul, ne-am tot întâlnit în saloane pustii sau în unghere ale culoarelor întunecate. Se întâmpla în perioada lungă și secătuită de după ce renunșasem să mă mai duc la Maria, și Claudia mă ajuta să umplu un gol. Nu aveam nimic de pierdut. Ea însă avea, mult, și pericolul era nebunesc. Puteam fi prinși oricând. Cel puțin nu ne-am întâlnit niciodată în camera mea, fiindcă era la numai un perete distanță de soțul ei.

Cred totuși că el a știut. De atunci a existat mereu între noi o tensiune tulbure, ceea ce e posibil, firește, să fi fost doar sentimentul meu de vinovăție. Abia în ultimul timp, după venirea lui Laurence, tensiunea aceea s-a mai domolit.

– Ba pleacă, i-am răspuns. Țasta-i un lucru stabilit. Întrebarea e doar când.

– Nu cred. Sunt doi oameni minunați, dedicați.

– Dedicați cui?

– Păi, știi tu. Țării. Viitorului. Chestii din astea.

– Haide! am exclamat. N-o spun ei nimănui, dar e un secret știut. Toată lumea îl știe.

– Cuba e o fundătură, așa a zis Jorge.

– *Ja*, bine. E mai complicat. Jorge nu vrea să se întoarcă, dar ea, da. Se ceartă tot timpul din cauza asta.

– Și presupui că ea o să aibă câștig de cauză.

– O să aibă.

– Aiurea! În orice caz, nu se ceartă.

– Dar nu i-ai auzit prin perete?

– Nu. Categorie, nu.

– Oricum, am zis enervat, nu în camera lor o să te muți tu, ci în a lui Tehogo.

– În camera lui Tehogo?

Nu știu de unde-mi venise ideea asta. O spuseseam așa, deodată, dar în clipa în care le rostisem, cuvintele căpătaseră vehemența adevărului.

– Da. În camera lui Tehogo. Oricum, el n-ar trebui să stea aici. O să se mute curând.

– Și unde o să se ducă?

– Nu știu. Nu contează.

Camera lui Tehogo – ultima de pe coridor, pe stânga – ar fi trebuit ocupată de un medic. Tehogo însă nu era medic, ci asistent. Strict vorbind, din punctul de vedere al calificării, nu era nici măcar asta. Dar făcea la spital munca pe care în mod normal ar fi făcut-o un asistent medical.

Lucra acolo de mai mult timp decât mine. Îl găsisem deja instalat în camera aceea. Nimeni nu mi-a explicat pe de-a-ntregul cum ajunsese s-o ocupe, dar avea legătură cu probleme mai vechi din teritoriul indigen. Cert era faptul că familia lui – mama, tatăl, fratele și unchiul – fusese omorâtă într-una dintre izbucnirile de violență politică. Se pare că aveau o legătură prin alianță cu Brigadierul însuși, iar uciderea lor fusese un act de răzbunare.

Toate astea erau însă confuze. Singurul element lipsit de echivoc era Tehogo însuși, rămas orfan, singur, fără un loc către care să se îndrepte. Pe atunci lucra la spital ca asistent cu cursurile nefinalizate. Pica mereu la

examene, fiind păstrat pe post doar fiindcă nu erau alți candidați. Nu era intern, ci locuia cu familia, și scăpase cu viață doar fiindcă în ziua masacrului fusese la spital. După aceea însă, nu se mai putuse întoarce acasă.

Doctorița Ngema îi dăduse o cameră. Inițial fusese o măsură temporară, doar până când se puneau pe picioare. Tehogo rămăsese însă. Ceilalți asistenți plecaseră și, treptat, le preluase el activitățile, astfel că acum era singura persoană capabilă să facă nenumăratele treburi mărunte – era brancardier, spăla și hrănea pacienții, spăla podelele, lua mesaje. Era, dacă nu de serviciu, măcar prezent mereu, așa că părea firesc să locuiască în incinta spitalului. Totuși, situația părea să fie mai complexă. Și aici ne bazam doar pe zvonuri și vorbe din auzite, dar se povestea că Brigadierul insistase personal pe lângă doctorița Ngema în favoarea rudei sale mai tinere.

Toate astea le aflasem de la celălalt doctor alb care lucrase acolo până în urmă cu câțiva ani. Era un ins ursuz și istovit, și nu dădusem prea mare importanță bârfelor lui. Dar era evident că interesul nutrit de doctorița Ngema față de Tehogo depășea simpla latură profesională. Era binevoitoare și atentă cu el. La ședințele cu personalul își dădea toată silința să-l implice în discuții, îl chema în cabinetul ei pentru conversații cu titlu personal și o dată m-a rugat să-i port de grijă.

Am încercat să fac ce-mi ceruse, dar era dificil să mă apropiu de Tehogo. Era morocănos și irascibil, mereu închis într-un ungher întunecat al ființei sale. Nu părea să aibă prieteni, cu excepția unui tânăr din afara spitalului cu care își petrecea deseori timpul. Nu voiam să-l învinovățesc; firește că era ursuz din cauza pierderii tragice a familiei. Dar adevărul e că nu părea o victimă. Era tânăr și arătos, mereu îmbrăcat în haine noi, la modă. Avea un cercel în ureche și un lanț de argint la gât. Primea bani de undeva, dar ăsta era un subiect despre care nimeni nu vorbea. Trebuia să ne purtăm cu el ca și când ar fi fost bietul Tehogo, năpăstuit și suferind. Neputința lui era de-a dreptul impresionantă, trebuie să recunosc. Nu vorbea decât monosilabic, printre dinți, numai ca răspuns la o întrebare. Nu se arătase niciodată interesat de viața mea, așa că și mie mi-era greu să fiu preocupat de a lui. Era doar o prezență tăcută la capătul coridorului sau așezat undeva în margine la ședințele de personal, fără să spună ceva. Abia dacă-l observam.

Acum însă venise Laurence Waters, și trebuia să-l remarc pe Tehogo. L-am remarcat fiindcă locuia într-o cameră de medic, acolo unde ar fi trebuit să stea Laurence. Dar nu-i spusese adevărul colegului meu: Tehogo nu se muta nicăieri. Nu exista loc și nu avea unde să se ducă.

– Mda, bine, a zis Laurence. E un tip ciudat Tehogo ăsta. Tot încerc să vorbesc cu el, dar e foarte...

– Știu ce vrei să spui.

După o pauză, a reluat cu un aer oropsit:

– Îmi place să împart camera cu tine, Frank.

– Serios? am replicat; mă simțeam prost acum, atât pentru că mă enervasem, cât și pentru minciuna spusă. Poate că n-o să se mute.

– Așa crezi?

– E posibil. E posibil să rămânem așa cum suntem acum.

6

Laurence nu putea sta prea mult timp într-un loc. Avea o energie neobosită, colțuroasă, care-l făcea să clocotească. Dacă nu pășea de colo-colo și nu fuma, colinda prin spital, uitându-se peste tot, punând întrebări. „De ce sunt pereții vopsiți în roz?” „De ce mâncarea e atât de proastă?” „De ce se irosește atâta spațiu?” De ce, de ce, de ce – era ceva copilăresc la el. Pe de altă parte, era ingenios și venea tot timpul cu propuneri de îmbunătățire a lucrurilor.

Într-o după-amiază, l-am găsit făcându-și de lucru cu ușa de la capătul culoarului din clădirea rezidențială.

– Ce faci acolo?

– Vino și dă-mi o mână de ajutor!

Încerca să pună un lanț cu lacăt pe clanța ușii. Dar n-avea de ce să-l prindă pe zid, așa că trebuia să-l agațe de suportul metalic al unui extingtor care ori fusese furat, ori nu existase niciodată.

– Ar fi mult mai simplu dacă ai avea cheia de la ușă, i-am spus.

– Nu există. M-am uitat. Doctorița Ngema mi-a dat voie să caut printre toate cheile disponibile.

– Dar de ce vrei s-o încui de fapt?

A clipit la mine, mirat.

– Ar trebui să știi răspunsul. Doar ai văzut ce se petrece acolo.

A trebuit să mă gândesc puțin înainte să înțeleg că se referise la jafurile și vandalizările din aripa părăsită a spitalului.

– Asta s-a întâmplat demult. Și, oricum, ce rost are?

– Ce rost? a exclamat el, zâmbind cu un aer nesigur. Vorbești serios? N-ar trebui să se întâmple deloc.

– Laurence, Laurence...

– Da?

L-am ajutat să prindă lanțul de suportul din perete și să-l închidă. Dar lacătul era ieftin și fragil, așa că putea fi spart cu o simplă lovitură.

Da, astea erau lucrurile pe care le făcea el. Într-o zi, l-am văzut tăind iarba pe terenul dintre dormitorul nostru și aripa principală. De când venisem eu, nimeni nu se atinsese de iarba aia. Mașină de tuns nu exista, așa

că făcuse rost de undeva de o coasă veche și ruginită. Era roșu la față și transpirat, iar progresul pe care-l făcea era lent. În pragul sălii de recreere, Themba și Julius, angajații de la bucătărie, îl priveau cu un amuzament uimit.

– Prietenul tău e razna, mi-a spus Julius.

– Măcar o să arate mai bine pe urmă, i-am replicat.

Bănuiesc că asta fusese ideea. Și după ce mormanele maronii de iarbă uscată au fost duse în spatele bucătăriei, la grămada de compost pe care începuse Laurence s-o strângă acolo, am putut să admir terenul dintre cele două clădiri, acum gol și curat. Chiar arăta bine.

Cu toate astea, Laurence privea încruntat în jur când s-a îndreptat de spate gâfâind.

– Care-i problema? Ai făcut o treabă grozavă.

– Da. Știu.

– Și nu ești mulțumit de tine?

– Ba da, sunt. Sunt.

Mie însă nu mi se părea mulțumit.

A doua zi s-a cățărat pe acoperiș ca să smulgă buruienile și iarba care crescuseră acolo. Soarele ardea, și în lumina amiezii silueta lui înaltă creștea și se micșora într-o izolare laborioasă. I-am dus o sticlă cu apă și am stat lângă el cât a băut-o.

– Nimeni n-o să-ți mulțumească pentru asta, i-am spus.

– Să-mi mulțumească? Ce vrei să zici?

– Nu înțeleg de ce te obosești.

– Acoperișul ar trebui să fie curat.

– Poate. Dar tot nu contează. Iar buruienile vor crește la loc.

– N-are importanță, a răspuns încăpățânat. O să arate mai bine când o să fie gata.

La final, acoperișul chiar era curat, la fel ca terenul pe care-l cosise mai înainte. De acolo aveam o priveliște largă spre oraș și spre dealurile din apropiere, iar întinderea aceea vastă mi-a dat un sentiment de mulțumire și de plenitudine, de parcă și eu aș fi muncit toată ziua.

Bineînțeles, avusesem dreptate: iarba și buruienile au crescut din nou, dar nimeni n-a rostit o vorbă în vreme ce milimetrii verzi se acumulau. Și nimeni nu i-a mai tăiat. Atenția lui Laurence se îndreptase către un alt proiect, altundeva. Iar când, o lună sau două mai târziu, am văzut că lacătul ieftin de pe lanțul care ținea închisă ușa de la capătul culoarului fusese spart, n-am făcut nici un comentariu.

Aveam alte preocupări. Viața mea nu orbita în jurul lui Laurence sau al spitalului; aveam și alte interese, mai departe, care să-mi distragă atenția. Îmi reluasem vizitele la Maria. Nu în fiecare noapte și nu la fel ca înainte. O dată sau de două ori pe săptămână mă copleșea un neastâmpăr și mă îndreptam spre mașină.

Sexul era altfel acum. Apăruse în el o notă aspră, flămândă și brutală. Poate că rămăsese doar sex, romantismul dispăruse. Eram dur cu ea. Nu violent, ci cu o deviere care dezechilibra totul. Întotdeauna eu eram deasupra, ținându-o dedesubt. Iar ea manifesta o pasivitate reactivă, o acceptare. În fapt însă, nu ne atingeam. Nici măcar nu încercam să vorbim. Ca și când aș fi căutat ceva ce nu puteam obține și tot ce puteam face era să bat și să tot bat la ușa aceea grea din lemn.

Acum o plăteam de fiecare dată. Și exact asta era: o plată. Întâlnirile noastre erau tranzacții care aveau limite practice. Atunci când vorbeam, o făceam pentru diverse aranjamente. De vreo două ori m-a avertizat să nu vin în anumite nopți. Acceptam aceste restricții fără să le permit să-mi stârnească vreun sentiment. Celălalt bărbat nu exista decât ca o interdicție asupra timpului meu sau ca un simbol sub forma unei mașini albe în fața sandramalei.

O singură dată s-a întâmplat ca distanța dintre noi să dispară.

– Omul acela unde e... prietenul tău? m-a întrebat.

Am avut nevoie de o clipă ca să înțeleg la cine se referea.

– Laurence? Nu e prietenul meu.

– Nu?

– Nu. Adică, poate e, am răspuns privind-o cum își trage rochia peste cap și-și strecoară brațele prin mânecile rupte. De ce vrei să știi despre el?

A schițat un gest.

– Fața lui...? am zis.

– Da.

– Ce-i cu fața lui?

A dat să răspundă, însă pe urmă a clătinat doar din cap. Am schimbat o privire, și în acel moment a revenit distanța aceea uriașă, zidul.

– Vii vineri? a vrut să știe.

Deci era și el acolo, o prezență deconcertantă, licărind o secundă pe peretele din lemn al șandramalei. Îmi era greu să-mi imaginez că, până în urmă cu numai două luni, viața mea fusese complet lipsită de Laurence Waters.

Nu i-am spus despre Maria; habar n-am de ce. Totul fusese stabilit în acea primă clipă alarmantă când mă întrebasese: „Te-ai culcat cu femeia aia?” Răspunsul meu venise instantaneu, o minciună, fără nici o strategie în spate. Instinctiv îi percepușem intuiția ca pe o amenințare; mințisem ca să mă apăr. Iar pe urmă am continuat să mint.

Mințeam, cu toate că el știa exact unde mă duc. Faptul că nu mă întrebasese niciodată era o dovadă clară că știe. Mă urmărea cum fac duș, îmi schimb hainele, mă așez la volan și plec în noapte, fără să-mi spună nimic. Uneori era încă treaz când mă întorceam. Și ceilalți din spital îmi surprinseseră de mult timp venirile și plecările nocturne, dar tot fără să spună ceva. Numai că ei puteau doar să bănuiască; el știa.

Așa se face că și această mică latură a vieții mele – pentru care plăteam cu bani peșin, ca s-o țin separată de restul – a devenit legată de Laurence.

Pe măsură ce treceau săptămânile și ne obișnuiam – sau ne resemnam – unul cu celălalt, mintea mea se tot întorcea la întrebarea aceea pe care mi-o pusese la scurt timp după ce venise. „Care a fost momentul în care ai știut că vrei să fii doctor?” L-am privit în timp ce îngrijea pacienții. Nu conta cât de tineri sau de bătrâni erau, cât de trecătoare sau de gravă era starea lor; se purta la fel cu fiecare, serios, atent, preocupat. Toți păreau să conteze pentru el.

Asta mă irita. Mă irita fiindcă mie, sincer, nu-mi păsa prea mult. Nu vreau să spun că nu încercam. Depuneam toate eforturile, în felul meu detașat și profesionist, cu fiecare pacient, dar când nu se mai putea face nimic, nu mă mai gândeam la asta. Implicarea și strădaniile lui Laurence păreau să reliefeze o deficiență la mine.

Mi-am studiat viața în căutarea unui astfel de moment al adevărului. Fără îndoială, undeva, cândva, se întâmplase ceva care mă definise. Dar nu-mi puteam aduce aminte de momentul acela.

Într-un târziu am reușit. S-a întâmplat într-o zi oarecare: o simplă licărire de recunoaștere. Și mi-am dorit să pot uita din nou.

Momentul meu venise cu treisprezece ani în urmă. De câteva ori vorbisem cu Laurence, pe un ton banal, despre perioada serviciului militar. Îmi pusese și el câteva întrebări, cu acea curiozitate ingenuă a tinerilor. Dar de fiecare dată când abordam subiectul, simțeam că pentru el nu însemna nimic cu adevărat. Îmi dădeam seama din felul în care rostea cuvântul „armată”. Înțelegeam din tonul lui că n-avea idei ce și cum era. Recrutarea fusese parte integrantă din viața fiecărui bărbat alb timp de patruzeci de ani și apoi, peste noapte, fusese desființată prin lege. Iar acum bărbatul acela

alb, la o generație distanță de mine, privea acea parte a vieții mele ca pe o istorie îndepărtată.

Într-o zi, duceam împreună un alt pacient intratabil la spitalul mare. Drumul secundar era șerpuit, urcând dealuri și coborând văi, iar de la un cot anume pe traseu se zăreau rămășițele taberei militare unde activase Brigadierul înainte de a lua puterea. Cândva, se pare, fusese un obiectiv important: șiruri de corturi și camioane, sumedenie de oameni la treabă. Era în perioada de tulburări, când exista posibilitatea unor incursiuni de peste graniță. Acum era părăsită – o îngrămădeală de corturi jerpelite înconjurată de sârmă ghimpată. Cărarea care ducea acolo fusese năpădită de vegetație, și nu mă aventurasem niciodată ca să văd ce și cum. Totuși, de fiecare dată încetineam în locul acela să arunc o privire. Nu știu ce anume mă atrăgea; la urma urmei, chiar nu era nimic de văzut. Dar în ziua aceea mi s-a părut că zăresc o siluetă umană mișcându-se printre corturi. Era foarte departe, mică, și a dispărut imediat, făcându-mă să mă îndoiesc că zărisem într-adevăr ceva. Cu toate astea, m-am răsucit ca să mă uit în urmă.

– Ce e? m-a întrebat Laurence. S-a întâmpnat ceva?

– Nu, nimic. A dispărut.

Nu voiam să vorbesc din nou despre Brigadier cu unul care nu știa cine fusese.

– Ce-i acolo?

– O veche tabără militară.

– Îmi doresc să fi făcut armata. Cred că-mi lipsește ca experiență formativă.

– Nu știi despre ce vorbești!

Mi-a aruncat o privire uimită.

– Parcă ziceai că n-a fost mare lucru. Că te-ai plictisit.

– M-am plictisit.

– Dar?

– Nu vreau să vorbesc despre asta.

A schimbat subiectul, însă dialogul stârnise ceva în mine. În noaptea aceea am stat multă vreme treaz, gândindu-mă. Perioada petrecută în armată nu-mi revenea prea des în minte; era mai degrabă ca o pagină goală, un petic mort în amintirile mele. Un singur incident, o confruntare mărunță, dar elocventă, mi se întipărise în memorie.

Destinul mă trimisese vreme de doi ani la granița cu Angola. Era adevărat ce-i spusese lui Laurence: în cea mai mare parte a timpului atmosfera era anostă – timp pierdut. Mă tot mutasem dintr-o cazarmă în

alta. Tocmai îmi luasem diploma de medic și aveam gradul de locotenent. Însă erau mai mulți în situația mea, iar eu nu făceam nimic ca să mă disting în vreun fel. Mi se părea sănătos să nu ies în evidență.

O singură dată în toată perioada aceea s-a întâmplat să ajung aproape de o acțiune concretă: când am fost trimis pentru trei luni la un avanpost în adâncul veldului. Până atunci, viața mea în armată fusese blândă și liniștită. Avusesem de-a face cu oameni răniți în accidente, afectați de insolație, mușcați de căpușe ori suferind de vreo fractură. Calamități banale. Acolo însă, victimele erau de alt tip. Tabăra aceea era centrul unei activități intense: patrule plecau mereu în căutarea patrulelor inamicului, pentru a le anihila. Eram pus pentru prima oară în situația de a trata oameni care luptaseră într-un război. Am văzut atunci lucruri pe care nu le mai văzusem înainte. Răni cauzate de gloanțe, de grenade și de mine de teren; distrugeri pe care oamenii și le provocau unii altora intenționat. Impresia generală care mi-a rămas de atunci e una a realității cărnii sângerânde, ca un soi de fruct în culori aprinse pe fondul cenușiu prăfos al veldului.

Eram doar doi locotenenți în acel mic spital de teren: eu și Mike. Acolo l-am cunoscut și acolo m-am împrietenit cu cel care mai târziu avea să fugă cu soția mea. Dar pe vremea aceea îmi era doar un camarad bun. Lucram sub conducerea medicului-șef, un căpitan gras, iar ofițerul aflat la comanda unității se numea Moller.

Niciodată nu mă apropiasem de el suficient ca să-l văd bine, până într-o noapte anume. Îi zăream doar silueta, de obicei de la depărtare, urcând sau coborând dintr-un elicopter, inspectând, dând ordine. Era subțire, scund și puternic și emana un aer amenințător. Avea o reputație care îi depășea cu mult simpla prezență fizică – aceea a unui devotament orb și sacru față de misiunea lui.

Iar misiunea lui era să omoare soldați inamici – acesta era unicul motiv pentru care exista avanpostul. Acesta era unicul motiv pentru care ne aflam și noi acolo, cu toate că noi nu omoram pe nimeni. Nu, noi îi peticeam pe cei care omorau, ca să se poată duce să omoare mai departe. Iar când nu reușeam, pacienții erau trimiși în direcție opusă, spre sud, în saci pentru cadavre.

Nu aveam scrupule pentru ceea ce făceam. Adevărul e că nici nu mă gândeam prea mult. Eram prea tânăr, poate, prea îngust la minte; vedeam în fața ochilor doar activitatea pe care o aveam atunci de făcut. „Închide plaga asta.“ „Scoate bucata aia de șrapnel.“ „Salvează-i viața.“ Eram medic și activam între limitele pregătirii mele. Dacă un soldat inamic rănit mi-ar fi

fost pus în față, aş fi acţionat cu aceeaşi perspectivă îngustă, mioapă şi amorală.

Cu excepţia acelei seri.

Se mai întâmpla din când în când ca şeful nostru, căpitanul, să fie chemat la ore nepotrivite la arestul din centrul bivuacului. Solicităările veneau după ce erau aduse grupuri de prizonieri Swapo, şi ştiam că aveau legătură cu ei. Înţelegeam şi că nu trebuia să punem prea multe întrebări. Se desfăşura o activitate laborioasă în jurul acelor construcţii joase din cărămidă – singurele clădiri cu caracter permanent de acolo –, activitate ascunsă într-o pâclă de tăcere şi secretomanie. Când se întorcea, căpitanul, de obicei un tip bonom şi binevoitor, era de fiecare dată tulburat şi tăcut.

Dar într-o seară, solicitarea a venit când el nu era prezent. Nu mai ştiu exact ce se întâmplase, dar trebuise să plece la o altă cazarmă, aşa că rămăseserăm doar eu şi Mike. La o sticlă de whisky, făceam planuri să ne înfiinţăm un cabinet împreună după cei doi ani de serviciu militar.

Caporalul care ne adusese solicitarea plecase deja. S-a întors peste zece minute.

– Comandantul zice că trebuie să vină unul din voi.

Ne-am uitat unul la altul. Nici unul nu voia să se ducă.

– Du-te tu!

– Ba nu, tu!

– Tu vorbeşti mai bine afrikaans.

Două minute mai târziu păşeam în urma spinării maronii a caporalului prin întunericul fierbinte. Mi-era teamă de comandant şi de ce putea să-mi facă, iar teama asta eclipsa motivul neprecizat pentru care fusesem chemat acolo, fapt care ar fi putut să-mi facă mult mai mult rău.

Spinarea maronie m-a condus într-o cămăruţă cu pereţi din cărămidă şi podea din beton. Fără ferestre. Un acoperiş jos din tablă de zinc de care, la capătul unui fir, e suspendat un bec fără abajur. Sunt patru militari înăuntru, doi dintre ei ofiţeri. Unul este comandantul Moller. Poartă pantalonii maro de uniformă, bocanci şi un tricou alb. E aşezat pe un taburet, relaxat şi neprotocolar.

Pe podea este un bărbat negru, gol. E plin de sânge şi zace nemişcat, cu excepţia unduirii dureroase a pieptului când respiră. La periferia câmpului vizual zăresc cravaşe şi alte obiecte cu forme necunoscute. Totuşi, scena o cunosc, deşi n-am mai fost niciodată aici: e un tablou vechi, în care locul meu devine imediat clar.

– *Naand Lieutenant, rosteşte comandantul. Jammer om te steur.*

Niciodată n-am fost mai aproape de atât de el. Pentru prima dată ridic capul și-l privesc în ochi. Are o uitătură albastră și moartă. Nu e neatrăgător, are fața rece și simetrică a unui idol religios, cu părul castaniu tuns scurt pe suprafețele netede ale craniului. Și totuși, trăsătura cea mai vizibilă a feței lui nu este obrazul bine ras. Regulamentul militar impune să te razi pe linia dintre ureche și marginea nasului, iar el a respectat litera cerinței: sus, pe fiecare pompet, are un smoc mic de păr.

Ce soi de om o fi ăsta?

– *Is jy Engels of Afrikaans?* mă întreabă.

– Engleză, domnule comandant.

Trece la o engleză cu accent, vorbind pe un ton plat și afabil.

– Avem nevoie de ajutorul dumitale. Ești medic, *ne?*

– Da, domnule comandant.

– Suntem ocupați cu un mic interogatoriu aici, dar amicul nostru suportă cam greu. Zice că nu poate să respire bine. Poți să te uiți puțin la el?

Mă apropiu de trupul de pe podea. Chiar de la prima privire se vede că e rănit grav. Fața și pieptul îi sunt vinete și umflate, iar la gât are un fel de tăietură. Respiră zgomotos, cu un șuier ascuțit.

– Domnule comandant, nu arată bine.

– În regulă, rostește glasul plat în spatele meu. Dar se preface?

– Dacă se preface? exclam; întrebarea e absurdă, omul are nevoie de un pat de spital, de cusături, de dezinfectant, de îngrijiri. Nu înțeleg, spun apoi.

Pe un ton răbdător, comandantul îmi explică:

– Respirația lui, domnule locotenent. E o problemă cu ea?

E dificil să-i izolez respirația de alte suferințe și abraziuni, dar când reușesc, aud imediat care e necazul.

– Are o criză de astm, domnule comandant. Nu se preface.

– Poți să faci ceva pentru el?

– Pot să încerc. Îmi trebuie puțină apă.

– *Gee vir hom water daar.*

Cineva îmi aduce o găleată pe jumătate plină cu apă, în care plutește o spumă însângerată. Mă mișc din nou în beznă acum, privindu-mă printr-un tunel lung în vreme ce îi dau cu apă pe față și îi șterg rănile ca să înlătur sângele și murdăria. Deși nu va avea nici un efect asupra astmului, instinctul îmi dictează să încerc să-l curăț. Se mișcă și geme, dar sunetul acela al plămânilor continuă la fel. Deschid trusa medicală și scot nebulizatorul.

După un minut sau două, respiră mai ușor.

– *Daarsy*, zice un militar.

– *Uitstekend*, spune comandantul. Acum trebuie să te întreb ceva, domnule locotenent. După părerea ta, ca medic, cât mai poate suporta?

Mă ridic și mă întorc, dar n-am curajul să-l privesc în ochi. Tremur în aerul cald.

– Domnule comandant, are nevoie de îngrijiri medicale.

– Nu asta te-am întrebat, replică pe un ton deja mai dur. Te întreb dacă poate suporta interogatoriul în continuare.

– Nu prea mult.

– Cât?

– Domnule comandant, dacă îmi permiteți să-i ofer îngrijirile cuvenite, îl pot scăpa complet de astm. Ar trebui să i se administreze cortizon.

Cineva, unul dintre cei care stau și se uită, exclamă:

– Îngrijirile cuvenite!

Și râde.

– E pe moarte, domnule locotenent?

– Depinde. Dacă e împins prea departe...

– Deci dacă o luăm cu grijă...

Întrebările sunt nebunești, sunt jaloanele unei lumi întoarse cu susul în jos, medicii au menirea să vindece și să aline, nu să ajute la această distrugere calculată a nervilor și a cărnii. Deschid gura să spun ceva, dar simt ochii morți ai comandantului țintuindu-mă.

Urmează o pauză în care îmi amintesc cine sunt, unde mă aflu și ce se cere de la mine. Omul de pe podea este un dușman, unul care în orice caz nu va rezista până dimineață. De mine trebuie să am grijă, ca să nu ajung eu în locul lui, gol, cu fața în sus într-o celulă, nicidecum un doctor, ci un pacient fără nici o șansă de vindecare.

– Nu, răspund. Nu va muri încă.

– Îți mulțumesc, domnule locotenent. Tonul afabil a revenit în glasul lui. Transmite-i salutări căpitanului când se întoarce.

Mă trezesc pășind iarăși prin întuneric, înapoi, departe de celulă și de momentul adevărului care s-a înfipt în centrul mort al existenței mele.

Mike mă aștepta nerăbdător.

– Ce-a vrut? De ce te-a chemat?

– *Ag*, n-a fost nimic, am zis. Avea o durere de cap.

Chinul meu a durat numai câteva zile. În dimineața următoare învățam deja să-l îngrop:

Nu puteai schimba nimic.

N-ai avut de ales.

N-ai făcut decât să răspunzi la întrebarea pusă.

Până când am fost transferat la o cazarmă anostă în care nimic important nu se întâmpla, îmi acceptasem eșecul ca pe o parte inevitabilă a funcției mele. Abia dacă m-am mai gândit la seara aceea, cu excepția unor momente neobișnuite, când îmi revenea în amintire cu o forță stranie, aberantă.

Ca acum. Era de parcă cineva înfipse un deget într-un punct slab din țesătura trecutului meu și se uita înăuntru prin gaură. Aveam bizara tentație să privesc și eu și să mă văd din exterior, însă n-am putut s-o fac. Îmi găsisem marele moment definitiv, dar ce anume dezvăluia el – asta nu voiam să știu.

Într-o noapte, când m-am întors de la Maria, l-am găsit așezat pe patul lui, cu harta întinsă în față. Era foarte târziu și, cu excepția recepției, tot spitalul era cufundat în întuneric. Laurence era însă cât se poate de treaz.

- Ce faci?
- Planuri. Măine ce program ai?
- Măine e ziua mea liberă.
- Și vrei să vii cu mine într-o excursie?
- Unde?
- Nu departe. E o surpriză. Haide, Frank!
- Bine, am spus. De ce nu?

Mi-am zis că era încă una dintre micile noastre drumeții. Dar n-a fost la fel. Chiar de la început, am simțit că Laurence avea conștiința unei misiuni. De două ori m-am trezit în noaptea aceea, iar el încă ședea pe pat, uitându-se la hartă. M-a trezit la opt și jumătate, fremătând de entuziasm. Avea un rucsac pregătit deja, cu sendvișuri, bere și loțiune de protecție solară.

Era o dimineață senină, cu aer curat, în care iarba lucea ca metalul. Ne-am îndreptat spre graniță. În satele prin care treceam, oamenii scoteau apă din puț, se spălau, pregăteau de mâncare. Peisajul era animat de agitația dimineții. Copacii și celelalte plante păreau să se sforțeze viguros în sus, zvâcnind împotriva gravitației. De o parte și de alta se ramificau poteci neasfaltate, unele cu indicatoare către ferme sau mici așezări, altele anonime. Noi am virat pe una nemarcată, la stânga. Mașina lui se hurduca între fâgașe, însă astăzi chiar și asta părea să fie parte din viața și vibrația pământului. După o vreme, poteca a început să urmeze linia întunecată a albiei unui râu. Apoi s-a oprit, deschizându-se într-o zonă plină de vegetație, cu umbră răcoroasă. Dincolo de paravanul unor bambuși se vedea apa curgând. Era mai degrabă un pârâu, dar copacii din jurul lui alcătuiau o abundență de viață verde.

Laurence s-a apropiat de mal privind atent apa.

- Pun pariu că sunt pești aici. Tu pescuiești, Frank?
- Pescuiam. Dar a devenit plictisitor.

– Sunt sigur că ai nevoie de răbdare ca să pescuiești. Crezi că sunt și crocodili?

– E o apă prea mică pentru ei.

A părut ușurat. Era evident că se simțea mai stingher decât de obicei aici, în sălbăticie. Am pornit pe mal, pășind prin noroi și leorpăind prin apă. L-am lăsat pe el să meargă în față, chinându-se să treacă prin desiș cu rucsacul supraîncărcat în spate, întorcându-se când și când, neliniștit, să se uite la mine. Din timp în timp se oprea să consulte harta, deși nu ne îndepărtam nici un moment de pârâu. Eram mulțumit, mai mulțumit decât fusesem de multe luni încoace. Uitasem cât e de bine să fii departe de clădiri, de oameni și de obiectele familiare. Pe sub copaci era o răcoare plăcută.

În unele locuri trebuia să ne cățărăm peste pietroaie, iar în altele eram nevoiți să trecem prin apă mai adâncă. Pe mine nu mă deranja să mă bălăcesc în pârâul acela întunecat, dar fața lui era alungită de temeri.

– Ești sigur că nu-s crocodili aici? m-a întrebat din nou.

– Nu-s sigur, dar probabil că nu sunt.

Firește că nu erau crocodili, dar îmi plăcea deruta lui. După o vreme am trecut eu în față, să deschid drumul. Auzeam în spate pleoscăitul picioarelor lui prin mâl și mâinile care băteau aerul ca să alunge țânțarii.

După o oră de mers, pârâul s-a lățit, devenind un lac mărginit în depărtare de un versant de pe care se prăvălea o cascadă. Era un loc splendid, primitiv. O ceață fină de stropi minusculi plutea deasupra stâncilor, udând ferigile care creșteau prin crăpăturile în piatră.

Dar prezența noastră a deranjat ceva, o siluetă prelungă, sauriană, care s-a repezit în apă.

– Ți-am zis eu că sunt crocodili!

– Ăla nu e crocodil, am ripostat. E o șopârlă-monitor. Ia uite cum fuge!

Silueta masivă a înotat în viteză de-a lungul versantului, apoi s-a săltat până la o fisură și a început să se cațăre. A urcat aproape vertical și a dispărut pe o ieșitură în piatră. Înfățișarea solzoasă, de creatură antică, a șopârlei era tulburătoare; nu mi-o puteam scoate din minte.

Cu toate astea, am înotat puțin. Era în mod evident locul potrivit ca să facem popas pentru prânz; raze lungi de soare se prefirau printre copaci, iar pietrele erau calde și solide. Mi-am scos hainele și am înotat până în locul în care suprafața apei părea că fierbe și fâsâie. Mă simțeam aproape ca atunci când, abia sosit la spital, mergeam singur în drumeții lungi prin veld. Dar firește că acum nu mai eram singur; îl aveam pe Laurence cu mine. Prietenul meu.

Ședea într-o râună, cu genunchii strânși sub bărbie, și se uita. Părea perplex și abătut. Haosul naturii sălbatice părea să-l oprească; cred că i-ar fi plăcut să deștelenească totul și să pună gazon în loc. Am înotat spre mal și i-am făcut semn cu mâna:

– Hai și tu!

A clătinat din cap.

– Stau bine aici.

– Apa e grozavă!

– Vrei o bere?

– Păi, ce-ar fi să mâncăm? am propus, după care am ieșit din apă și m-am întins ud pe o piatră. Ce-ai zice de un sendviș?

– Aici?

– De ce nu aici?

– Nu știu, e devreme încă. Credeam că am putea mânca undeva mai sus.

– Mai sus? Ce vrei să spui?

– N-am ajuns încă, Frank.

– Unde n-am ajuns?

– Facem o excursie, îți amintești?

– Ja, și?

Și-a scos ochelarii și a început să-i ștergă. Fața lui, când s-a întors spre mine, avea o expresie nedumerită.

– Păi, cred că n-am fost complet sincer.

Am așteptat urmarea.

– Mă rog, „sincer“ nu e cuvântul corect.

– Dar care e cuvântul corect?

– Nu ți-am explicat totul. Asta e o drumeție, adică o excursie, sigur.

– Dar?

– Dar e un loc în care vreau să ajungem.

– Unde anume, Laurence?

Și-a pus ochelarii la loc, a luat harta, apoi a venit și s-a așezat pe piatră lângă mine. Își scosese cămașa, și pieptul lui palid, lipsit de păr, cu oase reliefate, avea un aer artificial. În cameră, eu eram cel care se sfia, cel reținut, mă schimbam întotdeauna în baie sau sub un prosop, pe când el nu se sinchisea dacă-l vedeam. Aici însă, afară, rolurile noastre se inversaseră într-un fel.

– Aici, a răspuns, arătând pe hartă ceva ce nu puteam vedea; distingeam linia albastră a pârâului, dar în rest nu erau decât contururi,

altitudini și puncte fără nume, reprezentând sate. Vreau să mergem acolo, a adăugat.

– Unde?

– Aici. Nu vezi?

Împungea harta cu vârful bont al degetului.

– Mi se pare că acolo e doar un sat.

– Cum adică „doar un sat”? E un sat.

– Dar... dar...

M-am uitat la el în căutarea unei explicații. În scurtul timp de când îl cunoșteam, nu făcuse niciodată o glumă, și aveam impresia că asta ar putea fi prima. El mi-a susținut privirea.

– Nu înțeleg, am insistat.

– Ce anume?

– De ce vrei să mergem acolo.

– Ca să vedem.

M-am uitat la hartă. Nu înțelegeam nimic. Tot terenul de pe ea era presărat cu punctișoare semnalând așezări umane, unele suficient de mari ca să aibă nume, altele, nu. El însă încercuise unul, unul singur. Am rămas cu privirea fixată asupra lui și, după o vreme, contururile unduioase de pe hartă au format în mintea mea un fel de imagine. Distingeam versantul din locul în care ne aflam. Sus, în capăt, și poate la doi sau trei kilometri spre nord, puțin mai la vest de pârâu, era punctișorul lui.

Dar sigur că era o aiureală; nu veniserăm până acolo doar „ca să vedem”. Căuta el ceva, un lucru despre care nu voia să vorbească, și simțisem asta de la început. Curiozitatea era cea care mă împinsese să-l însoțesc.

– Nici nu puteai să alegi unul la care să fie mai greu de ajuns, nu-i așa?

Nu era un drum până acolo, nici măcar o potecă – până și terenul în sine părea accidentat și plin de hârtoape.

– Păi, asta e, nu înțelegi, ăsta-i rostul!

Devenise foarte entuziasmat. Pe lentilele ochelarilor lui rămăseseră stropi de apă, și, dintr-odată, părea că plânge.

– Nu, Laurence. Care-i rostul?

– L-am vrut pe cel mai greu accesibil. L-am vrut pe cel la care nu e ușor de ajuns.

Pentru prima dată, mi s-a părut puțin smintit; poate că a văzut lucrul ăsta pe figura mea, fiindcă și-a plecat privirea și a început să se joace cu colțul hărții. Părea siderat.

- Nu vrei să mergi, nu?
- Nu înțeleg ce-i asta. Ce facem aici?
- Ți-am spus, mi-a replicat cu încăpățănare. Vreau doar să văd.
- De ce?
- Așa.
- Nu.

- Nu trebuie să ne cățărăm pe versant. E un drum care duce sus. Îți arăt pe hartă.

- Nu.
- Haide!
- Drumeția mea s-a încheiat. Te aștept aici. Du-te singur.

Era ca și când o ușă se închisese brusc, cu zgomot, între noi. Niciodată nu-i mai vorbisem așa, sau dacă o făcusem, fusese doar în glumă. Acum însă nu glumeam. Mă cuprinsese o mânie rece. Cine era el, puștanul ăsta surescit, abia ieșit din stagiatură, cu prietenia lui forțată, cu planurile și stratagemile lui secrete? Nu-mi mai plăcea de el și n-aveam de gând să-l însoțesc mai departe.

A văzut asta pe chipul meu. Și era stupefiat. A făcut ochii mari, rotunzi, gura a început să-i tremure, dar n-a plâns. După ce a stat un timp cu privirea în pământ, s-a ridicat și și-a pus cămașa, încheind nasturii cu gesturi deliberate, unul câte unul. Apoi, pe un ton firesc, a spus:

- Bine.
- Ce e bine?
- Tu stai aici. Îți las mâncarea. Nu cred că va dura prea mult. Vreo două

ore. Ne vedem mai târziu.

O vreme am fost sfidător. Am scos sendvișurile și am băut o bere. Dar micul meu moment de provocare începuse deja să pălească și mi-a părut rău pentru ce făcusem. Cât de rău putea fi să mă duc acolo, sus, pe versant? Intențiile lui fuseseră bune. Am avut un impuls să strâng totul și să merg după el, dar nu știam nici măcar în ce direcție plecase.

O umbră se așternuse deja asupra zilei. Soarele se dusese și din vâlceaua aceea mică. Lacul era o oglindă întunecată, cu suprafața fisurată și spartă de forța apei. Stropii din aer erau reci, iar conturul versantului luneca din ce în ce mai mult peste pădure. Acolo, sus, ziua era încă fierbinte, dar eu mă simțeam singur și înfrigorat. Mi-am amintit de șopârla monstruoasă care înota cu greu.

Mă simțeam privit. Copacii erau o prezență criptică și întunecată pretutindeni în jur, iar pietrele creșteau parcă, animate de o viață interioară

aspră. Trecuseră ani de când lumea nu mă mai studiase așa; mă simțeam din nou copil. În minte mi-a venit imaginea unui colț al grădinii noastre, cât de complexă și de imensă păruse în ziua în care murise mama.

Când am pornit la drum, n-am făcut-o ca să mă iau după el. Eram încă dezbrăcat; am intrat pur și simplu printre copaci. Nu știu ce căutam. Doar să mă mișc, să mă mișc. Frunzișul era dens, dar am zărit un răiș care ar fi putut fi o cărare. Poteca făcută de un animal în drum spre apă. Foarte rapid, pârâul n-a mai fost decât un zgomot în urma mea, pâlind și el. Tufărișul des s-a subțiat până când a devenit iarbă și aer, cu un filigran de crengi prin care încercam să-mi găsesc calea.

Și atunci a apărut. Casa. Sau mai degrabă – așa cum am văzut-o în prima clipă – o rețea de sârmă romboedrică năpădită de iederă și pe jumătate ruginită. Un gard. Și dincolo de el, afundându-se între frunze, o părere de acoperiș și o ușă spartă.

O casă. Acolo. De ce? Am făcut un pas mare înapoi, ferindu-mă.

Nu locuia nimeni acolo. Se vedea imediat. Nimeni nu mai locuise acolo de mult timp. Nu era nici urmă de grădină; totul era sălbatic, plin de buruieni. Ferestrele erau oarbe, cu sticla lipsă, iar gardul, care fusese cândva formidabil, se aplecase, prăbușindu-se în el însuși.

Când m-am apropiat, am zărit un loc în care gardul era complet căzut la pământ, astfel că se putea trece peste el. De acolo pornea stafia a ceea ce fusese odinioară o potecă. Câteva pietre netede, o vagă urmă de bordură. Dar straturile de flori se aneantizaseră, scurgându-se și revărsându-se într-o harababură de frunze și bălării până când orice formă clară dispăruse. Am urcat treptele spre verandă. Crăpături, pânze de păianjen și pete. Ușa era scoasă din țâțâni. Am pășit peste prag. De ce am vrut să intru? *Doar ca să văd.*

Am străbătut un hol lung cu uși care dădeau în camere goale, fără mobilă, fără fotografii, fără obiecte. Locul fusese curățat, și poate că nu de proprietari. Mai trecuseră și alții pe acolo: se vedeau resturile unui foc nu foarte recent, în colțul uneia dintre încăperi. Și mucuri de țigară împrăștiate, îngălbenite de vreme. Pe peretele lung al holului, cineva scrijelise cu litere uriașe, lăbărțate, aplecate una în alta, cuvântul DIHANIE. Dar în micile dune de nisip adunate pe podea, singurele urme de pași erau ale mele.

Era greu de spus ce destinație avuseseră camerele. În ultima, o chiuvetă crăpată și podeaua acoperită cu linoleum sugerau ceva. Dar celelalte erau cochilii goale, cu orice urmă de viață extrasă din ele. Pe

alocuri, printre scândurile podelei creșteau buruieni, iar în tencuială, fisurile se întindeau ca niște vene. De afară, prezența copacilor se insinua către casă.

Mi-era frică. Nu era aceeași frică pe care mi-o stârnise lacul la cascadă. Nu, acolo fusese singurătate, pe când aici era altceva: opusul direct al singurătății. Deși nu era nimeni cu mine, aveam senzația că e totuși cineva, undeva la marginea câmpului meu vizual, deplasându-se pe la colțuri înainte să ajung eu acolo. Era o siluetă fără chip, marginal umană, nu atât o persoană, cât o forță. Răuvoitoare, însă amuzată. Ceva ce aruncase țara asta între mine și ea, ceva încropit din ruină și sălbăticie, fără să fie complet nici una, nici alta, o formă, un contur, o amenințare. Îmi voia răul.

Am ieșit pe ușa din spate. Nu m-am încumetat să străbat din nou casa, și era o ușurare să fiu din nou afară, sub cerul liber. Am găsit o altă poartă, de unde pleca o cărare ce dispărea sub iarbă. Nu exista nimic acolo care să explice casa, drumul, locul în sine, și nici de ce nu mai erau o casă și un drum.

Când am revenit la lac, Laurence mă aștepta.

– Unde ai fost?

– Acolo, am zis.

– Și ce-ai făcut?

– M-am plimbat. E o casă, am adăugat după un moment.

– O casă? Casa cui?

– A nimănui. E părăsită. Nu știu.

– Hai să ne uităm.

– Nu, am spus, și ceva din felul în care rostisem cuvântul l-a șocat. Năpădit brusc de stinghereală, m-am întors cu spatele ca să mă îmbrac, continuând să vorbesc: Cred că a aparținut unei familii de albi. Au părăsit-o când regiunea a devenit teritoriu indigen.

– Serios?

– Ei, nu știu. Presupun doar.

– Poate mă duc eu să arunc o privire, a spus, dar nu cu hotărâre în glas.

– Cum a fost în satul tău?

– N-am ajuns acolo.

A aruncat o privire frustrată spre versant.

– Dar ce s-a întâmplat?

– Nu știu, harta... Ceva nu era în regulă. Poate că nici nu mai e acolo.

De haine i se agățaseră scaieți și ciulini, și era încordat, încleștându-și și descleștându-și mâinile. A așteptat până când m-am îmbrăcat complet.

- Frank, îmi pare rău pentru mai devreme.
- E-n regulă.
- Nu, ar fi trebuit să-ți spun. N-a fost cinstit să te pun, așa, în fața faptului împlinit. Dar am crezut că excursia o să-ți facă plăcere.
- Mi-a făcut.
- Serios?
- Serios.

Senzația aceea sumbră se dispersa și era din nou o încântare să fiu în aer liber. Dar ceva încă nerostit îngreuna atmosfera, tăindu-ne orice chef de conversație pe drumul de întoarcere.

*

Poate că n-am mai fi vorbit niciodată despre asta dacă în noaptea respectivă nu ne-ar fi trezit o bufnitură în perete, urmată de rafale de țipete în spaniolă. Soții Santander se certau la cuțite în camera de alături. Habar nu aveam de la ce se luaseră, mai cu seamă că unul din ei ar fi trebuit să fie de gardă în cabinet la ora aceea.

Laurence a sărit din pat, cuprins de panică. Tricoul și chiloții lui albi s-au oprit nemişcați în mijlocul camerei.

- Fir-ar să fie! a exclamat. Ce mai e și asta?
 - Cuplul minunat și dedicat. Se asasinează reciproc.
 - Cum adică? Se ceartă?
 - Ți-am zis eu!
- Le-a ascultat strigătele.
- Dumnezeuule!

O altă bufnitură în perete. Era ciudat, dar falia din căsnicia soților Santander, peste care se împingeau și țipau mereu unul la altul, se căscase acum și între mine și Laurence, în camera noastră. M-am ridicat din pat și am ieșit pe culoar să le bat la ușă. N-au deschis, dar strigătele au încetat imediat. A mai rămas doar zgomotul surd al cuiva care plânge, însă s-a stins și el în cele din urmă.

Când am revenit în cameră, el era întins cu fața în sus pe podea, holbându-se la tavan și fumând o țigară. Îl cuprinsese un soi de melancolie nocturnă, fiindcă Santanderii nu-i mai plăceau chiar atât de mult.

- Știi, Frank, a spus cu tristețe, cred că tu ești singurul care mă înțelege cu adevărat.
- Haide!
- Nu, serios. Ceilalți... sunt egoiști. Ei nu pricep.

– Și eu sunt egoist, Laurence.
– La tine e doar un joc.
– Ba nu, nu e. Sunt cea mai egoistă persoană din spitalul ăsta, crede-mă când îți spun.

– Nu-i adevărat. Ți place să te pui singur într-o lumină proastă, Frank. Nu trebuie să te subapreciezi.

- Hai să ne culcăm.
- Nu cred că pot să dorm acum. Ce făceau acolo, se băteau?
- Cam așa ceva.
- Tu ești prietenul meu, Frank. Să ții minte asta.

Declarația venise din senin. M-am întins în pat și am tras așternutul pe mine. Un minut mai târziu m-am ridicat; îl simțeam privindu-mă.

- Vezi tu, am avut o idee.

Mi-am dat seama imediat că urma acea discuție pe care n-o avuseserăm mai devreme, la pârâu. Am rămas tăcut, așteptându-l să continue:

- M-am gândit la spital.
- Așa.
- Ei bine, e un rateu. Evident că nu funcționează.
- Da.

– Așa că m-am gândit... dacă oamenii nu vin la spital, să meargă spitalul la ei.

A tras din țigară. În pauza aceea am știut, am înțeles brusc totul. Dar l-am lăsat să vorbească.

– Mi-am zis... să luăm un sat. Nu orice sat. Cel mai izolat, cel mai greu de găsit. Și să mergem acolo. Știi tu, cu medicamente. Să împărțim prezervative, să vorbim despre SIDA, să vaccinăm, nu știu, să facem ceva.

- Să înființăm o clinică mobilă.

– Da. În esență. Nu putem să stăm doar în spital și să ne simțim neputincioși. Să mergem, cel puțin, și să le spunem unde e spitalul.

- Voi ai să înființezi o clinică în dimineața asta?

– Nu, nu, aia era doar o misiune de recunoaștere. Voiam să arunc o privire. Să văd de ce ar avea nevoie. Nu știu în ce mă bag. E o idee nebunească, Frank? Spune-mi! Trebuie să știu.

- Da.
- Este?
- E o idee al dracu' de nebunească, Laurence.
- De ce?

N-am răspuns. Nu aveam cuvintele necesare. Dar l-am întrebat:

– Ce rost are să alegi un cătun izolat, în mijlocul pustietății? Ai fi putut lua orice sat. Cel din spatele șandramalei Mariei – de ce nu?

– Maria? a zis nedumerit, dar pe urmă și-a adus aminte. Ah, ea, da, da.

– Și atunci, de ce?

– Era doar un gest, Frank, știi? Un simbol. Dacă o poți face în cel mai îndepărtat loc, o poți face și în cel mai apropiat.

Asta făcuse și când alesese să vină la spital. Nu-i era suficient să se ducă acolo unde îl trimiteau viața sau soarta. Nu, el trebuia să se grozăvească cu un gest mareț care nu însemna nimic pentru nimeni, cu excepția lui. Am răspuns enervat:

– Simbolurile n-au nici o treabă cu medicina.

– Chiar așa?

– Tu de unde vii, Laurence? În ce țară trăiești?

S-a retras o vreme într-o tăcere rănită, studiindu-și țigara. Perdeaua s-a umflat cu o pală de vânt rece.

– Oricum, a zis în cele din urmă.

– Oricum.

– A fost doar o idee. Și nu trebuie să ne certăm pe tema asta, fiindcă oricum n-am găsit satul.

– Vreau să mă culc acum, Laurence. Gata. Destul!

– Bine, a spus lungindu-se în așternut. A urmat o îndelungă tăcere, plină de oftaturi și răsufări, după care a spus: Îmi pare rău, Frank.

– E-n ordine.

– Nu vreau să te supăr.

– E-n ordine.

– Fiindcă ești prietenul meu, Frank. N-aș vrea să se schimbe ceva între noi.

– N-o să se schimbe nimic.

– Promiți, Frank?

– Promit, Laurence. Noapte bună.

– Noapte bună, Frank. Noapte bună.

8

Și nimic nu s-a schimbat. Așa mergeau lucrurile acolo. O zi semăna cu alta în similitudinea intențiilor ei, în graficul plat al aspirațiilor; iar eu mă obișnuisem cu asta. Voiam să păstrez totul fixat și înrădăcinat în același loc, pentru totdeauna.

Nici măcar anotimpurile nu se schimbau prea mult. Eram prea aproape de tropice pentru asta. Existau un anotimp secetos și unul ploios, dar temperatura nu varia prea mult de la unul la altul.

Când sosise Laurence, era miezul verii, anotimpul ploios: după-amiaza, cerul căpăta un luciu electric, frământat, și norii de ploaie se agregau într-o masă compactă. Când se dezlănțuia furtuna, fulgerele erau spectaculoase. Deseori se însenina apoi, iar seara, furnicile înaripate roiau. Dimineața, podeaua era plină de aripile lor transparente. Acum însă venise iarna, cu lumina ei limpede și fragilă. Unii copaci din pădure erau desfrunziți, iar în unele dimineți, o pojghiță înghețată acoperea pământul.

Nimic din toate astea nu era deosebit; aceleași lucruri se petreceau în fiecare an, toate la locul lor obișnuit. Viața mea decurgea la fel ca de obicei. Dar ceva, undeva dedesubt, în adânc, nu mai era la fel.

*

Într-o seară când eram la Maria, abia ne așezaserăm pe pătură amândoi, când am simțit că dorința sexuală, care devenise deja aproape o obișnuință, lasă loc altei senzații, subversivă fiindcă era ciudată.

– Ce s-a întâmplat? a vrut să știe.

Cu mâinile departe de trupul ei, o priveam în întuneric.

– Hai să n-o facem în noaptea asta, i-am spus. Hai să facem altceva. Să vorbim.

– Vorbim?

– Ce-ar fi să-mi spui tu ceva?

S-a ridicat în capul oaselor și și-a strâns rochia bine pe corp, uitându-se fix la mine.

– Să spun eu ceva ce?

– Aș vrea să-mi povestești totul despre viața ta.

– Am spus ție totul.

– Nu, vreau să zic, cu adevărat. Cu adevărat totul. Vreau să știu unde te-ai născut. Vreau să știu despre părinții tăi. Despre frații și surorile tale. Vreau să știu ce gândeai când erai copil. Vreau să știu cum te-ai măritat. Și despre soțul tău. Totul.

– Am spus ție asta!

Panica luase chipul indignării, de parcă tocmai o acuzasem de ceva.

Am vorbit mai departe, ca și cum noul gând îl continua pe cel de dinainte – și pentru mine o făcea:

– Maria, dacă vrei, putem să încetăm. Știi asta? Dacă vrei să plec și să nu mă mai întorc niciodată, poți să-mi spui.

– Tu vrei terminăm asta?

– Nu. Nu. Dar dacă tu vrei, voi face așa cum dorești.

Ea a clătinat din cap.

– Nu vreau vorbim asta, a replicat și s-a rostogolit deasupra mea.

Auzise probabil o notă falsă în glasul meu, iar mâinile ei m-au readus pe calea veche, adevărată, a obișnuinței. Și nimic n-a fost deosebit, la urma urmei.

Într-o zi, când jucam tenis de masă în sala de recreere, Laurence m-a întrebat:

– Auzi, Frank, când îți vin oameni în vizită, unde îi cazezi?

– Nimeni nu vine în vizită la mine.

– Niciodată?

– Niciodată.

– Oh!

Mingea din plastic a ricoșat de pe masă și s-a rostogolit.

– Cine vine la tine, Laurence?

– Zanele. Iubita mea. Știi, din Lesotho.

Nu mai pomenise despre ea de trei luni. Cam la o săptămână, scrisori pe hârtie fină, colorată, circulau între ei, dar nimic mai mult de atât. Micul altar din fotografii de deasupra patului aduna praf. Nu exista nimic din dorul intens și convorbirile telefonice febrile pe care mi le aminteam din tinerețea mea. Începusem să mă îndoiesc de existența ei.

Dar iată că acum venea pentru un weekend. Nu putuse să vină mai înainte, mi-a explicat el, din cauza angajamentelor ei din Lesotho.

– Trebuie să existe un hotel sau așa ceva.

Am clătinat din cap.

– Era cel de la Mama Mthembu, dar l-a închis. N-avea clienți.

– Poate ne va închiria o cameră, așa, ca o favoare.
– Ascultă, eu pot să plec din cameră dacă e nevoie.
– Nu, nu, a ripostat el, nu e drept. Dar ar fi grozav dacă ai vrea s-o întrebi pe doamna Mthembu. Pe tine te place.

În seara aceea, în drum spre Maria, m-am oprit la Mama Mthembu. Nu credeam că ne va ajuta, dar a intervenit o coincidență ciudată. În fața barului stăteau trei bărbați pe care nu-i mai văzusem niciodată înainte, străini de oraș. Erau îmbrăcați în haine civile, dar tunsoarea și atitudinea lor mi se păreau militare. Și da, Mama mi-a confirmat, făceau parte dintr-un grup de soldați pe care urma să-i cazeze în hotelul ei. Camerele vechi erau acum curățate și pregătite. „Bine pentru afaceri“, a adăugat ea zâmbind larg.

– Soldați? Dar pentru ce?

S-a aplecat spre mine a confidență:

– Cred că sunt o patrulă de frontieră. Ca să-i țină pe străini afară.
– Și câți sunt?
– Nu sunt sigură. Cinci, șase... Până acum au venit doar trei. Dar mai vin și alții în curând.

Chiar și acest fapt mărunț contribuia la schimbarea atmosferei din oraș. Toate vechile reguli erau ocolite, obiecte solide se rostogoleau de la locul lor.

– Și sunt șanse să ai o cameră liberă în plus pentru weekend? Vine o femeie și are nevoie de un loc în care să stea.

– Hmm, poate că da. Dar trebuie să mă mai întrebi miercuri. Ai o iubitică?

– Nu-i iubita mea. Vine în vizită la Laurence Waters. El e tânărul care uneori...

– Da, îl știu pe Laurence. E prietenul meu.

– Oh! am exclamat. Da.

Numele meu nu și-l amintea niciodată, dar Laurence era prietenul ei! Iar el mă trimisese pe mine să-i fac rost de o cameră, ca și când aș fi avut vreo influență deosebită asupra ei.

În două zile, veștile despre soldați ajunseseră să roiască prin orașel. Circulau diverse zvonuri, dar se părea că fuseseră trimiși ca să păzească zona aceea de graniță, recunoscută ca fiind foarte „poroasă“. Nu doar oameni, ci și tot felul de mărfuri ilegale și periculoase treceau dintr-o parte în alta: arme și muniție, droguri, fildeș braconat. Numele cel mai frecvent menționat în legătură cu acest trafic era al Brigadierului, însă nu existau

decât aluzii și apropouri, nici o informație concretă. Iar acum, firește, erau în toi bârfele despre felul în care aveau să se ocupe soldații de el.

– Va colabora cu ei, sigur, a spus mohorâtă Claudia la micul-dejun. Peste tot numai corupție, corupție.

– Ba nu, a contrazis-o Jorge. Îl vor aresta și-l vor lua cu ei. Asta-i evident.

Variațiuni pe aceste două teme erau repetate de toată lumea, de la angajații din bucătărie până la clienții care veneau la Mama Mthembu.

– Tu ce crezi? m-a întrebat Laurence.

Prezența Brigadierului fusese menționată de suficiente ori în fața lui ca să i se imprime în minte.

– Nu știu, am răspuns. Să așteptăm și să vedem.

Adevărul e că nu eram sigur în privința nici unuia dintre zvonurile referitoare la Brigadier. Devenise deja o figură legendară, așa că orice vorbă aruncată-n vânt despre el căpăta alura realității. Foarte posibil însă, rămăsese doar o relicvă uitată și secătuită a trecutului, fără o prezență reală acolo.

Nu toate speculațiile aveau de-a face cu el. Exista o impresie generală că sosirea soldaților marca începutul unei revigorări a orașului. Camere goale și închise aveau să fie iar ocupate. Cine știe ce altceva putea urma? Poate că aveau să se redeschidă magazinele, poate că avea să vină lumea, poate că, în sfârșit, ceva avea să se întâmple.

Eu însă n-aveam această impresie. Doar trei soldați fuseseră la bar atunci, în prima zi; Mama îmi spusese că ar mai putea să vină încă trei. Șase soldați nu aveau să schimbe nimic niciunde, dar n-am spus asta nimănui.

Joi am revenit. Sosiseră încă patru soldați, iar comandantul unității era și el așteptat. Dar avea să se găsească loc și pentru iubita lui Laurence, m-a asigurat Mama.

El a fost încântat.

– Îți mulțumesc pentru că ai organizat totul, Frank!

Părea să creadă că, fără intervenția mea, camera n-ar mai fi fost disponibilă.

– Ce-ai fi făcut dacă nu s-ar fi găsit un loc?

S-a gândit o clipă.

– Am fi amânat vizita, cred.

– Ați fi putut să împărțiți patul tău, cu mine în cameră.

– Oh, nu! N-ar fi fost corect.

S-a dus și el la Mama Mthembu, ca să vadă camera cu ochii lui. Era zgomotoasă, mi-a povestit apoi, chiar deasupra curții, dar arăta bine. Pusese pe masă o vază cu flori culese de el însuși din veld, plus o fotografie cu ei doi în Sudan.

Dar în seara de joi era într-o stare melancolică și tulbure. Părea cufundat în gânduri intime.

– Tu când ai avut ultima dată o iubită, Frank?

– N-am mai avut, după căsătorie. De ce mă întrebi? Îți faci griji pentru a ta?

– Păi, știi cum e. A trecut ceva vreme de când nu ne-am mai văzut. Ultima dată a fost cam cu o lună înainte să vin aici. M-am dus în Lesotho, să stau cu ea o săptămână.

– Și cum a fost?

– Oh, a fost minunat. Grozav. Da, ne-am simțit foarte bine.

Rostise cuvintele pe un ton prea forțat, ferindu-și privirea.

– Ei, o să vezi tu cum stau lucrurile.

– Mă gândeam să organizez o mică petrecere pentru ea. Măine. Nimic prea complicat, doar cu cei care lucrează aici. Vii și tu?

– Eu? Sigur. Firește.

Mi se părea o idee bizară.

– Bine, a spus el și fața i s-a luminat puțin. Să zicem la șapte fix. Ar fi bine, Frank. Îți mulțumesc.

*

N-aș fi putut oricum să lipsesc de la petrecere, fiindcă a organizat-o în camera noastră. Când m-am întors din tură, agapa era în plin avânt. Am rămas în prag să mă uit. Imaginea era una extraordinară. Venise toată lumea. Chiar și Themba și Julius, de la bucătărie. Chiar și Tehogo, împreună cu tânărul alături de care-l mai văzusem, singurul lui prieten, se pare. Lipsea doar Claudia, care era de gardă.

La început, nimeni nu m-a observat. Laurence împrumutase de undeva o combină muzicală, și melodia de pe banda puțin prea întinsă răsuna cam tare. Umpluse câteva boluri din spital cu alune și biscuiți stătuți și adusese câțiva litri de vin ieftin, la cutie. În jurul lămpii legase un soi de plastic colorat și, în lumina de un galben țipător, invitații conversau cu o voioșie nesigură.

– Frank! Unde-ai fost? Credeam că ai fugit!

Laurence era foarte încordat. Avea un fel de veselie disperată și s-a apropiat să mă întâmpine la ușă.

– Vino s-o cunoști pe Zanele, așteptam să ți-o prezint.

O remarcasem deja din prag, stând rigidă într-un colț, cu un pahar de vin în mână. Era mică de statură și drăguță, cu părul împletit și o rochie vest-africană viu colorată; când am dat mâna cu ea, am simțit cum tensiunea mi se transmite prin degetele ei lungi și subțiri.

– Oh, bună, a rostit. Da, Frank, da.

Accentul american, în încăperea aceea plină de vocale plate, m-a luat prin surprindere. Și am resimțit un șoc constatând, după ce numele ei fusese menționat de atâtea ori, că nu era africană. Nu știam ce să spun, și, după un moment stânjenitor, m-am îndepărtat. O văzusem pe doctorița Ngema când intrasem, așezată pe marginea patului meu cu un aer nefericit, bând din pahar și trăgând cu ochiul la ceasul de la mână, și m-am dus lângă ea; s-a întors spre mine cu o expresie de ușurare.

Primul lucru pe care l-a spus a fost:

– Frank, eu trebuie să plec într-o clipă.

– Oh! Bine.

– Am o grămadă de treabă. Dar e o petrecere minunată, minunată.

O spusese cu un patos atât de nesincer, încât mi-am dat seama că își închipuia că eu o organizasem.

– E petrecerea lui Laurence, am zis. N-are nici o legătură cu mine.

– Da, da. Ar trebui să avem mai des reuniuni din astea. E bine pentru... moral. Și, apropo, Frank – voiam să te întreb. În legătură cu ideea ta.

– Ce idee?

– Ei, știi tu. Proiectul. Chestia cu extinderea. Mi-a spus Laurence, a continuat ea coborând glasul conspirativ. Vreau să te întreb, de unde ai știut unde să mergi?

– Poftim? Nu înțeleg, Ruth.

– Adică, de ce comunitatea aceea anume? Nu știam că te interesează activitatea comunitară, Frank. N-ai spus nimic despre asta.

Gândurile îmi roiau în minte în timp ce o priveam. Dar o rază de înțelegere se ivise la orizont.

– Ți-a zis cumva...? am început, dar ea m-a întrerupt cu un sâsâit insistent.

Am tăcut văzând că Laurence se apropiase ca să ne mai ofere niște vin.

– Nu, mulțumesc, a răspuns ea. Eu trebuie să plec dintr-o clipă în alta.

– Atât de repede?

– Munca, munca!

După ce el s-a îndepărtat, doctorița Ngema s-a întors din nou rapid spre mine.

– Nu e momentul să discutăm acum, Frank. Dar vino să vorbim, bine? Am câteva păreri în privința asta.

– Bine.

– Sincer, nu sunt sigură că-i o idee bună. Nu cred c-o să meargă... Îmi plac schimbările și inovația, știi asta. Dar depinde cum anume schimbi. Sau, în cazul ăsta, când. Asta contează. Dar uite că vine, așa că sst! Să vii să vorbim în curând, bine? a insistat, după care și-a golit paharul și l-a așezat pe podea. Acum trebuie să plec. Munca, munca! Serviciul mă cheamă. Dar a fost o petrecere excelentă, Frank. Îți mulțumesc foarte mult.

– Nu e petrecerea mea, am repetat, însă ea se îndrepta deja spre ușă.

Laurence s-a apropiat grăbit, aducându-mi un pahar cu vin, și s-a așezat pe pat.

– S-a simțit bine? Doctorița Ngema. N-a stat mult.

– Laurence, mi-a zis un lucru pe care nu l-am înțeles.

– Ce anume? a întrebat uitându-se în jur, la voioșia stingheră din cameră, care părea, la fel ca banda, puțin prea întinsă. Ce crezi, muzica e potrivită?

– E bună.

– Ești sigur? Și petrecerea? Se simte toată lumea bine? E-n regulă?

– E-n regulă, Laurence.

Dar când mi-am rotit privirea, m-a frapat din nou bizareria scenei: Zanele vorbea cu Jorge în colț, Tehogo ședea pe patul de vizavi cu un braț pe după umărul prietenului lui, iar lângă ușa de la baie Themba și Julius dansau împreună. Aproape că nici nu mai știam unde mă aflu.

– Serios? Am vrut să fac ceva pentru ca Zanele să se simtă, știi tu, binevenită.

– Pare mulțumită.

– Da? Dar așa arată ea întotdeauna. E o persoană veselă.

Părea puțin mai relaxată, încuviințând din cap la vorbele lui Jorge. Nefericirea părea să vină de fapt de la Laurence, care o privea din celălalt capăt al încăperii cu ochii lui mari și alarmați.

– Nu mi-ai spus că e americană.

– Nu? Dar de unde credeai că e?

– Din Sudan, evident.

– Din Sudan? s-a mirat el. Nu, nu, e din State. În clipa următoare a schimbat subiectul cu nonșalanță: Voiam să te întreb dacă ai vrea să-mi faci un mic serviciu.

– Ce anume?

– Crezi că ai putea să stai cu ea vreo două ore mâine-seară? Eu o să fiu de gardă și nu vreau să rămână singură.

– Ăăă, da, sigur, pot să stau. Dar dacă ai vorbi cu doctorița Ngema, ți-ar putea schimba tura.

– Nu, nu, e în regulă.

– Dar ea a venit până aici ca să fie cu tine. Nu vrei să...?

– Nu, nu, m-am angajat să-mi fac tura. Nu vreau s-o schimb.

În ultimele săptămâni, doctorița Ngema începuse să-l repartizeze în gărzii de unul singur, iar el era absurd de mândru de această schimbare de statut. În realitate, Laurence era doar de fațadă la cabinet; dacă sosea vreun caz grav, trebuia să-l cheme pe unul dintre noi. Nimic n-ar fi fost mai ușor decât să-și schimbe tura.

– Și, oricum, ea nu vrea s-o schimb, a adăugat.

– Cine?

– Zanele. Munca e pe primul plan pentru amândoi. Și o să mă văd cu ea duminică. Îți mulțumesc, Frank. Rămân recunoscător.

Poate că disperarea lui mă molipsise și pe mine, fiindcă m-am pomenit îmbătându-mă foarte repede. Am tot băut un pahar de vin după altul până când, la un moment dat al serii, veselie din jur mi s-a părut dintr-odată autentică. Iar eu luam parte la ea.

Configurația trupurilor din cameră se schimbase. Themba și Julius ședeau pe patul meu. Plecase Jorge și venise Claudia, care discuta animat cu Zanele și Laurence pe podea. Eu ședeam pe celălalt pat, între Tehogo și amicul lui.

Pe amic îl chema Raymond. Cum numele îmi părea confortabil de familiar, probabil că ședeam între ei de o bună bucată de vreme. Îl mai văzusem și înainte, dar nu schimbaserăm niciodată mai mult de câteva cuvinte scurte. Era tânăr și drăguț aproape ca o fată, cu pielea netedă ca plasticul și un zâmbet fermecător. Avea același simț rafinat al stilului ca Tehogo. Cu părul lor tuns scurt, bijuteriile din aur și hainele de oraș, moderne, te făceau să te întrebi ce căutau acolo. Și amiciția dintre noi trei părea ireală, nelalocul ei. Cu Tehogo dacă schimbasesm mai mult de câte un „hm” înainte, dar în seara asta conversația curgea liber, părând să se fi încropit de nicăieri. Și ședeam aproape unii de alții, atât de aproape încât

căldura corpurilor noastre era prea intensă, iar Raymond se sprijinea cu un cot pe umărul meu. Amândoi purtau ochelari cu lentile închise la culoare, chiar și în lumina slabă din încăpere, lăsând strania impresie de orbire.

Vorbeam despre faptul că împărțeam camera cu Laurence. Habar n-am cum ajunseserăm la subiectul ăsta, dar m-am pomenit declarând brusc că voisem să iau camera lui Tehogo.

Zâmbetul i-a înghețat instantaneu. A trebuit să mă justific imediat și să explic:

– Dar acum nu-i nici o problemă. Acum n-o mai vreau.

– Vrei camera mea?

– Nu, nu. Acum sunt mulțumit. Am discutat o dată cu doctorița Ngema despre asta, dar nu mai e nici o problemă. Serios!

Raymond i-a spus ceva și amândoi au izbucnit în râs. Apoi s-a întors spre mine:

– Vrei camera lui, aștepți.

– Nu, nu, ți-am spus, n-o vreau.

– O lună, două luni, a continuat Raymond. Aștepți.

– Nu înțelegi, am insistat, dar pe urmă m-am oprit și m-am gândit. Ce se întâmplă peste două luni?

– Primește o slujbă nouă.

– Da?

– Slujbă nouă, a confirmat Tehogo. Slujbă bună.

– Ce slujbă? am întrebat. Mie poți să-mi spui. O să păstrez secretul.

– Muncă bună, muncă rea, a precizat Raymond. E o slujbă bună-reă.

Tehogo m-a bătut pe spate prietenește.

– Nu-ți face griji. Tu stai aici. Tu iei camera mea. Pe urmă, eu vin și îți tai capul.

Au râs iarăși amândoi, în hohote. Apoi au vorbit unul cu altul peste capul meu și atmosfera a devenit mai sobră.

– Asta-i discuție în glumă, a spus Raymond.

– Nu e altă slujbă, m-a asigurat Tehogo. Totul e discuție în glumă.

Înainte să pot răspunde ceva, Laurence s-a apropiat neliniștit.

– Îmi fac griji pentru muzică, Frank. E în regulă?

– Nu-ți face griji pentru muzică.

Dar Tehogo m-a contrazis:

– Muzica nu e bună, a declarat sever. Eu am muzică mai bună. Așteaptă. Două minute. Vin acum.

Și a ieșit s-o aducă. În lipsa lui, Raymond se tot apleca spre mine, vorbindu-mi la ureche. Zicea ceva despre iubita lui Laurence, dar n-am putut înțelege ce, deși tonul era unul jovial, plin de insinuări; părea să fie un comentariu amuzant, dacă aș fi putut distinge vorbele.

Tehogo s-a întors cu mâinile pline de casete pe care le-a împrăștiat pe podea. Peste câteva clipe ritmul s-a schimbat, devenind mai rapid, mai energic și mai stupid, însă toată lumea dansa. Toată lumea, cu excepția lui Laurence. El ședea pe patul meu și ne privea cu o expresie sumbră și nedumerită. L-am strigat să ni se alăture, dar a clătinat din cap.

Eram uimit de mine însumi. Cred că nu mai dansasem de la nunta mea. Dar acum, iată că mă unduiam și țopăiam față în față cu cel mai improbabil dintre partenerii posibili – Tehogo. Și nici nu mai recunoșteam în el trupul acela țeapăn, cu umerii căzuți, pe care-l vedeam zi de zi. Era acum suplu și sinuos și – cel mai bizar – era vesel și fericit. Fața lui asudată, cu un zâmbet larg, îmi părea smintită, până când am recunoscut în ea o imagine în oglindă a propriei mele fețe.

Ceva se întâmplase cu noi în seara aceea; parcă trecuserăm printr-un zid care în mod normal ne zăgăzuia prea strâns ca să ne putem mișca. Încăperea se deschidea și se închidea în jurul meu aidoma unei flori viu colorate. Iar eu nu mai eram eu. Abandonul detașat care mă cuprinsese era ceva nefiresc și amețitor. Aveam impresia că mă aflam sus, pe o înălțime de pe care puteam privi la contururile obișnuite ale vieții mele, teribil de înguste și de restrictive. N-aveam să mă mai întorc niciodată la ele. Știam că vom rămâne cu toții acolo unde ne aflam, pe înălțimea aceea, în acea atmosferă de prietenie generoasă care ne cuprinsese aidoma unei stări de grație.

Apoi, lumea a început să plece. Muzica se sfârșise, vinul se terminase, iar Tehogo și Raymond voiau să merg cu ei la Mama Mthembu, ca să dansăm și să bem mai departe. Eu știam însă că-mi ajunsese pentru seara aceea. Deja mă durea capul. În pragul ușii mi-am luat la revedere de la fiecare, de parcă eu aș fi fost gazda, iar ei, invitații mei.

– Ne vedem dimineată, i-am spus lui Tehogo.

L-am cuprins într-o îmbrățișare, simțind cum omoplații subțiri i se mișcau sub palmele mele.

– Să nu uiți, m-a atenționat Raymond. Peste două luni o să ai camera ta.

– Glumește, a intervenit Tehogo. Nu-i adevărat.

– Eu nu mai știu ce e adevărat și ce nu, am zis.

Alte râsete, dezlănate și excesive. Apoi, locul s-a golit. În lumina slabă a lămpii mi-am recunoscut din nou camera, plină de resturi și gunoaie. Din difuzoare se auzea hârâitul nesfârșit al paraziților.

– O conduc pe Zanele acasă, mi-a spus Laurence. Mă întorc imediat.

Ea a surâs afectat, dându-și o șuviță de păr pe după ureche. Nu s-a uitat la mine.

– Întoarce-te mâine-dimineață, am zis.

– Oh, nu te-aș lăsa să strângi singur tot ce-a rămas aici. N-ar fi drept.

– Putem să strângem mâine.

– Nu, nu. Mă întorc imediat.

Odată ce-am rămas singur să contemplan resturile și mobilierul strâmb, însuflețirea mea a început să se fâsâie. Nu-mi venea să cred că dansasem și băusem de parcă aș fi avut jumătate din vârsta pe care o aveam, dar senzația aceea tinerească fusese plăcută, și, văzut prin prisma ei efervescentă, Laurence Waters era cel care părea bătrân, obosit și blazat. De ce nu voia să-și petreacă noaptea cu iubita?

S-a întors cam după un sfert de oră. Deși zisese că vine să mă ajute la curățenie, n-a făcut decât să se uite la dezordinea din cameră și apoi s-a trântit pe pat.

– A fost totul în regulă? m-a întrebat.

– Ce să fie?

– Petrecerea. A fost bine? Lumea s-a distrat?

– Așa cred.

– Serios? Cum a fost în comparație cu alte petreceri?

– Laurence, în toți anii de când sunt eu aici, nimeni n-a mai dat vreo petrecere. A ta a fost prima.

– Serios? Un zâmbet firav i-a fisurat anxietatea. Tu ai fost fantastic, Frank!

– Pentru că m-am îmbătat.

– Chiar așa?

– Sunt teribil de beat, Laurence. Dumnezeuule! Sunt ani de când nu m-am mai simțit așa.

– Oh, bun, bun, a zis pe un ton vag. Peste o clipă, fața i s-a întunecat din nou. Dar de ce a plecat doctorița Ngema atât de devreme?

– Nu cred că-i plac petrecerile.

A încuviințat cu un aer distras și s-a prefăcut, de ochii mei, că strânge câteva pahare din hârtie. După ce l-am privit un timp, am hotărât să-l întreb:

– Ce e proiectul ăla de extindere despre care vorbea?

– Oh, ăla!
– Ei, da, ce e?
– Dar ar trebui să știi, Frank. Tu ești prima persoană căreia i-am spus despre el.

– Clinica ta itinerantă.

A încuviințat din cap.

– Dar ție trebuie să-ți mulțumesc. A ta a fost ideea să încerc întâi în satul Mariei. A fost o sugestie excelentă.

– Ai fost în satul Mariei?

– De câteva ori. Este ideal. Planul e să deschidem acolo o clinică de probă cam peste o săptămână. Să vedem cum merge. Și dacă are succes..., a adăugat râzând. Gata cu simbolurile, Frank! Ai avut dreptate.

– Și de ce n-a spus nimeni nimic despre asta?

– Doctorița Ngema va face anunțul luni, la ședința cu personalul. Hai să nu discutăm acum despre asta, Frank. Nu sunt în stare.

Așa că am lăsat baltă subiectul, și la scurt timp după aceea am adormit. Mă deranja faptul că proiectul prinsese viață în satul Mariei fără să aflu și eu, însă asta făcea parte din armonia bizară a serii, așa că n-a mai contat. Trecutul era complicat și fracturat, dar era trecut. Măine avea să fie o altă zi.

M-am trezit dimineată cu o durere de cap cumplită care-mi plutea între tâmpile. Lăsaserăm lampa aprinsă și lumina ei palidă se combina cu cea a zilei, subliniind harababura din cameră. Chipsuri strivite pe podea, pahare din plastic cu resturi de vin.

Când m-am ridicat, am văzut că cineva dărmase de pe masă peștele din lemn pe care mi-l dăduse Laurence; era spart, pe podea. Am aruncat bucățile în coșul de gunoi și m-am uitat, prin perdeaua durerii de cap, la Laurence, care dormea cu fața în jos, cu gura deschisă și un firisor de salivă pe buze. Ziua avea deja un aer urât și consumat.

Dușul fierbinte și aspirina nu au fost de ajutor. Când am ieșit din cameră, Laurence încă dormea. Nu știam bine unde mă duc; voiam doar să plec de acolo.

Când am pășit pe coridor, Tehogo încuia ușa camerei lui. Părea la fel de suferind ca mine. Știam că ar trebui să-i zâmbesc, dar în dimineța asta pur și simplu nu regăseam un zâmbet în mine.

– Casetele mele, a spus.

– Ce?

– Casetele mele. Sunt la voi în cameră.

Creierul meu încețoșat a avut nevoie de câteva clipe ca să priceapă. Și atunci, grosolănia lui m-a enervat.

– Laurence doarme încă, am replicat sec. Poți să le iei mai târziu.

A scos un „hm” de nemulțumire și, într-o secundă, totul a revenit: acreala, mohoreala și neîncrederea. Trecutul, reîncărcat și reînnoit. La urma urmei, nimic nu se schimbaseră.

Am purtat starea aceea cu mine toată ziua. Durerea de cap nu mi-a trecut, iar mintea mi-a rămas căpiată, cu nuanțe fine de neliniște. Mă gândeam, nu foarte coerent, la Laurence și la iubita lui, precum și la petrecere. Știam că mă angajasem să stau o vreme cu Zanele în seara aceea, însă motivul nu-mi mai era clar. Mă enerva faptul că fusesem implicat în treburile personale ale lui Laurence și mi se părea că dacă aș fi putut să stau deoparte, de unul singur, suficient timp, obligația asumată ar fi pierit.

N-a pierit, desigur. Când m-am întors în cameră, după-amiază târziu, el făcea curat de zor. Primul lucru pe care mi l-a spus a fost:

– Oh, slavă Domnului! Credeam că ai fugit și m-ai lăsat.

– Laurence, ascultă-mă! Lasă-mă să fac eu de gardă în locul tău. Așa o să poți...

– Nu, nu, las-o baltă. Ți-am zis deja, e un angajament.

M-am întins pe pat și l-am privit trudind în genunchi, cu o cârpă udă în mână. Pe podea erau pete care n-aveau să se șteargă niciodată.

9

Am ajuns târziu, iar ea mă aștepta deja la parter, purtând iarăși o ținută vest-africană. Se fardase discret și am văzut că-și dăduse silința să arate bine. Eu însă eram în aceleași haine cu care fusesem îmbrăcat toată ziua, cu barba nerasă de două zile și cu o durere surdă în dosul frunții.

Trebuia să mâncăm la localul Mamei, de vreme ce altul nu exista în oraș. Am condus-o înăuntru. Barul era plin. După atitudine și tunsori, i-am recunoscut pe soldați – contingentul complet, de vârste și rase variate. Dar erau și clienți obișnuiți, mai mulți decât de obicei, funcționari, fermieri și muncitori care formau populația pestriță a orașului. În curte era o masă liberă – întâmplător, aceea la care stătusem cu Laurence în prima zi, cea din colț, de sub bougainvillea. Când Mama a venit să ne ia comanda, am cerut whisky.

– E o idee bună? m-a întrebat Zanele.

– Cui pe cui se scoate. Nu pot fără un anestezic. Și singurul loc în care poate fi găsit e cârciuma asta amărâtă.

Ea a zâmbit.

– E cam bizar. Nu la asta m-aș fi așteptat, cred.

– Dar la ce te-ai fi așteptat?

– Păi, Laurence n-a zis... În scrisorile lui... Aveam o altă idee.

Nu știu ce altă idee avusese, dar îmi dădeam seama că locul îi dădea o senzație neplăcută: se tot uita în jur, neatentă. Nici eu nu mi-aș fi dorit să fiu acolo, dar am făcut un efort să-mi scutur povara de proastă dispoziție. Nu era totuși chiar atât de neplăcut să stau vizavi de un chip drăguț, cu un whisky în mână.

Situația s-a mai îmbunătățit după ce am băut puțin. Am vorbit despre diverse – de unde venea, cum ajunsese acolo. Se născuse undeva prin centrul Americii, fiică și nepoată a unor americani de culoare. Nu avea nimic african în ea, chiar nimic, nici măcar numele. Zanele își spusese ea după ce plecase în Sudan. În realitate, o chema Linda.

– Linda e un nume drăguț, am spus.

Ea însă a clătinat din cap. Voise să lase totul în urmă, copilăria cu semiprivilegiile și valorile greșite ale clasei mijlocii. Se considera africană acum, dar avea încrederea în sine și atitudinea tipice altui continent.

În misiunea pe care și-o asumase exista ceva demn de admirație. Se aventurase în locuri primejdioase, trudind în deșertul sudanez, strângând din dinți în munții Drakensberg. Mi-a povestit despre viața ei în Lesotho, și nimic din ce-am aflat nu mi-a stârnit invidia. Eram deja la al treilea whisky, mă simțeam bine acum, și am mai comandat încă unul, pe lângă mâncare. Era ușor s-o ascult vorbind despre o bibliotecă, o creșă, un program de alfabetizare, chiar și despre o bancă rurală – toate înființate și administrate de oamenii dintr-o comunitate săracă de undeva din munți. Cu ajutorul fondurilor din străinătate, la strângerea căroră contribuisese și ea. Părea utopic, și sigur că așa era: nimic din toate astea nu se întâmplase încă, totul era în pregătire. Între timp, ea și alți șase voluntari din străinătate dormeau pe saltele întinse pe jos și își petreceau zilele făcând munci mizere, de la vaccinarea vitelor până la săparea șanțurilor pentru irigații.

– Dar tu? Tu ce faci acolo?

– Sunt profesoară. Singura din sat. Le predau copiilor de toate vârstele, de la șase până la șaisprezece ani.

– Și ce le predai?

– Diferite materii. Matematică, engleză, ceva istorie.

– Nu poate fi ceva prea eficient.

– De ce nu?

– Păi, cum să spun... Copii de vârste diferite împreună. De niveluri diferite. Și atâtea materii.

– Nu e ca școlile la care probabil că ai fost tu, a replicat ea, puțin înțepată. Dar un efect are. Oamenii aceia sunt foarte săraci. Orice e mai bine decât nimic.

– Așa să fie?

– Ei, sigur că da. Nu crezi?

– Mie mi se pare că, dincolo de un punct anume, orice e totuna cu nimic.

– Tu ai făcut-o vreodată? m-a întrebat cu o expresie precaută.

– Ce? Să mă duc să fac voluntariat într-o comunitate săracă? Nu. Poate că nu cred în așa ceva. Sau poate că locul ăsta e comunitatea săracă.

– Nu. Nu e locul ăsta. Ce faci tu aici nu e activitate comunitară. Nici nu știi despre ce vorbești.

Ea și Laurence semănau bine: credeau orbește, cu naivitate, în puterea lor de a schimba lucrurile. Era simplă credința asta, iar simplitatea era puternică și smintită. Înțelegeam acum de ce se simțiseră atrași unul de celălalt în tabăra aceea din Sudan – Laurence, tânărul tămăduitor, entuziast și zelos, iar ea, căutătoarea pierdută, cu numele ei nou. Și înțelegeam totodată de ce Africa de Sud, aflată în capătul continentului, cu viitorul ei glorios abia făcând primii pași, li se va fi părut un fundal potrivit pentru convingerile lor.

Firește, asta era doar o parte a adevărului, deoarece îmi dădeam seama și cât de nepotriviti erau unul cu altul. Pe lângă aspirațiile acelea curajoase, ce altceva mai aveau de fapt în comun? Relația lor era doar o altă idee – seacă și rațională, la fel ca tot ce făceau ei. Și începuseră să-și dea și ei seama. De asta stătea ea la masă cu mine acum, în timp ce Laurence era la un kilometru distanță, făcând de gardă într-o tură pe care ar fi putut s-o schimbe fără probleme.

Discuția s-a îndreptat inevitabil spre el.

– Voiam să-ți mulțumesc pentru că ai grijă de Laurence, mi-a spus. Vorbește despre tine în fiecare scrisoare. Prezența ta aici l-a ajutat mult.

– Nu l-am ajutat.

– Ei, el așa crede. Poate că nu știi asta, dar Laurence nu are prieteni. Tu ești primul prieten pe care și l-a făcut vreodată. Și asta e important pentru el.

– De ce nu are prieteni?

– Nu știu. Poate că e prea preocupat. Se lasă absorbit de propriile probleme. Dar, sigur, știi despre trecutul lui.

– Știu câte ceva. Nu mult. Știu că părinții i-au fost uciși.

– Părinții lui? a exclamat ea, privindu-mă cu ochii mari. Nu-i adevărat.

– N-au murit mama și tatăl lui într-un accident?

Zanele a clătinat din cap și și-a ațintit ochii spre masă.

– Asta-i o poveste veche. Nu știu de ce ți-a spus așa ceva. Credeam că a trecut deja peste.

– Și atunci, care-i adevărul?

– Părinții lui sunt în viață. El e copil ilegitim. Tatăl a dispărut din peisaj. Mama l-a crescut singură. Dar ea i-a spus că părinții i-au murit și că l-a luat ea...

– Și că era sora lui.

– Exact. Povestea aia.

M-am simțit trădat într-un fel.

– Mi-a povestit o întreagă epopee despre cum le-a căutat într-o zi mormintele...

– Păi, în parte e adevărat. Chiar le-a căutat. Atunci i-a dezvăluit sora lui – mama, de fapt – adevărul. Pentru el a fost un șoc. Dar a trecut timp de atunci. Nu știu de ce te-a mințit.

– Pentru un secret întunecat, ăsta e cam dezamăgitor. Nu mai trăim în Evul Mediu, am zis.

A părut tulburată, ceea ce conferea chipului ei o anume profunzime. Îmi stătea pe vârful limbii să spun ceva nesăbuit, dar în clipa aceea s-a apropiat Mama cu mâncarea noastră. Și, fără tragere de inimă, mi-am îndreptat atenția asupra ei.

– E plin în seara asta, am remarcat.

– A venit toată lumea, a confirmat Mama.

Nu-și putea șterge zâmbetul de pe față, tot norocul ei radiind prin strungăreața lată. Brațele ei durdulii, când a așezat farfuriile pe masă, au stârnit clinchetul brățărilor, care amintea de zornăitul monedelor într-un setar.

– Au sosit toți soldații?

– Chiar și șeful. Colonelul Moller. A ajuns ieri.

– Cine? am exclamat.

Parcă o lumină fierbinte mi se aprinsese în cap.

– Colonelul Moller. Ooh, ce om drăguț! Uite-l acolo, înăuntru, la bar. Mai vrei gheață în pahar?

– Nu, mulțumesc.

Începusem să transpir. Era prea mult, sigur; coincidența era prea mare. Dar trebuia să văd cu ochii mei. M-am dus la baie ca să mă spăl pe mâini. Silueta pe care mi-o arătase Mama ședea în capătul îndepărtat al barului, și abia când m-am întors am putut să mă uit bine la fața lui timp de două secunde lungi. Da, el era; nu se schimbase mult, în ciuda celor zece ani scurși de atunci. Era puțin mai slab și mai bătrân; avansase în grad și conducea un grup mixt de soldați – albi și negri laolaltă, unii fiind chiar inamicii pe care cândva încercase să-i ucidă. Viața trebuia să i se pară cu totul altfel acum, trimis într-o misiune atât de improbabilă, dar pentru mine era la fel, neschimbat. Trăsăturile înguste, cu aer fanatic, trupul suplu, generând o forță disproporționată. S-a uitat și el la mine cu ochi morți, apoi și-a întors privirea. Nu mă recunoscuse.

Mi-am dat seama că tremuram. Zanele s-a uitat curioasă la mine când am revenit la masă.

- Ce s-a întâmplat?
- Oh, nimic. Sunt bine.

Nu eram deloc bine. Ceea ce văzusem îmi blocase mintea. M-am așezat și am început să ciugulesc din mâncare, dar nu mai eram prezent acolo. Urmam prin întuneric spatele maroniu al unui caporal, spre o celulă luminată... pentru a pleca apoi de acolo împleticit, singur.

Am scuturat din cap ca să alung amintirea. Dar cu toate că restaurantul a revenit în jurul meu, cu noua lui agitație și cu sporovăielile neobișnuite, ceva era diferit acum. Ceva din adâncul meu, poate, care se reflecta în tăcerea de la masa noastră.

În cele din urmă, am lăsat furculița jos.

- Tipul acela dinăuntru, de la bar, am spus. Am lucrat sub comanda lui în armată.

Ea însă nici nu s-a uitat spre tejghea. Fixându-mă cu privirea, m-a întrebat:

- Ai fost în armată?

Mi-am dat seama ce însemna asta pentru ea. Armata, zilele crunte de demult: sedea la masă cu dușmanul.

Am răspuns pe un ton defensiv:

- Laurence zicea că-i pare rău fiindcă n-a fost în armată. După părerea lui, armata e o experiență formativă.

- Laurence spune uneori lucruri absurde. El nu știe cum funcționează lumea.

- Dar are dreptate. Un an de serviciu comunitar aici n-o să-l învețe prea multe. Poate că i-ar fi fost mai bine într-o cloacă undeva în veld. Să omoare oameni și alții să încerce să-l omoare pe el. Atunci să vedem! N-ar mai vorbi despre clinici la țară și despre cum să ajute el omenirea.

Eram surprins de propria-mi furie, de răceala și claritatea ei, deși nu știam bine împotriva cui era îndreptată. Trăiam într-o lume lipsită de nuanțe, în care toate gradațiile subtile de culoare se redusese la alb și negru.

Zanele și-a împins scaunul departe de masă.

- Nu vorbi așa!

Dar nu mă mai puteam opri.

- De ce? E prea real pentru tine? Ideile sunt întotdeauna mai bune decât realitatea, normal. Dar mai devreme sau mai târziu, lumea reală învinge, întotdeauna. Se va convinge și Laurence de asta. La fel și tu, când te vei întoarce în America și vei renunța la hainele africane și la numele fals.

– Du-te-n mă-ta!

– Sentimentul e reciproc, am zis, iar ea s-a ridicat și a plecat.

În timp ce spărgeam în dinți un cub de gheață, m-am gândit la rapiditatea cu care o luase totul razna. Furia mea înghețată a mai clocotit o vreme. Dar nu la ea mă gândeam, ci la Laurence. Și îmi amintesc că numele lui, Laurence Waters, mi s-a părut atunci, dintr-odată, o combinație de plictis și tertip, banalitate și cucernicie care mă jignea.

Nu mi-a trebuit mult timp ca să mă liniștesc. Iar pe urmă n-am mai fost chiar atât de mândru de mine. Am luat de la Mama o tavă, am pus pe ea farfuriile și paharele și am urcat scara. Zanele n-a răspuns când am bătut la ușă, însă tăcerea de dincolo de prag era tensionată.

– Te rog, am spus. Am fost complet deplasat. Îmi pare foarte rău. M-am îmbătat, n-aveam dreptul.

– Șterge-o de aici! mi-a strigat în cele din urmă.

– Nu pot. Nu pot să mă întorc și să-i spun lui Laurence că te-am insultat.

– Nu-mi pasă. Nu-mi pasă de tine și nici de Laurence. Voi doi vă iubiți unul pe altul, e evident, așa că ce-ar fi să vă duceți amândoi la dracu’?

Poate pentru prima dată de mulți ani, am rămas fără cuvinte. Ceva din uluirea mea s-a transmis probabil prin ușă, fiindcă în tăcerea care s-a lăsat am auzit yala descuindu-se.

Am avut nevoie de câteva momente ca să-mi adun gândurile. Am ridicat tava de pe podea, unde o pusesem, și am intrat. Camera era cufundată în beznă, singura lumină venind de afară, din curte. Mi-am reamintit imediat, de când stătusem și eu aici, mobilierul modest: patul îngust, de o persoană, masa cu două scaune și chiuveta din colț. Ea ședea la masă, lângă fereastră, și avea o înfățișare ciudat de aranjată și de oficială. M-am apropiat și i-am pus tava în față.

– Ei bine..., am spus în cele din urmă.

– Îmi pare rău.

– Ce bine ne înțelegem noi doi!

– Sunt într-o stare foarte proastă. Confuză și furioasă. S-a terminat totul, nu-i așa? Cu mine și Laurence. Dacă a existat totuși ceva.

M-am așezat pe celălalt scaun, în fața ei. Părea să nu mai fie nimic de spus. Întreaga seară fusese doar o harababură de emoții fără un punct limpede în mijloc. De jos se ridicau până la noi glasurile și râsetele clienților. Pe masă era o fotografie cu ea și Laurence în deșert, zâmbind amândoi către

obiectiv. Am luat-o și am înclinat-o spre raza de lumină slabă ce pătrundea prin fereastră.

- Păreți fericiți aici, am constatat.
- Fiindcă munceam. El e fericit când muncește. Eu însă nu-l fac fericit.
- Dar el te face pe tine fericită?
- Nu știu. Cred că nu. Nu-mi amintesc.
- Ce-ar fi să mănânci tot din farfurie? i-am sugerat, ca o mamă.
- Nu mi-e foame. Sunt varză acum. Îmi pare rău.
- E-n regulă. Și mie îmi pare rău. Tuturor ne pare rău.

Era mohorâtă, dar îi pierise tot spiritul belicos. Ședea cu umerii lăsați, tristă, ca o pânză de corabie fără vânt. În liniștea din încăpere, îi auzeam respirația. Deodată, într-un impuls neașteptat, a spus:

- Hai să ieșim de-aici. E prea... înăbușitor.
- Și unde să mergem?
- Nu știu. Trebuie să existe un loc, ceva.
- Nu chiar. Am putea să ne plimbăm cu mașina.
- Pare o idee cam disperată.
- Așa suntem și noi.

A izbucnit într-un râs scurt, amar.

- Ce-i clădirea aia mare de pe deal?

Mă uitasem și eu la ea, era ca un galion vechi, eșuat pe un țărm.

- E casa Brigadierului, am spus.
- Cine e Brigadierul?
- Brigadierul e fostul dictator de doi bani al fostului teritoriu indigen, având drept capitală locul în care ne aflăm acum.

- Și unde e Brigadierul ăsta?

- Ei, asta-i întrebarea! Depinde pe cine crezi. Unii zic că e mort și îngropat. Alții zic că e pe aici pe undeva, trecând dincoace și dincolo de frontieră refugiați, arme și mărfuri furate. Trebușoara lui de după pensionare, dacă vrei să-i zici așa. Tipii ăștia, soldații, au venit ca să astupe găurile din graniță. Așa se spune. Dar totul e numai vorbărie goală. Cine știe care-i adevărul?

- Și tu ce crezi?

- Păi, vezi și tu cum sunt. Mereu gata să cred tot ce-i mai rău. Așa, sunt pregătit pentru orice eventualitate.

- L-ai văzut vreodată?
- Ah, *ja*. Pe vremuri era mereu prezent. L-am văzut o dată chiar aici.
- Aici?

– Acolo, adică. În curte. Am venit să beau ceva și am dat peste o sumedenie de matahale de la securitate. Nu m-au lăsat să merg decât până la bar. Restul localului era închis pentru public. L-am văzut prin ușă, mânca împreună cu soția lui. Un om mărunțel. Dar m-am întâlnit și mai de aproape cu el.

– Când a fost asta?

– Când a venit la spital, iar eu eram de gardă. Zicea că are dureri în piept. Gărzile împânziseră locul. Am chemat-o pe doctorița Ngema și a venit ea să-l consulte. Dar între timp i-am auscultat eu inima cu stetoscopul, și deci pot să confirm că într-adevăr bate.

Era fascinată.

– Și cum s-a purtat cu tine?

– Politicos, dar distant. Nu cred că m-a băgat în seamă prea mult. Îl îngrijorau durerile lui.

– Și ce era de fapt?

– Conștiință încărcată? Gaze? Nu știu. S-a ocupat doctorița Ngema, iar el a plecat pe urmă.

Amintirea acestui eveniment mi-a revenit cu putere în minte: omulețul fără cămașă care ședea pe marginea patului, ținându-și în mână cascheta militară. Era țeapăn și foarte drept, foarte ordonat.

– Ți-a fost teamă?

A trebuit să mă gândesc o clipă.

– Da, cred că da. În general, mă tem de ceea ce m-ar putea omorî, chiar dacă probabilitatea e mică.

– Incredibil! a exclamat.

S-a întors spre mine cu o expresie serioasă, incitată, și mi-am dat seama înainte să apuce să spună ceva. Era ca și când toată agitația serii dusesse către această idee unică, edificatoare.

– Să mergem acolo, a zis.

– Unde?

– La casa lui.

– Dar nu mai locuiește acolo. Casa e goală.

– Nu contează, vreau s-o văd. Hai să ne uităm!

– Bine.

Eram bucuros că găsisem ceva cu care să-i distrag atenția. Voiam s-o înveslesc.

Așa că am pornit spre conacul de pe deal. În fiecare noapte luminile erau aprinse, cu toate că era gol; un paznic sau un lacheu apăsa probabil întrerupătorul. Ca să mențină în atenție vechile simboluri.

Un singur drum ducea până pe culme. Îmi închipuiam că fusese construit în aceeași perioadă cu casa, pentru că nu mai erau alte locuințe în zonă. Priveliștea era impresionantă. Mai fusesem acolo o dată sau de două ori, la scurt timp după ce venisem în oraș. Ultima dată se petrecuse un incident foarte neplăcut. Parcasem și ședeam în mașină, privind afară, când s-a apropiat un polițist și mi-a bătut în geam. Am fost silit să cobor. A trebuit să mă aplec peste capota motorului ca să fiu percheziționat. Apoi a venit încă un polițist și au început amândoi să mă înghiontească. Nu rău, dar suficient cât să mă sperii. Erau tineri și plini de o ostilitate impasibilă. Îmi amintesc că mi-a venit atunci în minte o imagine cu soția mea citind un articol din pagina a treia a ziarului local: „Medic dispărut în bantustan“. Și cu asta, basta.

Într-un târziu și-a făcut apariția un ofițer, și lucrurile s-au calmat. Omul a avut o atitudine politicoasă și profesionistă. N-ar fi trebuit să urc acolo, pe deal, mi-a spus. Brigadierul avea mulți dușmani, iar poliția și armata fuseseră instruite să nu riște nimic. Mai erau și alte dealuri de pe care să admir priveliștea, a adăugat el arătând undeva în zare.

Acesta ar fi fost sfârșitul inofensiv al unei povești potențial urâte, doar că a existat și o urmare. Pe primul polițist, care dovedise calități exemplare de brută, nu-l văzusem niciodată înainte și speram să nici nu-l mai revăd. Dar peste șase luni Brigadierul l-a numit personal în fruntea forțelor de poliție din oraș. Faptul că fusese promovat în detrimentul ofițerului binevoitor care mă salvase – și pe care n-aveam să-l mai văd niciodată – spunea ceva.

Nu mă mai întorsesem acolo, deși culmea aceea de deal nu mai era teren interzis. Acum erau două mașini parcate, în locuri discrete și întunecoase – îndrăgostiți, am presupus, veniți cine știe de unde pentru nițică giugiuleală în noapte –, și am oprit la distanță de ele. Valea era o încrengătură de lumini sub noi. De la înălțime, orașul părea banal, la fel ca orice alt oraș pe timp de noapte. Era nevoie de o privire ageră și de o minte ascuțită ca să vezi că nu existau lumini de faruri în mișcare și că majoritatea ferestrelor erau întunecate.

– Putem să facem o plimbare în jurul casei? m-a întrebat.

Priveliștea n-o interesa; nu avea ochi decât pentru conac. Dar singurele lucruri pe care le puteai vedea erau zidurile înalte, protejate în partea de sus cu sârmă ghimpată, și un acoperiș dincolo de ele.

- Nu putem intra.
- Știu, dar hai să ne uităm de afară.

Intrarea principală avea porți duble din oțel, pe role. Ne-am lipit ochii de crăpătura de la îmbinarea lor, însă am zărit doar o bandă îngustă de teren: iarbă, un stâlp și niște trepte. Mi s-a părut că văd și ghereta unei santinele. Am trecut de colțul clădirii și am continuat pe lângă ea. Apoi ne-am oprit.

- Frank, a exclamat Zanele. Nu-mi vine să cred!

Nici mie nu mi-a venit. O poartă laterală, în zid. Întredeschisă. Înăuntru, abia vizibilă, o grădină întunecată.

- Asta nu înseamnă că trebuie să intrăm, am spus.
- Cine-o fi lăsat-o deschisă?
- Nu știu. Un muncitor, probabil. Sau un paznic. Înarmat.
- Ei, haide! Doar n-o să furăm nimic.
- Nu cred că-i o idee bună.

Dar ea a intrat și, un minut mai târziu, am urmat-o. M-am pomenit într-un capăt de potecă desprinsă din aleea principală a grădinii. Nu era lumină acolo, dar, pe măsură ce înaintam, zidul întunecat de frunze a luat treptat forma unor garduri vii. Pietrișul scrâșnea și rămurelele îmi trosneau sub picioare cu un zgomot care mi se părea înspăimântător. Am încercat să pășesc cu grijă, ținându-mi răsuflarea, dar mi-a scăpat un mic strigăt de spaimă când am dat peste Zanele în beznă. Ea a râs și m-a prins, o îmbrățișare caldă care s-a sfârșit imediat.

- De ce ți-e frică? m-a întrebat în șoaptă.
- N-ar trebui să fim aici.
- Aruncăm doar o privire.

Am urmat-o când s-a îndreptat spre peticul de lumină care se vedea în față. S-a ivit apoi și casa, mare, luminoasă și solidă. Intraserăm prin ceea ce trebuie să fi fost un capăt al grădinii și mergeam acum spre aleea centrală. O potecă din ardezie ducea spre o pajiște cu un cadran solar. Dincolo de ea se vedea un drum acoperit cu pietriș ce avea de cealaltă parte straturi de flori și mici grote; am zărit ceva ce mi s-a părut a fi o bucată dintr-un teren de golf.

Terenul era mare, de aproape un hectar, cu o amenajare complexă. Pe măsură ce ne apropiam de lumină, am constatat că grădina, deși dezordonată și pe alocuri ofilită, nu era complet neîngrijită. Formele arbuștilor ornamentali erau neclare, dar încă vizibile, și iarba nu era foarte înaltă. Cineva avea grijă de ea. Și poate că ideea nu era chiar absurdă: la un

moment dat, probabil că un nou politician, cu o funcție nouă, avea să fie cazat acolo. Mi-am amintit de casa părăsită de lângă pârau. Senzația era diferită. În locul acesta percepeam un alt fel de abandonare. Oamenii nu plecaseră cu totul; doar istoria părăsise temporar acea cochilie, până când avea să se reinstaleze în ea din nou, într-o altă formă.

Zanele s-a oprit. Am ajuns lângă ea și am dat să vorbesc, dar a ridicat o mână, făcându-mi semn să tac. Atunci am auzit și eu.

Părea ceva incredibil: glasuri în grădină. Două, în dialog – un murmur prea încet pentru a distinge cuvinte clare. M-am forțat să aud ce spuneau. Însă alte două sunete au răsunat, sunete pe care le-am recunoscut, dar nu mi-a venit să-mi cred urechilor. Era imposibil aici, la ora asta din noapte. Totuși, sunetele au continuat și nu exista nici o îndoială în privința lor.

Era absurd. Auzeam o mașină de tuns iarba – un model vechi, manual – și o foarfecă. Zgomotele acestei activități bizare în întuneric erau ca un fel de altă limbă, la fel de audibilă și de nedeslușit ca dialogul celor două glasuri. Era greu de spus unde anume se desfășura activitatea, dar părea să fie în spatele peretelui de verdeață de lângă noi.

Clic-clacul foarfecii era constant, în timp ce mașina de tuns iarba mergea înainte și-napoi, înainte și-napoi, iar când ajungea la capătul turei, auzeam vocea bărbatului care o manevra, vorbind mereu cu aceeași nuanță de reproș.

Am pus o mână pe brațul lui Zanele și i-am făcut semn. Deși nu-mi mai era teamă, iar situația devenise aproape ridicolă, nu voiam să fiu văzut de grădinari. Dacă ne-am fi apropiat mai mult de casă, am fi ajuns în raza luminii, perfect vizibili, așa că ne-am retras pe alee până în partea cealaltă. În timp ce ne îndepărtam, mi-a venit să râd. Infracțiunea noastră era una copilărească, nicidecum periculoasă, dar când m-am întors spre Zanele să-i vorbesc, am văzut cum una dintre numeroasele statui dispuse ici și colo în grădină începe să se miște și să vină spre noi cu pas lent. Într-o clipă, tot pericolul din lume era din nou treaz și foarte posibil.

Am încremenit amândoi, așteptând. Statuia s-a apropiat fără grabă, până când o rază de lumină dinspre casă i-a scos la iveală boneta ascuțită și uniforma gărzilor de securitate pe care mi-o închipuisem.

– N-am vrut să încălcăm proprietatea, am spus.

– Poarta era deschisă, a adăugat Zanele, așa că am venit să aruncăm o privire.

– Am venit să aruncăm o privire, am repetat.

Vorbeam repede, unul peste cuvintele celuilalt, dar agitația noastră n-a avut efect asupra lui. Stătea nemișcat, evaluându-ne. Apoi s-a legănat pe picioare, de la umbră la lumină și înapoi la umbră, și în secunda aceea am știut cine e.

Brigadierul nu era brigadier. Înainte să-și pună la cale lovitura de stat, era doar un banal căpitan în forțele de apărare ale teritoriului indigen. Nimeni nu auzise de el până atunci. Și fără ajutorul unor prieteni nevăzuți, mai puternici, n-ar fi putut ieși din anonimat cu o asemenea forță și susținere. După ce s-a autodesemnat prim-ministru, și-a atribuit numeroase onoruri și distincții, printre care gradul militar și câteva medalii.

Purta și acum însemnele gradului și medaliile, cu toate că, oficial vorbind, nici uniforma și nici armata căreia îi aparținuse nu mai existau. Când s-a mișcat, s-a auzit un clinchet slab.

– Eu am deschis poarta, a spus el.

Mi-am amintit glasul. Rece, plat, încet. Era mult mai distinctiv decât fața, mică și banală. Vocea îi era memorabilă. O auzisem la radio și la televizor, mereu lipsită de inflexiuni și de emoție, indiferent despre ce vorbea. Era ușor să-ți amintești tonul egal, mort, chiar dacă nu azeai cuvintele.

Dar ce anume a spus în acei câțiva ani în care s-a jucat de-a Dumnezeu la conducerea micii lui lumi artificiale? N-aș putea să repet un citat măcar, sau o frază originală. Nu, era obișnuita retorică despre autodeterminare și un viitor strălucit, fără îndoială încropită de stăpânii lui albi nevăzuți. Cei din Pretoria îl aduseseră la putere atunci când predecesorul lui devenise problematic, cu toate că era mult mai venal și mai corupt decât acela. Iar el a știut ce trebuie să facă pentru a rămâne la putere.

Momentul nu era potrivit însă. Dacă scena politică ar fi rămas la fel, poate că ar fi reușit să se proclame președinte pe viață și erou al poporului pentru următorii patruzeci de ani. Dar nu la mult timp după ce a preluat puterea, guvernarea albă din capitala reală a cedat, iar puterea a trecut în alte mâini. Doi sau trei ani mai târziu, Brigadierul rămăsese fără obiectul muncii. Iar acum, după alți câțiva ani, iată-l aici, costumat conform rolului în miez de noapte, împăunându-se pe scena goală, cu doi figuranți în plan secund.

– Știi cine-i ăsta? am întrebat-o pe Zanele.

Ea a clătinat din cap.

– E Brigadierul.

– Țsta?!

Ne-am uitat amândoi la el. Dialogul scurt pe care tocmai îl avuseserăm ar fi fost de neconceput în urmă cu câțiva ani. Vorbiserăm disprețuitor despre el, ca și când nici n-ar fi fost prezent. Iar acum îl priveam cu același interes cu care ai privi un obiect. El însă era neafectat. Stătea legănându-se înainte și-napoi, fără nici o expresie pe chipul mic și impasibil. Ochiul îi luceau albicioși în penumbră.

Starea ei de spirit s-a schimbat brusc. De când începusem să i-l descriu, mai devreme în seara aceea, îmi dădusem seama că fascinația pe care o simțea includea un aspect deconcertant de apropiat de excitare. Iar acum devenise vizibil. Parcă abia ce-i fusese prezentată unei celebrități. Ceva în ea fremăta și se deschidea în fața lui; îl privea altfel, ba chiar s-a apropiat de el.

– Am vrut să vă vedem casa, i-a spus.

– Ați vrut să-mi vedeți casa?

– Da.

– Veniți!

A pornit în direcția din care venise, cu același clinchet metalic. Ea mi-a aruncat rapid o privire, aproape cu vinovăție, și apoi l-a urmat. Eu am rămas o clipă locului și i-am ajuns când s-au oprit în dreptul bărbaților care lucrau în grădină.

Cei doi arătau la fel de straniu pe cât le păruseră vocile. Erau îmbrăcați în salopete militare maro prea mari pentru ei. Unul era alb, cu câțiva ani mai vârstnic decât mine, cu păr arămiu rărit și fața umflată pe care o știam din fotografiile apărute în ziare; era unul dintre „consilierii” pe care guvernul îi numise în cabinetul teritoriului indigen în perioada fostului prim-ministru demis. Avusese un parcurs lung, trecând printr-o lovitură de stat militară și anularea întregii sale activități, ca să ajungă să împingă o mașină de tuns iarba în miez de noapte. Celălalt era tânăr și negru, cu un chip proaspăt; nu-l cunoșteam. Se holbau la noi stupefiați în timp ce Brigadierul le vorbea pe un ton scăzut. Le-a spus să se mute într-o altă zonă a grădinii; el urma să se ducă până în casă, după care avea să se întoarcă imediat. Apoi a pornit mai departe, cu noi după el, pe aleea centrală și pe treptele late din spate, până pe verandă. Dincolo de ușile din sticlă se întrezărea o încăpăre întunecată, fără mobilier.

Casa era mare, proiectată să fie ostentativă, dar în rest nu avea nimic remarcabil. Într-un oraș mare, ar fi fost doar una dintre numeroasele locuințe somptuoase și de prost gust. Ceea ce o scotea în evidență aici era amplasarea ei pe culmea unui deal maroniu, singură, înconjurată de grădină

ca de un șanț de apărare înverzit. Dar acum, că ajunseserăm atât de aproape, m-am întrebat la ce anume ne uitam totuși.

– Au luat totul? a întrebat Zanele.

Brigadierul a încuviințat cu o înclinare tristă a capului.

– Totul. Au venit cu trei camioane.

– Și unde le-au dus?

– La Pretoria, a răspuns el ridicând din umeri. Au zis că vor să vegheze asupra lor. Dar acum unde e totul? Dus. Dispărut.

A înclinat iar din cap, cu subînțeles.

Acum îl vedeam bine, la lumină. Deși era proaspăt bărbierit și purta o urmă de parfum, pe față i se citea lehamitea. O îngălare, o cedare a mușchilor din adâncul lui. Pleoapele îi atârnau grele peste ochi.

Zanele n-a observat asta. Deși nu-l atinsese, era ca și când i-ar fi pus o mână pe braț. Și am văzut atunci că mă înșelasem crezând că i-a fost luată puterea. Încă era un om periculos, la fel de periculos ca orice individ care e în stare să-ți facă tot ce pofteste când ești închis cu el într-o cameră undeva, și puterea emana din el aidoma izului metalic al sexului.

Zanele s-a aplecat spre el să-l întrebe:

– Ne permiteți să intrăm?

– Au luat cheile. Au schimbat broaștele. M-au dat afară din propria casă.

– Și cum ați deschis poarta grădinii?

– Cheia aia am păstrat-o, a replicat el și un zâmbet i s-a întins încet pe față. Întotdeauna rămâne o broască pe care uită s-o schimbe.

– Dar de ce mai îngrijiți grădina?

– Cine altcineva s-o facă? Te întreb: cine altcineva? Oamenii ăștia? Ei știu să ia, dar nu pot oferi nimic. Așa că vin din când în când, o dată sau de două ori pe săptămână, ca să las totul în ordine.

– Trebuie să vă fie greu. Atâtea amintiri!

– Ja. Îmi amintesc totul. Totul.

– Vă deranjează dacă aruncăm și noi o privire?

– Veniți!

A pornit înaintea ei, ca un oficial care conduce oaspeții într-un tur al proprietății. Dar nu era nimic de văzut. Numai camere goale, una după alta, vizibile doar prin geamuri și prin vegetația deasă. Au cotit pe lângă peretele lateral al casei, oprindu-se la fiecare câțiva pași ca să se uite înăuntru. Brigadierul preciza destinația fiecărei încăperi – „sala de recepții”, „cămara”, „biroul” – de parcă ar fi fost o informație cu mare semnificație istorică.

Numai că el rămăsese acum în afara istoriei, uitându-se la ea printr-o perdea subțire, dar de netrecut.

Când am ajuns în partea din față a casei, unde se aflau coloanele și ghereta santinelei, s-a oprit în capătul scărilor. De acolo se vedea tot orașul.

– Pe timp de zi mi-ați putea vedea statuia, a anunțat referindu-se la cea de jos, de la intersecție.

Zanele s-a apropiat și s-a oprit lângă el, privind în întunericul din vale.

Eu nu mai existam pentru ei. De când porniserăm în mica noastră plimbare, Brigadierul nu se uitase la mine nici măcar o dată. Ea era ascultătorul lui interesat. Și am început să simt o repulsie crescândă la adresa ei, una care nu era străină de dorința carnală.

Într-adevăr însă, bizareria scenei era considerabilă, întreaga atenție fiind atrasă de micul personaj pierdut din centrul ei. Pustietatea casei părea să emane, într-un fel, din el însuși. Transmitea o melancolie, un aer rănit, de parcă ar fi fost deposedat de dreptul lui înăscut, și nu de ceva ce-și însușise cu forța. Și în momentul acela mi-a fost greu chiar și mie să-l consider cu adevărat periculos. Era ca un copil costumat pentru un rol imaginar.

Ușa din față a casei era masivă; s-a apropiat și a încercat clanța ca și cum, doar de data asta, s-ar fi putut deschide din nou pentru el. M-am bucurat că nu aveam cum să intrăm. Ar fi fost deja prea mult să-l urmărim pe monstrul acela pricăjit prin măruntaiele fostului său domeniu. Stătea aidoma unei umbre întinse peste scena viu luminată a grădinii în care cele două siluete încă se mișcau, plivind și tunzând iarba. Dincolo de zid, friza încremenită a luminilor marca prezența orașului.

– Trebuie să plecăm, am spus.

Ea mi-a sesizat tonul. Și-a mutat stânjenită greutatea de pe un picior pe celălalt și a rostit:

– Păi...

Dar îl sesizase și el. Pentru prima dată s-a uitat direct la mine. Îi simțeam disprețul în spatele lucirii ca de fildeș a ochilor.

– Nu-ți place casa mea? a întrebat.

– Pentru ce veniți aici?

– Ca să mă uit.

– Să vă uitați la ce? Totul din jur e trecut pentru dumneavoastră.

Tăcerea a devenit grea. Zanele a spus din nou:

– Păi...

Dar el a venit mai aproape de mine.

– Ce-au făcut ei cu locul ăsta? Nimic. M-au dat afară, mi-au luat mobilierul. Trei camioane au venit. Trei, a repetat ridicând trei degete în aer.

Numărul i se părea important.

– Nu erau ale dumneavoastră.

A continuat fără să-mi ia în seamă replica:

– Și pe urmă o lasă așa. Nu fac nimic cu ea. Dacă n-am eu grijă de grădină, ce-o să se întâmple? Va muri. Cine va tunde iarba? Cine o va uda? Dacă nu păzești totul, într-o zi vreo scursură de om va sparge ușa și se va instala în camerele astea. În camerele astea frumoase.

– Trebuie să fie greu pentru dumneavoastră, a spus ea cu anxietate în glas.

– E greu. Foarte greu. Într-o zi să locuiești aici, iar în ziua următoare, la cort. Într-o zi orice e posibil, în ziua următoare nimic nu mai e posibil. Cumplit. Cumplit, a repetat el, după care a întors capul spre mine. Deci spune-mi, doctore, dacă ai fi în locul meu, dumneata n-ai vrea să te întorci?

„Doctore“: cuvântul a căzut asupra mea, ca o piatră. Știa.

– Nu știu, am răspuns. Nu știu cum e să fii în locul dumneavoastră.

A zâmbit iar fără grabă, arătându-și dinții mari și albi.

– O să-ți spun eu. Oamenii, oamenii mărunți, oamenii de nimic cred că reprezintă trecutul. Dar nu-i adevărat. Va veni și vremea mea.

– Bine, am zis. Mă bucur mult pentru dumneavoastră. Dar acum trebuie să plecăm. E foarte târziu. Linda... Zanele, vreau să spun.

– Da, a intervenit ea. Bun. Vă mulțumesc. Mi-a părut bine să vă cunosc.

Brigadierul i-a luat mâna și s-a aplecat deasupra ei, afișând încă zâmbetul acela larg, ca pe o altă medalie fără noimă. Eu eram deja la jumătatea scării.

Zanele m-a prins din urmă când treceam pe lângă cei doi grădinari. Se mutaseră într-o altă zonă și reintraseră în ritmul ciclic al tunderii și al bombănelilor. Ochii lor ne-au privit cu consternare; apoi sunetul lamelor s-a auzit din nou în urma noastră.

– Mergi mai încet! m-a admonestat ea. Ce-i cu graba asta?

Am încetinit. Am mers în tăcere pe drumul înapoi – până la poartă și apoi în lateralul casei. Trebuia să trecem pe lângă celelalte mașini ca să ajungem la a noastră: una albă și alta neagră, parcate una lângă alta, ca un fel de simbol grosier al unității. Credeam că sunt ale unor îndrăgostiți, persoane oarecare venite pe culme, dar acum știam că încărcătura lor era una mai sinistă. Am răs în gura mare.

– Ce-i atât de amuzant?

– De fapt, nu e amuzant.

– Ce anume?

Cum să-i explic? Totul se reducea, și de această dată, la niște idei simple și ireale. Cu câteva ore mai devreme mă considerase un ticălos fiindcă fusesem în armată. Iar acum, omulețul ăla oribil devenise pentru ea un soi de idol, doar fiindcă se aflase la putere. Ce mai contau teritoriul indigen, violența, lăcomia? Ce mai contau politica depravată și funcțiile absurde? Era universul moral limpede în care trăia Laurence, în care nici o putere nu era niciodată cu adevărat falsă.

– Nimic, am răspuns.

Am coborât dealul în tăcere, privind amândoi drept în față, spre luminile orașului care se apropiau. Și am ajuns înapoi pe străzile pustii, printre clădirile în ruină. Când am oprit în fața restaurantului, am avut un moment de nesiguranță: era tăcerea aceea golită de eșec, sau îngreunată de posibilități? Dar când am întors capul spre ea, am știut. Și ea se întorsese spre mine. Gurile noastre s-au lipit, fierbinți. Însă chiar și atunci – înainte de urcatul treptelor, înainte de camera cu patul tare și îngust – toate ecourile acelei seri ne însoțeau, astfel că nu doar doi oameni se încleștau acolo, pe întuneric.

10

Când m-am întors la spital în noaptea aceea, l-am văzut în cabinet, la datorie, așezat la birou. Deși îmi auzise cu siguranță mașina, n-a venit la fereastră să se uite. Iar eu nu m-am dus la el.

Nu m-am simțit vinovat; nu în momentul acela. Sentimentul de vinovăție a venit mai târziu, încet, ca o sămânță rea care începea să încolțească. În noaptea aceea am simțit o apropiere perversă față de el, ca și când fusese încheiat un acord: ca și când între noi exista un contract, iar Zanele era instrumentul.

L-am văzut în dimineața următoare, când a venit în cameră. Părea obosit și tras la față, dar nu s-a culcat. Și-a făcut duș, s-a ras și și-a pus haine curate. Pe urmă m-a întrebat – în treacăt, ca din întâmplare – cum fusese seara trecută.

– Oh, bine. Ne-am dus la Mama și am mâncat. Nimic foarte interesant.

– Îți mulțumesc pentru ajutor, Frank. Ești un prieten adevărat.

Nu știu de ce nu i-am spus nimic despre Brigadier. Partea aceea a serii nu m-ar fi implicat în nici un fel. Dar când am văzut-o împreună cu Laurence puțin mai târziu, înainte să plece înapoi spre Lesotho, am știut că nici ea nu-i povestise. Era ciudat, însă intimitatea furibundă de la finalul serii părea să fi început în grădina interzisă de pe culmea dealului.

– Îți mulțumesc pentru că mi-ai ținut companie, mi-a spus ea întinzându-mi mâna. Mi-a făcut plăcere să te cunosc.

Atât de oficial, atât de amabil! Chipul ei avea o expresie neutră, închisă. I-am strâns mâna, dar privirile nu ni s-au întâlnit, iar când a venit momentul să plece, mi-am făcut de lucru în cabinet.

Laurence a ieșit împreună cu ea. S-a întors peste cinci minute părând preocupat, cufundat în gânduri, dar îl simțeam privindu-mă din când în când. Parcă mi-ar fi văzut infidelitatea întipărită pe față. Însă expresia mea era calmă, ingenuă; învățasem, de când cu Claudia, să-mi ascund trădarea.

La venirea serii, știam deja ce vreau să fac. Am urcat în mașină și m-am dus la o cabină telefonică din celălalt capăt al orașului. Mai erau și alte telefoane pe care aș fi putut să le folosesc, unul chiar la spital, dar mi s-a

părut că locul acela îndepărtat, la marginea tuturor lucrurilor, era cel mai potrivit ca să-i aud glasul.

- Nu știi de ce te-am sunat, i-am spus.
- Cu cine vorbesc?
- Gândește-te puțin la trecut! Tehnic vorbind, încă suntem căsătoriți.
- Frank? Oh! Frank!

Era atât de bucurătoare, încât pe moment totul mi s-a părut din nou posibil.

- Karen, m-am tot gândit la tine.
- Și eu m-am gândit la tine, Frank. Ce coincidență! Chiar am vrut să te sun. Ca să-ți spun că actele sunt gata. Poți să vii să le semnezi.

Gândurile îmi fuseseră atât de departe de subiectul acela, încât am avut nevoie de câteva secunde ca să-mi dau seama că se referea la actele de divorț, la desfacerea căsătoriei.

- Da, am spus. Deci vrei să vin acolo?
- Nu cred că-ți cer prea mult, Frank, după șapte ani, nu-i așa? Alți oameni reușesc s-o facă și fără să fugă de acasă. Pentru numele lui Dumnezeu!

Vocea ei plângăcioasă se auzea pe fir ca venind de undeva din întuneric, de undeva din trecut. Cabina telefonică se afla pe acostamentul de pietriș, la marginea conului de lumină. La un pas de mine începeau bezna și veldul. Puteam vedea șirurile de frunze crestate și auzeam murmurul slab ce se ridica dinspre ele; vânt, ramuri, insecte comunicând între ele.

- Nu e nevoie, i-am spus.
- De ce anume?
- Să vorbești așa. Poți divorța. Acum nu mai fug.

A urmat o pauză, după care a vorbit din nou, pe un ton mai conciliant, dar precaut.

- Asta-i bine, Frank. Trebuie, trebuie să punem punct.
- Vin peste câteva zile.
- Când?
- Pot să te anunț eu? Trebuie să fac unele aranjamente aici...
- Nu poți să-mi spui măcar orientativ? Încercăm și noi, aici, să ne aranjăm viețile, să știi.
- Joi, am spus. Ce părere ai de joi?
- Joi e foarte bine. Iau actele cu mine acasă.
- Perfect. Ne vedem atunci.
- Frank... Nu pentru asta ai sunat. Despre ce anume voiai să vorbim?

A trebuit să mă gândesc până ce mi-am amintit, și nici atunci n-am fost pe deplin sigur de ce îi telefonasem. Doar ca să-i aud vocea. Dar voisem s-o aud spunând lucruri pe care nu avea să le mai spună niciodată; cuvintele acelea erau pierdute, îngropate, dispărute. Am pus receptorul în furcă și am stat acolo, cu fața lipită de marginea din plastic a cabinei, uitându-mă în întuneric. Trecutul și viitorul sunt ținuturi periculoase; de șapte ani eu trăiam pe teritoriul nimănui, între frontiere. Acum simțeam că mă pusesem din nou în mișcare și mi-era frică.

M-am întors la mașină și am condus fără grabă spre Maria, în șandramaua ei. Dar nici acolo nu știam ce caut. Eram în derivă, fără o direcție. M-am așezat pe lada din colț, masându-mi fruntea.

– Vineri, sâmbătă, tu nu venit, m-a muștrat ea. De ce, de ce?

„Am fost cu iubita lui Laurence.” Dar n-am spus asta. Întrebările de acest fel își aveau locul într-o relație normală, nu aici.

– Am fost foarte ocupat. Cu munca.

– Cu munca.

– Da.

Ședea departe de mine, în colțul întunecat al încăperii. Lampa era lângă mine, luminând fierbinte.

– În seara asta tu venit devreme. De ce?

Era șase sau șapte seara, mult înainte de ora mea obișnuită. Nu-mi dădusem seama de asta, dar am răspuns:

– Fiindcă trebuie să plec repede. Trebuie să dorm. Sunt foarte obosit.

– Obosit.

– Da. Maria, de ce nu mi-ai spus că el a fost aici?

– Cine fost aici?

– Laurence. Prietenul meu. A zis că a venit aici, în satul din spatele magazinului. De câteva ori. De ce nu mi-ai spus?

Ea a clătinat din cap nedumerită. Nu, a zis, nu-l văzuse. Nu știa la cine mă referisem.

Mințea oare? Am privit-o atent ca să-mi dau seama. Și atunci am observat, pentru prima oară, că era tristă.

– Ce s-a întâmplat?

Nu, nimic nu se întâmplase.

Totuși, o clipă mai târziu, o lacrimă i s-a scurs pe obraz. M-am ridicat și m-am apropiat de ea, dar s-a ferit de mine.

– Ce-i asta? Maria, ce-i asta?

Era o vânătaie, o pată vineție pe un obraz. Și mi-am dat seama că încercase s-o ascundă stând departe de lumină, pieziș față de mine.

Nu, a repetat, nu era nimic.

– Cum adică nimic? Cum să fie nimic? De unde ai căpătat-o?

– Nu, nu!

Când a fluturat din mână, i-a căzut o altă lacrimă. Am înțeles deodată toate întrebările pe care mi le pusese de când venisem. „Tu nu venit. De ce, de ce?” Am încercat să-i cuprind umerii cu brațul, dar s-a ridicat și a început să aranjeze animalele de lemn de pe rafturi. După un minut sau două, mi-a spus:

– Tu pleci acum.

– Vreau să rămân.

– Nu. Acum e pericol. Problemă, problemă.

– Pot să mă întorc mai târziu?

A clătinat din cap.

– Mai bine pleci. Mâine vii.

M-am ridicat și mi-am scuturat praful de pe genunchi, simțindu-mă stânjenit și rușinat. Nu știam ce altceva să fac, așa că am dus mâna la buzunar, după bani. Și i-am întins spre ea: cincizeci de ranzi. Dar în seara asta, pentru prima dată, nu i-a vrut; părea că nici nu-i vede. A clătinat iar din cap. Altceva voia.

– Vii mâine-noapte?

– Da.

– Promiți că mâine?

– Da.

O spuseseam din toată inima, dar ea s-a uitat la mine de parcă aș fi mințit.

Lunea dimineața aveam ședință cu personalul. Teoretic, atunci discutam despre starea pacienților, despre anumite cazuri pe care ne concentrăm pentru a ne îmbunătăți activitatea și despre orice alte probleme. Practic, în mare parte era așa doar pe hârtie: se făcea prezența, doctorița Ngema rostea câteva cuvinte și toată lumea pleca.

Dar în dimineața aceea, doctorița Ngema a spus:

– Astăzi, un... anunț special.

Sub privirile noastre curioase, și-a schimbat poziția, stingherită, și a făcut un semn spre Laurence.

El afișa un aer important. Era îmbrăcat în cele mai elegante haine ale lui și își pieptănase și tot repieptănase părul, astfel că suvițele umede și lucioase nu mai stăteau lipite între ele. Își încheiase halatul alb până sus, sub bărbie. S-a ridicat, ținând în mână un teanc de hârtii.

– Ăăă, da. Vă mulțumesc. Vreau să spun doar că joi... în această joi, dimineață... voi deschide o clinică într-unul dintre satele din apropiere.

Un aer vag de consternare s-a așternut în încăpere. S-a auzit scârțâit de scaune, foșnet de hârtii.

– Poftim? a întrebat Claudia.

– O clinică. Vom deschide o clinică.

Jorge a tușit.

– Nu înțeleg. Vrei să...?

În tăcerea lăsată, o primă undă de consternare s-a făcut simțită. Descumpănit, Laurence s-a uitat la hârtiile pe care le ținea în mână de parcă răspunsul ar fi fost scris în ele.

Doctorița Ngema a tușit. Toate privirile s-au întors către ea.

– Este o idee, a spus. O idee avansată de Laurence. Este o... o idee foarte bună, după părerea mea. Dar e în întregime pe bază de voluntariat, desigur. Dacă vreunul dintre voi ar vrea să meargă și să dea o mână de ajutor, ar fi foarte...

– Apreciat, a sfârșit Laurence fraza în locul ei; încă stătea în picioare.

– Eu nu voi putea merge, a continuat doctorița Ngema. Am alte angajamente profesionale anterioare.

– Poate că ar fi bine să explic, a adăugat Laurence. Planul ar fi ca eu să fac o prezentare. Nu sunt sută la sută sigur încă, sunt atâtea lucruri de... Dar mă gândeam să vorbesc despre igienă și salubritate, știți, și apoi despre HIV-SIDA. Pe urmă vor fi împărțite prezervative, asta e cam tot ce trebuie să distribuim deocamdată, dar vor mai veni și altele, sunt sigur. Ăăă, și apoi va fi partea în care oamenii vor sta la rând ca să-i consulte unul dintre noi, pentru problemele pe care le au. Cam la asta m-am gândit. Oh, și va fi într-un sat din apropiere, i-am uitat numele, dar l-am scris undeva...

A urmat o pauză încărcată de stupefacție.

– Scuze, te rog, a spus Claudia, dar pentru ce e asta, pentru ce?

– M-am gândit că ar fi o modalitate de a atrage atenția asupra spitalului, de a le arăta oamenilor că suntem aici. Și de a face cu adevărat ceva.

Nu fusese un cuvânt bine ales; tăcerea care se lăsase după el era înghețată. Iar când Laurence s-a așezat pe scaun, energia din încăperea s-a stins.

Am așteptat câteva secunde, după care am ridicat mâna și am spus:

– Eu susțin complet această idee, această inițiativă a lui Laurence. Dar mă tem că-mi va fi imposibil să particip.

I-am simțit privirea ațintită asupra mea.

– De ce, Frank? m-a întrebat doctorița Ngema.

– Trebuie să plec pentru câteva zile. Din motive personale.

– Dar nu știu de nici o...

– Problema tocmai s-a ivit, am replicat. Voiam s-o discut cu dumneata mai târziu.

Când ședința s-a încheiat, inerția din cabinet era copleșitoare. Am ieșit repede, însă Laurence m-a prins din urmă când traversam parcela de teren liber în drum spre cameră.

– De ce, Frank, de ce?

– Stai liniștit, o să fie mai entuziaști în ziua respectivă, nu-ți face griji pentru ei.

– Nu la asta mă refeream. Știu că lor nu le place planul și nu-mi pasă de ei. Dar tu, Frank, tu de ce nu vei fi acolo?

– Trebuie să mă duc la Pretoria. N-am ce face, Laurence. Moment prost ales. E vorba despre actele mele de divorț. Trebuie să mă duc.

– Oh! a exclamat dezamăgit.

Divorț, acte de semnat: probleme de adulți – o lume pe care el nu o cunoștea.

– Dar e mare păcat! A fost ideea ta, Frank.

– N-a fost ideea mea, am replicat, surprins și eu de vehemența care-mi răsunase în glas. A fost în întregime ideea ta.

– Dar să aleg satul acela...

– Aia n-a fost o idee, Laurence. N-a fost nici măcar o sugestie. Vorbeam și eu fără să gândesc.

– Oh! a făcut. Oh!

A continuat să meargă în urma mea până în cameră, fără să mai spună ceva, cu capul plecat.

În după-amiaza aceea m-am dus să vorbesc cu doctorița Ngema. Era în cabinetul ei, cu ușa deschisă, scriind la birou. Când m-a văzut, a închis ușa și

ne-am așezat amândoi pe scaunele joase, față în față, ca de fiecare dată când aveam conversații personale.

Nu putea să spună nimic; în ziua aceea, chipul meu tulburat și tracasat îmi conferea un anume gen de putere.

– Sigur, a spus. Modific eu programul, Frank. Nu-ți face griji pentru asta.

Era prima dată când ceream un concediu de trei ani încoace. Mi-a pus o mână pe umăr, după care a lăsat-o să cadă. Încerca să arate compasiune pentru o suferință pe care eu n-o simțeam; căsnicia mea se încheiase în fapt cu ani în urmă.

– Pleacă de mâine, dacă vrei. Mă ocup eu de tot.

– Mulțumesc, rămân recunoscător.

– Mai e ceva...

Așteptam momentul; mi-am amintit aluziile ei criptice de la petrecere.

– E în legătură cu clinica. Indirect. De fapt, e despre serviciu.

– Despre serviciu?

– Serviciul ăsta. Al meu. Al tău, a adăugat aplecându-se spre mine.

Lucrurile s-au pus iar în mișcare, Frank.

– Da? am zis; purtaserăm discuția asta de atâtea ori, încât puteam deja să ofer un simulacru obosit de entuziasm. Asta-i bine!

– Chiar cred că de data asta o să se întâmple. Nu pot să-ți dau amănunte, dar totul e foarte promițător.

– Iată o veste bună, Ruth. Mă bucur mult s-o aud.

– Și de asta nu sunt sigură că ideea clinicii e bună. Știu că tu o susții, Frank, și că l-ai ajutat mereu pe Laurence. Din cele mai bune motive, sigur, nu mă îndoiesc de asta. Dar nu avem nevoie de noi inițiative majore acum.

– Oh! Da. Înțeleg.

– Eu susțin schimbările și inovația, știi asta, a zis pe un ton plângăreț.

Dar nu e cazul să agităm apele. Nu în momentul ăsta.

– Înțeleg.

– Îți mulțumesc, Frank. Întotdeauna ai fost foarte... înțelegător. Și știi că atunci când o să fii tu șeful cel mare aici, o să poți să faci tot ce dorești. O să poți să schimbi lumea!

Am înclinat din cap, precaut. Și ea era precaută în felul în care îmi vorbea, dar acum lăsase să se întrevadă o parte din ceea ce gândea cu adevărat.

– Îmi place de Laurence, a adăugat. Are intenții bune, îmi dau seama de asta. Dar uneori...

- Înțeleg.
 - Da. Felul în care a vorbit adineauri, de exemplu. „O modalitate de a face cu adevărat ceva.“ Ce vrea să spună, că noi nu facem nimic aici?
 - E tânăr. Vorbește fără să gândească.
 - Tu-i ești loial. E prietenul tău. Asta-i bine. Dar uneori e... e arogant. Se-ntinde mai mult decât îi e plapuma.
- Am încuviințat din nou. În acel moment, expresia i-a redevenit de nepătruns; iritarea și neplăcerea dispăruseră. Ori le ascunsese.
- Nu vreau să zic nimic de rău, a continuat. Știi și tu asta. Cred doar că s-ar simți mai bine la alt spital.
 - S-ar putea să ai dreptate.
 - Îmi place de el. Să nu mă înțelegeți greșit.
 - Înțeleg.
 - Îți mulțumesc pentru asta, Frank.

*

Când m-am întors în cameră, Laurence se îmbrăca pentru a-și lua tura în primire.

- M-am gândit, mi-a spus pe un ton sfidător, și nu-mi pasă.
- De ce anume?
- Dacă ei nu vor să deschidem clinica, o s-o fac eu de unul singur. Nu-mi pasă! Ei nu contează. Îmi doresc doar să fi fost și tu acolo, Frank. Ți-aș fi spus singurul lucru care mă deranjează.
- Data viitoare, poate.

Mi-a aruncat o privire plină de o asemenea recunoștință îndurerată, încât m-a năpădit un val de compasiune. Era singur, și nici n-o știa. Iar calitatea aceea pe care i-o întrezărisem pe chip în prima zi îi revenise, palpitând vizibil undeva sub piele, și pentru o secundă aproape că i-am putut da un nume.

Când a plecat, mi-am făcut de lucru fără rost prin cameră, îndreptând mobilierul, curățând pasta de dinți de pe oglindă, ștergând praful pe pervaz. La un moment dat, în mijlocul dereticărilor mele frustrate, am găsit casetele lui Tehogo stând grămadă pe podea. Le-am așezat frumos una peste alta, doar să vină să le ia. Până la urmă însă, le-am luat în brațe și m-am dus la el.

Căutam oare ceva? N-aveam nici un motiv în minte, dar în clipa în care am ajuns în fața ușii lui am sesizat în mine ceva acut și alert.

Era ultima ușă de pe culoar. Becul din dreptul ei se spărsese cu mult timp în urmă și sigur că nimeni nu-l înlocuise. Chiar și la ora asta, de după-

amiază târzie, era întuneric când am bătut. N-a răspuns. Mi-am spus că doarme și am bătut mai tare, iar ușa s-a mișcat puțin sub palma mea.

Nu era încuiată. Prin spațiul îngust am văzut marginea unui pat desfăcut și o masă pe care erau scrumiere și coji de portocală. Am întins mâna și, cu vârfurile degetelor, am împins ușa foarte încet – ca și cum nu eu, ci vântul o împingea. S-a deschis puțin mai mult. Mi-am strecurat capul înăuntru și l-am strigat. Însă patul era gol, iar din baie nu a ieșit nimeni.

Camera era murdară. Pe podea erau împrăștiate gunoarie – pachete vechi de țigări, sticle goale, pahare folosite. Așternuturile de pe pat păreau mizere. Reviste zăceau peste tot, iar în aer plutea un damf stătut de fum, sudoare și indolență.

L-am strigat din nou, dar știam că nu era acolo; fusese mai degrabă o incantație care să mă treacă dincolo de prag. În acel moment, după-amiaza de afară și rațiunea mea de a fi acolo s-au destrămat; pătrundeam într-un loc din propria-mi ființă, o cămăruță sordidă din inima mea, una în care era păstrat un secret.

Totuși, mă aflu în camera lui Tehogo – și mi-am dat seama și de asta. Poate că acum, într-un fel bizar și în ciuda absenței lui, era pentru prima dată când îl vedeam cu adevărat. În spital era o prezență enigmatică, mohorât, opac, cu mai multă atitudine decât personalitate... dar privirea îmi căzuse acum pe urmele lăsate de un caracter ascuns. Toate revistele împrăștiate în încăpere erau reviste pentru femei, pline de strălucire și articole de modă, iar Tehogo decupase fotografiile din ele și le lipise pe pereți. Apusuri de soare și plaje și peisaje retușate, improbabile. Femei pozând în lenjerie intimă ori în ținute elegante. Imaginile emanau jind și sentimente puternice. Iar lângă pat, pe un colț liber al mesei, trona fotografia înrămată a unui cuplu de vârstnici. Era evident că se îmbrăcaseră special pentru poză, erau țepeni și stingheri în hainele lor de gală, stând ușor departe unul de celălalt, în fața unei case, undeva. Părinții lui? Imposibil de știut, dar acela era singurul element din haosul înconjurător căruia încercase să-i confere o anume valoare.

Privirea mi s-a dus mai departe, căutând cu febrilitate. Și atât de prins eram în toate unghiurile și muciile nimicurilor din jur, încât am avut nevoie de câteva minute bune înainte să văd. Dar când am văzut, toate celelalte lucruri au devenit superflue, elemente de recuzită derutante, îngrămădite în jurul adevărului. Iar adevărul se afla în puzderia de fragmente de metal, robinete, țevi și rame de pat stivuite, vrăfuite sau puse unele peste altele. Camera era plină de ele. Și atunci am știut.

Am ieșit fără zgomot din cameră, fără să las casetele din mână, și am închis ușa în urma mea. Când, puțin mai târziu, pe culoarul clădirii principale, am trecut pe lângă Tehogo care împingea un cărucior, am înclinat din cap către el și l-am salutat.

11

Cu toate că doctorița Ngema modificase programul, nu am plecat marți. Aveam o mulțime de lucruri la care să mă gândesc. În seara de marți eram împreună cu Laurence în sala de recreere și ne uitam la televizor, fiecare cufundat în gândurile lui, când am sugerat eu să dăm o fugă la Mama ca să bem ceva.

- Nu cred, Frank. Nu în seara asta. N-am chef.
- Haide, fac eu cinste. Vreau să vorbim despre ceva.

S-a înviorat puțin auzind asta. Bârfe și mașinații – ceva care să-l scoată din gândurile lui. Iar când am ajuns la Mama, atmosfera plină de energie ne-a binedispus pe amândoi. Era greu de crezut că în jurul curții aceleia mici – atât de viu luminată, atât de plină de oameni – era numai pustiu și dezolare. Ieșai din mohoreală și dădeai peste căldură, conversații și muzică răsunătoare.

- Ce se-ntâmplă aici? a întrebat Laurence. E vreo petrecere?
- S-a mai schimbat câte ceva de când ai fost tu ultima dată.

Auzise și el despre soldați, dar nu-i văzuse și nici nu crezuse că venirea lor putea să aibă vreun efect. Însă chiar și eu am rămas uimit de ceea ce se petrecuse; erau de cel puțin două ori mai mulți oameni decât înainte și de două ori mai mult zgomot. Ceva părea într-adevăr să se fi schimbat.

- O să iau în curând o masă de biliard, ne-a spus Mama încântată. Afacerile merg bine.

Am simțit o privire străpungându-mă și l-am văzut pe colonelul Moller într-un colț al curții, singur la o masă, cu un pahar în față.

- Și soldații ăștia chiar fac ceva? Sau doar stau aici și beau?

Ea s-a prefăcut șocată.

- Muncesc din greu. În fiecare zi pleacă să aibă grijă de oameni.
- Dar au prins vreodată pe cineva?
- Asta nu știu, a replicat ea cu un surâs și o ridicare din umeri.

Acest aspect al prezenței lor n-o privea. Ne-a adus băuturile și s-a îndepărtat apoi în mulțimea zgomotoasă.

- Despre ce ai vrut să vorbim, Frank? Despre clinică?
- Oh, nu, nu. N-are nici o legătură. Am o dilemă de ordin etic.

– Serios? Povestește-mi!

Așa că i-am spus – de-a dreptul, fără nuanțe – cum am intrat în camera lui Tehogo și ce-am găsit acolo. Când am terminat, expresia lui a rămas aceeași. Apoi s-a schimbat. A avut nevoie de un moment pentru ca înțelegerea să-i pătrundă în minte, aidoma unui deget scormonitor în versiunea lui bine structurată și ordonată a lumii.

– Vrei să zici...?

Am încuviințat cu o mișcare grea a capului.

– Adică el fură...? El ia...? El e?

– Păi, așa pare, nu crezi? Sigur, poate că există o altă explicație...

– Ce altă explicație?

Am ridicat din umeri.

– Nu există. Nu există altă explicație. Oh, Frank, nici nu-mi vine să cred!

Se albise. Avea expresia cuiva silit să privească în față un lucru despre care încercase să pretindă că nu există. Apoi s-a înșeninat.

– Dar care e dilema ta? m-a întrebat.

– Păi, evident... nu știu ce să fac.

– Nu știi ce să faci? Trebuie să-i spui doctoriței Ngema.

– Nu e chiar atât de simplu, Laurence. Sunt aspecte de care trebuie să țin seama.

– Ca de pildă?

– Ca de pildă, trecutul lui Tehogo. A avut o viață grea. Nu mi se pare corect pur și simplu să...

– Dar fură!

– Da.

– Asta-i singurul aspect, Frank. Nu există altul la care să te gândești.

Atât de simplu: un aspect; toate contradicțiile și complexitățile reduse la un singur vârf de ac moral. Așa era Laurence. Un lucru era ori bun, ori rău, categoric și indubitabil, și trebuia să acționezi în consecință.

– Nu cred că e chiar atât de ușor, am spus cu o satisfacție tristă.

– De ce nu?

Expresia șocată îi revenise, nuanțată de consternare; se clătina pe o muchie, tras în jos de o gravitație sumbră.

– Hai s-o lăsăm baltă, am zis. Nu vedem lucrurile la fel.

– Dar încerc să înțeleg, Frank. Explică-mi!

– Nu știu cum.

– Ești un om prea bun, Frank. Ai prea multă compasiune.

– Oricum, e problema mea.

Mi-am dat seama însă – deși n-am mai vorbit atunci despre asta – că i-o pasasem lui. Tot restul serii a părut preocupat și tulburat, pe când de mine se lipise o parte din agitația și zgomotul localului. Mă simțeam bine.

A doua zi, în timp ce mă privea îndesând câteva haine într-o valiză, a abordat din nou subiectul.

– Ai hotărât, te-ai lămurit... ce trebuie să faci? m-a întrebat șovăielnic.

– Nu.

– Dar ar trebui să faci ceva curând; altfel o să fie prea târziu.

– Mai bine așa.

S-a uitat la mine cu o expresie suferindă.

– Dar o să continue așa. O să continue să fure.

M-am așezat zâmbind.

– Chiar îți pasă atât de mult? E doar o clădire abandonată, dacă stai să te gândești.

– Nu! Adică, da. Îmi pasă.

– Eu cred că, în acest caz, sentimentele umane sunt mai importante.

După o pauză, a spus cu stângăcie:

– Știi, dacă vrei, pot s-o fac eu.

– Ce să faci?

– Să reclam... ce s-a întâmplat.

– Dar tu n-ai văzut.

– Da, știu asta, dar... cineva trebuie să facă ceva. Și dacă pentru tine e prea dificil... M-am gândit doar că...

S-a foit în scaun, împovărat de dilema etică, în vreme ce eu priveam de sus la lupta lui din lumea reală.

– Nu știi ce să zic, am răspuns. Nu mi se pare corect.

– A fost doar o idee, Frank. Nici nu ți-aș pomeni numele.

– Ei, trebuie să-ți urmezi conștiința, Laurence. Să faci ce crezi tu că e bine.

N-am mai vorbit apoi despre chestiunea respectivă, dar el a părut dintr-odată ușurat. La fel eram și eu. Viitorul prindea contur, nepătat de mâinile mele; și o complicitate neștiutoare ne-a apropiat mai mult.

– Ai timp să jucăm un tenis de masă înainte să pleci? m-a întrebat.

– Păi... Da, sigur. Oricum, nu plec înainte de căderea serii; prefer să conduc pe întuneric.

Iar în sala de recreere, în vreme ce săream de colo-colo în lumina soarelui, expediind mingea de la unul la celălalt, totul era așa cum fusese înainte – amical și camaraderesc, o legătură jovială. Într-un târziu, am obosit

amândoi. El a lăsat paleta din mână și s-a trântit pe canapea, dându-și la o parte din ochi o șuviță de păr.

- Am primit o scrisoare de la Zanele, mi-a spus.
- Foarte bine.
- A decis să ne despărțim. Zice că s-a terminat.
- Dar credeam că aveți planuri mari împreună.
- Așa credeam și eu.
- Și ce-a zis?

Pentru prima dată în ziua aceea, o emoție autentică i s-a așternut pe față; o durere îndepărtată, ca o vibrație subterană.

– Ei, știi tu! Că totul e fals, că nu merge... că suntem prea mult departe unul de altul, că nu mai există nimic între noi. Povestea obișnuită, a conchis el și figura i s-a întunecat din nou. Bla-bla-bla!

Și atunci a venit: culpabilitatea, răspândindu-se în mine ca o pată. I-am evitat privirea.

- Îmi pare rău, Laurence.

A ridicat din umeri.

– E-n regulă. Chestia e că nici nu-mi pasă prea mult. Crezi că iubești pe cineva din toată inima, dar când se termină, constăți că nu te sinchisești chiar atât de tare.

- Uneori așa e.
- Munca. Munca e singurul lucru care contează.

Vorbea serios. L-am privit cum stătea pe canapea, gândindu-mă la cuvintele lui. Era aproape asexuat; singura pasiune adevărată o regăsea în muncă. Pentru mine însă, munca nu fusese niciodată atât de importantă; era doar o altă activitate inutilă, care nu ducea nicăieri.

Pe neașteptate, m-a întrebat:

- Cum e să fii căsătorit?

Nu știam cum să-i răspund, dar mi-am amintit un moment din prima noapte de după nuntă. Plecaserăm la țară în luna de miere. Femeia care devenise cealaltă jumătate a vieții mele era în baie, și deodată întreaga lume de dincolo de camera în care mă aflam mi se păruse stranie, necunoscută, poate chiar periculoasă. Mă cuprinsese o senzație de panică greu de deosebit de fericire. Sentimentul fusese intens, dar dispăruse rapid.

- Nu vreau să vorbesc despre asta, am zis.

Când am plecat spre Pretoria în seara aceea, am văzut în apropiere de oraș trei lucruri care, în mintea mea, au devenit interconectate. Pe primul l-

am zărit pe porțiunea scurtă de drum secundar, înainte să ajung la cel principal. Întotdeauna încetineam la curba din dreptul fostei tabere militare; de obicei nu era nimic de văzut acolo, doar tufărișuri și întuneric, dar în seara aceea o lumină era aprinsă. Putea fi o lampă sau un foc; o scânteiere mică, aproape înghițită de beznă. Pe urmă s-a stins, sau am trecut eu mai departe.

Asta m-a pus pe gânduri. Mă tot preocupase un lucru pe care i-l spusese Brigadierul lui Zanele în seara aceea, în grădină: „E greu. Foarte greu. Într-o zi să locuiești aici, iar în ziua următoare, la cort.” Avantajul unui cort, firește, e că poți să-l iei și să-l muți în altă parte; fraza lui s-ar fi putut referi la orice alt loc. Dar în tabără încă mai erau vechile corturi, cel puțin două sau trei, și, la urma urmei, aceea fusese baza lui. Întotdeauna prezența fantomatică a Brigadierului se simțise mai pregnantă acolo, mai substanțială; iar acum mi-a dat de gândit.

Mi-am amintit de cei doi bărbați care munceau în grădină și de salopetele militare maro cu care erau îmbrăcați; încă mă mai gândeam la ei când alte uniforme militare mi-au apărut în lumina farurilor. Uniforme noi, ale noii armate; dar o clipă m-am crezut în zilele de demult, când soldații așteptau în noapte, cu armele în mâini. Un șir de lumini pe drum, bariere metalice dispuse pe asfalt, o lanternă făcându-mi semn să trag pe margine. Un filtru rutier. Dar aici erau colonelul Moller și oamenii lui, angajați într-o altă activitate. Am recunoscut trupurile pe care le văzusem aliniate la teigheaua barului, însă în seara asta căutau prin portbagaje și ascunzători, acoperindu-se unul pe altul cu carabinele. Tipul de culoare care m-a chestionat era energic și politic. „De unde veniți?” „Unde mergeți?” „Puteți să deschideți portbagajul, vă rog? Vreau să arunc o privire.”

Când am pornit mai departe, m-am gândit din nou la colonelul Moller. Nu-l văzusem, dar îl simțeam pe undeva pe aproape, un alt fel de prezență fantomatică, una care a rămas alături de mine de-a lungul tuturor serpentinilor până când am ajuns la șandramaua Mariei.

Și atunci s-a întâmplat. Al treilea lucru. Nu mă întorsesem la ea în seara în care îi promisesem că mă duc, și nici în următoarea. Fusesem prea absorbit de ceea ce se petrecea la spital – cu Tehogo și cu furturile – și știam că șandramaua nu pleca nicăieri. Îmi propusesem să trec pe acolo în seara asta, în drum spre Pretoria, dar când am ajuns, am văzut că mașina albă era parcată în față.

Și asta a fost: mașina albă. O imagine oarecare, una pe care o purtasem cu mine inconștient, dar acum mi-am amintit, cu o străfulgerare lăuntrică,

de mașina albă parcată în fața casei Brigadierului, pe deal. Deși nici măcar nu știam dacă exista vreo asemănare, am fost instantaneu sigur că era una și aceeași.

Instantaneu sigur... și apoi nesigur din nou... dar legătura fusese făcută. Și senzația pe care am avut-o atunci, o senzație ca o angoasă care mă împingea înainte, era aceeași ca în fața unor piese de puzzle care se potriveau, dar pe care nu reușeam să le îmbin.

Am rulat cu geamul deschis, lăsând vântul fierbinte să treacă prin mașină. Drumul urca, înălțându-mă și pe mine, și în scurt timp am ieșit din pădure, pe terenul deschis al veldului. Noaptea era foarte largă acolo, întinzându-se aidoma unei pânze pe firele tensionate ale orizontului. Mașina urca și cobora pe unduilele întunecate ale șoselei; lumina farurilor părea mică, pierdută. Era reconfortant să fii atât de mărunț. La un moment dat, am zărit un incendiu de vegetație în veld. Am văzut flăcările de departe și o îmbulzeală de mașini și oameni când m-am apropiat. Flăcările erau înalte, vii, și un fum negru clocotea și se vâlătucea în lumina galbenă artificială. Am încetinit, dar mi s-a făcut semn să trec mai departe, și fierbințeala flăcărilor mi-a lovit obrazul în timp ce bizara congregație din miez de noapte a rămas în urmă, pierzându-se în oglinda retrovizoare.

Apoi alte orașele, oblonite, cufundate în somn, închise. Alte drumuri alăturându-i-se acestuia, alimentându-l, îngrășându-l. Stâlpi și coșuri industriale profilându-se pe cer. Garaje scăldate în neon, cu paznici tremurând adormiți în gherete. Departe, în zare, orașe mocnind aidoma unor mormane de cărbuni aprinși. Toate elementele unei lumi străine se grupau pentru mine, îmbinându-se pentru a forma o imagine din trecut.

Am ajuns la ivirea zorilor. Dar nu m-am dus direct acasă la tata. Am mai condus o vreme fără țintă pe străzile din suburbie, simțind prezența oamenilor în locuințe, dincolo de ziduri, în grădini. Chiar și primele fremătări ale zilei – câteva mașini, vreo doi lucrători pe trotuar – dădeau locului un aer nefiresc.

Tata locuia în partea de sud a orașului, într-o suburbie exclusivistă, bogată. Străzi mărginite de copaci, senzația de lumină și distanțare. Era casa în care crescusem de la vârsta de zece-unsprezece ani, deși la un moment dat jumătatea din spate a grădinii fusese vândută. O altă modificare era zidul care apăruse în jurul proprietății. Pe vremea mea nu existase decât un gard. Acum, zidul părea să urce și să tot urce.

Mama mea vitregă a răspuns la interfon când am sunat.

– Sunt Frank junior, am spus, și poarta s-a rotit încet în balamale, deschizându-se.

Am parcat în fața garajului din capătul aleii. Plante creșteau verzi și greoaie sub copacii înalți.

A ieșit să mă întâmpine îmbrăcată în haine dichisite de toată ziua, cu fața intens fardată. Dar nici tot acel machiaj nu-i putea ascunde stinghereala. Valerie era cea de-a patra soție a tatălui meu, mai tânără decât mine cu câțiva ani. Niciodată n-am găsit un nivel confortabil la care să vorbim unul cu celălalt.

M-a sărutat stângaci pe obraz.

– Tata e în baie. Cum a fost drumul? Ai nevoie de ajutor cu bagajul? Probabil că ești obosit.

Anxietatea ei m-a purtat în sus pe scări și în casă. Două menajere țopăiau și făceau sluj în uniforme albastre cu șorțuri cu volane, amândouă desculțe, ca să nu strice covoarele. Și erau multe covoare, orientale, cu modele criptice; erau una dintre pasiunile tatălui meu.

– Dă-mi voie să te privesc! Oh, semeni din ce în ce mai mult cu tata.

Aș fi vrut să nu-i mai spună așa, de parcă ar fi fost și tatăl ei; deja îmi era prea mult ca o soră, fețișoara ei fardată și îngrijorată ascunzând o rivalitate secretă cu mine.

– Poți să stai în vechea ta cameră, Frank. Am păstrat-o așa cum era.

Fiecare dintre soțiile tatei insistase să redecoreze casa – o modalitate, poate, de a-și afirma posesiunea fiindcă simțeau că șederea lor acolo era doar temporară. De când plecasem de acasă, camera mea fusese renovată și zugrăvită de mai multe ori, astfel că ideea lui Valerie de a-mi păstra neatins micul refugiu al copilăriei se redusese la atârnarea de tavan a aeromodelelor mele și la așezarea pe pervaz a câtorva fotografii jenante cu mine în anii de școală. Frank în echipa de rugby din clasa a cincea. Frank ca adjunct al șefului de clasă, dând mâna cu directorul. În rest, camera era la fel de drăguță și de aseptică precum una de hotel acceptabil, plină de culori și țesături pe care mama nu le-ar fi luat niciodată în considerare.

– Vrei să faci un duș după atâta timp pe drum? Probabil că ești obosit, vrei să te culci? Să-ți pregătesc micul-dejun?

Am ieșit în curtea din spate și m-am așezat să beau o cafea. Îl auzeam pe tata în baie, pleoscăind în apă și îngânând o melodie. O dată a râgâit. Părea binedispus. A ieșit și Valerie. S-a prefăcut că-și face de lucru cu ghivecele de flori de pe trepte, iar pe urmă a strigat câteva instrucțiuni către un grădinar ascuns pe undeva prin verdeăță. Apoi a intrat din nou în casă și

și-a văzut de treabă până când a auzit că tata e gata, și atunci a venit afară cu o ceașcă de cafea pentru ea și s-a așezat aproape de mine.

– Cât timp vrei să stai, Frank?

– Doar o zi sau două. Am venit s-o văd pe Karen.

– Pe Karen? Ah, ce drăguț!

Glasul ei avusese o notă optimistă, ascendentă.

– Nu, nu!

Dar înainte să-i pot explica, a ieșit și tata în curte.

Frank Eloff senior era trecut bine de șaiszeci de ani, însă avea corpul și glasul cuiva cu cincisprezece ani mai tânăr. O siluetă masivă, longilină și o față plăcută care totdeauna părea că zâmbește, chiar dacă abia sesizabil. Era mereu spilkuit – chiar și acum, la prima oră a dimineții, ras și parfumat, în halatul de casă cu dunguțe și papucii turcești. Când a dat mâna cu mine, forma sa obișnuită de salut încă de când eram mic, am simțit că pielea lui păstra ceva din căldura umedă a băii, ori poate a uleiului de păr.

– Frank!

– Tată!

– Ce surpriză rară! Să te văd aici, adică. Sper că de data asta îți iei și tu un concediu adevărat.

– Nu, nu sunt în concediu. Am ceva personal de rezolvat.

– Ceva personal.

– A venit s-o vadă pe Karen, a explicat Valerie.

– Ah, da?

– Ca să semnez actele de divorț, am spus.

Presiunea aerului din curte s-a diminuat sesizabil. Tata blama despărțirea de Karen pentru declinul carierei mele și își exprima frecvent speranța că la un moment dat ne vom împăca.

Am auzit-o pe Valerie rostind:

– Oh!

– Ei, Frank, îmi pare rău să aud asta, a spus tata. Afișând expresia lui sumbră, care nu-i ștergea complet zâmbetul, a coborât glasul: Și e final? A cui a fost decizia? N-ar fi mai bine să așteptați încă puțin?

– A ei a fost. Da, e final. Se căsătoresc și se mută în Australia.

– Oh! Mda. Bine. Mulți tineri pleacă din țară. Foarte trist.

– Și eu aș pleca, a spus Valerie. Și mâine aș face-o. Dar tatăl tău nu vrea.

– Încă e cea mai bună țară din lume în care să locuiești, a zis tata zâmbind larg. Încă are cea mai bună calitate a vieții. Iar acum trebuie să mă îmbrac.

Soarele dimineții era arzător, așa că în timp ce el se îmbrăca, ne-am dus și noi înăuntru, în birou – cea mai mare încăpere din casă, cu pereții îmbrăcați în rafturi cu cărți și cu distincțiile primite de tata în carieră expuse la loc vizibil. Cea mai vie amintire a adolescenței mele – care părea una singură, dar era în realitate formată din mai multe suprapuse – era aceea în care ședeam în fața lui la birou, cu mulțimea de fotografii și decupaje din reviste suspendate ca un nor în spatele său.

M-am apropiat să mă uit la ele. Majoritatea îl înfățișau la vârsta de puțin peste patruzeci de ani, cu zâmbetul lui larg și strălucitor și părul pieptănat pe spate. În unele poza alături de actori și politicieni din urmă cu două decenii. Am fost surprins să văd două fotografii mai noi printre celelalte; lumea încă nu-l uitase.

Tata fusese un fel de senzație la vremea lui. O soartă neobișnuită pentru un medic. Dar își prinsese șansa din zbor când se ivise. Pornise la drum ca un băiat dintr-o familie săracă, într-un oraș mic, care făcuse facultatea de medicină cu o bursă primită de la compania de minerit. După absolvire se angajase la una dintre minele aceleiași companii. Fusese un început dificil, însă totul se schimbase în ziua în care un accident cumplit survenise în subteran, iar el fusese de față. Patruzeci și opt de ore la rând, tata stătuse ghemuit într-un tunel gata să se prăbușească, punând la loc oase, amputând membre, cosând plăgi. Salvase astfel viețile a șase sau șapte mineri care altfel ar fi murit, fără nici un dubiu.

Reușita fusese una reală. Dar acum, după un sfert de secol, e greu să n-o privești cu ochi cinici. Totul se petrecuse pe vremea în care mărețul vis alb începuse să devină cenușiu; aveau nevoie de un băiat de aur care să le spele imaginea, și pentru o vreme Frank senior a fost acela. Arăta bine. Avea șarmul unui idol de matineu, cu buclele lui tinerești și zâmbetul deschis. Iar presa s-a năpustit asupra lui. Au apărut articole pe prima pagină a ziarelor naționale, interviuri la radio și editoriale în reviste despre drumul lui dificil către succes. Ce mai conta minerii care se întorseseră în obscuritatea lor subterană? Tata devenise eroul zilei.

Și poate că totul s-ar fi stins la fel de rapid pe cât începuse, dacă n-ar fi existat televiziunea. Transmisiile TV abia începuseră în Africa de Sud, și, după ce a apărut o dată la știri, cineva a hotărât că tata ar fi gazda ideală a unei noi emisiuni. Era un concurs pe teme medicale, cu Frank senior ca moderator suav, adresând întrebări diverselor personalități locale. Publicul a îndrăgit emisiunea – și pe el. Atenția presei s-a păstrat la cote ridicate. Acasă primea tone de corespondență de la admiratori. Cândva pe atunci a

murit mama, însă cred sincer că el abia dacă a observat, deși i-a atras și mai multă atenție din partea presei.

Cumva, în toată această agitație și admirație, a reușit să-și ducă mai departe o carieră serioasă. Dar nu la mină; lăsase mina în urmă. După toate aparențele, era un medic bun, foarte căutat. Firește că nici publicitatea aceea nu-i dăunase. În plus, și-a diversificat activitatea, comercializându-și propriile produse – creme pentru îndreptat părul și pentru decolorat pielea persoanelor de culoare și tot felul de loțiuni cosmetice pentru femeile albe. Toate încă se vindeau în magazine, încă îi aduceau bani.

Fusese o ascensiune spectaculoasă, incredibilă, ale cărei ecouri continuau. Încă era celebrat, răsfățat, invitat la evenimente speciale, încă mai susținea prelegeri onorifice și participa la dezbateri. Era un adevărat circ. Nimeni nu se sinchisea de faptul că unica realizare a vieții lui se petrecuse cu cinci, cu zece, apoi cu treizeci de ani în urmă și că de atunci nu mai făcuse nimic semnificativ. Nu, el avea să rămână tânăr și strălucit pentru totdeauna.

Așa că cel aflat sub presiune eram eu. Eu aveam ceva de demonstrat. Îmi închipuisem nu numai că voiam să fiu ca el, ci și că îmi va fi ușor să reușesc. Bineînțeles că nu așa s-au petrecut lucrurile, iar acum fotografiile și înscrisurile expuse pe pereți erau ca o judecată la adresa mea.

L-am auzit venind și m-am așezat. Se schimbase în haine de golf, pantaloni lejeri și un tricou cu mânecă scurtă.

– Sper că nu te superi, Frank. E o partidă pe care am programat-o înainte să știu că vii tu.

– Nici o problemă; oricum, mă duc în dimineața asta s-o văd pe Karen.

– Dar ce mai e și chestia asta cu tine și Karen? m-a întrebat cu o expresie serioasă, așezându-se și el la birou. Vrei să vorbesc cu Sam?

Sam era tatăl lui Karen, un vechi prieten al tatălui meu.

– Poftim? Nu, nu. Asta n-ar schimba nimic.

– Ești sigur? Puțină presiune aplicată discret...

– Vă las să discutați, a spus Valerie.

– Nu, nu pleca. Nu e nimic de discutat aici.

Tonul meu fusese foarte ferm. Ăsta era ultimul lucru pe care-l voiam, ca tata să intervină discret, de parcă ar fi putut el să rezolve situația. Lui însă nu-i plăcea să i se vorbească așa. Și s-a răstit la Valerie:

– Florile alea s-au uscat!

Se referise la buchetul de pe polița șemineului, ofilit deja.

– I-am spus lui Betty să le arunce.

– Ei, mai spune-i o dată! Nu-mi place să le văd aici.

Asta era cealaltă fațetă a șarmului său expansiv, o dispoziție irascibilă, cu el însuși mereu în centru.

M-am ridicat de pe scaun.

– Mă duc să fac un duș și să mă schimb. Ne vedem mai târziu.

– Nu încerc să mă amestec, Frank. Știi asta!

– Sigur că știu, tată.

Odată ajuns în camera mea, am făcut duș, m-am bărbierit și mi-am pus haine curate. În tot acest timp, zgomotele casei enorme pătrundeau până la mine: huruitul mașinii de spălat, bâzâitul aparatelor de aer condiționat și agitația aproape inaudibilă a servitorilor dereticând. Toate erau sunete stranii pentru mine, rememorate dintr-un trecut îndepărtat. Fața care mă privea din oglinda băii era și ea o combinație similară de amintire și straniețe. Dacă te uitai atent, puteai distinge băiețandru din fotografiile așezate pe pervaz. Acum era însă mult schimbat. Bujorii din obraji îi dispăruseră, părul era mai închis la culoare și mai rar, carnea de pe pomeți și de pe gât se mai împlinise. Era o față în lentă descompunere, alunecând și curgând de pe oase, punctată de negi, vinișoare și pete. Puteai zări deja în ea bătrânul, iar expresia de pe chipul lui era aceea a unui om învins.

Karen și Mike locuiau într-un penthouse, într-o zonă a orașului care era aproape în întregime teren plat. Un cartier al clasei de mijloc, nu foarte înstărit. Dar Sam, tatăl lui Karen, era proprietarul întregului bloc și al celor din jur. Ca să nu mai vorbim și despre celelalte proprietăți pe care le avea prin țară. Îi dăruise penthouse-ul lui Karen când se măritase cu mine.

Sam îl cunoștea pe tata din tinerețe, când fuseseră colegi la universitate. După cum îi plăcea tatei să-mi povestească, se împrieteniseră cu mult înainte ca banii să intre în scenă pentru fiecare dintre ei. Pe vremea aceea, Sam era doar un student la drept plin de speranțe, iar tata, băiețandru sărac de la țară care se străduia să-și clădească un viitor. Morala, bănuiesc, era aceea că prietenia lor avea la bază valorile reale ale admirației și respectului, nu nisipurile mereu mișcătoare ale gloriei și averii.

Sam nu mă plăcea. Niciodată nu mă plăcuse. Poate că sesizase ceea ce nici eu și nici tata nu eram dispuși să recunoaștem: că nu mă aștepta un viitor glorios, că nu eram construit din același material strălucit ca Frank Eloff senior. Dar n-a obiectat când fiica lui cea mică s-a îndrăgostit de mine și eu de ea. O cunoșteam pe Karen și fusesem în preajma ei încă din primii ani ai copilăriei, așa că fusese oarecum inevitabil să ne unim destinele.

Provineam din medii similare, caracterizate de privilegii și avere, din familii cu destine asemănătoare, făurite aproape exclusiv prin eforturile unor bărbați hotărâți, cu origini modeste. Nu conta că nici eu, nici Karen nu aveam calități de excepție. Viața noastră putea deveni excepțională grație banilor.

Karen era oarecum defocalizată, fără o direcție anume. Începuse să studieze ceva, apoi renunțase și se apucase de altceva. Până la urmă își luase diploma în arte teatrale, despre care susținea că sunt pasiunea ei, dar după câteva tentative nereușite, le lăsase baltă și pe ele. Când ne-am căsătorit, imediat după cei doi ani pe care i-am petrecut în armată, a intrat în afaceri cu mama ei, administrând două magazine de suveniruri care aveau succes, numai că după o vreme s-a plictisit. În perioada vacanță care a urmat, când cocheta cu ideea de a fi pur și simplu doamna casei, a început idila cu Mike. Un timp m-am torturat singur cu ideea că, dacă și-ar fi ocupat timpul lucrând...

Acum se considera designer de interioare. Și trebuia să recunosc că avea un ochi priceput. Redecorase penthouse-ul în întregime, transformându-l dintr-un mausoleu costisitor într-un spațiu aerisit și confortabil, deși puțin prea luxos pentru sensibilitățile mele. Fără pereți despărțitori, cu podele din lemn, ferestre înalte ce dădeau spre oraș.

Când am ajuns eu, mama lui Karen, Jacqui, tocmai pleca. Pășea cu grijă pe tocurele ei înalte, ca pentru a-și ține în echilibru cocul înalt. Bătrână și imaculată, mumificată sub machiajul care amenința să se crape chiar și la cel mai sec zâmbet, mi-a întins un obraz fără nici cea mai mică schimbare a expresiei.

– Frank, a murmurat. Știu că ai programare, eu tocmai plec.

– Credeam că tu și Sam sunteți în Franța.

Emigraseră cu șase ani în urmă.

– Ne-am întors pentru afaceri. A treia oară pe anul ăsta. Îl știi pe Sam, nu renunță niciodată.

– Așa e.

– Iar tu, Frank, tot atât de mult muncești?

– Păi... Da. La fel de mult.

– Am auzit că faci lucruri minunate acolo. Printre negrii de la țară.

Karen a venit să mă întâmpine abia după ce a plecat Jacqui. Când și-a lipit buzele de obrazul meu – un pupic fugar și uscat – am avut senzația momentană a șoldurilor ei osoase în palmele mele.

– Ai slăbit, i-am spus.

- Iar tu te-ai îngrășat. Arăți groaznic, Frank. Ce s-a întâmplat cu tine?
- Nimic. Viața de zi cu zi.
- Hai să mergem în salon.

Odată așezați în fotoliile încăpătoare din piele, deasupra priveliștii orașului, a luat un teanc de hârtii de pe măsuta de cafea.

- Poftim! Mai întâi, afacerile. Am pregătit totul.
- Văd.
- Sunt sigură că vrei să arunce și avocatul tău o privire pe ele.
- Nu, am spus. Le semnez acum. Dă-mi un stilou.

Era uluită.

- Nu vrei nici măcar să le citești?

Am încercat, dar încă de la primul rând - „căsnicia dintre Karen și Frank s-a deteriorat iremediabil” - privirea mi-a alunecat pe deasupra cuvintelor. Totul fusese discutat la nesfârșit și nimic nu avea vreo legătură cu felul în care se desfășura viața mea acum.

- Conțin vreo prevedere despre care ar trebui să știu? am întrebat.

- Cum adică? Îți închipui că te-aș trage pe sfoară? Nu te-aș trage pe sfoară, Frank. Ce idee oribilă! Actele nu fac decât să confirme aranjamentul pe care-l avem acum. Ce-i al meu e al meu, ce-i al tău e al tău. Și, pentru numele lui Dumnezeu, ce anume crezi că aș putea să vreau de la tine?

- Verificam doar.

Am luat stiloul lustruit pe care-l pusese pe masă și am semnat pe ultima pagină. Vârful peniței scotea un foșnet aproape inaudibil, pe care probabil că doar urechile mele îl puteau percepe; sunetul celor unsprezece ani fărâmițându-se.

- Și aici, mi-a arătat ea, întorcând fiecare pagină pe care trebuia să semnez.

Pe urmă a luat actele și stiloul și le-a dus pe toate în dormitor, departe de mine, de parcă m-aș fi putut răzgândi. Când s-a întors, era mai relaxată.

- N-ar trebui să semnezi hârtii fără să le citești, Frank. E tipic pentru tine, să nu-ți pese. Dar niciodată nu știi ce se poate întâmpla.

- Și e tipic pentru tine să te enervezi fiindcă mi-aș putea închipui că mă tragi pe sfoară și pe urmă să te enervezi fiindcă nu verific dacă ai făcut-o.

A zâmbit de parcă tocmai aș fi complimentat-o.

- Ei, s-a terminat acum. Judecătoria e doar o formalitate. O să te anunț când e gata. Vrei să bei ceva?

- Nu, mulțumesc. Am băut azi niște cafea.

– Eu întotdeauna beau suc dimineța. O să-ți dau și ție niște suc, Frank. Poate îți mai îmbunătățește coloritul.

Și aici erau menajere care roboteau în fundal, însă s-a dus ea însăși în bucătărie și s-a întors cu două pahare înalte cu suc de portocale. S-a așezat pe un alt scaun, mai aproape de mine, și am înțeles că urma să avem o discuție intimă.

– Frank, vreau să te întreb ceva. Fără menajamente.

– Întrebă.

– Ce părere ai despre Mike? Acum, vreau să zic, când lucrurile s-au liniștit.

– Ce părere am despre el? Cred că-i un ticălos care mi-a furat nevasta.

– Ei, Frank, haide! Au trecut câțiva ani! Nu putem să mergem mai departe?

– Eu am mers. Dar nu l-am iertat.

Mi se părea ciudat cât de limpede vedeam totul: deși dragostea pentru Karen se domolise, rămânând doar un mic tăciune interior, ura față de Mike încă ardea cu flacăra mare, intensă. Probabil că, dincolo de un anumit punct, caracterul unei persoane se definește și îți rămâne întipărit în minte. Pe perete era o fotografie a lui Mike făcută de curând, și cu toate că bărbatul acela corpulent, cu început de chelie, abia dacă mai semăna cu tânărul care-mi fusese prieten, ceva în el – sau poate că în mine – părea constant, neschimbător, imuabil.

– E mare păcat, Frank. E mare păcat că ești atât de... răzbunător. Mike vrea să meargă mai departe. Vrea să... nu știu, să se ușureze de povară înainte să plecăm. Chiar mi-a spus că uneori îi e dor de tine.

– Serios?

– Oh, de ce mă mai obolesc? Credeam că acum, că divorțul e semnat și totul e oficial... dar văd că e doar o pierdere de vreme. De ce ești atât de înverșunat, Frank? Cumva fiindcă de atâta timp ești înțepenit acolo, în *bundu*? Nu crezi că a venit timpul să te întorci la civilizație?

– Nu.

– Crezi că ne pare rău pentru tine? Mike zice că îți place să suferi ca să primești atenție.

– Nu-mi pasă de ce zice Mike.

– Ei bine, e păcat. Asta-i tot ce pot să spun. Să știi că de fapt te place.

– Uite ce e. Poate că nu mă crezi, însă chiar vreau să fiu acolo. În felul meu, aproape că sunt fericit.

M-a studiat câteva clipe, după care s-a aplecat spre mine. Mi-am dat seama că urma să-mi pună o întrebare îndrăzneată.

– Ai pe... cineva... acolo?

– Da, am răspuns, uimit eu însumi de certitudinea care îmi răzbătuse din glas.

Și la fel de uimitoare a fost rapiditatea cu care imaginea Mariei mi-a venit în minte. Așteptând singură în șandramaua din lemn. Așteptându-mă pe mine.

Karen a înclinat din cap zâmbind subțire.

– Cine e? Una dintre doctorițe, probabil.

– Nu. Altceeva. Din afara spitalului.

– Ei bine, după cum văd, n-o să-mi dai mai multe amănunte. Dar ar fi drăguț, Frank, dacă am putea să ne întâlnim toți patru. Eu și Mike, tu și prietena ta. Am putea ieși la o cină, de exemplu. Gândește-te!

Aproape că am izbucnit în râs. Era absurd să mă gândesc la Maria printre oamenii aceia – chiar și în încăperile acelea mobilate somptuos. Și mi-am dat seama cât de mult mă îndepărtasem de cursul normal al lucrurilor.

Am băut sucul de portocale și am pus paharul pe masă.

– Acum trebuie să plec.

– Bine. Presupun că trebuie să fii cu familia. Mi-a părut rău să aud despre tatăl tău.

– Ce anume?

Cuvintele fuseseră inserate atât de firesc în conversație, încât aproape că le ratasem. Ea s-a uitat la mine șocată.

– Păi, am... am auzit că a fost bolnav.

– Din câte știu eu, nu.

– Nu știu ce să zic, Frank. Îmi pare rău, nu da atenție, uită ce-am spus.

Nu mi-am putut scoate vorbele ei din minte, așa că atunci când am ajuns acasă, am sunat-o. Mi-a vorbit iarăși pe acel ton repezit, defensiv; momentul nostru de intimitate se sfârșise.

– Chiar vreau să știu, am insistat. Orice ar fi, te rog să-mi spui.

– Dar nu știu nimic, Frank. Am confundat cu un alt lucru pe care l-am auzit.

– Nu te cred.

– Foarte bine, nu mă crede! Dar nu te-aș minți.

Mi-am petrecut restul zilei acasă, rătăcind pe coridoarele lungi și pe aleile înguste ale grădinii. Mama mea vitregă stătea pe aproape, anxioasă, între expedițiile la magazine, la coafor, la garaj, și o dată sau de două ori aproape că m-am convins s-o întreb: „E bolnav cumva?” Dar întrebarea era prea mare și prea indiscretă pentru tot rafinamentul acela fals din jurul nostru. Ar fi părut o neobrăzare.

Era seară când s-a întors tata de la club. A zis că nu jucase bine. Băuse câteva pahare și dădea semne de iritabilitate, dar mie nu-mi părea bolnav. Vorbea încă cu glas sonor și sigur pe sine, exprimând opinii ca pe niște adevăruri, glumind, și abia când am ajuns la desert și-a amintit că nu venisem în vacanță.

– Oh, Frank! Voiam să te întreb, dar mi-a pierit din minte. Cum a fost discuția ta cu Karen?

– În regulă. E totul semnat și parafat.

– Ce? Hârtiile? S-a terminat?

– Da.

– Dar... credeam că o să fie numai o discuție. A fost oare înțelept să grăbiți lucrurile așa?

– Au trecut câțiva ani, tată. N-a grăbit nimeni nimic.

– Îmi pare rău că s-a sfârșit așa.

– Era inevitabil, tată.

– Da. Și totuși... dacă mi-ai fi dat voie să încerc ceva cu Sam...

– N-ar fi schimbat nimic.

– Poate că nu. Poate că nu, a spus răsucind șervetul între degete. Mai stai cu noi câteva zile?

– Mă tem că nu. Trebuie să plec mâine-dimineață.

– Atât de curând? a exclamat Valerie afixându-și expresia tristă. Abia ai ajuns!

– Știu. Dar a trebuit să obțin o permisiune specială ca să vin. Au nevoie de mine la spital.

Cu toate că nimic din toate astea nu era adevărat și abia atunci hotărâsem să plec, știam că locul meu nu era acolo. Locul meu era altundeva, în camera aceea de spital rural plină de mobilier ieftin furnizat de guvern, unde nici una dintre certitudinile tatălui meu nu avea aplicabilitate.

– Au nevoie de tine? a replicat batjocoritor tata. Încă mai primești ordine de la negresa aia? Nu ți se pare că e timpul să revii la civilizație?

– Cred că sunt în pragul unei realizări acolo.

– Ce realizare?

– O promovare. Se pare că în curând voi deveni directorul spitalului.
– De ani de zile tot auzim povestea asta. Trebuia să fii șeful cel mare încă de când te-ai dus acolo.

– Știu. Dar totul se schimbă. Acum chiar se va întâmpla.
– Aș putea să vorbesc eu cu oamenii de acolo, Frank. Ți-am putea obține un post aici, într-unul dintre spitalele locale. Nimic deosebit, dar cu perspective mai bune decât ai acum.

– Perspectivele mele sunt bune.

Cuprins de indignare, am început să-mi descriu viitorul pe un ton prezumțios: doctorița Ngema va pleca, eu îi voi lua locul, voi pune lucrurile în mișcare, în câțiva ani voi deveni eligibil pentru un post în altă parte... În timp ce conturam această înlănțuire de evenimente, mi se părea sigur sută la sută că totul avea să se petreacă exact așa cum prevedeam eu. Iar spitalul – pe care tata nu-l vizitase nici măcar o dată – devenise pe nepusă masă un loc necesar, plin de pacienți, de activitate și de altruism, în care sacrificiile se împleteau cu adversitățile.

– Ei, nu știu ce să zic în privința asta. Tata și-a împins din față farfuria cu budinca mâncată pe jumătate, apoi a continuat: Țara asta s-a schimbat atât de mult, încât nici n-o mai recunosc. Tot ce știu e că eu n-aș putea s-o fac. Nu m-ar deranja să lucrez sub conducerea unui negru, dar să primesc ordine de la o femeie...

Așa știa el să glumească; Valerie a râs conștiințios, prefăcându-se scandalizată. Eu însă n-am zâmbit.

– Nu pot să termin asta, Val, e prea consistentă. Hai să bem cafeaua în birou.

Așa că ne-am dus iar în sanctuar. Eu și Valerie ne-am așezat pe aceleași fotolii, iar tata s-a instalat la birou. Se prefăcea binedispus, dar îmi era clar că discuția de la masă îl deranjase. Muta obiectele de colo-colo pe masa de lucru, privind în jur, până când, în sfârșit, irascibilitatea lui s-a fixat asupra unui punct și a rămas acolo.

– Valerie! Florile alea! Ți-am vorbit deja despre ele.

– I-am tot spus fetei ăleia...

– Ei bine, mai spune-i o dată, acum!

– Doar o clipă, dragule, până când aduce cafeaua.

Am așteptat în tăcere până ce una dintre slujnice, o femeie vârstnică, descultă, cu șorț în față, a intrat ținând în mâini o tavă. În timp ce turna în cești, Valerie i s-a adresat pieziș:

– Betty, florile...

- Da, doamnă?
- Nu vrei să le iei de aici? Ar arăta foarte drăguț în cămăruța ta...
- Da, doamnă.

Betty a luat florile ofilite și pleoștite de pe polița șemineului și s-a îndreptat spre ușă.

- Betty!
- Domnule?
- Împrăștii petale, Betty. Peste tot. Te rog, te rog...

În acel moment, bătrâna în uniformă albastră cu volănașe a lăsat din mână florile veștejite și s-a așezat în genunchi. A început să se târască de-a bușilea pe podea, adunând frânturile căzute.

- Uite acolo, Betty, a murmurat tata arătându-i cu degetul, răbdător. Și acolo... și încă una acolo...

Am sorbit din cafeaua amară, auzind cum marginea ceștii din porțelan mi se lovește de dinți.

12

M-am întors seara târziu. Toate luminile erau stinse, cu excepția celor de la intrare și din camera de gardă. În cadrul ferestrei l-am văzut pe Laurence așezat la birou, cu spatele foarte drept, atent, cu mâinile împreunate în față. Îmbrăcat în halatul alb.

Bătea vântul tare și nu-mi auzise mașina. Am stat mult timp să-l privesc de pe aleea cu pietriș și iarbă. Nici unul din noi nu s-a mișcat. El părea adâncit în gânduri, însă eu nu mă gândeam la ceva anume. Voiam doar să văd ce va face. Dar n-a făcut nimic.

N-am intrat la el. M-am dus direct în cameră, m-am întins în pat și somnul mi-a fost ca o continuare a inerției buimace a condusului: o prăvălire cu capul înainte într-un peisaj ce gonea perpetuu în și pe lângă mine.

M-am trezit când era deja lumină, iar el ședea pe celălalt pat și mă privea. Chipul îi era obosit, dar ochii îi străluceau cu un foc aparte.

– Ce-i? am întrebat ridicându-mă în capul oaselor; mă îngrijora ceva în înfățișarea lui. Ce s-a întâmplat?

– Nimic, a răspuns el zâmbind.

Nu și-a dezlipit ochii de pe mine. Într-un târziu, a spus:

– Oh, Frank! Câte s-au întâmplat de când ai plecat tu!

– Am lipsit doar două zile.

– Da. Dar totul e altfel acum.

În ciuda oboselii, părea încântat. Și trebuie să recunosc că încântarea lui mă tulbura. Dar după ce m-am dat jos din pat și mi-am stropit fața cu puțină apă, am constatat că povestea nu era de fapt una fericită.

Se gândise mult la ce-i spusese, mi-a mărturisit. Despre Tehogo și despre furturi. Nu era corect să nu se întâmple nimic. Iar în final, hotărâse să facă el ceva.

– Și ce-ai făcut?

Se dusesse să vorbească cu doctorița Ngema. O abordase în camera ei, în seara în care plecasem. Și-i spusese ce făcusem și văzusem eu, ca și când el ar fi făcut și ar fi văzut lucrurile respective. Bătaia în ușa deschisă, pașii făcuți în cameră, imaginea bucăților de metal zăcând în jur.

Mi-a spus toate astea sec, fără nici o expresie pe chip, și mi-am închipuit că la fel îi povestise și doctoriței Ngema. Dar când a terminat, fața i-a devenit de un roșu intens.

– Și ea ce-a zis?

– M-a întrebat dacă sunt sigur. De unde știu eu de unde sunt bucățile de metal? I-am zis că sunt sigur. Pe urmă m-a dojenit. De ce am intrat în camera lui Tehogo dacă el nu era acolo?

– A zis ea asta?

– A zis ceva, cum că nu aveam dreptul.

– Dar n-am spart ușa, am spus. Nu i-am forțat încuietoarea. Dumnezeu!

O fierbințeală mi-a cuprins și mie obrazii. Însă roșeața lui dispăruse, iar zâmbetul vesel îi revenise.

– A fost oribil, Frank. L-a chemat la ea pe Tehogo.

– L-a chemat la ea?

– Ei, a fost ca într-o farsă. În timp ce stăteam de vorbă, s-a auzit o bătaie în ușă și a apărut Tehogo, care căuta ceva. Ea i-a spus să intre. Că avem ceva serios de discutat.

– Și?

– Am stat acolo uitându-ne unii la alții, așa cum te uiți tu la mine acum. Ea mi-a cerut să repet toată povestea. El clătina mereu din cap, ca și cum ar fi știut că mint. Și mințeam, Frank, ăsta-i adevărul. Nu era povestea mea, nu mie mi se întâmplase. Aveam impresia că știu amândoi; mă ascultau, înclinau din cap și așteptau, dar știau.

– Și totuși nu știau, Laurence! Of, Doamne! Și pe urmă ce s-a întâmplat?

– El a zis: „Hai să mergem și să vedem“. S-a ridicat foarte calm și l-am însoțit în camera lui.

– Și?

– Și nu era nimic acolo.

Mă holbam la el fără să scot o vorbă.

– Nimic, a repetat trist, cu același zâmbet straniu pe față. În cameră era harababură, și așa mai departe, cum ai spus tu, dar n-am văzut obiecte din metal. M-am uitat peste tot.

– Înseamnă că le-au luat, am zis. Tehogo și amicul ăla al lui, cum îl cheamă... Raymond. Le-au luat.

– Poate că da. Dar a fost cumplit, Frank. N-am putut decât să îngaim: „Dar aici era, pe cuvânt, aici era!“ Iar ei se tot uitau la mine. Mințeam, Frank, înțelegi? Eu știam că mint, așa că trebuie s-o fi știut și ei.

- Și? am întrebat. Și?
- Păi, totul se sfârșise deja. Nu mai avea nici un rost. Am mai vorbit puțin...
- Ce-ați vorbit?
- Ne-am întors în cabinetul doctoriței Ngema. Am avut o mică discuție, așa și pe dincolo, iar Tehogo m-a întrebat pe urmă de ce mă dusesem în camera lui. Ce voisem de la el? Și habar n-am avut. N-am avut ce să-i spun. Tu de ce te-ai dus acolo, Frank?
- Casetele.
- Casetele?
- Nu contează, am zis, las-o baltă. Continuă.
- Păi, n-avea rost să mă mai prefac. Stăteam și ne uitam unii la alții. Tăcerea aia era oribilă. Fusesem prins cu minciuna, înțelegi. A tăcut un timp, clătînând din cap, după care a vorbit pe un ton mai relaxat: Așa că le-am spus. N-avea rost să mă mai prefac. Își dăduseră și ei seama.
- Le-ai spus? Ce le-ai spus?
- Că nu eu intrasem în cameră. Că tu ai fost. Tu ai văzut resturile, tu mi-ai povestit mie... tot le-am spus. A trebuit să le spun, a adăugat și zâmbetul i-a devenit mai larg. După aceea m-am simțit mult mai bine. După ce am dat totul pe față. N-am putut să suport minciuna. Nu-mi stă în fire. Dar ce e, Frank, ce s-a întâmplat?
- Zâmbetul îi pierise. Mă ridicasem și veneam spre el. Cred că aveam de gând să fac ceva, dar când am ajuns lângă el, m-am răsucit și am rămas nemișcat, privind pe fereastră. Aceeași priveliște – curtea năpădită de verdeață, frunzișul ei răvășit, zidurile coșcovite. M-am uitat o vreme, după care m-am întors la patul meu și m-am așezat tremurând.
- Dar s-a lămurit totul, Frank. Nu trebuie să-ți faci griji. Le-am explicat eu totul.
- Ce le-ai explicat, mai precis?
- Că eu sunt de vină. Că m-am dus la doctorița Ngema și am mințit cu privire la ce văzusem... că totul a fost ideea mea. Asta le-am spus. Că tu n-aveai de gând să zici nimic, că-ți părea rău pentru Tehogo. Și că eu am fost cel care... Dar s-a lămurit acum, nu trebuie să-ți mai faci griji. Chiar ne-am strâns mâinile.
- Cine?
- Eu și Tehogo. I-am spus că-mi pare rău și ne-am împăcat. Totul s-a rezolvat, Frank. Nu-i nici o problemă pentru tine.

În mod incredibil, expresia de consternare i se ștersese și îi reapăruse zâmbetul.

– Și de ce zâmbești? l-am întrebat.

– Lucrurile sunt în regulă, Frank. Totul s-a rezolvat cu bine. Cum-necum, totdeauna se rezolvă.

Nu înțelegeam ce vrea să spună. Minteă îmi era ocupată cu altceva. Și eram prea tulburat ca să mă gândesc la posibilitatea ca și alte incidente să se fi întâmplat în lipsa mea. Oricum, chestia asta era deja destul de gravă. Dar în scurt timp aveam să aflu mai multe despre zâmbetul lui Laurence.

– Ai face bine să te duci la ea, a adăugat repede. Vrea să discute cu tine.

– Cine?

– Doctorița Ngema. E doar o formalitate, Frank, n-ai de ce să fii atât de îngrijorat.

M-am dus la cabinetul ei. Lucra la birou, dar în clipa în care m-a văzut, s-a ridicat și a închis ușa cu un aer conspirativ. Ne-am așezat pe scaunele joase, genunchii noștri aproape atingându-se.

– A fost cam complicat, Frank, mi-a spus. Dar cred că acum s-a lămurit.

Aproape aceleași cuvinte pe care le folosise și el. Nu știam însă ce însemna acel „lămurit” în contextul respectiv.

– Îmi pare rău pentru ce-am făcut, dar nu-mi închipuiam că...

– Nu, sigur că nu! Laurence a fost de vină, singur a spus-o. Dar a fost cât pe ce să provoace o sumedenie de probleme. Și încă e posibil. E un tânăr foarte impulsiv.

– Cu ce pot să ajut eu?

– Poți să-l ții sub supraveghere. Am ajuns la o înțelegere cu el. Dar vreau să fiu sigură că o respectă.

– Ce înțelegere?

– Cu privire la clinica lui. Știi, chestia cu spitalul de teren pe care a făcut-o ieri.

Minteă îmi era împrăștiată în atâtea direcții, încât nu mă mai gândisem la clinică de când plecasem.

– Așa, și?

– Se pare că a avut mare succes. Soții Santander au zis... Par foarte mulțumiți.

– Și atunci?

– I-am spus că poate să mai deschidă încă una. Sinceră să fiu, i-am sugerat oarecum că am putea continua cu ele pe termen nedeterminat. Nu

cred că se va ajunge la asta, firește. Dar a trebuit să-l conving într-un fel sau altul.

Era încântată de propria-i istețime – o etalare a emoțiilor neobișnuită la ea.

– Pe următoarea o va deschide peste o lună, a continuat, rostind numele unui sat de care nu auzisem niciodată. Ascultă aici, Frank! Totul se potrivește. Guvernul local va organiza un eveniment acolo în ziua respectivă. Va fi mare sărbătoare, în cinstea conectării satului la rețeaua electrică. Așa că am aranjat să deschidem clinica în aceeași zi. Va fi multă presă, vor fi multe discursuri, multă atenție din partea politicienilor... Va fi bine pentru noi toți.

– Excelent, am spus sec. Iar el acceptă asta ca pe o... ca pe o...

– Ca pe o compensație? Da. Așa cred. Dar nu așa i-am prezentat-o, normal. I-am spus că are de ales. Dacă vrea să continue în problema cu Tehogo, atunci va trebui să iau măsuri și eu împotriva lui. Pentru minciună. În cazul ăsta, va fi o anchetă în toată regula, Tehogo și-ar putea pierde serviciul, Laurence ar putea fi suspendat... Ținând seama de toate astea, i-am spus, nu văd cum am putea merge mai departe cu clinicile itinerante. Pe de altă parte, avem ocazia asta...

– Și el a acceptat, am întrerupt-o, nevenindu-mi să cred.

– A trebuit să accepte. Oricum, nu poate deschide el un caz împotriva lui Tehogo. Numai tu poți.

După o pauză scurtă în care am auzit crengile copacilor din fața ferestrei lovindu-se între ele, am întrebat:

– Și dacă vreau să deschid?

A rămas siderată. Expresia de încântare i-a dispărut, iar ochii și gura i-au devenit niște cercuri mari.

– Poftim?

– Dacă vreau să deschid un caz împotriva lui? Fiindcă am văzut într-adevăr obiectele acelea. Erau acolo.

Tăcerea a fost îndelungă de data asta. Apoi a replicat:

– Dar nu înțeleg. Credeam că nu vrei...

– Nu sunt sigur dacă vreau. Dar dumneata ai de gând să închizi ochii? Omul fură de la spitalul dumatăle!

– Păi... da. Dar i-am dat un avertisment. N-o să mai facă de-acum încolo. Și, oricum, sunt doar niște bucăți de metal. Nu foloseau nimănui. Nu s-a întâmplat nimic rău.

– Nu s-a întâmplat nimic rău? am zis clătinând din cap. E spitalul duminică, Ruth! Bucățile alea de metal fac parte din spitalul duminică.

– Știi asta, Frank, a răspuns cu un aer mai dur. Gândește-te pentru o clipă la alternativă. Aștepti de mult timp să devii directorul spitalului. În sfârșit, lucrurile se mișcă, pare că se va întâmpla în curând. Vrei să distrugi posibilitatea asta? Dacă declanșezi o anchetă la Departamentul de Sănătate, va dura luni de zile și ne va termina pe toți. Acuzațiile care vor fi aruncate într-o parte și-n alta... la asta te-ai gândit, Frank? Iar rezultatul nu e în nici un caz cert. Și la urma urmei, da, lucrurile pentru care te bați sunt niște bucăți de metal.

– Cu siguranță, nu. Cu siguranță, miza este un principiu.

– Și ce principiu e ăla?

Rămăsesem fără glas. Pentru ce principiu mă luptam? Mi se părea prea evident ca să aibă un nume. Dar pătrundeam pe un teren prea dificil și prea profund pentru mine, așa că am hotărât să mă retrag.

– Oricum, am zis, toate astea sunt chestii teoretice. Fiindcă nu vreau să continui.

– Sunt ușurată să aud asta, Frank. Sunt prea multe în joc. Pentru toată lumea.

– Da. Îmi dau seama. Și deci ce vrei să fac?

Vorbeam rapid și dezinvolt acum, ca și când discuția periculoasă de mai înainte n-ar fi avut loc, iar ea îmi răspundea în același fel.

– Doar ai grijă, dacă poți, ca Laurence să nu se răzgândească. Ai o influență bună asupra lui, Frank. Pe tine te ascultă.

– Sigur. Am grijă de el.

– Îți mulțumesc. E și spre binele tău.

– Știi asta.

Când am ieșit din cabinetul ei, eram confuz și contrariat. Mă durea capul și m-am dus să mă așez în sala de recreere. Laurence dormea, iar sala era în mod normal un refugiu liniștit, însă azi mi se părea înghesuită. Multă lumină și prea mult zgomot. În sunetul muzicii de la casetofon, cei doi Santander jucau tenis de masă, iar Themba și Julius stăteau de vorbă la o cafea.

– Vrei să joci și tu, Frank? m-a întrebat Jorge.

Am clătinat din cap, iar partida a continuat fără mine. În stupoarea mea, mi s-a părut că agitația și frivolitatea din jur alcătuiau o situație normală, din care mă excludea numai dispoziția în care eram. Dar la un

moment dat Claudia a lăsat paleta din mână și a venit să se așeze lângă mine, transpirată și râzând afabilă.

– Tu întors azi? m-a întrebat.

– Seara trecută. Târziu.

– Ai ratat clinică ieri. Foarte plăcut. Da, foarte plăcut moment.

– Așa e, a intervenit Jorge, apropiindu-se. Ne-am gândit la tine. Și ne-am simțit grozav.

– Oh, foarte plăcut, a repetat Claudia. Așa multă lume! Așa multă vorbă! Oh, prea multă!

– Drăguț, am spus.

Alte cuvinte n-am mai reușit să rostesc.

Atunci am început să-mi dau seama că atmosfera veselă și destinsă din sală era ceva nou. Felul în care ședea Claudia tolănită, vorbindu-mi relaxat – parcă fără ranchiuna și resentimentele de după aventura noastră – era ceva ce numai cu câteva zile în urmă n-ar fi fost posibil. Iar această nouă energie, atât de optimistă, atât de tinerească, avea legătură cu ceea ce se întâmplase cu o zi în urmă, în lipsa mea.

Mi-am amintit zâmbetul de pe fața lui Laurence, nelalocul lui în timp ce-mi povestea. Aveam să-l revăd peste câteva zile, la ședința săptămânală cu personalul. Singurul subiect pe agendă era clinica. Iar doctorița Ngema a renunțat la tonul ei precaut când a făcut anunțul. Fusesse un succes răsunător, a spus; dacă mai era cineva care se îndoia, nu trebuia decât să ia seama la noua stare de spirit a personalului. Deși aveam puține resurse materiale, reușiserăm ceva important: merseserăm în sânul comunității și făcuserăm ceva pentru ea, le arătaserăm oamenilor că eram acolo. Și nutrea convingerea că localnicii care nu auziseră niciodată de spital aveau să înceapă să ne bată la ușă.

În acest timp, Laurence zâmbea privindu-și pantofii.

– Sigur, a continuat doctorița Ngema, a fost doar un test. Ideea era ca, în caz de succes, să mergem mai departe. Iar acum mă bucur să vă pot anunța că în curând vom avea o altă acțiune.

Ne-a privit pe toți cu un aer important. Eu însă n-am mai putut să ascult în timp ce repeta detaliile pe care mi le spusese mie mai înainte: marea festivitate guvernamentală în cadrul căreia populația săracă avea să primească pentru prima dată curent electric. Întregul eveniment era limpede în mintea mea, ca și cum se desfășurase deja – mulțimile de oameni strânse, fața luminoasă a lui Laurence în mijlocul publicului. Discursul, discursul lung și fără rost, neînțeles probabil în cea mai mare parte, dar asta

nu conta. Important era că se întâmpla – valoarea simbolică a acțiunii. Importantă era starea de spirit a personalului.

Am rămas cu privirea ațintită la tabla de darts de pe spatele ușii, pe care o singură săgeată, atârând de vârful înfipt, căpătase o semnificație limpede, și mi-am adunat gândurile abia când am auzit-o pe doctorița Ngema rostind:

– ... și nu trebuie să vă spun eu cât de importantă este. Activitate externă, activitate comunitară... lucruri de care regimul anterior nu se preocupa. Trebuie să ne dedicăm cu toții noii modalități...

Au urmat aplauze spontane, cărora li s-a alăturat chiar și doctorița Ngema. Singurii care stăteau și se uitau eram eu și Tehogo, tăcuți și departe unul de altul, în capetele opuse ale încăperii.

Tehogo era întotdeauna tăcut, însă tăcerea lui era altfel acum. Furia acuzatoare din ea era palpabilă, și mi-am spus că era îndreptată spre mine.

Îl văzusem o singură dată după călătoria la Pretoria. Chiar și înainte știusem însă că totul se schimbase. Acea întâlnire întâmplătoare și un gest mărunț din timpul ei îmi arătaseră care era situația.

În ziua în care mă întorsesem, după ce stătusem o vreme în sala de recreere printre colegii binedispuși, mă dusesem să mă plimb prin spital. Tot felul de gânduri și impulsuri fremătau în mine, așa că nu mă puteam odihni. Am mers de colo-colo, apoi am stat cu degetele încleștate pe barele porții, uitându-mă afară. Seara am hotărât să fac o plimbare mai lungă, prin oraș. Când să ies, am trecut pe lângă Raymond, amicul drăguț al lui Tehogo, tânărul pe care-l acuzasem de complicitate și pe care nu-l mai văzusem de la petrecere. Ședea pe zidul scund și scorojit de la marginea parării, bâțâind dintr-un picior. Părea să aștepte pe cineva. Era bine îmbrăcat, îngrijit; deși se însera, purta încă ochelari de soare. Am înclinat din cap în semn de salut, dar când am ajuns în dreptul lui a ridicat o mână și, zâmbind, și-a trecut arătătorul de-a latul gâtului.

Atât, un singur gest, dar tot drumul până în oraș l-am făcut tremurând. Nu de frică, nu numai de frică; și de altceva. Era un gest pe care mi-l transmitea Tehogo, era ceea ce doctorița Ngema lăsase nerostit în dimineața aceea în cabinetul ei: toată ura fusese transferată în degetul plictisit al acelu necunoscut.

Când m-am întors, plecase. Zidul scund și păraginit era pustiu.

M-am dus să-l caut pe Tehogo. Era ora cinei și l-am găsit în sala de mese, așezat singur în capătul mesei lungi. Claudia Santander era și ea acolo cu Laurence, și ceva din vibrația electrică de dimineață încă se simțea între

ei, pe latura opusă a sălii. Dar Tehogo era înconjurat de o aură înverșunată. Terminase de mâncat și ședea uitându-se la perete, cu farfuria goală în față. Când m-a zărit, a părut să aibă nevoie de o activitate, ceva ca să-l distragă, și a luat solnița, pe care a început s-o răsucescă în palmă.

M-am așezat lângă el. Laurence și Claudia ne-au aruncat o privire, după care și-au reluat conversația intensă. Auzeam ceva despre Havana, ceva cu un program medical de stat.

Tehogo a început să-și arunce solnița dintr-o mână în alta. Stânga, dreapta, stânga iar.

– Tehogo!

N-a spus nimic. A continuat cu pasarea solniței. Mi-am tras scaunul puțin mai aproape de el.

– Putem vorbi? i-am zis. Vreau să-ți explic ce s-a întâmplat.

Stânga, dreapta, stânga.

– Știu că ești foarte mânios. Rănit și mânios. Dar nu eu am făcut asta, Tehogo. Te rog să mă ascuți.

A pus solnița pe masă cu un gest ferm, și-a încrucișat brațele la piept și a continuat să privească drept în față.

– Nu ești dușmanul meu, Tehogo.

Atunci a întors capul și s-a uitat la mine. Privirea a durat doar un moment, până când și-a împins scaunul în spate și s-a ridicat. Cred că am dat să-l apuc de braț, să-l opresc, dar se îndepărtase deja. Afară din încăpere, fără să se uite înapoi.

A urmat o scurtă pauză în care i-am simțit pe Laurence și Claudia privindu-mă de la distanță. Apoi au reînceput să vorbească în șoaptă, febril. Am rămas așezat, cu capul în palme, încercând să-mi pun ordine în cuvinte și imagini. „Nu ești dușmanul meu, Tehogo.” Și atunci, cine era dușmanul meu?

Începeam să înțeleg la ce se referise Laurence când spusese că totul era altfel acum. În cele două zile în care lipsisem, locul meu în spital se schimbase. Nimeni nu-mi mai vorbea la fel ca înainte.

Schimbarea era mărunță, și totuși uriașă. Nu avea un miez și nici dimensiuni pe care să le pot stabili, dar mă preocupa și mă tulbura aidoma unui eveniment unic, ușor de definit.

Asta se întâmpla cu câteva zile înainte să descopăr că și în afara spitalului ceva era altfel. Iar această schimbare avea să mă afecteze mai profund, poate, decât toate celelalte.

La început, Laurence nu mi-a spus. A lăsat să treacă totul – întâlnirea cu doctorița Ngema, discuția cu Tehogo, ședința cu personalul de luni dimineată. Abia pe la mijlocul săptămânii a abordat subiectul în treacăt, incidental, ca și când abia îi venise în minte. Și totuși mi-am dat seama aproape de la prima silabă că discuția fusese pregătită.

– Ah, da... Frank... Pot să discut cu tine un minut?

Eram în cameră, într-unul dintre acele momente nedefinite ale zilei în care lumina pătrundea cenușie, rece și filtrată prin fereastra prăfuită.

S-a așezat pe patul lui, uitându-se la mine. Apoi s-a ridicat și s-a apropiat.

– E în regulă dacă stau și eu aici?

– Sigur.

S-a așezat alături de mine pe pat și o vreme i-am ascultat răsuflarea nesigură.

– Ce faci? m-a întrebat într-un târziu.

– Sunt bine.

– Nu arăți bine. A fost greu la Pretoria?

– Indiferent ce ai de spus, aș vrea să spui și gata! am zis cu iritare.

Respirația i s-a îngreunat.

– E despre clinică. De fapt, nu, nu e. Adică nu despre clinică în sine. Are legătură cu clinica. Dar nu despre clinică în sine, nu.

– Habar n-am despre ce vorbești.

A tras adânc aer în piept.

– Bine. Femeia aceea.

– Care femeie?

– Aceea. Știi tu. Prietena ta.

Și atunci am înțeles.

– Te referi la Maria.

– Da. La ea. De la magazinul de suvenir.

Ședea cu privirea ațintită asupra mea, dar când m-am uitat la el, și-a plecat ochii.

– Ce-i cu ea?

– După acțiune. Când toată lumea era prin preajmă. A venit să-mi vorbească. A zis că are o mare problemă și că eu pot s-o ajut.

În tăcerea așternută am înțeles, iar cuvântul a rămas plutind în aer între noi, așteptând să fie rostit.

– Însărcinată.

A încuviințat și a înghițit cu greu. Sunetul răsunase clar în încăpere.

– Vrea s-o ajuți să scape de el.

A încuviințat iar.

Mă simțeam calm. Nefiresc de calm.

– De ce-mi spui mie asta? l-am întrebat.

A încercat să vorbească, însă din gură nu i-a ieșit nici un sunet; și în clipa aceea am văzut că nu putea rosti adevărul. Așa că a șoptit:

– Vreau să... mă sfătuiești.

– Avortul nu mai e o infracțiune, Laurence. Ai voie s-o ajuți.

– Nu vrea... nu vrea să-l facă aici.

– Dar unde?

– Acolo. În șandrama.

– Asta-i o nebunie!

– Știu. Dar îi e groază de ceva. Sau de cineva. Vrea să mă duc acolo seara târziu. Nu trebuie să afle nimeni.

– De ce?

A ridicat din umeri, și în gestul acela se simțea toată disperarea lui. Nu mai rămăsese nimic din mândria și încrederea de la ședința din urmă cu câteva zile; acum era doar un tânăr confuz, strigând după ajutor.

– Ce ai de gând să faci? l-am întrebat.

– Nu știu.

– Dar când trebuie să...?

– Curând. Nu știu exact când, dar curând. Frank, n-ar fi posibil...?

– Ce anume?

– Nu poți... nu poți tu...?

A ridicat iar din umeri.

– Doar nu-mi ceri mie s-o fac, nu-i așa?

A zâmbit îndurerat.

– Nu știu. Mi-a trecut prin minte. Tu pari... pari s-o cunoști.

– Dar, Laurence, la tine a venit!

Asta era adevărat. Dacă n-ar fi organizat clinica aceea, dacă nu s-ar fi dus în satul acela, nici nu s-ar mai fi întâlnit cu ea. O parte din mine – un colț rece și dur de undeva din adâncul meu – simțea satisfacție văzându-i dilema. Voise să se ducă și să facă un gest grandios și simbolic pentru un public, dar în clipa în care realitatea i se ivise înaintea, nu mai știa cum să-i facă față.

Firește că nu aveam să las lucrurile așa. Firește că aveam să aflăm ce se întâmplase, firește că aveam să fac ceva. Dar pentru moment, nu puteam să nu simt o anume plăcere macabră văzând groapa pe care Laurence și-o săpase singur.

În seara aceea m-am dus să o văd. Am plecat fără să știu ce-i voi spune. Ultima dată fusesem la ea înainte să plec la oraș și îi spuseseam că voi reveni a doua zi. Dar nu revenisem.

Pe drum am întâlnit un alt baraj rutier. Când m-au întrebat unde mă duc, le-am spus doar: „Într-o plimbare“, dar mi-am dat seama că răspunsul meu îl nedumerise pe tânărul soldat care mă oprise. Mi-a cerut să cobor din mașină și să deschid toate portierele, ca să poată căuta peste tot – sub și între scaune, în torpedou, în portbagaj, la motor. Mașina era goală și a fost nevoit să mă lase să plec, dar un sentiment obscur de vinovăție m-a apăsât când am pornit mai departe, de parcă aș fi dus cu mine ceva secret și ilegal.

Iar când am ajuns la șandrama, mașina albă era parcată în față. Mașina albă, care fusese sau poate că nu fusese lângă casa Brigadierului. Nu puteam să opresc. Cum n-avea rost să aștept, am hotărât să fac exact ce spuseseam, să merg la o plimbare. Am condus kilometri întregi în întuneric. Apoi, la un moment dat, aproape de urcuș, am tras pe marginea drumului și am coborât din mașină. Noaptea era caldă, iar cerul, împestrițat cu stele. M-am așezat pe capota fierbinte a motorului, în mijlocul ierburilor fremătătoare, uitându-mă în întunecimea din jur.

Mă simțeam bine acolo, departe de toate, singur. O vreme, viața mi s-a părut a fi ceva separat de mine, ca o cămașă ori ca o pălărie pe care puteam s-o arunc pe podea și s-o împing meditativ cu piciorul. În această stare am avut un vis ciudat.

Se făcea că m-am dus la Maria, în șandrama. Arăta la fel ca de obicei, dar purta o rochie galbenă, strălucitoare, pe care n-o mai văzusem niciodată. M-am apropiat de ea și i-am luat mâinile într-ale mele, așa cum n-o mai făcusem până atunci. Atmosfera dintre noi era caldă, lipsită de cuvinte, împingând orice acțiune mai departe, ca un val.

I-am spus:

– Maria, vino cu mine.

Era derutată. Nu înțelegea la ce mă referisem.

– Totul este posibil. Vino cu mine, am repetat.

– Dar trebuie să am grijă de magazin.

– Nu, altceva vreau să zic. Nu doar pentru o vreme. Vino pentru totdeauna! Vino cu mine, departe de locul ăsta! O să lăsăm totul în urmă. Serviciul tău, serviciul meu. Casa ta, casa mea. O să mergem la oraș, o să ne căsătorim și o să trăim împreună, vom lua totul de la capăt. De la început.

Ea a clătinat din cap.

– Ba da, am insistat. E adevărat. Totul e posibil.

Și am înțeles că într-adevăr era posibil. Am înțeles cât de simplă putea fi o asemenea schimbare uriașă.

Apoi însă, visul a luat altă turnură. Ea a clătinat din cap, culoarea rochiei pe care o purta era alta, iar viitorul a lunecat pe lângă mine în întunericul cald și a dispărut. Sentimentul greșit, momentul greșit: totul era prea târziu. Stors de vlagă, m-am ridicat de pe capotă, m-am urcat la volan și am plecat înapoi.

Mașina albă era încă acolo.

Când am ajuns la spital, lumea era fixată la locul ei obișnuit, așteptând. Clădirile întunecate, doldora de ne folosință și de nimicnicie. Camera, cu mica ei colecție de posesiuni. Laurence Waters, dormind, cu capul pieziș pe pernă.

Am stat mult timp să-l privesc. În lucirea slabă a luminii de afară, fața lui părea chiar mai tânără decât era. Nu suficient de tânără pentru a fi inocentă, dar fină, palidă și vulnerabilă la violență. Iar în mine era violență: ca de nicăieri, mi-a venit în minte că ar fi fost foarte simplu să zdrobesc un cap dormind așa. O singură lovitură zdravănă cu obiectul potrivit, și gata.

Fiindcă el era dușmanul, înțelegeam acum. Dușmanul nu era slobod, undeva în lume, ci în cetate. În timp ce eu dormisem.

Gânduri din toiul nopții; însă nimic asemănător nu-mi mai trecuse prin minte vreodată. Și era oribil cât de banală, cât de facilă putea fi ideea unei crime. M-am depărtat de ea, și de mine însumi, și m-am dus să mă culc.

De acum, gândurile nopții nu mai erau limitate doar la întuneric; se infiltrau în ceasurile zilei, pe lumină. Mi-am urmat rutina obișnuită, achitându-mă de îndatoriri și parcurgând potecile bătute ale obișnuinței. Dar în spatele vizierii care era chipul meu se mutase un străin – nu complet necunoscut, un frate malefic care plecase de acasă cu mult timp în urmă.

Sigur că era doar un rezident temporar. Îi toleram prezența nu prea mult, o zi sau două, cât ținea o furie; după aceea îl dădeam afară și redeveneam o persoană onorabilă.

Dar în acel răstimp de una, două zile, care deveneau trei sau patru și apoi cinci sau șase, îl vedeam pe Laurence frământându-se cu dilema lui. Cugeta la ea, trudea cu ea. Ajunsese să mă fascineze complexitatea chinurilor lui, ca zbaterile cuiva care trebuie să rezolve o ecuație imposibilă.

Totul era suspendat între două puncte, în așteptare. Așa mi se părea mie. Și nu doar în camera noastră, ci și în lumea mai largă. Chiar și pe străzile lungi ale orașului, când le străbăteam cu mașina ori cu piciorul, părea să mocnească iminența unui eveniment anume. Și nici în ungherele mărunte care formau decorul vieții mele lucrurile nu mai erau exact la fel ca înainte. Mama Mthembu își cumpăraseră masa de biliard. Eram în supermarketul din oraș într-o dimineață, când am văzut-o în remorca unei camionete. Până seara, când m-am dus să beau ceva, era deja instalată la bar. Câțiva soldați și necunoscuți erau strânși în jurul ei, jucând, uitându-se și îmbătându-se.

Clienții care veneau la localul Mamei erau altfel în ultima vreme. Poate că-i atrăgea prezența soldaților. Multe dintre persoanele singuratice care-și făceau veacul acolo erau femei machiate în culori tari. Nu știu de unde veneau, din satele de pîmprejur sau de dincolo de graniță, poate, dar se aflau acolo ca să facă treabă, și în scurt timp au început să oprească la local și camionagiii care străbăteau drumul principal. Asta era ceva nou. Așa se face că, printre chipurile familiare tăcute, rătăcite, care obișnuiau să vină acolo pentru companie, se iveau acum și unele mai grosolane. Atmosfera devenise mai relaxată și mai zgomotoasă, mai veselă dintr-un punct de vedere, dar și mai violentă. La un moment dat, s-a iscat din senin o bătaie –

un schimb haotic de pumni între un soldat și un camionagiu – care s-a stins repede, copleșită de pocnetul bilelor de biliard și de zornăitul monedelor.

Această stranie, această violență s-a răspândit curând și pe străzile înconjurătoare. Într-o noapte, a fost un jaf în oraș. O bandă de patru oameni înarmați, cu cagule pe cap, a intrat în supermarket. Nu erau clienți înăuntru la ora aceea, dar cei patru l-au bătut de proprietar, au golit seiful și au luat-o la fugă, trăgând cu pistoalele în becurile stradale. Niciodată nu se mai întâmplase așa ceva. Orașul fusese întotdeauna genul de loc în care plictiseala era un fel de violență, dar zile de-a rândul după aceea, nu s-a mai vorbit decât despre jaf și despre bandă.

Proprietarul magazinului a venit la spital. Fusese lovit cu pistolul în cap și a trebuit să-i cos o plagă adâncă deasupra ochiului. Omul era în stare de șoc și-și repeta povestea iar și iar, în fraze sacadate: cum apăruseră de nicăieri, cu fețele acoperite.

– Ce fel de mașină conduceau? l-am întrebat. Ai văzut-o?

– Am văzut-o foarte bine. O Toyota albă.

O mașină albă. Oare cea parcată la șandramaua Mariei era Toyota? Nu știam, mărcile de automobile erau ca o limbă străină pentru mine, dar imaginea a căpătat un soi de certitudine în mintea mea. Sigur că nu însemna nimic; existau mii de mașini albe pe străzi. Pentru mine însă, însemna ceva. Și când am ieșit seara în oraș, am fost mai atent, mai vigilent decât fusesem înainte.

Nu m-am mai întors la Maria. Așteptam să văd ce va face Laurence. Când ieșeam seara, mă duceam la Mama și nu plecam de acolo până ce nu mă îmbătam.

Colonelul Moller era și el acolo de multe ori. La fel ca mine, ședea de unul singur, într-un colț întunecos. Și, tot la fel ca mine, veghea continuu. I se vedea scânteierea din ochi în lumina ștersă, și într-o seară a ridicat paharul în direcția mea, într-un gest de salut ironic.

Am avut nevoie de ceva timp ca să-mi dau seama că unul dintre motivele pentru care mergeam acolo era să-l văd pe el. Seară de seară, de obicei singur. Nu ca să vorbesc cu el, nu asta voiam, ci doar să-i văd silueta zveltă șezând nemișcată în fum și-n zgomotul de glasuri și muzică. Nu era o imagine relaxantă, fiindcă amintirea pe care mi-o stârnise încă mă durea aidaoma unui os rupt, dar era una de care, cine știe cum, aveam nevoie.

Firește că nu era acolo mereu. În unele seri lipseau toți soldații. Știam atunci că instalau blocaje rutiere, percheziționau mașini, își făceau de lucru. Dar nu eram eu singurul în oraș care se întreba dacă mai făceau vreodată și

altceva. Îi puteai vedea uneori străbătând drumul principal în sus și-n jos cu jeepul lor, foarte rapizi, foarte sânguincioși. Atâta activitate, atât de intensă, atât de bine calibrată – trebuia să însemne ceva. Dar nici măcar o dată în tot acel timp nu am văzut să aresteze pe cineva.

Nu toate schimbările se petrecuseră departe; unele erau foarte aproape de casă. Tehogo fusese întotdeauna inconstant, dar acum începuse să lipsească frecvent de la lucru. În următoarele două săptămâni mi s-a întâmplat de două sau trei ori să descopăr, când eram de gardă, că nu era nimeni pe aproape ca să mă asiste. Într-o zi, la masă, i-am auzit și pe Santanderi plângându-se de același lucru. Iar atunci când venea, cu o întârziere de ore întregi, Tehogo nici măcar nu încerca să-și ceară scuze. Doar ridica din umeri cu o tăcere posacă, plină de cuvinte.

Nu folosea la nimic să mergem să-l căutăm. A treia oară, m-am dus la camera lui și am ciocănit. De data asta, ușa era încuiată, iar aerul de cealaltă parte a ei părea vechi și nefolositor. Peste câteva ore l-am văzut intrând pe poartă. Deja nu mai aveam chef să vorbesc cu el, dar când a trecut pe lângă mine mirosea a transpirație, iar ochii îi erau obosiți și injectați.

Am încercat să discut despre el cu doctorița Ngema, însă nu s-a arătat prea interesată, iar spectrul conversației noastre anterioare despre Tehogo încă plutea în aer.

– Are un program imposibil, Frank, mi-a spus ea. Face munca a trei persoane, nu uita asta.

– Știu. Dar nu pare să stea prea mult pe-aici.

– Trece printr-o perioadă dificilă. Ai răbdare, Frank. Lucrurile se vor așeza.

Nu am insistat. Evenimentele recente erau încă în mintea tuturor și în jurul meu roiau prea multe întrebări. Am așteptat ca altcineva să observe și să se plângă, dar asta nu s-a întâmplat. Oamenii erau probabil prea distrași, prinși în noul freamăt din spital.

Fiindcă acesta nu pierise. Atmosfera vibrantă pe care o stârnise Laurence cu ideea clinicii lui rămăsese intactă. Îi auzeam pe ceilalți vorbind la masă ori seara, în sala de recreere. Se discuta mult despre a doua ieșire în comunitate și despre ce putea să urmeze.

Într-o seară, pe când ne pregăteam de culcare, Laurence a spus:

– A hotărât să rămână, să știi. Claudia Santander. Nu mai vrea să se întoarcă în Cuba.

– Oh, serios? Asta-i bine.

– Mi-a povestit despre un program cubanez de clinici itinerante. Se pare că am putea face și noi ceva similar. Zice că are impresia că și-a descoperit menirea. Lucrând aici.

– Bun, am spus. Nu i-a luat decât zece ani.

Numai așa puteam să interpretez situația. Toată acea energie, sentimentul de reînnoire salvaseră căsnicia soților Santander. Nu conta că lumea mare era încă plină de boli și calamități, atâta vreme cât de partea cealaltă a zidului domnea o liniște senină.

Într-o zi când eram de gardă, a venit un bătrân. Îl însoțea un băiat, un nepot, probabil, care mi-a spus că bătrânul fusese la clinica lui Laurence. De aceea veniseră acum, mi-a explicat. Înainte de asta, nici măcar nu știuseră de existența spitalului.

Era tot numai zâmbet bătrânul acela, deși n-a rostit nici un cuvânt în engleză. Părea să se fi molipsit de același entuziasm care cutreiera culoarele spitalului. Dar când l-am examinat, s-a dovedit că problema lui – o cataractă la un ochi – era prea complicată pentru dotările noastre. Trebuia să meargă la celălalt spital, la cel adevărat și funcțional, de după culme. I-am dat o scrisoare de recomandare pentru du Toit, tânărul medic cu care colaboram de obicei.

Fața pacientului s-a lungit a nedumerire când l-am trimis la celălalt spital. Dar asta era: toate emoțiile plăcute generate de clinică se risipiseră pe loc.

Nu i-am povestit lui Laurence despre bătrân. În ciuda evidenței, e posibil s-o fi considerat o victorie. Sau poate că nu. Sesizam la el o împovărare care mai înainte nu fusese acolo.

Din cauza Mariei, știam asta. Încerca să decidă ce să facă. Nu mi-a mai vorbit despre ea, dar întrebarea plutea tot timpul între noi. Când și când se uita la mine, încercând parcă să-mi citească gândurile. Eu însă nu am spus nimic. Aveam intenția să iau măsuri, să intervin, dar voiam să împing situația până în punctul în care regulile facile ale lui Laurence aveau să se frângă.

Într-o zi, a strâns laolaltă câteva ustensile și un instrumentar de bază. Nu s-a dat în spectacol, dar a vrut ca eu să-l văd. A luat apoi un vas mare și un calup de săpun din bucătărie. Și un cearșaf curat din dulap. A așezat pe patul lui o pereche de mănuși, un specul, un cateter și un dilatator, de parcă făcea un inventar. Pe urmă s-a așezat pe pervazul ferestrei, cu bărbia sprijinită de genunchii aduși la piept, și s-a uitat afară.

Am înțeles că el făcuse o alegere și acum îmi oferea și mie posibilitatea de a face una. Încă mai era timp. Puteam să-l opresc. Până în ultimul moment, când ieșea pe ușă, încă puteam să ridic o mână și să-i spun: „Stai, Laurence! Lasă-mă pe mine să mă duc în locul tău.” Sau: „N-o face, Laurence! Dă-mi voie să vorbesc mai întâi cu ea.”

Trecuseră însă multe zile de când nu mai vorbisem cu ea; avea să treacă și cea de azi, fără să-l opresc; știam acum că voi lăsa lucrurile în voia lor. Ceea ce-i spuseseam era adevărat: Maria îi ceruse lui ajutorul, nu mie. Iar copilul, la urma urmei, probabil că nu era al meu; și dacă era, alt răspuns nu exista, în orice caz. Nu puteam face nimic ca să schimb cursul evenimentelor. Așa că l-am privit în tăcere.

Mai târziu în seara aceea, a strâns totul la un loc mișcându-se încet, ca și când ar fi avut dureri. Și-a pus halatul alb și s-a îndreptat spre ușă, unde s-a oprit.

- Frank!
- Da? am răspuns, prea rapid și prea tare.
- Tu ce faci în seara asta?
- Nu știu sigur. Cred că o să stau pe-aici. Sunt obosit.
- Dacă vrei, putem ieși mai târziu să bem ceva.
- Unde? La Mama? Am fost acolo seara trecută, nu știu dacă mai suport și azi.

- Oh! Bine.
- Și sunt obosit. Hai să vedem cum o să ne simțim.
- Bine.

N-am ridicat privirea, dar am simțit când cadrul ușii a rămas gol. Plecase. M-am dus la fereastră și i-am urmărit silueta singuratică traversând parcareă către mașina lui și îndepărtându-se apoi fără grabă în întuneric.

A lipsit mult timp. Trei sau patru ore cel puțin. Nu simțeam nimic, dar puteam remarca, din propriul meu comportament, că simțirile îmi erau dezlănțuite undeva în interior. Am pășit în sus și-n jos pe micul pătrat de podea, ca un animal de pradă în cușcă. Mai târziu m-am întins în pat și am stins lumina, dar în nici un caz nu puteam să adorm.

I-am auzit mașina apropiindu-se, intrând pe poartă și oprindu-se. Am auzit portiera și pașii lui pe alee, grei și înceți.

Când a deschis ușa m-am prefăcut că dorm, dar Laurence nu era interesat de mine. Geanta parcă-i era plină cu pietre. Iar el semăna cu un om care străbătuse un drum lung cărând pietroaie. S-a lovit de pat, a mormăit

ceva în întuneric și s-a dus în baie. Auzeam apa curgând, curgând de zor, iar pe el spălându-se iar și iar.

M-am ridicat și am aprins lumina. Era o noapte liniștită, cu aerul neclintit, caldă la început de vară, și am simțit deodată că abia puteam să respir. M-am dus să deschid fereastra și am îngenuncheat pe patul lui, ca să simt aerul pe piele.

Când s-a întors în cameră era gol, cu apa picurându-i de pe corp. Mi-a aruncat o privire și s-a așezat pe patul meu, cu fața spre mine. Mult timp, nici unul din noi n-a rostit o vorbă. Eu eram în lenjeria de corp și, amândoi fiind atât de dezbrăcați în harababura din cameră, părea că suntem rătăciți într-un fel de intimitate labirintică. Dar fața lui, întunecată și altfel decât înainte, mi se părea fața unui necunoscut.

Abia pe urmă mi-am dat seama: calitatea aceea care dăduse feței lui un aer distinct, oricare ar fi fost ea, dispăruse.

– De ce ai făcut asta?

Era o întrebare ciudată.

– Dar n-am făcut nimic, am răspuns. Am fost aici tot timpul.

– Da.

A încuviințat și mi s-a părut că avea să mai urmeze ceva, dar n-a mai fost nimic.

Și apoi a venit. Dar nu de la el, ci de la mine.

– Dacă vrei să dai vina pe cineva, învinovățește-te pe tine, i-am spus. Nouă ne era bine aici. Totul era în regulă. Și pe urmă ai apărut tu. Și n-ai putut să lași lucrurile așa cum erau. Nu, a trebuit să le faci tu mai bune. A trebuit să rezolvi tu, să îmbunătățești viețile tuturor. Acum, uite unde am ajuns.

– Unde am ajuns?

– Exact unde eram și înainte. Doar că nici unul dintre noi nu se mai simte în regulă.

– Nu cred că aici am ajuns. E mai bine acum decât înainte. Nu-mi pare rău pentru asta.

– Motivul e clinica aia din sat.

– Așa crezi?

– Eu n-am fost acolo, dar știu. Ce-ai realizat cu ea? Nimic. Vorbe, vorbe și iar vorbe. O prelegere despre SIDA. O prelegere despre sănătate și igienă. Pentru numele lui Dumnezeu, Laurence! Oamenii ăia au nevoie de medicamente și de tratament, dar sigur că astea nu sunt disponibile! Tot ce poți să le oferi e vorbărie.

– E doar un început. Vor urma și alte lucruri.

– Ce va urma? O altă clinică peste câteva săptămâni. Pe lângă electricitate.

– Ți se pare că electricitatea e un nimic? Poate fiindcă n-ai trăit nici măcar o zi din viață fără ea.

– Nu cred că e un nimic. Dar faptul că un singur sătuc o primește chiar nu înseamnă nimic. E o frântură, un simbol. Ca medicamentele tale, Laurence. Există alte milioane de oameni lipsiți de ajutor. Chiar crezi că vorbăria și câteva luminițe strălucitoare vor salva lumea?

– Cum să schimbi ceva, dacă nu faci nimic?

– Nu poți să schimbi felul în care funcționează lucrurile.

– Ba sigur că poți!

Ne-am uitat unul la altul cu uluire și dispreț.

– Au dreptate în privința ta, a spus el vorbind rar, cu o conștientizare amară. Nu mi-am dat seama înainte. Dar acum văd și eu.

– Și ce zic despre mine?

– Că nu faci parte din... din țara cea nouă.

– Țara cea nouă... Unde-i țara asta nouă?

– Peste tot în jurul tău, Frank. Tot ce vezi. Începem din nou, o construim iar de la zero.

– Cuvinte! am replicat. Cuvinte și simboluri.

– Ba nu. Este adevărat. Se întâmplă!

– Eu nu cred.

– De ce? De ce ești așa cum ești? Fusesse o întrebare mânioasă, însă din glasul lui nu răzbătea mânia, ci curiozitatea și tristețea. Nu ești un om rău, a adăugat.

– Poate că sunt.

– Nu ești un om rău. Dar spui nu la orice. E înscris pe tine. Nu știu ce ți s-a întâmplat. Pur și simplu nu crezi în nimic. Am impresia că nu crezi nici măcar ce spui acum.

– Ba cred.

– Și de asta nu poți să schimbi nimic. Fiindcă nu poți să te schimbi pe tine.

– Crezi că e chiar atât de simplu? În centrul vieții tale e un singur cuvânt, da sau nu, și totul decurge din el?

– Poate că așa e.

L-am privit, dar nu l-am văzut. Am văzut altceva. Mi-a venit în minte o imagine, cu mine și Laurence ca două fire într-o frânghie. Eram împlețiți

unul cu altul într-o tensiune care ne unea; eram deosebiți între noi, însă era în firea noastră să fim uniți și astfel întrepătrunși. Cât despre punctele între care eram înținși – o frânghie nu își știe rostul.

Imaginea a persistat câteva clipe și a dispărut, dar deja ne epuizaserăm vorbele. Toate emoțiile intense se stingeau; el arăta obosit și cenușiu. Peste un minut s-a culcat pe o parte și s-a învelit cu cearșaful. Eu am mai așteptat puțin, apoi am stins lumina și m-am vârat în așternut la rândul meu. Eram fiecare în patul celuilalt, dar cumva nu părea un lucru nelalocul lui.

Eram și eu istovit, cu oasele pline de nisip, dar somnul a stat departe de mine multă vreme. Tot ce spusese el fusese greșit; subiectul conversației fusese greșit – nu avusese nimic de-a face cu problema reală a serii. Și totuși fusese singura conversație posibilă, singura reală.

Dimineată, totul era de domeniul trecutului. Când s-a trezit, greutatea pe care o purtase asupra lui în ajun dispăruse. Se mișca rapid de colo-colo prin cameră, fluierând printre dinți. Când m-am ridicat în șezut, mi-a zâmbit larg.

– 'Neața, Frank! Ai dormit bine?

Parcă seara trecută nici nu existase pentru el. Eu eram cel împovărat acum. Greutatea se mutase asupra mea; un schimb subtil avusese loc peste noapte. Eram mai bătrân, mai mare și mai încet decât înainte.

Și mă gândeam acum, mă gândeam intens, la ceea ce se întâmplase seara trecută. Cu ochii minții l-am văzut din nou traversând parcare prin beznă. Dar mintea mea l-a însoțit mai departe: pe drumul lung care se desfășura în lumina farurilor, ducându-l la coșmelia din lemn de sub copaci... și înăuntru.

Abia acum, prea târziu, m-am gândit la Maria. Cumva, până în acel moment Laurence ocupase poziția centrală; ea fusese undeva pe margine, o problemă abstractă pe care n-o puteam soluționa. Azi însă nu mai era abstractă; era concretă, caldă și reală, un corp uman cu care mă culcasem. Și nu făcusem nimic ca s-o ajut.

Eram de gardă dimineată; trebuia să mă îmbrac. Dar și Laurence se îmbrăca, serios, cu gesturi rapide, de parcă urma să plece undeva.

– Ce faci?

S-a oprit, cu nasturii pe jumătate încheiați la cămașă.

– Mă duc acolo.

– Unde?

- Știi bine unde, a răspuns fără să se uite la mine, continuând să-și încheie nasturii. I-am spus că trec azi să văd ce face.
- Nu poți să te duci acum! Probabil că e lume acolo... Pe timp de zi.
- Dar diseară sunt de gardă.
- Mă duc eu.
- Dar i-am spus că...
- Mă duc eu, Laurence.

Tonul din glasul meu ne-a înghețat pe amândoi. S-a uitat mut la mine, după care a ridicat din umeri și și-a ferit privirea.

Orele turei se scurgeau lenevoase; nu mă puteam gândi decât la ea. Când m-am întors în cameră, seara, era prea devreme ca să plec la Maria. Așa că am făcut ceva nefiresc. Curățenie în cameră. M-am dus în oraș și am cumpărat detergenți, cârpe și săpun, apoi am frecat și am râcâit podelele, pereții și ferestrele. Fiecare ungher. O vreme m-am simțit mai bine, de parcă o notă jignitoare undeva fusese ștersă.

Tot n-am putut sta liniștit. Când am urcat în mașină era încă devreme, prea devreme ca să merg la Maria, așa că o oră sau două am condus prin oraș. Străzi goale, găvanele goale ale stâlpilor de iluminat, ochii orbi și goi ai ferestrelor privindu-mă. Și apoi s-a făcut timpul să mă aștern la drum.

Când am ajuns la pâlcul de eucalipti, am oprit exact în locul în care fusese parcată mașina albă cu câteva seri în urmă. Dar farurile mele, orientate pieziș față de drum, nu luminau decât praf și vegetație și aer gol: sandramaua dispăruse.

Preț de câteva clipe m-am gândit că nu nimerisem locul. Dar când am coborât din mașină am văzut conturul șandramalei: un pătrat mai deschis la culoare decât pământul din jur, ca urma lăsată de ghips pe pielea bronzată. Câteva scânduri și resturi de plastic erau împrăștiate pe jos.

Totul se întâmplase acolo. Pe bucata aceea mică de țărână. Mi se păruse o lume întreagă, iar acum vedeam că era doar un colț oarecare din veld. În două săptămâni avea să fie din nou acoperit de bălării, scaieți și iarbă.

Praful pe care-l stârnisem plutea aidoma unui fum în lumina farurilor. M-am îndepărtat de raza lor, pe poteca îngustă spre sat. Era o distanță de numai douăzeci, treizeci de pași, dar niciodată n-o mai străbătusem. Când m-am apropiat, un câine a lătrat la mine; altul i-a preluat ștafeta, și acompaniat de acest cor furios mi-am făcut intrarea în cercul gol de pământ din inima satului. Colibele mici din lut mă încercuiau. Peste tot, numai praf și bălegar și cenușa focurilor stinse; era așa cum știusem că va fi.

Nu se vedea nimeni prin preajmă. Nici o lumină nu ardea și singura mișcare era cea a câinilor, tot mai aproape. Am rămas pe loc, de parcă cineva ar fi venit să mă întâmpine. Dar niciodată nu fusesem atât de singur.

Știam că Maria ar fi putut fi oriunde. La cinci pași de mine, într-una dintre case, ori în oricare dintre nenumăratele sate risipite în veld. Sau putea fi în pământ, într-un mormânt puțin adânc. Pentru mine, căzuse dincolo de marginile lumii.

Mi s-a părut că durerea care mă cuprinsese era prima senzație pe care o încercasem vreodată: forța și brutalitatea ei erau aproape ca dragostea. Câinii se apropiau. Eram un intrus acolo. Nu venisem, ca Laurence Waters, ziua, pe lumină, cu doctorii și sfaturi bune; ieșisem din întuneric, cu lătrăturile unor câini scheletici drept companie. Și tot ce puteam să fac era să mă grăbesc pe potecă până la mașină și să mă întorc în oraș.

Am condus cu o viteză nebună. Parcă aș fi gonit să nu ratez o misiune, doar că nu aveam de fapt unde să mă duc, nu exista nici o destinație la capătul drumului.

Sau poate că era camera de la spital, cu Laurence șezând în pat și scriind ceva pe o bucată de hârtie.

A ridicat privirea spre mine.

– Salut, a spus, părând preocupat de ceva. Fac planuri.

– Planuri?

– Pentru clinica mea. Dar nu contează. Oh, fir-ar, aproape că uitasem! Sfredelindu-mă cu privirea, m-a întrebat: Ea cum e?

– E bine, am răspuns și m-am întors cu spatele la el.

Probabil că văzuse în ce stare sunt și credea că înțelege motivul, dar nu-l înțelegea.

*

Dimineață m-am întors în sat. Am parcat alături de locul în care se aflase șandramaua și am străbătut din nou poteca. Acum se vedeau oameni: copii care se jucau, o femeie care curăța fasole în pragul unei uși, doi bătrâni adânciți în conversație. În noroi se bălăcea un porc gras, iar câinii din ajun s-au repezit lătrând din penumbră.

Speram să văd un chip familiar, pe femeia care îi aducea Mariei apă sau mâncare, pe cineva cunoscut, însă nu s-a întâmplat. Iar tânărul pe care l-am descusut, singura persoană vorbitoare de engleză pe care am găsit-o, nu știa prea multe despre Maria. Da, șandramaua se aflase acolo. Dar fusese dărâmată. Credea că oamenii se duseseră undeva în partea aia, a zis schițând un gest spre dealurile albastrii din depărtare.

Da, da, au oftat câteva bătrâne. Încolo se duseseră.

Pe Maria o cunoșteau? am întrebat. Era vreuna dintre ele prietena ei?

Mi-am dat seama după expresiile lor nedumerite că nu mai auziseră numele până atunci. Era exact așa cum mă gândisem: numele ei adevărat era altul, unul pe care nu mi-l spusese.

Fără mari speranțe, le-am spus că dacă unul dintre ei o găsea pe Maria sau o trimitea la mine, aveam să-i ofer o recompensă. Mi-am scos portofelul ca să le arăt.

– Cine ești tu? m-a întrebat translatorul.

– Numele meu e Frank Eloff. Sunt doctor. Lucrez la spitalul din oraș.

În acel moment, pe chipurile lor nedumerite au apărut zâmbete largi și în jurul meu s-a iscat rumoare. Spitalul! Clinica! Amintirea acelui eveniment recent le-a adus o dispoziție veselă, similară cu noua stare de spirit de la spital.

Aproape că uitasem. Dar sigur că acolo fusese! Și am auzit-o pe una dintre bătrâne, care nu știa o boabă de engleză, spunând: „Doctor Laurence, doctor Laurence“, cu un zâmbet știrb.

Când am ajuns înapoi la spital, greutatea aceea din mine își schimbase puțin forma. Da, pe Maria o căutasem, dar lipsa ei se revărsase în alte zone, învecinate. Pentru prima dată, lucrurile pe care le făcusem și le spuseseam în ultimele zile au început să-mi pară un soi de nebunie. Și necunoscutul întunecat din mintea mea, atât de ușor de învinovățit pentru toate, părea și el mai puțin disociat de mine decât înainte.

A continuat la fel pe durata lungă și fierbinte a după-amiezii. Laurence era plecat undeva, iar eu, întins în pat și asudând, mă gândeam. Îmi simțeam vinovăția față de Maria ca pe o orbire și o neglijare de neiertat. Eram execrabil. Iar ceea ce-i făcusem – sau nu-i făcusem – ei nu se deosebea la urma urmei de ceea ce făcusem aici, mai aproape de casă. În spital. În camera asta.

Când s-a întors Laurence, se întunecase deja complet. Nu mă ridicasem din pat de ore întregi. A aprins lumina și m-a privit mirat.

– Ce faci aici?

– Nimic.

– De ce era lumina stinsă? Dormeai?

– Nu, mă gândeam.

– La ce?

Mi s-a părut un efort uriaș să-mi trec picioarele peste marginea patului și să mă ridic în șezut. Dar nimic altceva nu s-a mai întâmplat.

Laurence mă privea fix.

– Ce?

Totul a urcat în mine, lovindu-se de dinți – o presiune care nu putea fi eliberată, așa că n-am spus nimic. În tăcere, am clătinat din cap.

Fața lui lată și zâmbitoare lucea ca o insignă.

– Frank, n-ar trebui să stai atât de mult singur! Te deprimă.

– Laurence...

– N-am timp acum. Trebuie să fac un duș rapid și pe urmă ies cu Jorge și Claudia să bem ceva. Vii și tu?

– Nu.

Refuza să discute cu mine. Voiam să vorbesc repede, ca să spun cât mai multe cuvinte posibil în speranța că unul dintre ele era cel potrivit, cuvântul care să mă absolve, însă el deja se îndepărtase, trecând pragul băii.

– Laurence!

– *Ja?* S-a oprit, s-a uitat spre mine și a clătinat din cap. Hei, liniștește-te, Frank, nu contează.

Și a intrat în baie.

M-am așezat pe pat, ascultând apa cum curge. Apă care nu spăla însă nimic.

M-am dus s-o caut. Sau așa mi-am zis, deși toate motivele nobile s-au spulberat rapid. Amintirea aceluia moment e neclară și informă, ca a unui vis. Nu sunt sigur nici măcar că s-a întâmplat chiar în noaptea aceea. Dar mă văd șezând pe pat, cu Laurence spălându-se alături, în baie, în timp ce angoasa trăgea de mine încolo și-ncoace, până când o claritate bruscă s-a așternut asupra mea.

Mă văd urcând în mașină și ieșind din oraș. Dar asta e o imagine falsă, alcătuită din toate celelalte seri în care am bătut drumul acela. În realitate, am plecat pe jos. Motivul era logic și evident: o mașină parcată oriunde pe bucata respectivă de drum ar fi atras o atenție nedorită. Așa că m-am grăbit pe marginea șoselei în aerul cald și neclintit, cu pădurea de-o parte și de alta și cu luminile orașului dispărând rapid în urmă.

Amintirile reale încep de când am ajuns la virajul spre stânga. Trecusem pe acolo de sute de ori: pe lângă cărarea năpădită de ierburi care ducea prin vegetație până la vechea tabără militară. Deși de fiecare dată când ajungeam la curba de unde se vedea tabăra încetineam, aproape ca un ritual, nu mă dusesem niciodată într-acolo. Nu știu de ce. Îmi spuseseam că n-ar avea nici un rost – era doar un loc urât și părăsit, de ce să mă obosesc? Dar motivul adevărat era îngropat adânc în mine și îl simțeam acum, privind în lungul cărării, ca pe o graniță a fricii pe care o traversam pentru prima dată.

Deja nu mă mai gândeam la Maria. Nu prea mă mai gândeam la nimic. Atenția, ascuțită și îmboldită de teamă, îmi era concentrată asupra întinericului care mă împresura. Copacii păreau bătrâni și vigilenți. Iarba creștea din pământul îndesat de sub picioare. Noaptea era aidoma unei lentile prin care fiecare gest al meu era mărit și scrutat de un ochi enorm.

Cărarea cobora până la un pârau care clipoceă printre pietre și apoi urca spre o colină. Pe culmea colinei era o încâlceală de vegetație, dar de la un punct încolo frunzișul lăsa loc gardului exterior al taberei. Vedeam profilată pe cer delicata împletitură a sârmei. Alături era un stâlp înalt, pe care se aflase cândva un reflector. Acum însă stâlpul se rezema amical de un copac, îngreunat de vițe și liane.

Am văzut poarta principală. Dacă exista o santinelă, acolo ar fi trebuit să fie. Am cotit spre dreapta, pe o pantă abruptă, spre culme. Astfel puteam evita pericolele evidente, dar tot alunecând și împiedicându-mă de pietre, printre crengile care îmi zgâriau fața și mâinile, mi-am dat seama cât de nepregătit eram pentru acest rol de erou *macho* în întuneric. Mi-am văzut adevăratul sine, moale și supraponderal, în lumina și căldura de la Mama Mthembu, bând whisky și vorbind cu Laurence, iar distanța dintre mine și viziunea aceea era fisura care se căscase prin mijlocul vieții mele. Cine eram eu și ce căutam acolo? Un icnet sugrumat de efort mi-a scăpat de pe buze când, agățându-mă cu mâinile, am ajuns în sfârșit pe culme și am constatat că stau chiar în afara perimetrului de sârmă, pe margine.

Din tabăra militară nu mai rămăseseră decât trei sau patru corturi, scofâlcite și gata să cadă – mai mult umbre decât forme. Între ele era un maidan cu ceea ce păreau a fi piese de aparatură ieșită din uz. Dar nicăieri nu se vedea nici urmă de mișcare, nici o siluetă umană. Nu știu la ce mă așteptasem – soldați în jurul unui foc de tabără, mașina albă parcată în apropiere... Maria legată de un copac, cu un căluș îndesat în gură. Dar neclintirea aceea neagră ca smoala era chiar mai amenințătoare. Mult timp nu m-am putut mișca, ținut în cătarea tăcerii în vreme ce sudoarea mi se usca rece pe corp, ca o a doua piele.

Trebuia să intru. Cercul acela vast de pământ mort mă chema. Însă picioarele mi se mișcau greu, ca printr-o apă adâncă. Amorțeala mă înăbușea și, ca într-o lentă parodie de furișare, m-am prelins pe lângă gard până într-un loc în care se prăbușise și am pășit înăuntru. Apoi am încremenit iar, ascultând. Dar singurul sunet era cacofonia inimii și a răsuflării mele.

M-am mai relaxat puțin. Dacă ar fi fost să se întâmple ceva, probabil că s-ar fi întâmplat până acum. Singurul adevăr al acelui loc era absența, abandonul. Am continuat să merg, simțindu-mă mai ușor, mai în largul meu, pe lângă un cort, apoi pe lângă altul, în arena goală de pietriș dintre ele.

Începuse să sufle o adiere de vânt. Câteva fire de iarbă au tremurat. Cortul de lângă mine a scos un fel de suspin. Dar deja nu-mi mai era frică; toate acestea erau vibrațiile normale ale pădurii în noapte.

Și pe urmă ceva s-a mișcat. Chiar în fața mea, când am renunțat să mă mai uit atent. N-am văzut, ci am simțit: o mică izbucnire, o pâlpâire a întunericului. Care avea o viață și o voință proprii. În aceeași secundă, frica m-a cuprins iar. Toate spaimele și temerile mele, toate fantomele din mintea mea se strânseseră mănunchi – o prezență care se ivise din beznă.

Am căzut la pământ, dar am țâșnit în picioare și am luat-o la goană înainte să apuc să mă gândesc că trebuia să fug.

Oglinda mi-a arătat un chip cenușiu, îngrozit. Hainele îmi erau murdare, pline de ciulini și scaieți. Pielea îmi era mânjită de praf, iar pe frunte lucea o tăietură roșie.

Am stat mult timp sub duș. Apa fierbinte m-a calmat, și după ce m-am șters și m-am îmbrăcat în haine curate am avut impresia că puteam face față din nou lumii normale. Iar când mintea mi s-a liniștit, a început să analizeze ceea ce văzusem. Nimic, de fapt – doar o pâlpare în întuneric. Ar fi putut fi o capră sau un animal nocturn, speriat de apropierea mea neașteptată. Sau poate doar o pală de vânt.

Aceste posibilități raționale m-au destins și mai mult. Dar dincolo de ele, undeva în adânc, spaima irațională persista. Dacă revedeam amintirea, puteam retrăi acea frântură primitivă de clipă.

Am lăsat lumina aprinsă când m-am culcat. La trezire l-am văzut pe Laurence dormind, și pentru prima dată hainele lui, împrăștiat de-a valma pe podea, mi s-au părut o priveliște reconfortantă. Iar la lumina zilei, atât de netulburată și de caldă, expediția de cu o zi înainte mi-a părut smintită. Nimic din ea nu mai avea substanță, singura dovadă tangibilă fiind jultura de pe fruntea mea.

– Cum ai căpătat tăietura aia? m-a întrebat Laurence când s-a trezit și el, puțin mai târziu.

– M-am lovit de dulăpiorul cu medicamente.

– Neplăcut, a replicat el, și asta a fost tot.

Dacă era adevărat, tocmai modificasem adevărul. Câteva cuvinte, și totul se ștersese.

Dar toată ziua am fost tulburat. Eram de gardă, și coridoarele pustii păreau un ecran pe care mintea mea își reproiecta imaginile. Nici un pacient n-a venit toată ziua. Nici măcar unul. Și nici Tehogo n-a apărut în tura lui. Eram singur, înconjurat de ore și ore de timp pustiu. La venirea serii eram secătuit, obosit de plictiseală, și cel puțin am putut să adorm repede.

A doua zi, tăietura de pe frunte prinsese coajă. Începea să se vindece. Iar când mi-am luat tura în primire, am izbutit să-mi adun un dram de mânie fiindcă Tehogo tot nu venise. M-am dus să-l caut, însă camera lui era din nou încuiată, iar când am ciocănit, mi-a răspuns ecoul gol.

Nici în ziua următoare n-a apărut. Și nici în cea de după ea. În scurt timp, a devenit limpede pentru toată lumea: Tehogo plecase.

Am încercat să deschid subiectul la următoarea ședință de personal. Care era planul în privința lui Tehogo? am întrebat. Avea să fie înlocuit? Trebuia să ne descurcăm fără asistent?

Doctorița Ngema nu era prea interesată de chestiune.

– Păi, deocamdată, da, a spus. Poate că totuși se va întoarce.

– Să se întoarcă?

– A fost neserios în ultimul timp. Știm asta cu toții. Poate că a vrut doar să fie singur o vreme.

– Și l-ai primi înapoi după așa ceva?

– Păi, da. L-aș primi. Altfel... Ce? Vrei să-i scot postul la concurs? N-am primi niciodată un asistent calificat.

– Oricum, nici Tehogo nu era calificat.

– Da, dar știa ce are de făcut. Cineva nou va trebui să învețe totul de la zero. Și nici nu-i așa de multă treabă. Ne descurcăm.

Fusese o notă de iritare în tonul ei. Nu mai vorbiseram niciodată așa unul cu celălalt, în mod cert nu în public. M-am uitat în jur, la ceilalți medici, dar își plecaseră privirile. Era o dispută pentru care nici unul dintre ei nu se simțea suficient de puternic.

– Doar așa, ca o chestiune de principiu, am insistat, făcând o ultimă încercare. De ce l-ai primi înapoi, când s-a purtat așa? La urma urmei, ne-a lăsat baltă pe toți.

– Așa e. Uitându-se drept spre mine, a adăugat: Dar i-a fost greu în ultima vreme, Frank. Știi asta.

„Știi asta.“ Acuzația m-a amuțit și am lăsat baltă subiectul. Mi se părea că toată lumea știa de ce insist: fiindcă acum, în sfârșit și în cel mai neprevăzut mod, camera lui Tehogo devenise disponibilă.

Nimeni n-a mai pomenit apoi chestiunea. În realitate, nici nu mă mai gândeam prea mult la camera lui. Devenise ceva aproape irelevant, marginal. Mai erau doar câteva luni până ce se încheia anul de serviciu comunitar al lui Laurence, el avea să plece și eu aveam să fiu lăsat în pace. Singur.

*

Un alt jaf s-a înregistrat în oraș. De data aceasta, la benzinăria din capătul străzii principale. Același scenariu ca mai înainte: o bandă de mascați într-o mașină albă care a dispărut apoi în întuneric.

Povestea era pe buzele tuturor înainte de zorii zilei următoare. Acum însă, era însoțită de teorii și supoziții. Conform celei mai credibile ipoteze,

hoții erau de fapt soldați, dintre cei încartiruiți în oraș. Cineva vorbise cu altcineva care îl știa pe unul dintre ei, iar acela îi spusese... Până la amiază, această versiune căpătase soliditatea realității incontestabile.

În ultima vreme se schimbaseră ceva în atitudinea generală față de soldați. Când sosiseră, prezența lor păruse un semn al renașterii vieții în mica urbe. Dar odată cu trecerea timpului, semănau din ce în ce mai puțin cu niște salvatori și tot mai mult cu o ceată de tineri zgomotoși, aroganți și trândavi. Lumea începuse să-i deteste. Existaseră câteva altercații și alte incidente cu proprietarii locali de magazine, iar la localul Mamei, seara, atmosfera era de-a dreptul mârănească. Prin urmare, frica aceea se întorsese cu o sută optzeci de grade, proiectând vinovăția asupra lor.

Eu știam însă că nu soldații fuseseră. Iar acum propria-mi frică mă îndemna la acțiune. Într-o seară, după cel de-al doilea jaf, m-am dus la localul Mamei. Nu era nimic neobișnuit în asta, mergeam deseori acolo, dar mărturisesc că atunci aveam o intenție deja pe jumătate conturată.

Nu știu ce s-ar fi întâmplat dacă nu s-ar fi ivit o ocazie, un moment prielnic. Poate că îmi dorisem zarva și haosul obișnuite, ca să pot oscila mai departe între acțiune și pasivitate. Dar ocazia se ivise. Când am ajuns, colonelul Moller nu era acolo. Doar câțiva soldați. Și apoi, după câteva ore și câteva pahare, când localul se aglomerase, o mică spărtură în mulțime mi-a permis să-i văd silueta longilină.

Ședea pe un scaun lângă masa de biliard, urmărind o partidă. Cu spatele la mine. Îi vedeam ceafa și linia dreaptă a tunsorii. Nu era în uniformă în seara aceea. Purta blugi și un tricou albastru care avea pe spate o față zâmbitoare. I-am privit părul blond de pe braț schimbându-și culoarea în lumină când își ridică paharul și bea din el, așezându-l apoi la loc pe masă. Altfel, nu se mișca.

A trecut un timp până mi-am adunat curajul. Resimțeam un confort pervers în a sta atât de aproape de el, atât de aproape încât îi puteam studia urechile arse de soare, în timp ce el părea inconștient de prezența mea. Pe urmă, mulțimea a început să se rărească, și m-am gândit că ar putea pleca și Moller și astfel momentul ar fi ratat.

M-am dus lângă el și i-am spus la ureche:

– Eu știu ceva.

S-a întors imediat să se uite la mine.

– Dacă vrei să găsești ceea ce cauți, am continuat, du-te la vechea tabără militară din afara orașului.

Apoi am plecat cu pași grăbiți. Era ușor să dispari în mulțimea aceea. Și exact asta voisem: să-mi fac o ieșire rapidă, după o declarație misterioasă.

Mi-am zis că n-o să mă recunoască. Și cum ar fi putut, într-un bar plin de personaje pitorești și clienți întâmplători? Mă consideram invizibil, banal. Dar când am trecut de porțile spitalului, lumina unor faruri s-a ivit în spatele meu și jeepul lui a oprit alături.

Acum eram rușinat și speriat. Era o conversație pe care nu mi-o doream, în ultimul loc pe care l-aș fi ales pentru ea. Am coborât din mașină și m-am apropiat de Moller, străduindu-mă să-mi recapăt ceva din forța pierdută.

El însă părea doar amuzat. N-a coborât din jeep, ci m-a privit de sus, superior, cu un zâmbet vag.

– Ce mi-ai spus, domnule doctor? N-am înțeles prea bine.

– De unde știți cine sunt?

– Te-am mai văzut pe-aici. Nu-s prea mulți albi în locul ăsta. A fost de ajuns să întreb.

M-am uitat la el, în sus, dar nu i-am putut susține privirea și mi-am plecat ochii. Parcă aș fi fost transportat înapoi în timp, în micul avanpost de la graniță. Mi s-a făcut instantaneu frică de el, de parcă toți anii de atunci până acum nu existaseră. Era mai bătrân și mai puhav decât înainte; asprimea trăsăturilor se mai atenuase. Dar era altceva în el, ceva mai adânc decât fața, care mă speria. Era concentrat în jurul unui nucleu mic și dur al ființei lui, așa cum li se întâmplă celor care își dedică viața unei singure idei. La un călugăr poate era frumos, dar la el nu era.

– Îl căutați pe Brigadier, i-am spus.

– Pe Brigadier?

– Știți foarte bine la cine mă refer.

A clătinat din cap cu un aer nedumerit.

– Dacă e vorba de negroteiul care trăgea sforile aici...

– Exact.

– Dar el a dispărut de mult, doctore. Pentru ce l-aș mai căuta?

– Credeam că ați venit să asigurați granița. Credeam că vreți să împiedicați lumea să mai treacă dincolo.

– Poate că da.

– Ei bine, el e omul vostru. Pe Brigadier îl căutați. El conduce operațiunile. Trafic ilegal de fildes, droguri, oameni. Toată lumea știe asta. Și o să vă mai spun ceva. Acoliiții lui sunt cei care au dat cele două spargerii în oraș. La supermarket și la benzinărie. Iar eu știu unde se ascund.

Băusem destul înainte și cuvintele, odată pornite, curgeau din mine fără opreliști. Expresia lui nu s-a schimbat însă. Mă privea cu aceeași atenție precaută, iar ochii lui albaștri nu clipeau.

– Cine ți-a zis toate astea, doctore?

– Toată lumea știe.

A zâmbit subțire.

– Și crezi că-l vom găsi în vechea tabără militară.

– Da.

– Dumneata l-ai văzut acolo?

– Nu, nu l-am văzut. Dar știu că e acolo.

– De unde știi?

– Nu pot explica, domnule comandant. Dar știu.

M-a corectat cu un glas catifelat:

– Colonel.

Gafa mi-a ridicat roșeața în obraji. Dar mi-am dat seama că asta nu-l interesa. Mă urmăse până aici din curiozitate și decisese că sunt un ȋicnit, unul pe care-l poate ignora cu un oftat și o ridicare din umeri.

– Vă duceți să verificați? am zis.

– Poate că da.

– Și mai e ceva.

– *Ja?*

– S-ar putea să fie și o femeie acolo. Cu ei. Ea nu trebuie rănită, domnule colonel. Nu are nici un amestec.

– O femeie?

– Cu bărbatul din mașina albă.

S-a uitat la mine și a încuviințat, însă i-am simțit disprețul chiar și prin nuanța de gheață a ochilor. Renunțase la atmosfera caldă a barului pentru o conversație smintită într-o parcare. A răsucit cheia în contact.

– E adevărat! am stăruit, prinzându-l de braț. Duceți-vă și vedeți!

– Brigadierul e mort. Nu mai există nici un brigadier. Cu excepția mea: peste câțiva ani, doctore, eu voi fi general de brigadă.

– Nu e mort!

M-am aplecat spre el, împins de forța informațiilor care amenințau să se reverse din mine, dar și-a smuls brațul de sub degetele mele, a băgat mașina în viteză și a demarat. I-am văzut luminile plutind și dispărând în noapte, cu praful stârnit scrâșnindu-mi în dinți.

Și poate că avea dreptate. În acel moment de rătăcire nu mai eram sigur de nimic, nici măcar dacă fusesem cu adevărat la tabără seara trecută.

Poate că o voiam plină de fantome. Poate că aveam nevoie să cred în Brigadier, cu trecutul prins în piept, zăngănind ușor când se mișca. Îngrijindu-și florile în miez de noapte. Folosindu-mi oasele ca îngrășământ.

Tehogo s-a întors a doua zi. Eu nu eram acolo: spre sfârșitul după-amiezii mă dusesem din nou în satul din spatele șandramalei, ca să văd dacă primiseră vești despre Maria. Întristat de răspunsul negativ, am făcut un ocol până la culme. M-am întors la spital seara, când se întunecase deja. Toate luminile erau aprinse în corpul principal, iar prin ferestre vedeam siluete mișcându-se.

M-am grăbit înăuntru. Cabinetul era gol. Auzeam zgomot alături, în sala de operații, dar când am pășit pe culoar, i-am văzut ieșind deja: doctorița Ngema, soții Santander și Laurence.

Nimeni n-a vorbit cu mine. Era o atmosferă de frenezie, de lucruri scăpate de sub control. Dar după o vreme agitația a părut să se potolească. Cei doi Santander pălăvrăgeau în spaniolă, doctorița Ngema completa fișe în cabinet. Vreme de câteva minute, Laurence a zăbovit, la fel ca mine, în hăul lugubru al coridorului.

– Ce se întâmplă? m-a întrebat.

– Speram să-mi spui tu.

– Nu știu. Nu înțeleg.

– Dar care e problema?

– Zace acolo. A fost împușcat în piept. Nu cred că o să reziste. Doctorița Ngema a încercat să-l opereze, dar e prea aproape de plămâni. Cred...

– Cine? Despre cine vorbești?

El s-a holbat la mine incredul, de parcă aș fi fost un element inexplicabil apărut în scenă.

– Tehogo, a răspuns într-un târziu. Dar tu unde ai fost?

Nici măcar atunci n-am înțeles. Și apoi am înțeles.

Am străbătut coridorul. În mijlocul sălii de operații, în strălucirea albăstruie a luminilor de noapte, Tehogo era întins cu fața în sus, acoperit până la mijloc cu un cearșaf. Era conectat la oxigen și în braț avea o perfuzie. Pieptul îi era gol, cu excepția bandajelor și a pansamentelor. Iar fața, când m-am aplecat asupra lui, i se lipise de oase, de parcă ar fi fost deja mort.

M-am întors pe coridor.

– Cine l-a adus? l-am întrebat pe Laurence.

– Celălalt tip. Prietenul ăla al lui. Așa cred.

– Așa crezi?

– Nu m-am uitat. Totul s-a întâmplat foarte repede.

Și-a dus o mână la frunte și am observat că era în pragul lacrimilor. Niciodată nu-l mai văzusem plângând.

– Eram de gardă în cabinet, a continuat să-mi explice, când am auzit o mașină apropiindu-se. În viteză mare. Și a început să claxoneze, iar și iar. Am dat fuga afară. Și tipul, cine-o fi fost el, șoferul, îl scotea pe Tehogo de pe bancheta din spate.

– Ce fel de mașină era?

– Poftim?

– Ce fel de mașină era?

– Habar n-am, Frank, nu m-am uitat, îmi pare rău. Pe obraz i s-a scurs o lacrimă, dar glasul i-a rămas ferm: L-am apucat și eu pe Tehogo și am început să-l trag, ca să dau o mână de ajutor, știi. Dar în clipa următoare, tipul a urcat la loc în mașină și a șters-o ca din pușcă. Cred că era prietenul lui, dar nu sunt sigur. De ce s-a întâmplat una ca asta? Ce se petrece?

– Nu știu, am răspuns.

Dar știam, la fel de sigur ca și când aș fi văzut totul.

M-am urcat la volan și am pornit spre Mama. Era încă devreme și localul era aproape pustiu. Mama era la bar, numărând fișicuri de monede pe care le punea în pungi de plastic. A zâmbit când m-a văzut.

– Îl caut pe colonelul Moller.

Zâmbetul i s-a șters; văzuse ceva pe fața mea.

– E sus. În camera lui.

– Ce număr?

Mi-a spus și am urcat scara. Era ultima ușă pe culoar, în colțul clădirii. A deschis imediat când am ciocănit, aproape ca și când ar fi așteptat. Dar când m-a văzut, fața lui din piatră a trădat un mic tremur; doar o secundă înainte să dispară.

Era în uniformă. Pantaloni de camuflaj, bocanci maro. Dar își scosese cămașa, și partea de sus a corpului, netedă și aproape lipsită de păr, părea să nu aibă nici o legătură cu uniforma de mai jos. În spatele lui am zărit o frântură de cameră, ca aceea în care stătuse Zanele, pe același culoar. Dar austeritatea ei era înăsprită, dacă e posibil așa ceva, de prezența lui. În dulap i-am văzut hainele împăturite riguros în teancuri verticale. Pe masă era o carabină dezasamblată, cu toate componentele așezate în șiruri ordonate, lucitoare.

– Pot să intru o clipă, domnule colonel?

A clătinat din cap.

– Dacă nu te superi, doctore, sunt ocupat. Va trebui să-mi vorbești din ușă.

Foarte politicos, foarte distant. Nu mă îndoiam că folosea același ton egal și cu cei pe care-i tortura și ucidea. În el nu exista nimic personal.

– Domnule colonel, avem un rănit la spital. Cred că știți cine e.

M-a privit calm, așteptând.

– Vreau să aflu ce i s-a întâmplat, am zis.

A clătinat din nou din cap.

– Îmi pare rău. Aș vrea să te pot ajuta, doctore.

Era politicos și opac. Dacă seara trecută fusesem doar un bezmetic oarecare, un ins pe care-l putea desconsidera, acum era precaut. Atitudinea lui detașată avea un element de forță, o vigilență reținută care era parte din joc. Acum mă lua în serios, deși chipul îi rămânea impenetrabil.

– Permiteți-mi să vorbesc deschis, am reluat. Nu trebuie să-mi spuneți nimic. Dar știu. Știu că l-ați împușcat pe omul acela – dumneavoastră sau oamenii dumneavoastră. V-ați dus la tabăra militară, fiindcă așa am spus eu. Ați crezut că n-o să găsiți nimic, dar ați găsit. Și ceva s-a întâmplat, cineva a fugit sau a tras un foc... s-a ajuns aici.

A continuat să mă privească fix, afișând un interes politicos.

– Domnule colonel, am continuat, durerea din glasul meu fiind audibilă pentru amândoi, nu înțelegeți că mă simt responsabil? N-am venit să vă învinovățesc sau să vă fac probleme. Vreau doar să înțeleg. Eu v-am spus unde să vă duceți. Nu credeam că se va întâmpla ceva, dar uite că s-a întâmplat. Și eu sunt cauza. Știu asta. Nu dumneavoastră, ci eu. Mi-ar fi de folos să știu ce s-a întâmplat. Asta-i tot ce vreau. Vă rog să mă ajutați, domnule colonel! Vă rog!

– Îmi pare rău, doctore.

– Bine. Atunci, spuneți-mi doar atât, doar un singur lucru. A mai fost cineva rănit? Ce s-a ales de ceilalți? Au fugit? I-ați arestat?

– Nu pot să răspund la aceste întrebări.

– Bine, atunci. Să lăsăm întrebările – pe toate. O singură persoană: femeia. Cea despre care v-am spus seara trecută. Era și ea acolo? E în siguranță?

– Nu știu.

– Un singur cuvânt, domnule colonel. Da sau nu. Nici măcar un cuvânt... doar o mișcare din cap. Trăiește sau a murit? Asta-i tot ce vă cer.

A făcut un pas în spate și a închis ușa. Întregul dialog se redusese la caracterul final al acestui unic gest. Am stat o vreme cu fruntea lipită de perete, după care am luat-o înapoi pe culoar.

Spitalul era din nou liniștit și tăcut, dar atmosfera agitată plutea încă asupra lui ca o ceață. Laurence și Santanderii ședeau în cabinet. Discutau despre Tehogo. Părerea generală era că va muri.

M-am dus iarăși să-l văd. Era încă în sala de operații, conectat la aparatura care-l ținea în viață. Părea construit pe jumătate din materiale sintetice, iar jumătatea omenească era inertă.

I-am rostit numele. N-am primit nici un răspuns. Așa că am stat și m-am uitat la el, la fața lui. Am observat un semn din naștere, o pată ușor mai întunecată pe un obraz. O cicatrice micuță, ca o semilună, pe frunte. Erau detalii pe care nu le remarcasem niciodată. Și cu toate că trăisem ani întregi în apropierea lui, pot spune că era prima oară când simțeam că viața mea era legată de a lui Tehogo.

A doua zi, cu toate că nu eram de gardă, m-am dus de mai multe ori în clădirea principală, ca să văd cum mai e. N-o făceam ca medic, ci dintr-o nevoie personală pe care n-o puteam exprima în cuvinte. Și de fiecare dată procedam la fel: stăteam la capătul patului, uitându-mă la el. Nici acum nu știu ce așteptam să văd.

De vreo două ori am găsit-o și pe doctorița Ngema acolo. La fel de tulburată și de agitată ca mine, își făcea de lucru în jurul patului, verificându-i pulsul, pupilele, tensiunea. Nici un alt pacient nu mai primise atâta atenție din partea ei.

– N-ar trebui să-l mutăm? am întrebat-o. I-ar fi mai bine la celălalt spital.

– Poate că da. Poate că da. Însă nu-l putem muta acum. E într-o stare prea gravă.

– Îți dai seama că s-ar putea întoarce după el.

Era prima dată când îmi trecea asta prin minte.

– Cine? m-a întrebat.

– Ai... lui. Cei care erau cu el.

S-a uitat la mine stupefiată. Nu știa la cine mă refeream și nici de ce ar fi vrut să-l ia cu ei. Dar nu mi-a mai pus alte întrebări; o clipă mai târziu a reînceput să se agite în jurul lui. Pe mine însă gândul nu m-a părăsit toată ziua. De ce să-l lase acolo, dacă el le știa toate secretele?

Ideea îi venise, evident, și colonelului Moller, fiindcă în dimineața următoare Tehogo era încătușat de cadrul patului și un soldat făcea de pază într-un colț.

Eram de gardă în ziua aceea. Când a venit să-și facă vizita în saloane, doctorița Ngema a rămas uluită de noile măsuri de securitate instituite fără știrea ei.

A scuturat cătușele de la încheietura lui Tehogo și s-a încruntat la soldat.

– Tu cine ești? Și ce cauți aici?

Era un tânăr alb, abia ieșit din adolescență, cu o mustață rară și un zâmbet sardonice. Amuzat de stupefacția ei.

– Stau de pază, i-a răspuns.

– De pază? Pe cine păzești?

Poate că tânărului răspunsul i s-a părut prea limpede ca să-l mai rostească.

– Pacientul e la terapie intensivă, a declarat cu severitate doctorița Ngema. Doar personalul medical are voie să intre aici.

– Pentru asta trebuie să vorbești cu domnul colonel.

– Nu-l puteți lega așa! Nu mai trăim într-un stat polițienesc! De ce faceți una ca asta?

– Pericol.

– Pericol? a exclamat ea și s-a uitat în jur, de parcă pericolul ar fi căpătat formă fizică: o cantitate măsurabilă, ascunzându-se sub pat. Voi depune plângere! Nu puteți proceda așa. Voi protesta.

Dar dacă s-a plâns sau a protestat, n-a avut nici un efect: cătușele și soldatul au rămas pe loc. Deși el, soldatul, s-a mutat la un moment dat în cabinet, cu mine. Poate că i se părea mai plăcut acolo și, în plus, avea cafeaua și jocul de darts cu care să-și ocupe timpul. Adevărul e că și eu mă bucuram să-l am în preajmă. Nu pentru companie; arma era cea care mă liniștea. După discuția cu doctorița Ngema din ajun, mi-era teamă.

Soldatul însă părea plictisit. Nu dădea semne că ar crede în pericolul despre care vorbise. Poate se gândea că anxietatea și vigilența extremă erau firești; în realitate însă, nici o chestiune medicală nu mă preocupase vreodată atât de intens.

Tehogo zăcea complet nemișcat, ca un cadavru în așteptarea identificării. Poziția i se schimba doar când era mutat. Trebuia să-l întorc la fiecare câteva ore, ca să nu facă escare. Când îmi strecuram palmele pe sub el, îmi apropiam fața de a lui și îi simțeam răsuflarea cu damf acru care se ridica din adâncimile stomacului gol. Era fierbinte, moale și transpirat în mâinile mele.

Trebuia să fac totul în locul lui. Hrana și aerul intrau în el prin tuburi din plastic. Trebuia să monitorizez ventilatorul și să țin sub observație perfuzia. Îi fusese introdus un cateter urinar a cărui pungă trebuia golită. Mai târziu în cursul zilei s-a scăpat pe el și am fost nevoit să-l spăl și să-i schimb așternuturile. Toate aceste activități necesare cădeau în mod obișnuit în sarcina lui. Pentru mine erau ceva nou. Niciodată până atunci nu-l atinsesem, iar acum mă vedeam prins în această intimitate fundamentală. Dacă totul ar fi fost o alegorie, lecția pentru mine ar fi fost umilința; era însă

doar viața reală, deconcertantă și bizară și mizerabilă, iar emoțiile pe care le stârnea în mine nu erau chiar umile.

După câteva ore, situația s-a mai îmbunătățit. Pe la prânz, pulsul și tensiunea arterială îi deveniseră aproape normale. Mai târziu, când am venit să-l întorc iar, am constatat că se mișcase singur. O schimbare mică, o modificare a poziției mâinilor și picioarelor, dar un semn indubitabil al vieții revenind spre suprafață.

Și mișcarea a continuat. O tresărire aici, un spasm dincolo, până când, spre seară, a început să se întoarcă și să gesticuleze în somn.

Ca să nu risc să-și smulgă tuburile, l-am legat de pat cu fâșii de tifon. Dar aceste legături la picioare și la brațul liber mimau și batjocureau cătușele adevărate de la încheietură. Era pacient și prizonier în același timp, așa cum și eu eram medic și totodată cauza stării lui.

Vinovăție, vinovăție; păseam încolo și-ncoace pe culoar, fără să pot sta prea mult liniștit. Și ceilalți doctori veneau din când în când să-l vadă. Santanderii și doctorița Ngema, și ei îngrijorați și speriați. Dar anxietatea lor provenea din neștiință, în timp ce eu știam foarte bine.

Singurul care nu trecuse fusesse Laurence. Îl așteptasem toată ziua, fie și numai pentru că la el datoria era un reflex virtuos. Dar a venit abia seara, când îi începea tura. Mi-a spus că stătuse în cameră, făcând planuri pentru clinică.

Uitasem de clinică până în momentul acela. Dar ținând seama de împrejurări, firește că planurile aveau să fie anulate.

– Nu, nu! a replicat Laurence cu patimă. Am vorbit azi cu doctorița Ngema și a zis că trebuie să continuăm.

– Dar cum rămâne cu Tehogo?

– Păi, e grav, desigur... dar viața merge mai departe, Frank. Nu trebuie să-ți spun eu asta.

Și atunci am înțeles, pentru prima dată, că în spital exista un pacient de care lui Laurence nu-i păsa. Era tulburat și necăjit, dar își dorea ca Tehogo să plece, fiindcă era o barieră în calea mult mai glorioșului său proiect.

Unde ajunseserăm? Lumea așa cum o știam se întorsese cu susul în jos. Infirmerul devenise pacient. Tânărul medic devotat și sufletist avea ochi doar pentru sine însuși, în vreme ce eu, necredinciosul cinic și blazat, m-aș fi rugat dacă aș fi crezut că ajută.

Poate că e o lecție undeva, în toate astea... dacă aș găsi-o!

Între timp, zăboveam agitat în cabinet, deși tura mea se sfârșise și oboseala se instalase deja.

– De ce nu te duci să dormi puțin? m-a întrebat Laurence într-un târziu. Pari extenuat.

– Mă duc imediat. Mai aștept puțin.

– Ce aștepti?

– Nu știu.

M-a studiat, evaluându-mă. Apoi a spus:

– Credeam că nu-ți place Tehogo.

– Nu-mi place. Dar nu vreau să moară.

– Amintește-ți ce mi-ai spus odată. Simbolurile nu au nimic de-a face cu medicina.

– Cum adică? Tehogo nu e un simbol pentru mine.

– Ești sigur că nu?

Dimineată, Tehogo se trezise. Ochii i s-au oprit asupra mea, reci și lichizi, fără să clipească. M-am văzut reflectat în ei, o imagine dublă, înainte ca privirea să-i alunece spre podea.

Claudia Santander era de gardă, dar m-am oferit s-o înlocuiesc. S-a arătat derutată.

– Nu, nu, continua să repete. Clinica e mâine. Nu vreau să lucrez mâine.

– Nici nu trebuie. Nu vreau să fac schimb cu tine. Vreau doar să lucrez azi, fără reciprocitate, fără nici o condiție.

Tot n-a înțeles, dar până la urmă a acceptat. Așa că și a doua zi am avut grijă de Tehogo. Doctorița Ngema a venit, i-a scos perfuzia și l-a deconectat de la oxigen. Erau semne de recuperare rapidă. Dar glonțul era încă în corpul lui și trebuia scos.

– Mai așteptăm o zi sau două înainte să-l operăm. Mai întâi trebuie stabilizat. Tu ce părere ai, Frank?

– Cred că ar trebui să-l mutăm la celălalt spital.

– Dar sunt sigură că ne putem ocupa noi, aici... E într-o stare mult mai bună acum.

Voia acordul meu, însă eu voiam ca el să plece. Voiam să fie dus departe, undeva unde ei să nu-l poată atinge.

– Sunt foarte sigur în privința asta, am răspuns. Dă-mi voie să-l mut.

– Păi... bine, a spus ea, nesigură. Dar deocamdată e prea slăbit.

– Atunci, mâine. Îl duc eu, la prima oră.

– Dar mâine deschidem clinica.

Am privit-o fix.

- Doar nu mergi mai departe cu chestia aia. Fără îndoială, trebuie anulată, nu? Ținând cont de împreriurări.

- Oh, nu. E imposibil, Frank, a zis ea părând tulburată. E prea importantă pentru noi, ministrul o așteaptă... E prea târziu.

- Ei bine, eu o să lipsesc, am ripostat nervos. Îl duc pe el.

Deja n-o mai întrebam. Îmi auzise vehemența din glas și era prea uluită pentru a se mai opune.

Tehogo ne ascultase dialogul fără să rostească un cuvânt. Avea dureri și era încă prea slăbit ca să poată vorbi, dar când doctorița Ngema i se adresa, înclina sau clătina din cap. Da, stătea bine. Da, îl dorea capul. Nu, nu avea nevoie de ploscă.

- Când va mai prinde puteri, mai târziu, încearcă să-l faci să vorbească, m-a sfătuit ea în șoaptă, când eram amândoi în cabinet. Încearcă să afli ce i s-a întâmplat.

Mi-am dat seama că nu voia să-l ia la întrebări ea însăși. Se mulțumea să-mi paseze mie această misiune delicată. Dar Tehogo nu voia să discute cu mine. Chiar și prin ceața morfinei și a slăbiciunii fizice, amintirea ranchiunei persista: când i-am vorbit, privirea lui s-a îndreptat iar spre mine, după care s-a îndepărtat.

Asta nu m-a oprit. Încă era pacientul meu captiv, legat de pat. Fâșiile de tifon îi fuseseră îndepărtate de la mână și de la picioare, dar cătușele rămăseseră, zornăind ori de câte ori se mișca. Le-a văzut, așa cum l-a văzut și pe soldatul din colț.

Azi era un tip nou, cu aer agitat, care stătea cu arma între genunchi, atent în jur. Țsta își lua treaba în serios; nu era tentat de cabinet, cu cafeaua și jocul lui de darts. Mă urmărea intrând și ieșind, intrând și ieșind, cu diversele mele trebușoare.

Tehogo putea să mănânce acum, dar numai hrană lichidă, fiindcă tuburile îi răniseră gâtul. Așa că de două ori pe zi îi duceam supă pe o tavă și i-o dădeam cu grijă, lingură după lingură. Deschidea gura și primea mâncarea, însă ochii lui mă evitau. Îmi suporta toate atențiile cu aceeași pasivitate intensă. Deși părea umil, îi simțeam adevăratele sentimente, secrete și adânc îngropate, radiind din el asemenea căldurii.

Trebuia să-l ajut și să urineze. Ședeam unul lângă altul ca doi vechi prieteni, eu cu un braț petrecut pe după umerii lui, ca să-l susțin. Închidea ochii ca să-și ascundă senzația de umilire, și la fel făcea când îl spălam. Îi curățam corpul bucată cu bucată, de parcă eram amândoi niște mașinării - deși niciodată nu fuseserăm mai umani.

Nu-i vorbeam. Nu i-am pus nici măcar întrebările pe care mi le sugerase doctorița Ngema, deși voiam și eu să aflu răspunsurile. O singură dată mi-au scăpat câteva cuvinte; m-am aplecat aproape de el și i-am șoptit la ureche:

– Ți-am spus că nu ești dușmanul meu, Tehogo. Mi-aș trata eu dușmanul în felul ăsta?

Soldatul s-a uitat brusc la noi: ce informații subversive schimbam pe un ton atât de scăzut? Dar fața lui Tehogo a rămas imobilă. N-avea de gând să-mi dea nimic.

Mă gândesc la seara aceea ca fiind ultima, seara finală, deși la momentul respectiv a părut banală. Nu se simțea povara destinului sau ceva asemănător, așa că mi-e greu acum să-mi amintesc detalii concrete. Era la fel ca atâtea alte seri – la fel ca toate celelalte seri pe care le petrecusem la spital, așteptând să-mi treacă viața. Eram foarte obosit, asta îmi amintesc, de parcă îmi consumasem energia în mod disproporționat față de munca făcută. Și când a venit Laurence să-și ia tura în primire, n-am avut stare să mai rămân acolo. La urma urmei, nu aveam motive să-mi fac griji. A doua zi dimineață urma să-l duc pe Tehogo de-acolo.

– Ești pregătit pentru mâine, Frank? m-a întrebat Laurence binedispus.

– Pentru ce? Oh, Laurence, nu pot să vin la clinică. Trebuie să-l mut pe Tehogo.

– Dar de ce mâine? Nu mai poate aștepta încă o zi?

– Nu. Îmi pare rău. Nu se poate.

– Da, firește. Firește. Nici o problemă. Oricum, nici nu credeam c-o să vii.

Replicile astea au fost cu adevărat spuse? Chiar am purtat acest dialog? Nu știu; poate că mi l-am inserat în memorie mai târziu. Pare nepotrivit ca, după atâtea cuvinte importante, aceste ultime vorbe să se piardă în banalitate.

Așa că îmi amintesc, sau îmi imaginez, că ultima dată când l-am văzut, chipul lui Laurence avea o urmă de iritare. Se prefăcea că nu-i pasă, dar se simțea din nou rănit. Încă o dată îl dezamăgeam, așa cum se și așteptase, într-un fel. L-am strigat să-mi iau la revedere, dar și-a văzut de treabă scotocind în dulapul cu medicamente. Glasul meu rostindu-i numele a stârnit mici ecouri tremurătoare pe coridorul pustiu.

Iar dimineață, dispăruse deja. La fel și soldatul, la fel și Tehogo. Și, ca să rezolve mica problemă a cătușelor, luaseră și patul.

Pusesem alarma să sune ca să mă trezesc devreme. Când am traversat terenul dintre clădiri, abia se iviseră zorii. În lumina palidă am văzut oameni intrând și ieșind din corpul principal.

Doctorița Ngema m-a întâmpinat la ușă. Avea fața împietrită; i-a luat ceva timp ca să poată formula cuvintele:

– Au dispărut. Dispărut.

– Cine? Ce vrei să spui?

Știam deja, deși a trebuit să străbat coridorul până în salonul pustiu ca să înțeleg. Și chiar și atunci am rămas cu ochii ținți la urma de pe podea puțin mai curată decât zona din jurul ei, de parcă ar fi conținut un mesaj pe care aveam șanse să-l descifrez cu timpul.

În numai câteva minute am devenit și eu unul dintre oamenii aceia fără țel care veneau și plecau, veneau și plecau. Mișcările erau lipsite de agitație și de direcție. Toată lumea era șocată. Părea de necrezut că trei oameni și un pat de spital se evaporaseră în noapte. În liniște perfectă, fără nici o urmă. Ca și cum o mână uriașă coborâse de undeva și-i culesese.

Cum se întâmplase? Câți fuseseră, ce arme avuseseră? Intraseră pe poarta principală, ca niște vizitatori, sau se cățăraseră peste gard, ca asasinii? Nu știam; și n-aveam să aflu niciodată răspunsul la aceste întrebări, fiindcă totul se petrecuse într-o altă țară, în timp ce eu dormeam.

Iar Laurence... de ce-l luaseră cu ei, ce făcuse el pentru ca dispariția lui să fie necesară? Puteam bănuî ceva în sensul ăsta, deși de văzut nu văzusem: încercase să-i împiedice, se interpusese între Tehogo și dușman. „Îmi pare rău, nu-l puteți lua, este pacientul meu. Am datoria de a-l proteja.“ Datorie, onoare, obligație – Laurence trăise pentru asemenea cuvinte, și în cele din urmă murise pentru ele.

La fel de bine s-ar fi putut ca un alt medic să fi fost de gardă în noaptea aceea; aș fi putut fi eu. Și atunci lucrurile ar fi putut decurge altfel. Eu nu trăiam pentru cuvinte ca „datorie“. Nu mulți oameni trăiesc pentru ele. După cum s-a dovedit, soldatul nu fusese și el luat. Fugise să-și salveze viața când îi văzuse venind. Peste câteva ore avea să se întoarcă din veld, târându-și după el rușinea și pușca. Și patul avea să fie recuperat din iarbă, făcut bucăți;

doar un capăt al lui, cel de care fusese încătușat Tehogo, nu a mai apărut niciodată.

Toate astea s-au petrecut însă mai târziu, în etapa logică a explicațiilor și a rațiunii. În dimineața aceea nu existase nici logică și nici rațiune. Existase doar un coridor lung și pustiu, și locul acela gol din salon, ca o gingie cu un dinte scos.

Doctorița Ngema era și ea unul dintre trupurile care se mișcau fără țință. Puțin mai târziu s-a întors spre mine cu disperare vădită.

– E incredibil! Nu pot să cred! Frank, ce să facem?

– Nu știu, am răspuns apatic. Să raportăm.

– Am raportat. Am vorbit cu omul acela de la armată. A zis că o să facă tot ce-i stă în puteri...

– Atunci, altceva nu mai poți face.

– A zis că ar trebui să scriu totul într-un raport. Toate datele. Va trebui să fac asta mai târziu. După clinică.

– Încă mai continui cu clinica?

– Dar ce putem face? Totul e aranjat!

La scurt timp după aceea au dispărut cei trei care mai rămăseseră, Santanderii și doctorița Ngema. Plecaseră să-și facă datoria la evenimentul în care se dădea curent electric pentru prima dată. Am spus, cred, că mă voi duce și eu după ei cu mașina mea, dar nu m-am dus. Am rătăcit în sus și-n jos pe coridor, apoi în sus și-n jos pe coridorul de la etaj și pe urmă afară, pe iarbă.

Mi se părea că el e încă undeva pe acolo, în apropiere, în viață. Laurence... cu idealurile lui și cu simțul datoriei. Dar poate că nu era; poate că zăcea deja într-un șanț ori într-un mormânt săpat în grabă, cu gâtul tăiat sau cu un glonț în cap... Am încercat de atunci să-mi închipui ultimele lui clipe, punctul culminant al poveștii lui, dar în ziua aceea imaginile nu voiau să prindă formă. Să fii ucis și azvârlit undeva ca un gunoi: așa ceva li se întâmplă altora, unor oameni pe care nu-i cunoști, nu lui Laurence. Nu, el era undeva pe-acolo, nu prea departe, cu speranța și înverșunarea încă vii. Așteptând pe cineva care să-l ajute, fiindcă asta făceau oamenii: se ajutau unii pe alții.

Și așa se face că, în sfârșit, s-a întâmplat: momentul meu, dacă nu de adevăr, măcar de acțiune. Prea târziu, toate legăturile fuseseră ratate. Dar viața mea conjura în sfârșit un moment de curaj real. Eu nu știam încă; aveam doar senzația unei forțe crescânde, pe care o simțeam totuși undeva

în afara mea, și nici chiar atunci când am urcat în mașină și am ieșit pe poartă, nici atunci nu aveam idee încotro mă duc.

De data asta am ieșit de pe șosea și am luat-o, săltând și hurducăind, pe drumul de pământ. În acel moment știam deja, firește, așa cum poți deduce intențiile cuiva privindu-i acțiunile. Prilejul creștea în mine și vedeam deja punctul de sosire: intrând în trombă pe poarta principală, cu roțile stârnind în jur un nor de praf, bravură și dramatism. Dar jos, la baza micului povârniș, mașina a lovit o piatră, motorul s-a înecat și n-a mai vrut să pornească. Elanul mi se disipa și, înainte să se spulbere complet, am coborât și am pornit pe pantă în sus, aproape alergând. Mă și vedeam trecând printre toate chipurile uluite și oprindu-mă în fața celui care conta, căzând în genunchi înaintea lui.

„Am venit“, aveam să-i spun, „să mă ofer pe mine în locul lui. Nu în locul lui Tehogo – el e unul de-al vostru, luați-l. În locul celuiilalt. El nu înseamnă nimic pentru voi, știu asta, dar pentru mine a devenit totul. Sau, cel puțin, tot ce nu sunt eu. Caracterul e una cu soarta, și soarta mea e să nu fi făcut nimic cu viața care mi-a fost dată, doar să mă uit, să judec și să găsesc totul insuficient, așa că permiteți-mi, în clipa mea de pe urmă, să mă transform. Vă implor, luați-mă pe mine în locul lui, dăruți-mi o moarte care să dea sens vieții mele, faceți cu mine ce vreți, dar lăsați-l pe el să plece.“

Și aș fi făcut-o. Aș fi spus toate astea. În momentul acela nu mi-era frică să mor.

Dar sigur că ei nu erau acolo; nu știu de ce am crezut că vor fi. Probabil că părăsiseră tabăra definitiv când a fost împușcat Tehogo și nu aveau motive să se mai întoarcă. Numai în mintea mea erau imobili, ca o țintă către care îmi îndreptasem viața ca pe o săgeată. Însă dădusem greș iar. Din toată materia brută promițătoare a vieții mele, nu reușisem nici măcar să încropesc o tragedie cum se cuvine.

Până la urmă, nu aveam cu cine să mă confrunt – doar cu personajul ridicol care eram eu însumi. Greoi, trecut bine de tinerețe, gâfâind cu răsuflarea tăiată. Stând adus de spate în centrul acestei arene părăsite, privit doar de pânza de cort putredă și de sârma ghimpată ruginită.

Și de el. Peste câteva minute a apărut, cu un aer calm și vag plictisit, dinspre latura îndepărtată a taberei, unde abia acum i-am zărit partea de sus a jeepului.

Purta din nou uniforma. Dar azi avea o atitudine neprotocolară, mai mult civilă decât militară. Ținea mâinile în buzunare și fluiera printre dinți.

– Bună dimineața, doctore! m-a salutat.

Nu părea surprins să mă vadă acolo. Doar puțin amuzat de transpirația mea.

- Ai nevoie de puțin antrenament, mi-a spus. Ca să te readucă în formă.
- Am venit..., am îngăimat. Am venit... să caut...
- Și eu. Șefa dumitale, doctorița aceea, mi-a spus ce s-a întâmplat. Și mi-am zis că e timpul să vin să-ți verific povestea. Să văd dacă e ceva aici. Dar...

A schițat un gest spre resturile din jur, spre bălăriile ofilite care acopereau pământul.

- Nu-i adevărat, am zis. Ați mai fost aici și înainte. De ce negați?

A zâmbit subțire; azi era în toane bune.

- Dar nu e nimeni aici. Doar noi. Și locul ăsta e de *kak*.

- Și acum ce-o să se întâmple?

- Nimic. Au plecat de aici. Nu cred c-o să-i mai revedem.

- Vreau să spun... ce-o să se întâmple cu el? Cu prietenul meu.

- La prietenul dumitale mă refeream.

Și apoi n-a mai fost nimic de zis. Totul se sfârșise acolo, în cel mai improbabil loc dintre toate, într-o zi oarecare.

- Cum ai ajuns aici? m-a întrebat. Pot să te duc undeva?

- Mașina mea e acolo, jos. S-a împotmolit.

- Vin și-ți dau o mână de ajutor. Stai să-mi aduc jeepul.

S-a întors să plece, fluierând din nou, dar l-am strigat:

- Domnule comandant!

Nu știu de unde mi-a venit nevoia asta inutilă de a spune adevărul.

- Colonel, vrei să zici.

- Vă cunosc de mai înainte. Nu vă amintiți?

A fost extraordinar modul în care i s-a schimbat expresia. A devenit dintr-odată alert. Ceva se contractase în nucleul acela dur, mic, închis și impenetrabil. S-a uitat la mine ca de undeva de foarte departe.

- Unde a fost asta?

- La graniță.

I-am spus numele avanpostului și anul. I-am văzut parcă mintea oprindu-i-se asupra aceluia moment și apoi asupra figurii mele, încercând să le potrivească împreună.

- Lucram ca medic militar. Uneori apelați la căpitan ca să vă ajute. Dar într-o noapte căpitanul nu era acolo și m-ați chemat pe mine în locul lui.

- Și m-ai ajutat?

- Da.

S-a uitat la mine încă puțin și pe urmă și-a pierdut interesul. Era de așteptat. Nu exista nici un pericol pentru el; la urma urmei, eu eram doar un fir de praf.

– Scuze, a spus. Nu-mi amintesc.

– Dar am vorbit!

– Poate că da. Vorbeam cu multă lume acolo. Îmi pare rău.

Îmi răspunsese pe un ton repezit și detașat. Chestiunea nu-l mai interesa. Eu îmi făcusem mica spovedanie, însă el nu-mi putea da iertarea. Dintr-un impuls pe care nu mi l-am înțeles, am făcut doi pași spre el și i-am întins mâna. El mi-a strâns-o. Gestul era un nimic, o formalitate seacă; tranzacția reală se petrecuse cu mult timp înainte.

Laurence nu se va mai întoarce niciodată. Știu asta acum. Dar în primele zile, cu toate că eram din nou singur în camera mea, nu așa mă simțeam. Hainele lui erau încă împrăștiate în jur, atârând pe spătarul scaunului și pe suportul din baie; țigara lui pe jumătate fumată zăcea pe pervaz, pe lângă scrumul scuturat; toate acestea sugerau că ieșise doar puțin, avea o treabă undeva, și avea să se întoarcă îndată.

Într-o zi, după o săptămână, dintr-un impuls, i-am făcut ordine în lucruri. Am strâns micul altar pe care-l construise pe pervaz, cu pietre și cu fotografii. I-am împăturit hainele și i le-am pus în valiză, cea pe care o avea când a venit, iar valiza am împins-o sub pat. Am șters și am curățat toate urmele și petele, spuma de ras de pe oglindă, mucerile de țigară. I-am luat periuța de dinți din suportul din baie și, după ce m-am gândit puțin, am aruncat-o.

După asta m-am simțit puțin mai bine. Eram din nou aproape singur. Și apoi, peste vreo două săptămâni, când am avut bruscă inspirație să mut mobila în cameră așa cum fusese înainte să vină el, totul era aproape ca și când nici n-ar fi fost vreodată acolo.

Dar fusese. Știam asta. Aveam patul celălalt, gol, care să mă acuze.

Printre puținele lui hârtii am găsit o scrisoare de la Zanele, pe spatele căreia era trecută adresa expeditorului, în Lesotho. Nu eram sigur că e bine să-i scriu, dar am făcut-o. Poate că n-o informase nimeni. A fost o treabă dificilă. Pornisem cu gândul să-i expun sec faptele, însă faptele în sine mi se opuneau. Am scris că era mort și m-am oprit, uitându-mă la cuvântul acela. *Mort*. Părea să aibă o semnificație care nu era aplicabilă în cazul lui. Nu exista cadavrul, nu exista arma, și nici o succesiune clară de evenimente. Până la urmă, am scris doar că dispăruse în circumstanțe bizare și extreme și că aveam să-i explic dacă lua legătura cu mine.

Nu m-a contactat. Poate că nu a primit scrisoarea – e posibil să se fi întors deja în America – sau poate că nu a vrut să știe mai multe. Habar n-aveam ce mai puteam face, și adevărul e că mă simțeam ușurat în ignoranța mea.

Am căutat prin scrisori o adresă de la el de acasă, dar n-am găsit. Plicurile trimise de sora lui – care îi era de fapt mamă – nu aveau trecută adresa expeditorului. Am întrebat-o pe doctorița Ngema dacă era ceva în dosarul lui, iar ea mi-a spus că se ocupase deja de problemă. Din nou, m-am simțit ușurat.

Apoi, într-o zi, a venit mama lui. Asta se întâmpla la o lună sau două după incident. Era o femeie înaltă și slabă, într-un costum negru cu pantaloni, care fuma țigară de la țigară, cu un portțigaret lung. N-am putut s-o asociez deloc cu Laurence. Avea ceva din fața lată pe care mi-o aminteam, dar atitudinea și gesturile ei dezlănate mi s-au părut străine. Și-a petrecut ore bune preumblându-se prin curtea spitalului, studiind buruienile din colțuri, uitându-se peste zid. Lăsa impresia unei persoane care caută cu o meticulozitate placidă, în cele mai greșite locuri, un obiect pe care l-a pierdut.

În cele din urmă a venit în camera mea. Doctorița Ngema, care nu voia să aibă nimic de-a face cu vreo emoție dificilă, m-a rugat să vorbesc eu cu ea.

– E sora lui Laurence, mi-a spus în grabă. Vrea să discute puțin cu tine.

Pe mine nu mă deranja; eram chiar curios, într-un mod amar. Dar când ne-am văzut unul în fața celuilalt, ea pe patul lui și eu pe al meu, așa cum vorbeam de obicei cu Laurence, dintr-odată nu am avut ce ne spune. În locul unei scene stânjenitoare, mi se părea că fuseserăm reuniți de un gol.

Am scos valiza lui și micul teanc de fotografii și i le-am dat. Ea le-a frunzărit apatică.

– Am și cheile de la mașina lui, am spus. Sigur veți dori s-o luați.

– Oh, nu, nu. Nu acum. Am venit cu mașina mea.

– Dar stă degeaba aici. O mai pornesc eu din când în când.

– Țasta-i un lucru bun. O să vin s-o iau în curând, a răspuns și s-a uitat în jur, ochii ei întunecați părând și mai negri în găvanele palide. Deci aici... aici a...

– Da?

– Asta era camera lui?

– Da. A stat aici, cu mine.

S-a uitat apoi în ochii mei. Era o femeie firavă, părea aproape încropită laolaltă, și doar vocea ei asprită de fumat lăsa de înțeles câte ceva despre greutatea îndurate. Vocea și ceva din privirea ei.

– Ai fost prietenul lui.

– Poftim?

– Mi-a spus. Te pomenea deseori în scrisorile lui.

– Serios? Mă simt mișcat. Dar nu știu dacă i-am fost un prieten bun.
– Oh, ai fost. Nu te desconsidera. Mi-am dat seama din felul în care vorbea despre tine... Zicea că ai grijă de el.
– Chiar așa? Da, cred că am fost prietenul lui.
– Îți mulțumesc pentru că ai fost bun cu... cu fratele meu mai mic.
Întreaga șaradă era absurdă și devenise de două ori absurdă acum. Nu m-am mai putut stăpâni.
– Știu că sunteți mama lui, am spus. N-are rost să vă prefaceți.
N-a tresărit – a încuviințat calm, pufăind din țigară.
– Ți-a spus, bănuiesc.
– Păi... da.
– Asta arată câtă încredere avea în tine. Altfel nu ți-ar fi spus-o niciodată.

N-am știut ce să răspund. Voiam să plece, dar părea că a prins rădăcini acolo, în cameră. Tăcerea s-a prelungit în timp ce ea continua să pufăie. Apoi, brusc, a zis:

– Nu înțeleg cum s-a întâmplat așa ceva.
Am simțit un freamăt în mine, ca și cum întreaga prefăcătorie se destrăma în sfârșit.
– A fost o înlănțuire de evenimente foarte complicată.
– Deci tu înțelegi.
– Nu, eu... De fapt nu înțeleg.
– Dar Laurence a dispărut.
– Da.
– Nu e mort. E dispărut. Nu e deloc același lucru.
– Nu sunt sigur că înțeleg.

Era la fel de imperturbabilă; am privit-o în timp ce a aruncat țigara fumată pe fereastră și și-a potrivit alta în portțigaret.
– Adică, a continuat, e posibil să se întoarcă.

Vorbise pe un ton plat și am crezut că făcuse o afirmație, dar privirea îi era ațintită asupra mea și mi-am dat seama că fusese de fapt o întrebare. M-am gândit o clipă și am răspuns:

– Nu. Nu cred.

În clipa aceea a început să plângă. Trupul ei longilin, impasibil, pradă unor emoții dezlănțuite, forma o imagine uluitoare. Și-a acoperit fața cu palmele și a început să hohotească. M-am așezat lângă ea și i-am cuprins umerii cu brațul. Ceva în sufletul meu se rupea și mi-a părut rău că ajunseserăm până la urmă în acest moment de simțiri autentice.

Laurence nu mai era. Dispăruse. Și, dintr-un punct de vedere, ea avea dreptate: dispariția nu-i același lucru cu moartea.

Și alții au plecat după aceea. Au dispărut, dar nu ca Laurence: s-au retras în labirinturile propriilor vieți. Câteva luni mai târziu, soldații au fost trimiși altundeva, iar colonelul Moller i-a însoțit. Într-o seară erau strânși în jurul mesei de biliard, bând și fudulindu-se, iar în seara următoare totul era învăluit în liniște.

Claudia Santander s-a întors în Cuba. Ceea ce se petrecuse cu Laurence fusese, într-un fel, ultima picătură în paharul căsniciei lor. Nu se mai auzeau certuri prin perete, dar tăcerea care le înlocuise era grea și lipsită de nuanțe. Devenise evident că cei doi soți nu-și mai vorbeau și, la una dintre ședințele de luni, am fost anunțați că ea urma să plece peste o săptămână. Deci ruptura se produsese în sfârșit. În camerele de pe culoar am rămas doar noi doi, eu și Jorge, iar orele de gardă au ajuns să fie foarte lungi.

Doctorița Ngema a plecat și ea aproape în același timp, înapoi la oraș și la postul din departament pe care și-l dorise. Ar fi trebuit să fie o plecare bună, și pentru ea, și pentru mine. Și sigur că a fost. Dar am avut o ultimă discuție pe care nu pot s-o uit și care s-a iscat parcă de nicăieri.

Eram în cabinetul ei, într-una dintre ultimele după-amiezi înainte să plece. Îmi arăta ce presupune postul – rapoarte, verificări și hârtii de completat. La un moment dat, mi-a spus cum să solicit fonduri pentru a înlocui personalul pe care-l pierduserăm. Era o situație de criză pentru spital, evident, și trebuia rezolvată urgent. Dar subiectul ne-a readus în minte amândurora emoții personale, și, în toiul unei explicații lungi și seci, doctorița Ngema s-a întrerupt brusc. Apoi a oftat:

– Bietul Tehogo!

– Poftim?

– E cumplit ce i s-a întâmplat. Cumplit.

Aș fi putut să tac; aș fi putut să las lucrurile așa. Dar ceva s-a răsucit în mine. Și când a dat să revină la hârtiile ei, am zis:

– Dar Laurence?

Ea a clipit surprinsă.

– Da. Și Laurence.

– Tehogo trăiește încă. Laurence nu cred că mai trăiește.

A pus hârtiile pe masă cu gesturi lente și s-a uitat la mine. Aerul dintre noi a devenit vâscos.

– Nu știi la ce te referi, a spus.

– La faptul că Tehogo e unul de-al lor. Au venit să-l ia ca să nu vorbească. Dar nu i-ar face rău.

– Ei. Cine sunt „ei“?

– Ai lui.

– Tehogo n-avea pe nimeni „al lui“. Era singur. Dacă vrei să știi, eu cred că soldații l-au luat. Fiindcă a văzut ceva ce ei nu voiau să fie văzut.

Am țâțâit a neîncredere.

– Tehogo n-a fost o victimă. De ce vrei neapărat să crezi că a fost?

A zâmbit, însă fără urmă de amuzament.

– Niciodată nu ți-a plăcut de el, a spus rostind cuvintele rar. De multă vreme îi porți pică.

– Nu-i adevărat!

– Îmi pare rău, Frank, dar eu cred că e. Ai vrut mereu să plece. Ai vrut să dispară. Nu puteai să-i faci față. Ei bine, acum a dispărut.

– Ba nu. E pe-aici pe undeva.

– Ești foarte sigur în toate privințele.

– Știu bine cine era Tehogo! Era un hoț, am văzut ce-a făcut. Iar dumneata m-ai dezamăgit fiindcă l-ai protejat.

Întregul dialog se desfășurase pe un ton foarte rece și politic, de parcă am fi discutat despre o chestiune abstractă. De multe ori în ultima vreme se întâmplase să ne răstăm unul la celălalt. Acum însă era altfel.

– Tânărul acela, a replicat ea, tânărul acela a avut o viață foarte grea. O viață foarte dificilă. Mult mai dificilă decât a ta. N-a avut nici una dintre șansele tale, nici unul dintre avantajele tale. Asta nu contează pentru tine?

– Nu în acest caz. Nu.

– Nu. Văd că nu, a spus privind spre mine, dar și dincolo de mine, la ceva mai îndepărtat. Văd că nu ai idee ce înseamnă să fii o persoană de culoare în țara asta. Doar viața ta e reală în ce te privește.

– Asta-i valabil pentru toată lumea. Nu poți trăi decât o singură viață.

– Oamenii de culoare trăiesc mai multe vieți.

– Ce tâmpenie!

– Da. Pentru tine e o tâmpenie. Pentru mine e real. Dar nu are nici un rost să vorbim despre asta.

S-a aplecat iarăși deasupra hârtiilor și discuția a pierit din vedere într-un ungher obscur, ca un cuțit mic și ascuțit. Care ne tăia pe amândoi. N-am mai deschis niciodată subiectul, și în ultimele întrevederi ne-am purtat cu o amabilitate precaută.

Maria dispăruse și ea, dar a reapărut. Renunțasem de mult timp să mai cred că o voi revedea. Până într-o zi, când un tânăr negru, care mi-era vag cunoscut, a venit la cabinet. Putea să mă ducă la ceea ce căutam, mi-a spus.

Am avut nevoie de puțin timp ca să înțeleg la ce se referă. Și apoi mi-am amintit unde-l mai văzusem: în satul din spatele șandramalei, în ziua în care mă dusesem s-o caut. El era cel care îmi fusese translator când oferisem bani în schimbul oricărui ajutor.

Nu m-am putut duce atunci cu el. Eram de gardă. Și au trecut câteva zile înainte să pot pleca. L-am căutat și am pornit amândoi cu mașina mea, el șezând alături și arătându-mi drumul cu o încredere sfielnică, încântat în sinea lui. Am mers mult, pe poteci lăturalnice – pe rețeaua de drumuri neasfaltate care se ramifica din cel principal. Peisajul era sălbatic, un desisș încâlcit care lăsa când și când loc unuia dintre satele acelea fără nume care erau doar niște punctișoare pe harta lui Laurence.

Iar ea era într-unul dintre punctișoare, undeva aproape de linia dealurilor albastrii de la orizont. Mașina a înaintat cu greu pe ultima bucată de drum, pe o potecă teribilă, care părea să fi fost tăiată prin vegetație cu o lamă boantă abia cu o zi în urmă. Sus, pe culmea dealului, se răzlețea o mână de colibe și de pășuni. Nimic care să deosebească satul de toate celelalte pe care le zăriserăm pe drum, însă tânărul încântat mi-a spus:

– Aici.

– Aici?

Mi-a arătat încotro s-o iau. Una dintre ultimele colibe de la marginea satului, cu un zid de copaci în spate. Și în fața ei, mașina albă.

O văzusem mereu în trecere, de la distanță. Dar când am pășit acum pe lângă ea, am văzut că nu avea nici o legătură cu cea a Brigadierului. Era un Datsun vechi, cu capota și acoperișul ruginite complet. O portieră atârna desprinsă, iar parbrizul era crăpat. Mașina unui om sărac.

Prin urmare, puzzle-ul, imaginea pe care nu reușeam s-o întregesc, încă nu era complet. Sau piesele nu se potriveau între ele așa cum crezusem.

Și același lucru putea fi spus despre Maria. Presupusesem că știa că vin, că tânărul – ghidul meu – îi spusese că o caut. Dar în clipa în care am văzut-o am înțeles că, pentru ea, picasem parcă din cer.

Eram după colibă, pe pârloaga dincolo de care se întindeau copacii. Când bătuserăm la ușă, un glas bărbătesc strigase din spate, așa că ne duseserăm acolo. Ea stătea jos, dar a sărit în picioare și și-a dus palma la gură. Cu ochii la mine.

Era și el acolo. Atunci l-am văzut pentru prima dată. Bărbatul. Cam de vârsta mea, îndesat, cu fața rotundă, cu o șapcă în carouri așezată pe-o parte. Nu părea genul care să-și afișeze emoțiile, dar i-am sesizat uluirea, ca o vibrație transmisă prin pământ.

Stăteam toți în picioare, uitându-ne unii la alții. Trei dintre noi încremeniți într-un fel de consternare, iar al patrulea încă zâmbind.

– Maria! am spus.

Dar nici măcar nu era numele ei, nu era numele ei adevărat. Ferindu-și iute privirea de mine, s-a întors spre soțul ei și a început să-i vorbească. Repede, pe un ton ascuțit. Nu înțelegeam nimic. Apoi a tăcut, s-a răsucit pe câlcâie și a fugit în casă fără să se mai uite înapoi.

Nu știu la ce mă așteptasem – că vom sta alături, bucuroși de regăsire, vorbind despre vremurile trecute. Că bărbatul nu va fi acolo, așa cum fusese absent în mod convenabil cât timp durase relația noastră. Sau că vom fi readuși ca prin miracol pe bucata aceea de țărână din șandrama, în noaptea de afară.

Nu așa avea să fie însă. Povestea era una fără epilog, poate chiar și fără subiect. Mă găseam acolo doar ca să aflu din nou cât de multe nu știam și n-aveam să înțeleg niciodată.

Bărbatul era în culmea furiei. A venit lângă mine și a început să-mi vorbească pe un ton scăzut, plat și insistent. Își legăna pumnii de-o parte și de alta a corpului, dar cred că nu avea de gând să-i folosească. Nu încă. Era deocamdată prea surprins, prea nesigur pe el însuși.

– Nu știu ce tot spune.

– Întreabă ce cauți aici, mi-a tradus tânărul.

– Voiam să vorbesc cu Maria.

– Zice: Dar ce treabă ai tu cu soția lui?

– Spune-i că nici o treabă. Nimic rău. Suntem prieteni de mai înainte, de când avea magazinul. Voiam să văd dacă e bine.

– El zice da, e bine. Zice că mai bine pleci acum.

– N-am venit să fac necazuri. Spune-i asta.

În realitate, sosirea mea provocase deja necazuri; pluteau în jurul meu aidoma prafului fin ridicat de vânt. Era mai bine să plec fără să știu ce se va întâmpla în urma mea, și așa am și făcut, un minut sau două mai târziu. Tot drumul lung până acasă, după o vizită de numai două-trei minute.

– Măcar trăiește, mi-am spus cu glas tare în timp ce goneam pe un drumeag oarecare. Cel puțin am aflat asta.

– Da, a confirmat vesel tânărul meu însoțitor. Trăiește.

Nu era puțin lucru. Orice altceva avea să-mi rămână necunoscut. Maria se aflate în miezul vieții mele, ca un simbol criptic, însă eu eram pentru ea doar un detaliu de fundal, o sursă de mister și tulburare. N-aveam s-o mai revăd vreodată, dar era în viață.

Când am ajuns în satul lui, tânărul a zăbovit lângă mașină, în expectativă. Eu eram însă atât de preocupat, încât abia după un minut am înțeles. Și mi-am scos portofelul.

Plecasem la drum cu ideea de a-i da Mariei niște bani, așa că aveam un teanc de bancnote gata pregătit. După o scurtă ezitare, am scos câteva și i-am dat lui tot restul. Era o sumă mare, mai mare decât dădusem vreodată până atunci. Nu știu ce fusese în mintea mea: să o răscumpăr, sau să dau un sens dispariției mele finale.

El m-a privit o clipă nevenindu-i să creadă, apoi a pus banii rapid în buzunar. Zâmbetul îi era radios.

Cu puțin înainte să fie răpus de cancer, tata m-a anunțat că vrea să mă viziteze. Cred că asta era felul lui de a-și arăta acordul. Când îi spusese că în sfârșit devenisem directorul spitalului, exclamase: „Oh, slavă Domnului!” Își imagina un scenariu diferit de cel real. Nu l-am corectat, și am primit cu ușurare vestea că era prea slăbit ca să mai poată face călătoria. S-a stins crezând că reușisem în fine, că ajunsesem și eu undeva. Și, pe hârtie, cred că ajunsesem.

Lucrurile sunt diferite acum, în diverse feluri vizibile. În primul rând, lucrez în biroul doctoriței Ngema. În locul țintei de darts și al orelor de plictiseală, am o masă de lucru plină cu hârtii de completat. Nu mă mai simt totuși ca un medic; am devenit administrator.

Spitalul are probleme și e treaba mea să-l salvez. Discuții telefonice și scrisori circulă dintr-o parte în alta. Departamentul vrea să ne închidă, și îmi petrec ore lungi explicând de ce asta ar fi o idee proastă. Facem o muncă esențială pentru comunitățile rurale sărace, le spun. În mod ironic, ca să-mi susțin părerile, am fost nevoit să folosesc exemplul celor două clinici pe care le deschisese Laurence.

Acum nu mai operăm clinici de teren. De fapt, nu prea mai facem nimic. Au mai rămas doar doi medici, tot atâția câți membri are personalul de la bucătărie – câte un bucătar pentru fiecare dintre noi. Și nu știu cât timp va mai sta Jorge aici.

Prin urmare, a trebuit să ne restrângem pe toate fronturile. Am devenit în fapt o clinică de zi, deschisă timp de câteva ore în fiecare dimineață. În cea

mai mare parte, distribuim sfaturi și medicamente. Toate cazurile grave, ca și cele nu foarte grave, dar care ar presupune internare peste noapte, sunt trimise altundeva.

În consecință, situația e sumbră, iar perspectivele nu sunt deloc bune. Și totuși, deși nu pot să explic în mod logic, eu sunt mulțumit. Poate că în realitate e doar falsa pace interioară a resemnării. Dar, într-un fel, mi se pare că am reușit.

Motivul ar putea fi acela că, după șapte ani de așteptare, m-am mutat cu douăzeci de metri mai încolo, în camera doctoriței Ngema. Un eveniment mărunț, care înseamnă însă mult pentru mine. O cameră nouă, goală și curată: un loc bun pentru un început nou. Mi-am așezat lucrurile în ea și am cumpărat câteva haine și câteva tablouri pe care să le agăț pe pereți – orice lucru prin care să-mi pot impregna prezența în golul din jur. Iar acum viața mea a prins din nou rădăcini. Știu că nu voi rămâne blocat aici pentru totdeauna; vor urma alți oameni, alte locuri.

O perspectivă cu totul nouă, ca urmare a unei schimbări neînsemnate. Iar asta mă face să mă întreb: oare lucrurile s-ar fi petrecut altfel dacă nu aș fi fost nevoit să împart camera cu altcineva?

Mulțumiri

Sunt recunoscător Consiliului Național al Artelor din Africa de Sud pentru că mi-a oferit o rezidență de creație la Universitatea din Cape Town în cea de-a doua jumătate a anului 1998.

Mulțumirile mele se îndreaptă de asemenea către: agentul meu, Tony Peake, pentru opiniile sincere și sprijinul necondiționat; Lyn Denny, pentru că m-a ajutat cu unele informații disparate; Alison Lowry și Clara Farmer, pentru aportul lor editorial; Riyaz Ahmad Mir, pentru că mi-a ținut companie.

Teritoriile indigene, sau bantustanele, au fost zone sărace și subdezvoltate create de guvernele din perioada apartheidului pentru ca diversele „națiuni” de culoare să poată „beneficia” de „autodeterminare”. (n.a.)

Organizația poporului din Africa de Sud-Vest, mișcarea care lupta pentru independența Namibiei, devenită principalul partid politic după obținerea independenței, în 1990 (n.red.)